

รูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน
ตามหลักสัปบุริธรรม 7

พระณัฐวุฒิ อภิบุญโญ (พันธ์ะลี)

ดุขฎิณิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรดุขฎิณิพนธ์ิต

สาขาวิชารัฐศาสตร

คณะสังคมนาสร มหาวิทยาฬัฒมهامกุฎราขวิทยาฬัฒ

พุทธศักราข 2568

ลิสสิทธีของมหาวิทยาฬัฒมهامกุฎราขวิทยาฬัฒ

รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทใน
ภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7

พระณัฐวุฒิ อภิปุลโย (พันทะลี)

คุณูปนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

PATTERNS OF MAINTAINING THE SOCIO-POLITICAL IDENTITY OF
THE PHU TAI ETHNIC GROUP IN THE NORTHEASTERN REGION
ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF SAPPURISADHAM 7

The logo of Mahamakut Buddhist University is a large, intricate emblem centered on the page. It features a central shield with a sunburst at the top, flanked by two figures holding a banner. The shield is surrounded by a wreath of leaves and flowers. Above the shield is a tiered umbrella, and below it is a lotus flower. The entire emblem is set against a background of radiating lines.

PHRA NATTHAWUT PHANTHALI

A DISSERTATION SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF DOCTOR OF POLITICAL SCIENCE
PROGRAM IN POLITICAL SCIENCE
FACULTY OF SOCIAL SCIENCES
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

2025

COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

หัวข้อขุขุณินพนธ์	รูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7
ชื่อนักศึกษา	พระณัฐวุฒิ อภิภูณโณ (พันทะลั)
ชื่อปริญญา	รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา	รัฐศาสตร์
ปีพุทธศักราช	2568
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร.วีรณูช พรมจักร์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร.สุพัฒน์ อนนธ์จารย์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้แนบขุขุณินพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

(พระมหาสุรไกร ชินพุทธิสิริ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

คณะกรรมการสอบขุขุณินพนธ์:

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ เผือกคง)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ดร.วีรณูช พรมจักร์)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพัฒน์ อนนธ์จารย์)

กรรมการ

(ดร.อาทิตย์ แสงเนวก)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรมกุล)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์	รูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7
ชื่อนักศึกษา	พระณัฐวดี อภิบุณโณ (พันทะลี)
ชื่อปริญญา	รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา	รัฐศาสตร์
ปีพุทธศักราช	2568
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ดร.วีรณัฐ พรหมจักร
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร.สุพัฒน์ อนนทจารย์

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน (2) วิเคราะห์สภาพปัญหาการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 (3) สร้างรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 (4) นำเสนอรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นการศึกษาแบบผสม (Mixed Methodology Research) เป็นการผสมผสานระหว่างวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กับวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในบ้านโพธิ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ หมู่บ้านดงมะเเอก จังหวัดนครพนม หมู่บ้านโนนหอม จังหวัดสกลนคร และหมู่บ้านภู จังหวัดมุกดาหาร รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 1,148 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย,ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน,ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน การวิเคราะห์การถดถอยของพหุคูณ และวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า

1. การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.92$, S.D.=0.25) และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน รองลงมาคือด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน

2. สภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มาก ($\bar{x} = 3.93$, S.D.=0.23) และ

รายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านอัตถิยญาติ (การรู้ความมุ่งหมาย) รองลงมาคือด้านปริสัญญุตตา (การรู้จักชุมชน) ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านอัตตัญญุตตา (การรู้จักตน)

2.1 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของระหว่างการจัดารรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน กับสภาพปัญหาอุปสรรคการอารังรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวม พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก ($r = .474$, $\text{sig} < .01$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ผลการศึกษาสภาพปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการอารังรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 พบว่า มีตัวแปรด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม และด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม ที่ร่วมกันทำนายปัจจัยที่ส่งผลต่อการอารังรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{sig} = .000$) ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 สามารถอธิบายการผันแปรของปัจจัยที่ส่งผลต่อการอารังรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้ร้อยละ 22.9 ($R^2 = .229$) สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ดังต่อไปนี้ $Y = 2.447 + .127X_1 + .162X_2 + .085X_3$

3. รูปแบบการอารังรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ องค์ประกอบที่สำคัญของการอารังรักษารักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานทั้ง 4 ประการ คือ (1.1) ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม (1.2) ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน (1.3) ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม และ (1.4) ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน 2) กระบวนการ (Input) ได้แก่ กระบวนการ การอารังรักษารักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยการบูรณาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นการดำเนินกิจกรรมในการจัดโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) ผลผลิต (Output) ได้แก่ 3.1) ได้มีข้อมูลสำคัญทางอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่มีคุณค่าต่อสังคมไทย 3.2) ได้สืบสานประเพณีสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท จากรุ่นสู่รุ่น ให้คงอยู่ต่อไป 3.3) ได้นำวัฒนธรรมอันดีงามมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม รวมทั้งเป็นกิจกรรมที่สร้างขวัญและกำลังใจ จากความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ที่ยั่งยืนต่อไป

4. ผลการประเมินรูปแบบการอารังรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.20$, $S.D.=0.23$) และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านความเป็นไปได้ รองลงมาคือด้านการนำไปใช้ประโยชน์ และด้านความถูกต้อง ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านความเหมาะสม

คำสำคัญ: รูปแบบ, อัตลักษณ์, สังคมการเมือง,ชาติพันธุ์ผู้ไท, สัมปยุตธรรม 7

ABSTRACT

Dissertation Topic	PATTERNS OF MAINTAINING THE SOCIO-POLITICAL IDENTITY OF THE PHU TAI ETHNIC GROUP IN THE NORTHEASTERN REGION ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF SAPPURISADHAM 7
Student's Name	Phra Natthawut Phanthali
Degree Sought	Doctor of Political Science
Program	Political Science
Anno Domini	2025
Advisor	Dr. Weeranuch Promjak
Co-Advisor	Associate Professor Dr. Sukhapat Anonjarn

This research aims to (1) study the preservation of sociopolitical identity among Phu Thai ethnic groups in the Isan region (2) analyze the problems and patterns of preserving the sociopolitical identity of Phu Thai ethnic groups in the Isan region according to the principle of Sappurisdhamma 7 (3) develop a model for preserving the sociopolitical identity of Phu Thai ethnic groups in the Isan region based on the principle of Sappurisdhamma 7 (4) present a model for preserving the sociopolitical identity of Phu Thai ethnic groups in the Isan region according to the principle of Sappurisdhamma 7. This is a mixed methodology research, combining quantitative research methodology with qualitative research methodology. The sample groups used in this research include Phu Thai ethnic groups from Ban Phon in Kalasin Province, Dong Ma-ek Village in Nakhon Phanom Province, Non Hom Village in Sakon Nakhon Province, and Phu Village in Mukdahan Province, totaling 1,148 people. The research instruments include interview forms and questionnaires. The statistics used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, multiple regression analysis, and descriptive analysis.

The research results found that

1. The preservation of sociopolitical identity among Phu Thai ethnic groups in the Isan region, overall and by dimension, was at a high level overall ($M = 3.92$, S.D.

= 0.25). By dimension, the aspect with the highest opinion was the maintenance of community interaction, followed by cultural memory. The aspect with the lowest opinion was the preservation of community economic interests.

2. The problems regarding the preservation of sociopolitical identity among Phu Thai ethnic groups in the Isan region, overall and by dimension, were at a high level overall ($M = 3.93$, $S.D. = 0.23$). By dimension, the aspect with the highest opinion was Atthannuta (knowledge of purpose/objectives), followed by Parisannuta (knowledge of community). The aspect with the lowest opinion was Attannuta (self-knowledge).

2.1 The results of testing the relationship between the preservation of sociopolitical identity among Phu Thai ethnic groups in the Isan region and the problems regarding the model for preserving sociopolitical identity of Phu Thai ethnic groups in the Isan region according to the principle of Sappurisdhamma 7, overall, revealed a positive correlation ($r = .474$, $\text{sig} < .01$) with statistical significance at the .01 level.

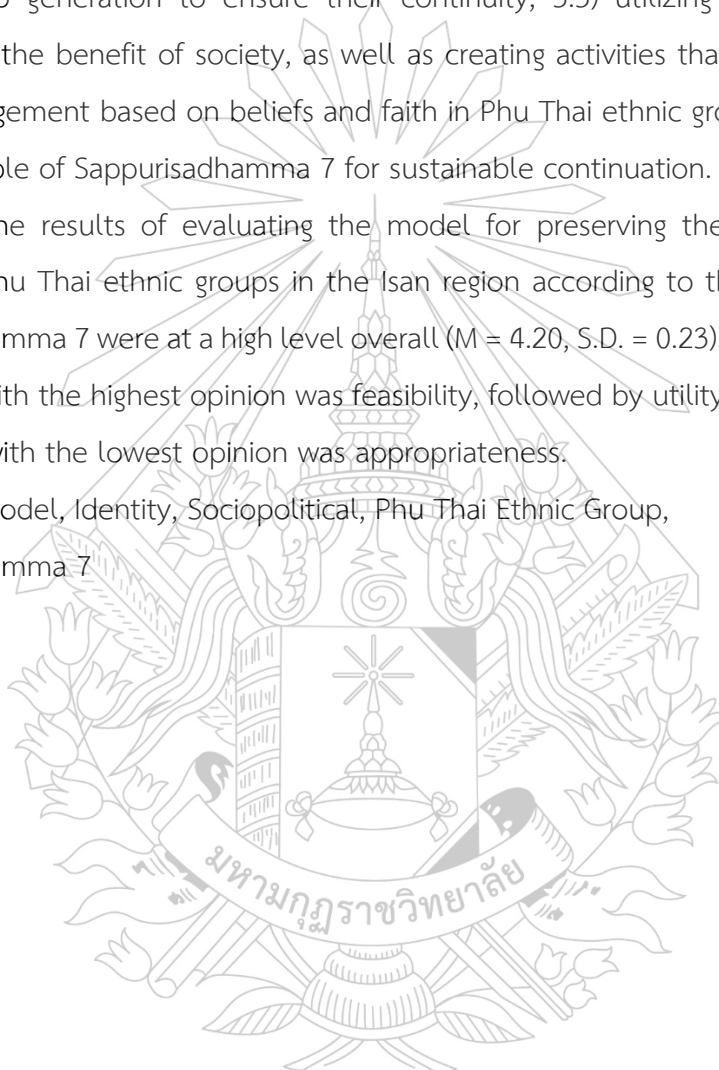
2.2 The results of studying the problems and factors affecting the preservation of sociopolitical identity among Phu Thai ethnic groups in the Isan region according to the principle of Sappurisdhamma 7 revealed that the variables of maintenance of community interaction, environmental diversity, and cultural memory jointly predicted the factors affecting the preservation of sociopolitical identity among Phu Thai ethnic groups in the Isan region according to the principle of Sappurisdhamma 7 with statistical significance ($\text{sig} = .000$). These three variables could explain 22.9 percent of the variance in factors affecting the preservation of sociopolitical identity among Phu Thai ethnic groups in the Isan region according to the principle of Sappurisdhamma 7 ($R^2 = .229$). The prediction equation in raw score form can be written as follows: $Y = 2.447 + .127X_1 + .162X_2 + .085X_3$

3. The model for preserving the sociopolitical identity of Phu Thai ethnic groups in the Isan region according to the principle of Sappurisdhamma 7 consists of: 1) Input factors, including the four important components of preserving the sociopolitical identity of Phu Thai ethnic groups in the Isan region: (1.1) cultural memory, (1.2) maintenance of community interaction, (1.3) environmental diversity,

and (1.4) preservation of community economic interests. 2) Process, including the process of preserving the sociopolitical identity of Phu Thai ethnic groups in the Isan region through integration based on the principle of Sappurisdhamma 7, which involves conducting project activities efficiently. And 3) Output, including: 3.1) obtaining important identity information of Phu Thai ethnic groups that is valuable to Thai society, 3.2) perpetuating important traditions of Phu Thai ethnic groups from generation to generation to ensure their continuity, 3.3) utilizing good cultural practices for the benefit of society, as well as creating activities that build morale and encouragement based on beliefs and faith in Phu Thai ethnic groups according to the principle of Sappurisdhamma 7 for sustainable continuation.

4. The results of evaluating the model for preserving the sociopolitical identity of Phu Thai ethnic groups in the Isan region according to the principle of Sappurisdhamma 7 were at a high level overall ($M = 4.20$, $S.D. = 0.23$). By dimension, the aspect with the highest opinion was feasibility, followed by utility and accuracy. The aspect with the lowest opinion was appropriateness.

Keywords: Model, Identity, Sociopolitical, Phu Thai Ethnic Group, Sappurisdhamma 7

กิตติกรรมประกาศ

ดุชนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้เนื่องจากบุคคลหลายฝ่ายที่ได้ช่วยเหลือในครั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางการศึกษาด้านรัฐศาสตร์ดุชนิพนธ์ ระดับปริญญาเอก

ขอกราบขอบพระคุณอธิการบดี คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย รองอธิการบดีวิทยาเขตศรีล้านช้าง ที่ได้อำนวยความสะดวกในการศึกษาตลอดหลักสูตร ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ เผือกคง ที่กรุณาเป็นประธานควบคุมการสอบ ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนให้ความรู้ระดับดุชนิพนธ์ ขอขอบคุณคณะกรรมการสอบดุชนิพนธ์ทุกท่านที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับความถูกต้องของเนื้อหาในเล่มดุชนิพนธ์ด้วยดี

ขอขอบคุณอาจารย์ ดร.วีรบุช พรหมจักร ที่ให้ความอนุเคราะห์รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.สุพัฒน์ อนนท์จารย์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร.อาทิตย์ แสงเฉวง พระมหาพงศ์ทราทิพย์ สุธีโร,ดร. พระมหาจิณกมล อภิตโน,ดร. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล ที่ได้ให้คำปรึกษาตลอดจนตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของดุชนิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ให้ความสะดวกด้วยดีเสมอมา ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาระดับปริญญาเอกทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณนายสังข์ พันทะลี นางเฉลิม พันทะลี และญาติมิตรทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ ที่คอยห่วงใยให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงจบการศึกษา

คุณงามความดีและประโยชน์อันเกิดจากดุชนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอใช้เป็นเครื่องสักการบูชาคุณพระรัตนตรัย พระคุณของมารดา บิดา ครูอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ที่มีคุณค่ายิ่ง และขอแผ่คุณความดีนี้ให้แก่เพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทั่วทุกหมู่เหล่า พร้อมทั้งเจ้ากรรมนายเวรในทุกภพทุกชาติด้วยเทอญ

พระณัฐวุฒิ อภิบุญโญ (พันทะลี)

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ	ฉ
ABSTRACT	ณ
กิตติกรรมประกาศ	ญ
สารบัญ.....	ฐ
สารบัญตาราง.....	ฒ
สารบัญรูปภาพ.....	บ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย.....	1
1.2. คำถามในการวิจัย.....	5
1.3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
1.4. ขอบเขตของการวิจัย	6
1.5. นิยามคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	7
1.6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ	10
2.2. แนวคิดเกี่ยวกับการจรรงรักษา	23
2.3. แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางสังคม.....	28
2.4. แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง.....	36
2.5. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท.....	42
2.6. แนวคิดเกี่ยวกับสืปประเพณี 7	65
2.7. บริบทพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน.....	83
2.8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	111
2.9. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	116
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	118
3.1. รูปแบบการวิจัย.....	118
3.2. พื้นที่วิจัย	119

3.3. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์	119
3.4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	120
3.5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	123
3.6. การวิเคราะห์ข้อมูล	123
3.7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	125
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	126
4.1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	126
4.2. ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล	126
4.3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	127
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	223
5.1. สรุปผลการวิจัย	223
5.2. อภิปรายผลการวิจัย	247
5.3 ข้อเสนอแนะ	251
บรรณานุกรม	254
ภาคผนวก	264
ภาคผนวก ก ใบรับรองจริยธรรม หนังสือขอความขออนุญาต	265
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ คุณภาพของเครื่องมือและ Output ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	270
ภาคผนวก ค ภาพประกอบ ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล	288
ประวัติผู้เขียนคุณูปการ	298

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.1 จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด.....	128
ตารางที่ 4.2 จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (จังหวัดกาฬสินธุ์) (n =348)	130
ตารางที่ 4.3 จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (จังหวัดมุกดาหาร) (n =289)	131
ตารางที่ 4.4 จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (จังหวัดสกลนคร) (n =246)	132
ตารางที่ 4.5 จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (จังหวัดนครพนม) (n =265)	134
ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด)	135
ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด)	136
ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด)	137
ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด).....	138
ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมือง ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน โดยรวมและราย ข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด).....	139
ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมือง ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมทั้งจังหวัดกาฬสินธุ์)	140
ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมือง ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวม จังหวัดกาฬสินธุ์).....	141

[illegible]

ตารางที่ 4.23 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมือง ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวม จังหวัดสกลนคร).....	152
ตารางที่ 4.24 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมือง ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร).....	153
ตารางที่ 4.25 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมือง ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน โดยรวมและราย ข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร).....	154
ตารางที่ 4.26 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมือง ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดนครพนม).....	155
ตารางที่ 4.27 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมือง ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวม จังหวัดนครพนม).....	156
ตารางที่ 4.28 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมือง ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวม จังหวัดนครพนม).....	157
ตารางที่ 4.29 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมือง ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม).....	158
ตารางที่ 4.30 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมือง ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน โดยรวมและราย ข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม).....	159
ตารางที่ 4.31 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด)...	160
ตารางที่ 4.32 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด).....	161

ตารางที่ 4.33 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์ โดยรวมและรายชื่อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด)	162
ตารางที่ 4.34 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหารูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตนโดยรวมและรายชื่อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด).....	163
ตารางที่ 4.35 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต โดยรวม และรายชื่อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด).....	164
ตารางที่ 4.36 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆโดยรวม และรายชื่อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด).....	165
ตารางที่ 4.37 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม โดยรวม และรายชื่อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด).....	166
ตารางที่ 4.38 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักบุคคลและความแตกต่างของบุคคล โดยรวมและรายชื่อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด)	167
ตารางที่ 4.39 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์)	168
ตารางที่ 4.40 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์ โดยรวมและรายชื่อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์).....	169
ตารางที่ 4.41 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเข้าใจความหมายและวัตถุประสงค์โดยรวม และรายชื่อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์).....	170

ตารางที่ 4.42 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง	171
.....	
ตารางที่ 4.43 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง	
สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต โดยรวม	
และรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์)	172
ตารางที่ 4.44 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง	
สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ	
โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์).....	173
ตารางที่ 4.45 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง	
สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม	
โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์).....	174
ตารางที่ 4.46 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง	
สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล	
โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์).....	175
ตารางที่ 4.47 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง	
สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร)	
.....	176
ตารางที่ 4.48 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง	
สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์	
โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร).....	177
ตารางที่ 4.49 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง	
สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์	
โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร).....	178
ตารางที่ 4.50 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง	
สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน โดยรวมและรายข้อ	
(โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร)	179

ตารางที่ 4.51 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต โดยรวม และรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร)	180
ตารางที่ 4.52 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆโดยรวม และรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร)	181
ตารางที่ 4.53 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคมโดยรวม และรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร)	182
ตารางที่ 4.54 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร)	183
ตารางที่ 4.55 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดสกลนคร)	184
ตารางที่ 4.56 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการและหลักเกณฑ์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร).....	184
ตารางที่ 4.57 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร).....	186
ตารางที่ 4.58 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร).....	187
ตารางที่ 4.59 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต โดยรวมและ รายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร).....	188

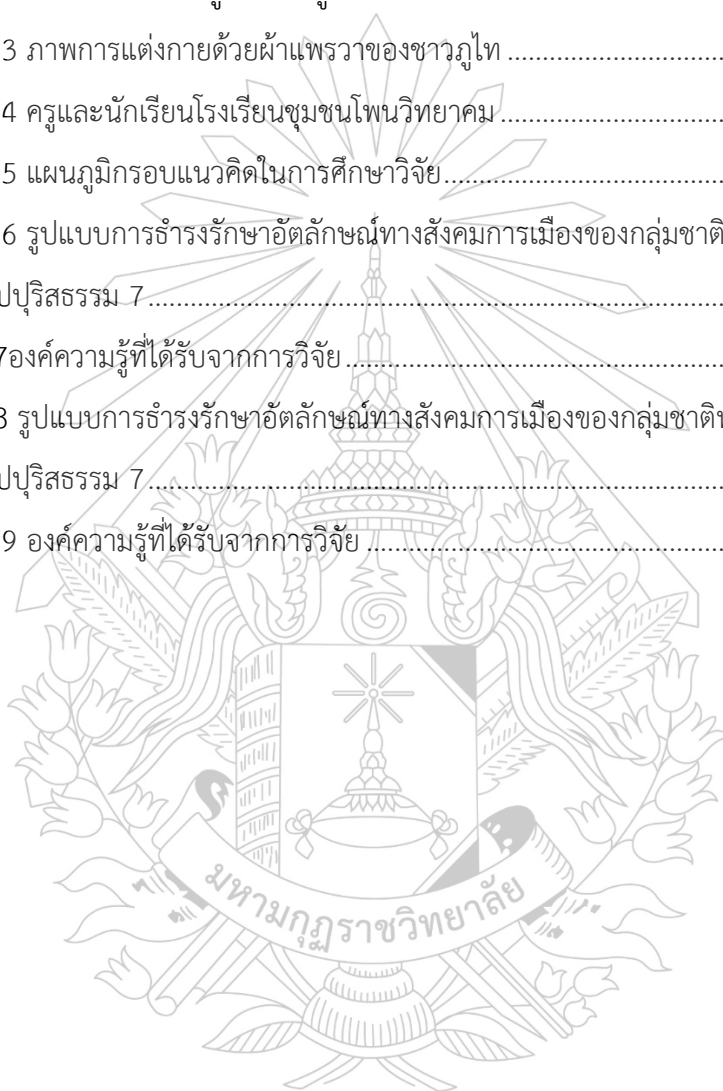
ตารางที่ 4.60 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร).....	189
ตารางที่ 4.61 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร).....	190
ตารางที่ 4.62 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร).....	191
ตารางที่ 4.63 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดนครพนม)	192
ตารางที่ 4.64 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม).....	193
ตารางที่ 4.65 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเข้าใจความหมายและวัตถุประสงค์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม).....	194
ตารางที่ 4.66 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม).....	195
ตารางที่ 4.67 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต โดยรวม และรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม).....	196
ตารางที่ 4.68 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม).....	197

ตารางที่ 4.69 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคมโดยรวมและรายชื่อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม).....	198
ตารางที่ 4.70 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคลโดยรวมและรายชื่อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม).....	199
ตารางที่ 4.71 แสดงความสัมพันธ์ของระหว่างการรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน กับสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,148 คน.....	200
ตารางที่ 4.72 รูปแบบสมการที่คาดว่าจะเป็นไปได้จากการคัดเลือกตัวแปรของสมการแบบหลายขั้นตอน.....	201
ตารางที่ 4.73 การวิเคราะห์ความแปรปรวน.....	202
ตารางที่ 4.74 การวิเคราะห์ความแปรปรวน.....	202
ตารางที่ 4.75 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวมและรายด้าน.....	214
ตารางที่ 4.76 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ด้านความเหมาะสม โดยภาพรวมและรายชื่อ	215
ตารางที่ 4.77 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ด้านความเป็นไปได้ โดยภาพรวมและรายชื่อ	216
ตารางที่ 4.78 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ โดยภาพรวมและรายชื่อ	217
ตารางที่ 4.79 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ด้านความถูกต้อง โดยภาพรวมและรายชื่อ	218

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบที่ 1 การแต่งกายของผู้หญิงชาวผู้ไท.....	51
ภาพประกอบที่ 2 การแต่งกายของผู้ชายชาวผู้ไท.....	52
ภาพประกอบที่ 3 ภาพการแต่งกายด้วยผ้าแพรวาของชาวผู้ไท	92
ภาพประกอบที่ 4 ครูและนักเรียนโรงเรียนชุมชนโพธิ์วิทยาคม	96
ภาพประกอบที่ 5 แผนภูมิกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย.....	117
ภาพประกอบที่ 6 รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาค อีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7	210
ภาพประกอบที่ 7 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	221
ภาพประกอบที่ 8 รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาค อีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7	242
ภาพประกอบที่ 9 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	252

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

อริสโตเติลมองว่า “มนุษย์เป็นสัตว์การเมือง” โดยมนุษย์จะพัฒนาความเป็นมนุษย์ได้ก็ต่อเมื่อมารวมตัวกันเป็นสังคมเป็นเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาธรรมชาติที่แท้จริงของมนุษย์ ในการดำเนินชีวิตและการเจริญเติบโตในเมืองก็จะทำให้มนุษย์ได้พัฒนาเรียนรู้ธรรมชาติที่แท้จริงของตัวเองได้จากการกระทำและกิจกรรมต่าง ๆ ของตนในสังคมเมืองซึ่งเราจะเห็นได้ว่า “การเมือง” ในความหมายของอริสโตเติล จึงมีความหมายกว้างกว่าคำว่า “การเมือง” ในความเข้าใจของเราในปัจจุบัน เพราะถ้าพูดถึงคำว่า “การเมือง” ในปัจจุบันเราจะคิดไปถึงการลงสมัครรับเลือกตั้ง การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะ การเห็นด้วยหรือการคัดค้านในนโยบายสาธารณะ เป็นต้น แต่คำว่า “การเมือง” ในความหมายของอริสโตเติลนอกจากจะมีความหมายเหมือนดังที่เราเข้าใจแล้ว ยังหมายรวมถึงการกระทำและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกันของมนุษย์ที่มาอยู่รวมกันเป็นสังคม รวมถึงในขั้นตอนกระบวนการปฏิสัมพันธ์ของการพัฒนาจากครอบครัวมาสู่สังคมเมืองด้วย (คิด วรณดี, 2566: 62-71)

ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากการมีผู้ปกครองคนเดียว คือ พระมหากษัตริย์ หรือเรียกกันว่า “ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์” มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยคณะราษฎรได้ยึดอำนาจการปกครองไทย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 การเมืองการปกครองไทย จึงได้นำการปกครองแบบประชาธิปไตยมาใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 โดยเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบประเทศอังกฤษ ซึ่งมีการเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเรียกว่ารัฐธรรมนูญและถือเป็นกฎหมายสูงสุด ปัจจุบันเป็นฉบับที่ 20 คือ รัฐธรรมนูญ 2560 โดยบัญญัติให้มีสถาบันทางการเมืองประกอบด้วยฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ องค์การรัฐสภาเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมายและตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร คือรัฐบาล ฝ่ายบริหาร ได้แก่ รัฐบาลซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้า รวมทั้งองค์การของรัฐบาลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินตามกฎหมายและฝ่ายตุลาการ ได้แก่ องค์การศาลยุติธรรม ศาลปกครองและศาลทหาร ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบควบคุมบังคับให้ทุกภาคส่วนของสังคมไทยปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายและยังมีองค์กรอิสระ ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ คือ องค์การอัยการ

และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันทางการเมืองตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ (สมภาพ รัชชบทุข, 2560: 205-215)

การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน กล่าวคือ อำนาจอิสระหรืออำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ประชาชนทำหน้าที่ปกครองตนเองโดยตรง แต่ในทางปฏิบัตินั้นไม่สามารถกระทำได้จึงเกิดรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบผู้แทน โดยประชาชนเลือกผู้แทนขึ้นทำหน้าที่แทนตนซึ่งผู้แทนเหล่านั้นมีหน้าที่ร่วมกันกำหนดทั้งผู้ปกครอง รัฐบาล นโยบายและวิธีการปฏิบัติตามนโยบาย การที่ประชาชนทำหน้าที่ปกครองด้วยตนเองโดยตรงหรือการเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนนั้น เป็นกลไกที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้กระบวนการทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยทุกกระบวนการทุกระดับและทุกมิติดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยต้องมีคุณสมบัติที่เอื้อหรือสนับสนุนต่อหลักการประชาธิปไตย เช่น มีความสนใจ กระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมือง ติดตาม ควบคุม และตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลอย่างจริงจังหรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าประชาชนต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นหน้าที่ที่ทุกคนต้องเอาใจใส่รับผิดชอบจะหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธให้พ้นความรับผิดชอบของตนไม่ได้” เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยแบบผู้แทน ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงทัศนะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน นอกจากจะช่วยให้การตัดสินใจของรัฐบาลมีความรอบคอบและสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้นแล้วยังเป็นการควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลให้มีความโปร่งใสตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (พัชร ก่อเมือง และณัฐา เกิดทรัพย์, 2563: 391-399)

ประเทศไทยยังมีความหลากหลายในเชื้อชาติ ภาษา วิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่มีการอาศัยอยู่ร่วมกันตามแต่ละท้องถิ่น โดยแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะมีความแตกต่างกันในเรื่องเชื้อชาติ วัฒนธรรมและศาสนา มีการดำเนินชีวิตกันตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบันก็ยังคงแสดงให้เห็นได้ชัดเจนถึงความแตกต่างของแต่ละกลุ่มที่สะท้อนมาจากวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นแนวปฏิบัติที่สืบทอดต่อกันมา โดยที่เห็นได้ชัดก็คือ ภูมิปัญญาชาวบ้านของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จากบรรพบุรุษมาจนถึงยุคปัจจุบัน รวมถึงวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยที่ได้รับการสร้างสรรค์จากคนไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ บางส่วนได้รับอิทธิพลมาจากชนชาติอื่น นำมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมสอดคล้องกับวัฒนธรรมจนเกิดเป็นวัฒนธรรมไทยในที่สุด (จันทิรา ธนะสงวนวงศ์, 2556) อาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมที่แตกต่าง

หลากหลายเกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือเป็นความงามตามธรรมชาตินั้น เกิดจากการสะท้อนวิถีชีวิตของชุมชนและสังคม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตของชุมชนจึงทำให้เกิดการแสดง พิธีการสำคัญของชาติ การร้องรำทำเพลง และศิลปวัตถุที่แสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดอัตลักษณ์ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่เกิดจากความหลากหลายของชาติพันธุ์จนเกิดเป็นวัฒนธรรมมากมายจนถึงปัจจุบัน

ภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ใหญ่คิดเป็นสัดส่วน 1 ใน 3 ของขนาดพื้นที่ทั้งหมดของประเทศไทย ซึ่งถือว่าเป็นภูมิภาคที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศ ความกว้างใหญ่ไพศาลของพื้นที่ดังกล่าวทำให้ภาคอีสานมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อาศัยอยู่รวมกันอย่างหลากหลายตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน ซึ่งสามารถจำแนกเป็นกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ตามแต่ละพื้นที่ ได้แก่ ผู้ไท ไส้ แส็ก กะเลิง ข่า ไย้ ย้อ พวน กูย ไทดำ บลู่ และบน เป็นต้น ซึ่งกลุ่มชนต่าง ๆ ดังที่กล่าวมานี้ต่างมีภาษาวัฒนธรรมขนบประเพณีและวิถีการดำเนินชีวิตในรูปแบบเฉพาะตัวที่ล้วนแต่สื่อถึงเอกลักษณ์ในแต่ละกลุ่มชนอย่างเด่นชัด (ภูวดล ศรีธเรศ, 2558: 173-192) ดังเช่น กลุ่มชนชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่บรรพบุรุษล้วนอพยพมาจากเมืองวังทั้งสี่ ซึ่งเดิมทีนั้นชาวผู้ไทมีภูมิลำเนาอยู่ที่เมืองแก่งเซตญวนเป็นเมืองใหญ่ แล้วอพยพย้ายมาลาว คือ เมืองวัง เมืองตะโปน เมืองผาบ้ง เมืองคาง เมืองพิน เมืองสำเนาหนองปรือและเมืองสองคอนดง การอพยพของชาวผู้ไทเข้ามาในประเทศไทยในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีและสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) ตั้งแต่กรุงรัตนโกสินทร์ ไทยได้ยกกองทัพไปตีเมืองล้านช้างแล้วกวาดต้อนชาวผู้ไทมาอยู่แถบภาคกลางของประเทศไทย คือ อยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี เป็นการทดแทนคนไทยที่ถูกพม่ากวาดต้อนไปเมื่อคราวเสียกรุงศรีอยุธยา จนต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) ได้ยกกองทัพไปปราบเจ้าอนุวงศ์ เมื่อชนะศึกแล้วได้กวาดต้อนครอบครัวชาวผู้ไทจากเมืองต่าง ๆ ในประเทศลาว ได้แก่ ผู้ไทเมืองวัง ผู้ไทเมืองคำม่วน ผู้ไทเมืองมหาชัย ให้เข้ามาอยู่ในภาคอีสานของประเทศไทย โดยโปรดให้ตั้งบ้านเมืองขึ้นปกครองกัน ต่อมาเมืองใหญ่ ๆ ที่มีชาวผู้ไทอยู่มากเป็นที่รู้จักกันดี คือ เมืองเรณูนคร เมืองกุสินารายณ์ เมืองคำชะอีและเมืองพรรณานิคม โดยชาวผู้ไทได้กระจายกันอยู่ทั่วไปใน 4 จังหวัดใหญ่ ๆ คือ กาฬสินธุ์ สกลนคร นครพนม มุกดาหารและมีกระจายอยู่บ้างที่จังหวัดอุบลราชธานี ยโสธร ร้อยเอ็ด และอุดรธานี (ณัฐญา มังคละศิริ, 2560: 5-6)

อัตลักษณ์ทางสังคม คือ กระบวนการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนิยามตนเองหรือทำเป็นเอกลักษณ์ของตน โดยยึดถือบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นนอกจากตัวเองเป็นหลักหรือหมู่คณะได้ชื่อว่าเป็นเพื่อนหรือหมู่คณะเป็นอัตลักษณ์อันเดียวกัน อัตลักษณ์ทางสังคมสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ อัตลักษณ์ระดับปัจเจกและอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่ม โดยอัตลักษณ์มีรากศัพท์มาจากภาษาลาติน คือ Identias เดิมใช้คำว่า Idem ซึ่งมีความหมายว่า “เหมือนกัน” และคำว่าอัตลักษณ์ทางสังคม คือ ความคิดความรู้สึกที่ปัจเจกมีต่อตนเองว่า Ego identity ส่วนภาพของปัจเจกผู้นั้นในสายตาคนอื่นใน

ฐานะที่เป็นบุคคลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เขาเรียกว่า Personal identity ซึ่งทุกสังคมมีกระบวนการ แจกแจงและระบุอัตลักษณ์ส่วนบุคคลแตกต่างกันไป ส่วนนอัตลักษณ์ของแต่ละบุคคล ได้แก่ สถานภาพทางสังคม อาทิเช่น อาชีพ ชนชั้น เพศ ศาสนา ชาติพันธุ์ เป็นต้น (วิศรุต ดันติพงศ์อนันต์, 2561: 386-400)

อัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองนั้นได้มีความพยายามตั้งแต่สมัยโบราณที่จะมองหาระบบ การเมืองการปกครองที่ดีที่สุดที่พึงประสงค์ที่สุด นักปราชญ์ต่างถกเถียงกันถึงระบบที่จะเอื้ออำนวย ประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่และระบบที่เลวร้ายที่สุดก็คือระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่ก็มี การเถียงว่าในหลาย ๆ ด้าน ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นไม่เอื้ออำนวยประโยชน์ที่ แท้จริง เนื่องจากคนกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มหนึ่งใช้อำนาจเงินในการเข้าสู่อำนาจรัฐ ฉ้อราษฎร์บังหลวง รังแก ประชาชน ใช้ความรู้ข่าวสารและความฉลาดทำให้ระบบที่มาจากประชาชนกลายเป็นระบบที่อำนวย ประโยชน์ส่วนตัวและพรรคพวก ที่สำคัญคือทำให้ระบบการเมืองกลายเป็นระบบธุรกิจการเมือง ทำมา หากินเพื่อประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม (ลิขิต ธีรเวคิน, 2560) นอกจากนี้อัตลักษณ์ทางสังคม การเมืองยังเป็นเรื่องอำนาจในการจัดสรรผลประโยชน์ในสังคมนั้น ๆ เป็นตัวกำหนดกิจกรรมของ สังคมนั้นแทบทุกหัวมุม โดยอำนาจในการจัดสรรผลประโยชน์ในสังคมนั้น ๆ อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ที่อิงอยู่บนหลักการพื้นฐานสำคัญ 4 ประการ คือ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมวัฒนธรรม และธรรมรัฐ (นภาพรณ พิพัฒน์, 2550: 9)

อัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความโดดเด่น ทางด้านสังคม วัฒนธรรม ภาษา ความเชื่อและพิธีกรรม แต่ในปัจจุบันสังคมการเมืองของชาวผู้ไทได้มี การเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ซึ่งเกิดจากหลายสาเหตุที่ทำให้เป็นเช่นนั้น เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เศรษฐกิจและการเมืองที่มีความต่างกัน นโยบายแต่ละยุคสมัยมีการ เปลี่ยนแปลงเสมอและการอพยพย้ายถิ่นก็ส่งผลกระทบเช่นกัน ถึงแม้จะมีการผสมผสานกันหรือการ เปลี่ยนแปลงกันบ้าง แต่วัฒนธรรมประเพณีหรืออัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองบางอย่างของชาวผู้ไทก็ ได้สืบทอดกันมาไม่ขาดสาย แม้จะไม่โดดเด่นเหมือนในอดีตแต่ก็ยังคงความเป็นดั้งเดิมอยู่ ซึ่งได้สร้าง ความภาคภูมิใจให้กับชาวผู้ไทรุ่นหลังที่ยังคงได้เห็นขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมหรืออัตลักษณ์ ทางสังคมการเมืองต่าง ๆ ที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวผู้ไทอยู่ (พระณัฐวุฒิ พันทะลี, 2566: 12-25)

การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทนั้นจะได้นำหลักสัปปุริส ธรรม 7 ในพระพุทธศาสนาเถรวาทมาเป็นรูปแบบในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ 1. อัมมัญญตา คือ รู้จักเหตุ เช่น รู้จักกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทเป็นมาอย่างไร 2. อตถัญญตา คือ รู้จักผล เช่น รู้ว่าทำไมกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทจึงได้ย้ายถิ่นฐาน 3. อตตัญญตา คือ รู้จัก ตน เช่น รู้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทเป็นใคร 4. มัตตัญญตา คือ รู้จักประมาณ เช่น รู้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ควรอยู่ในสถานะใดในสังคม 5. กาลัญญตา คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม เช่น รู้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทควร

ปรับตัวเข้ากับยุคสมัยใหม่ของสังคมปัจจุบัน 6. ปริสัณณูตา คือ รู้จักชุมชน เช่น รู้ว่าบริบทของชุมชน สังคมและประเทศชาติที่ตนอาศัยอยู่เป็นอย่างไร 7. ปุคคลปโรปริณญูตา คือ รู้จักบุคคล เช่น รู้ว่าคนเราแตกต่างกัน แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้ในบริบทพหุวัฒนธรรมทางสังคม

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมานี้ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจ ใคร่รู้ ใคร่เรียนรู้ ใคร่ศึกษาค้นคว้า รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลัก สัปปริสธรรม 7 โดยเน้นไปที่การดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาค อีสานเพื่อจะได้ทราบถึงสภาพปัญหา รูปแบบการดำรงรักษาและองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจาก การศึกษาค้นคว้าการทำวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติสืบไป

1.2. คำถามในการวิจัย

1.2.1 การดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน เป็นอย่างไร

1.2.2 สภาพปัญหารูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปริสธรรม 7 เป็นอย่างไร

1.2.3 รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาค อีสานตามหลักสัปปริสธรรม 7 เป็นอย่างไร

1.2.4 องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปริสธรรม 7 เป็นอย่างไร

1.3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 ศึกษาการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน

1.3.2 วิเคราะห์สภาพปัญหารูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่ม ชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปริสธรรม 7

1.3.3 เพื่อสร้างรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทใน ภาคอีสานตามหลักสัปปริสธรรม 7

1.3.4 เพื่อนำเสนอรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปริสธรรม 7

1.4. ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่องรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปทริสธรรม 7 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) ศึกษาการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน 2) วิเคราะห์สภาพปัญหา รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปทริสธรรม 7 3) เพื่อสร้างรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปทริสธรรม 7 4) เพื่อนำเสนอรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปทริสธรรม 7

1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ในการวิจัย

- 1) หมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านโนน ตำบลโนน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
- 2) หมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านดงมะเอ็ก ตำบลโนนทอง อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม
- 3) หมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
- 4) หมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านภู ตำบลหนองสูง อำเภอบ้านแพง จังหวัดมุกดาหาร

1.4.3 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ประชากรในหมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในบ้านโนน ตำบลโนน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 3,845 คน หมู่บ้านดงมะเอ็ก ตำบลโนนทอง อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม จำนวน 855 คน หมู่บ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำนวน 685 คน และหมู่บ้านภู ตำบลหนองสูง อำเภอบ้านแพง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 1,165 คน รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 6,550 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในบ้านโนน ตำบลโนน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 348 คน หมู่บ้านดงมะเอ็ก ตำบลโนนทอง อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม จำนวน 265 คน หมู่บ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำนวน 246 คน และหมู่บ้านภู ตำบลหนองสูง อำเภอบ้านแพง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 289 คน รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 1,148 คน โดยกำหนดตามกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) อ้างใน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 43) ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการใช้ตารางเลขสุ่ม

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่

- กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้าน และนักวิชาการในพื้นที่ทางรัฐศาสตร์จำนวน 7 คน

- กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านภู ตำบลหนองสูง อำเภอบ้านเป่า จังหวัดมุกดาหาร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้าน และนักวิชาการในพื้นที่ทางรัฐศาสตร์ จำนวน 7 คน

- กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้าน และนักวิชาการในพื้นที่ทางรัฐศาสตร์ จำนวน 7 คน

- กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านดงมะเอ็ก ตำบลโพนทอง อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้านและนักวิชาการในพื้นที่ทางรัฐศาสตร์ จำนวน 7 คน รวมทั้งหมด 28 คน โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่องรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นประชากรในหมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ หมู่บ้านดงมะเอ็ก ตำบลโพนทอง อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม หมู่บ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร และหมู่บ้านภู ตำบลหนองสูง อำเภอบ้านเป่า จังหวัดมุกดาหาร รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 6,550 คน โดยกำหนดตามกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) อ้างใน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 43) ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการใช้ตารางเลขสุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการสำรวจความคิดเห็น รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 1,148 คน

1.5. นิยามคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดนิยามคำศัพท์เฉพาะที่สำคัญไว้ ดังนี้

1.5.1 รูปแบบ หมายถึง เครื่องมือที่มีประโยชน์สำหรับการศึกษา วิเคราะห์ อธิบายและเข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ รูปแบบที่ดีควรมีโครงสร้างชัดเจน ความสัมพันธ์ถูกต้อง และนำเสนอได้อย่างกระชับ เข้าใจง่าย

1.5.2 การธำรงรักษา หมายถึง การดูแลรักษาเพื่อให้คงคุณค่าไว้และรวมถึงการป้องกัน การรักษา การสงวน การปฏิสังขรณ์ และการบูรณะ การปรับปรุง ให้คงคุณค่าไม่ให้สูญหายไปและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่มนุษย์ การอนุรักษ์จึงเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องปลูกฝังให้เห็นความสำคัญคุณค่าของประโยชน์การรักษาเอาไว้ให้สืบทอดยาวนานอยู่คู่กับวิถีชีวิตของมนุษยชาติตลอดไป

1.5.3 อัตลักษณ์ทางสังคมการเมือง หมายถึง พฤติกรรมของมนุษย์อย่างหนึ่งที่สืบเนื่องมาจากความสัมพันธ์ของมนุษย์ในแง่ของอำนาจ เช่น การแสวงหาอำนาจ การใช้อำนาจในการปกครองบังคับบัญชาผู้อื่นหรือใช้อิทธิพลต่อผู้อื่น ตลอดจนการใช้เล่ห์เหลี่ยมต่าง ๆ เพื่อรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของตนหรือผู้อื่น หรือเพื่อแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่น

1.5.4 กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมและประเพณีความเชื่อ ภาษาและภูมิปัญญาอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มที่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ภาคอีสานเป็นหลัก ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดนครพนม จังหวัดสกลนคร และจังหวัดมุกดาหาร

1.5.5 กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท หมายถึง ชาวผู้ไท เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใหญ่ที่สุดรองลงมาจากกลุ่มไทลาว ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีแม่น้ำโขงแยกกลุ่มนี้ออกจากผู้ไทในภาคเหนือของลาว และญวน กลุ่มผู้ไทกลุ่มใหญ่ที่สุดอาจจะอยู่แถบลุ่มน้ำโขง และแถบเทือกเขาภูพาน เช่น จังหวัดนครพนม ได้แก่ อำเภอกำแพงแสน รัตนนคร นาแก จังหวัดสกลนคร ได้แก่ อำเภอนาหว้า จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ อำเภอกุฉินารายณ์ เขาวง สหัสขันธ์ ส่วนผู้ไทผู้เข้าสู่ภาคกลางในจังหวัดราชบุรี และเพชรบุรี ในย่านนั้นเรียกว่า ‘ลาวโซ่ง’

1.5.6 หลักสัปปริสธรรม 7 หมายถึง คุณธรรมที่สำคัญ 7 ประการ ได้แก่ การรู้หลักการ การรู้ความมุ่งหมาย การรู้จักตน การรู้จักประมาณ การรู้จักเวลา การรู้จักชุมชนและการรู้จักบุคคล เป็นคุณธรรมหรือคุณสมบัติที่สามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะผู้ที่ป็นหัวหน้าควรเป็นอย่างยิ่งที่ต้องกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคคลอื่น

1.6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน

1.6.2 ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหารูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปริสธรรม 7

1.6.3 ทำให้ทราบถึงรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปริสธรรม 7

1.6.4 ทำให้ทราบถึงองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม การเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 และสามารถนำองค์ความรู้ใหม่ ไปใช้ประโยชน์ได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการดำรงรักษา
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางสังคม
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับสัปปุริสธรรม 7
- 2.7 บริบทพื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.9 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายเกี่ยวกับรูปแบบ และได้นำเสนอแนวคิดที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้

2.1.1 ความหมายของรูปแบบ

คำว่า “รูปแบบ” ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “Model” มีคำที่ใช้อย่างหลากหลายในภาษาไทย เช่น แบบจำลอง ตัวแบบ หุ่นจำลอง รูปหุ่น แบบตุ๊กตา โมเดล แผนผัง ไดอะแกรมและแผนภาพ ที่ช่วยให้ตนเองและผู้อื่นเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้นและเป็นเครื่องมือทางความคิดสำหรับการสืบค้นหาคำตอบ สร้างความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์รูปแบบสร้างขึ้นจากความคิดประสบการณ์ การอุปมาอุปไมยหรือจากทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ แต่รูปแบบไม่ใช่ทฤษฎีและต้องมีการพิสูจน์ ทดสอบ หากเป็นจริงสามารถนำไปดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบได้และมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ ดังนี้

กู๊ด (Good, 1973) ได้อธิบายว่า รูปแบบ หมายถึง แบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำเป็นตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบเป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิดเป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม

เยาเวตี (2549) ได้ให้ความหมายไว้ว่า รูปแบบ หมายถึง วิธีที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอด ความคิดความเข้าใจ ตลอดจนจิตนาการของคนที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใด ๆ ให้ปรากฏใน ลักษณะของการสื่อสารลักษณะใดลักษณะหนึ่ง รูปแบบจึงเป็นแบบจำลองในลักษณะเลียนแบบหรือ เป็นตัวแบบที่ใช้เป็นแบบอย่าง

วิลเลอร์ (Willer, 1967) ได้อธิบายว่า รูปแบบ หมายถึง การสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับชุดของ ปรากฏการณ์โดยอาศัยหลักการของระบบรูปนัย ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้เกิดความกระจ่างชัดของ นิยามความสัมพันธ์และประพจน์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรูปแบบที่มีความเที่ยงตรงจะพัฒนาเป็นทฤษฎีต่อไป

เฮาเซอร์ (Hausser, 1980) ได้อธิบายว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่ออกแบบมาเพื่อแสดงถึง องค์ประกอบและกระบวนการตรวจสอบความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์ในเชิงทฤษฎีกับ ปรากฏการณ์จริง

แนดเลอร์ (Nadler, 1980) ได้อธิบายว่า รูปแบบ หมายถึง การจำลองความจริงของ ปรากฏการณ์ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่มีความสัมพันธ์องค์ประกอบที่เป็นกระบวนการของ ปรากฏการณ์นั้น ๆ ให้ง่ายขึ้น เป็นแผนผังหรือแบบแผนของการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อเนื่อง ด้วยความสัมพันธ์เชิงระบบ

สุบรรณ และ ชัยวัฒน์ (2522) ได้ให้ความหมายของรูปแบบหรือแบบจำลอง (Model) หมายถึง การย่อหรือเลียนแบบความสัมพันธ์ที่ปรากฏอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริงของปรากฏการณ์ใด ปรากฏการณ์หนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยในการจัดระบบความคิดในเรื่องนั้นให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น และเป็นระเบียบ

บุญชม (2544) ได้ให้ความหมายไว้ว่ารูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบที่มีในปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือในระบบต่าง ๆ

ทิตนา (2555) ได้ให้ความหมายไว้ว่า รูปแบบ หมายถึง ลักษณะของการดำเนินงานที่จัดขึ้น อย่างเป็นระบบระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ และความเชื่อต่าง ๆ โดยมีความครอบคลุม องค์ประกอบที่สำคัญและได้รับการยอมรับหรือพิสูจน์ทดสอบถึงประสิทธิภาพมาแล้วโดย ประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญที่สามารถช่วยให้เป็นไปตามทฤษฎี หลักการหรือแนวคิด ที่ยึดถือสามารถใช้เป็นแบบแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ

บาร์โด และ ฮาร์ดแมน (Bardo & Hartman, 1982: 70) อธิบายว่า รูปแบบ หมายถึง ชุด ของข้อความเชิงนามธรรมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เราสนใจ เพื่อการใช้ในการนิยามคุณลักษณะหรือ บรรยายคุณลักษณะนั้น ๆ หรือเป็นชุดของแนวคิดที่ได้รวบรวมไว้ในลักษณะโครงสร้างอย่างเป็นระบบ และมีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สัมพันธ์เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงาน กลยุทธ์พื้นฐาน เงื่อนไขและ ข้อจำกัดในการนำรูปแบบไปใช้

คีฟส์ (Keeves, 1998: 11) อธิบายว่า รูปแบบ คือ การแสดงโครงสร้างเพื่อใช้ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร

บุญชม ศรีสะอาด (2543: 98) อธิบายว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่แสดง ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่แสดงขั้นตอนการทำงาน (Flow chart) สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ปรากฏในธรรมชาติหรือระบบต่าง ๆ ที่อธิบายลำดับ ขั้นตอนขององค์ประกอบหรือกิจกรรมในระบบ

พิรดา มาลาม (2560: 14) อธิบายว่า รูปแบบ คือ สิ่งที่เป็นโครงสร้างทางความคิด โปรแกรม แบบจำลอง หรือตัวแบบจำลองสภาพความเป็นจริงที่มีองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ โดยจะต้องพิจารณาว่ามีสิ่งใดบ้างที่จะต้องนำมาศึกษา เพื่อใช้แทนแนวคิดหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดยสามารถอธิบายความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั้นได้ตามองค์ประกอบที่ศึกษาจากรูปแบบนี้ ๆ

อุทุมพร จามรมาน (2541: 22) ให้ความหมายว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างของความเกี่ยวข้องของหน่วยต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ดังนั้นรูปแบบจึงน่าจะมีมากกว่าหนึ่งมิติหลายตัวแปร และตัวแปรต่าง ๆ มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันในเชิงความสัมพันธ์และเชิงเหตุและผล

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2544: 27) ให้ความหมายว่า รูปแบบ คือ วิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิดความเข้าใจ ตลอดทั้งจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใด ๆ ให้ปรากฏ โดยใช้การสื่อสารในลักษณะต่าง ๆ เช่น ภาพวาด ภาพเหมือน แผนภูมิแผนผังต่อเนื่องหรือสมการทางคณิตศาสตร์ให้สามารถเข้าใจได้ง่าย และในขณะเดียวกันก็สามารถนำเสนอเรื่องราวหรือประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างกระชับภายใต้หลักการอย่างมีระบบ

ทิตนา แจมมณี (2545: 218) ให้ความหมายว่า รูปแบบเป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย เป็นแผนผัง ไต่อะแกรมหรือแผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น รูปแบบเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลาย

รัตนะ บัวสนธ์ (2552: 124) ให้ความหมายว่าของรูปแบบ ดังนี้

1) แผนภาพ หรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริง รูปแบบในความหมายนี้มักจะเรียกทับศัพท์ในภาษาไทยว่า “โมเดล” ได้แก่โมเดลบ้าน โมเดลรถยนต์ โมเดลเสื้อผ้า เป็นต้น

2) แบบแผน ความสัมพันธ์ของตัวแปรหรือสมการทางคณิตศาสตร์ที่รู้จักกันในชื่อที่เรียกว่า “Mathematical Model”

3) แผนภาพที่แสดงถึงองค์ประกอบการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รูปแบบในความหมายนี้ บางทีเรียกกันว่าภาพย่อส่วนของทฤษฎีหรือแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น รูปแบบการสอน รูปแบบการบริหาร รูปแบบการประเมิน รูปแบบการเมือง เป็นต้น

เสรี ชัดแจ้ง (2538: 3) ให้ความหมายว่า รูปแบบ หมายถึง รูปแบบของจริง รูปแบบที่เป็นแบบอย่างและแบบจำลองที่เหมือนของจริงทุกอย่างแต่มีขนาดเล็กลงหรือใหญ่ขึ้นกว่าปกติ

อุทัย บุญประเสริฐ (2546: 31) ให้ความหมายว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างของ ความเกี่ยวข้องระหว่างชุดของปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ หรือองค์ประกอบที่สำคัญในเชิงความสัมพันธ์ หรือเหตุผลซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยเข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์ (2540: 21-23) ได้ให้ความหมายว่า รูปแบบ หมายถึง ลักษณะที่พึงปรารถนา ซึ่งมีลักษณะเป็นอุดมคติหรือเกิดได้ยากในโลกของความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่เรายากได้กับความสามารถที่จะหาสิ่งที่ต้องการนั้นแตกต่างกันมาก เช่น เมืองในอุดมคติ

คัมภีร์ สุดแท้ (2553) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นแสดงให้เห็นถึง องค์ประกอบสำคัญ ๆ ของเรื่องให้เข้าใจง่ายขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

ปัญญา ทองนิล (2553) ได้กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่เกิดจากทฤษฎี ประสบการณ์การคาดการณ์นำเสนอในรูปของข้อความหรือแผนผัง

ณัฐศักดิ์ จันทร์ผล (2552) รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างโปรแกรม แบบจำลอง หรือตัวแบบ ที่จำลองสภาพความเป็นจริงที่สร้างขึ้นจากการลดทอนเวลาและเทศะพิจารณาว่ามีสิ่งใดบ้างที่จะต้อง นำมาศึกษาเพื่อใช้ทดแทนแนวคิดหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดยอธิบายความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบนั้น ๆ

สรุป รูปแบบ หมายถึง เครื่องมือที่มีประโยชน์สำหรับการศึกษา วิเคราะห์ อธิบาย และ เข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ รูปแบบที่ดีควรมีโครงสร้างชัดเจน ความสัมพันธ์ถูกต้องและนำเสนอได้ อย่างกระชับ เข้าใจง่าย จากความหมายของรูปแบบข้างต้น ผู้วิจัยจะได้นำไปใช้เป็นประเด็นในสร้าง รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ให้เกิดความเหมาะสมต่อไป

2.1.2 ประเภทของรูปแบบ

รูปแบบมีหลายประเภทด้วยกันซึ่งนักวิชาการด้านต่าง ๆ ก็ได้จัดแบ่งประเภทต่างกันอย่างออกไป สำหรับรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์นั้น ได้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท

1) Analogue Model เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปมัยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็น รูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น รูปแบบในการทำนายจำนวน

นักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียน ซึ่งอนุมานแนวคิดมาจากการเปิดน้ำเข้าและปล่อยน้ำออกจากถัง นักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบเปรียบเทียบกับน้ำที่เปิดออกจากถัง ดังนั้น นักเรียนที่คงอยู่ในระบบจึงเท่ากับนักเรียนที่เข้าสู่ระบบลบด้วยนักเรียนที่ออกจากระบบ เป็นต้น

2) Semantic Model เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๆ เช่น รูปแบบการสอนของ Joyce and Weil (1985: 41) เป็นต้น

3) Mathematical Model เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ รูปแบบประเภทนี้นิยมใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยาและศึกษาศาสตร์ รวมทั้งการบริหารการศึกษาด้วย

4) Causal Model เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคที่เรียกว่า Path Analysis และหลักการสร้าง Semantic Model โดยการนำเอาตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เช่น The Standard Deprivation Model ซึ่งเป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของบิดา มารดา สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่บ้านและระดับสติปัญญาของเด็กเป็นต้น (Keeves, 1988: 561-565)

Schwirian (อ้างถึงใน Bardo & Hardman, 1982: 70-72) นักนิเวศวิทยาคนสำคัญได้แบ่งประเภทของรูปแบบด้วยการอธิบายลักษณะจากลักษณะของเมืองออกเป็นรูปแบบที่อธิบายโดยลักษณะพื้นที่และรูปแบบที่อธิบายโดยลักษณะของประชากรรูปแบบที่ใช้ในการอธิบายโดยพื้นที่นั้นมีจุดมุ่งหมายในการบรรยายลักษณะของเมืองว่ามีลักษณะเช่นไร เช่น Concentric Zone Model และ Social Area Analysis Model เป็นต้น สำหรับรูปแบบที่ใช้อธิบายคุณลักษณะของประชากรเมืองนั้น เป็นรูปแบบที่เสนอแนวคิดในการอธิบายเกี่ยวกับลักษณะของประชากรเมืองต่าง ๆ เช่น Residential Segregation Model เป็นต้น

พิรดา มาลาม (2560: 15) ได้แบ่งรูปแบบออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1) รูปแบบคล้าย (Analogue Model) คือ รูปแบบที่มีความสัมพันธ์กับระบบกายภาพ มักเป็นรูปแบบที่ใช้ในวิทยาศาสตร์กายภาพ เป็นรูปแบบที่นำไปใช้อุปมากับสิ่งอื่นได้ เช่น รูปแบบจำลอง ระบบสุริยะที่เกิดขึ้นจริง ธนาการจำลองกับระบบธนาการที่เป็นจริง แบบจำลองการผลิตกับการผลิตจริง เป็นต้น

2) รูปแบบที่อธิบายความหมายหรือให้ความหมาย (Semantic Model) คือ รูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิและรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๆ

3) รูปแบบที่มีลักษณะเป็นแผนภูมิแบบแผนหรือโครงการ (Schematic Models)

4) รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) คือ รูปแบบที่กำหนดความสัมพันธ์ ขององค์ประกอบในรูปสมการหรือฟังก์ชันทางคณิตศาสตร์

5) รูปแบบเชิงเหตุผล (Causal Model) เป็นรูปแบบที่มีโครงสร้างเป็นสมการเชิงเส้นที่ประกอบด้วยตัวแปรสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น มีการทดสอบสมมติฐานผลของรูปแบบ

สรุป รูปแบบมีหลายประเภท เช่น รูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ ได้แบ่งออกเป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม รูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ รูปภาพ รูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ และรูปแบบที่นำเอาตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เป็นต้น

2.1.3 คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

Keeves (1988: 560) กล่าวว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ ควรจะมีข้อกำหนด (requirement) 4 ประการ คือ

1) รูปแบบ ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (structural relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกันแบบรวม ๆ (associative relationship)

2) รูปแบบ ควรใช้เป็นแนวทางการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นสามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้

3) รูปแบบ ควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

4) รูปแบบ ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

คีฟส์ (Keeves, 1988: 560) ได้อธิบายว่า รูปแบบที่ดีสามารถใช้ประโยชน์ได้ โดยมีข้อกำหนด 4 ประการ ดังนี้

1) รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกันแบบหลวม ๆ (Associative Relationship)

2) รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นซึ่งสามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกตซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้

3) รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

4) รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปร ในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา จากคุณลักษณะของรูปแบบที่ดีแสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบจะต้องมีความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง สามารถตรวจสอบได้ด้วยการ สังเกต อีกทั้งเป็นการชี้ให้เห็นถึง กลไกเชิงเหตุผล ทำให้เกิดมโนทัศน์ใหม่ในการศึกษา ซึ่งทั้ง องค์ประกอบของรูปแบบและคุณลักษณะของรูปแบบที่ดีจะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบ ในลำดับต่อไป

สุริมล ว่องวานิช (2549, หน้า 54-56) ได้นำเสนอการทดสอบรูปแบบที่ดีด้วยการประเมิน ตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งเป็นการประเมินที่พัฒนาโดย The Joint Committee on Standards of Educational Evaluation โดยนำเสนอหลักการประเมินเพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการ ตรวจสอบรูปแบบ ดังนี้

1) มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ ในการนำไปปฏิบัติจริง

2) มาตรฐานความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) เป็นการประเมินการสนองตอบ ต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

3) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นการประเมินความ เหมาะสม ทั้งในด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา

4) มาตรฐานด้านความถูกต้อง ครบถ้วน (Accuracy Standards) เป็นการประเมิน ความน่าเชื่อถือและได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง

พูนสุข หิงคานนท์ (2520) เห็นว่า รูปแบบที่ดีมีลักษณะดังต่อไปนี้

1) ควรแสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรแบบมีโครงสร้าง

2) มีลักษณะเป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลและสามารถทดสอบไปด้วยข้อมูลเชิง ประจักษ์

3) มีโครงสร้างหรือกลไกที่อธิบายปรากฏการณ์ในเชิงเหตุผลได้อย่างชัดเจน

4) นำไปสู่การสร้างแนวคิดใหม่หรือความสัมพันธ์ใหม่ของปรากฏการณ์ที่ศึกษา

5) ความสอดคล้องระหว่างรูปแบบและทฤษฎีของเรื่องหรือปรากฏการณ์ที่จะนำรูปแบบ ดังกล่าวไปอธิบายทำนองเดียวกัน

วาร์ เเพ็งสวัสต์ (2554) ได้อธิบายว่ารูปแบบที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

1) รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเน้นตรงธรรมดา อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงก็มีประโยชน์ในช่วงของการพัฒนารูปแบบ

2) รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถทดสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้วถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิก

3) รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน

4) รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอดใหม่และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ในเรื่องที่กำลังศึกษา

5) รูปแบบในเรื่องใดจะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้น

สรุป รูปแบบที่ดีควรมีคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้น รูปแบบที่ดีจะช่วยให้เข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง แม่นยำและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง รูปแบบที่ดีจะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้น คือ มีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง สามารถทำนายผลและขยายผลการทำนายได้กว้างขวางขึ้นและสามารถนำไปสู่แนวคิดใหม่ ๆ สำหรับการพัฒนารูปแบบนั้น ผู้พัฒนาจะต้องศึกษาแนวคิด ทฤษฎีในการสร้างรูปแบบ แล้วนำเอาข้อมูลที่จัดเก็บมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อกำหนดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบ กำหนดโครงสร้างและข้อเสนอของรูปแบบอย่างชัดเจนเพื่อนำไปสู่ผลสรุปในการอธิบายปรากฏการณ์ที่มุ่งหวังของการพัฒนารูปแบบนั้นไปใช้งานได้จริงและประเมินผลหลังจากการนำรูปแบบไปใช้งานจริง

2.1.4 การพัฒนารูปแบบ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบพบว่า การพัฒนารูปแบบนั้นอาจจะมีขั้นตอนในการดำเนินงานแตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปแล้วอาจจะแบ่งออกเป็นสองตอนใหญ่ ๆ คือ การสร้างรูปแบบ (construct) และการหาความตรง (validity) ของรูปแบบ ส่วนรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนว่ามีการดำเนินการอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะและกรอบแนวคิดซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนั้น ๆ ตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ มีดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2535: 13) ได้อธิบายว่ากระบวนการวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบนั้น แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ โดยจะมีการสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อน เป็นรูปแบบตามสมมุติฐาน จากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้ว ในเรื่อง

เดียวกันหรือเรื่องอื่น ๆ และผลการศึกษาหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพการณ์ ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ต่าง ๆ ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรนั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ

2) การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ หลังจากได้สร้างหรือพัฒนารูปแบบในขั้นต้น จำเป็นต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้น ถึงแม้ว่าจะพัฒนา โดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวคิด รูปแบบของคนอื่นและผลการวิจัยที่ผ่านมา หรือผ่านการกลั่นกรอง จากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน จึงจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูล ในสถานการณ์จริงหรือทำการทดลองโดยนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งในบางครั้งใช้คำว่าทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ

รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2548: 92-93) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสม การศึกษามีรายละเอียดในการดำเนินการ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ได้รับเลือกเป็นโครงการนำร่อง การวิจัยและการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการศึกษาสภาพจริงจากรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบจำลองเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรโดยการสังเคราะห์แบบสัมภาษณ์จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 นำมาสร้างเป็นรูปแบบจำลองระบบบริหารคุณภาพทั้งองค์กรด้วยการสร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแบบเลือกตอบ เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการพัฒนารูปแบบระบบบริหารคุณภาพทั้งองค์กรโดยใช้เทคนิคเดลฟายจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติการใช้รูปแบบจำลองจากขั้นตอนที่ 2 นำมาศึกษาวิเคราะห์ และกำหนดรูปแบบระบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรด้วยเทคนิคเดลฟาย 3 รอบ

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์หาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาคือผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปและนำเสนอรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรและจัดทำเป็นรายงานผลการวิจัยต่อไป

ส่วนสมุทร ชำนาญ (2546) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มุ่งศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เหมาะสมกับสภาพสังคมแบ่งการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี วิธีการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบจำลองเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยมีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ด้วยการสร้างเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย เพื่อถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นการพัฒนาารูปแบบบริหารสถานศึกษาที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโดยใช้เทคนิคเดลฟายจากผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 เป็นขั้นการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและกรรมการสถานศึกษา

ทิตานาถ ขุนนาถ (2557, หน้า 85) การพัฒนาหรือการสร้างรูปแบบ มีหลักการเพื่อกำกับการสร้างรูปแบบไว้ 4 ประการ คือ

- 1) รูปแบบควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างของตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดา อย่างไรก็ตามความเชื่อมโยงแบบเส้นตรงแบบธรรมดาทั่วไปนั้นก็มีประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยในช่วงต้นของการพัฒนารูปแบบ
- 2) รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้สามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกต และหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้
- 3) รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย
- 4) รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างนวัตกรรมใหม่และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่

วิลเลอร์ (Willer, 1986: 83) ได้อธิบายว่า การพัฒนารูปแบบโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) การสร้าง (Construct) รูปแบบ
- 2) การหาความเที่ยงตรง (Validity) ของรูปแบบ

บุญชม ศรีสะอาด (2533) ซึ่งได้แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ การพัฒนารูปแบบและการทดสอบประสิทธิภาพและประสิทธิของรูปแบบ ในส่วนการพัฒนารูปแบบนั้นดำเนินการโดยวิเคราะห์ลำดับในการทำวิทยานิพนธ์ หลักการเขียนรายงานการวิจัย จุดบกพร่องที่

มักจะพบในการทำวิทยานิพนธ์ แล้วนำองค์ประกอบเหล่านั้นมาสร้างรูปแบบการควบคุมวิทยานิพนธ์ตามลำดับขั้นในการทำวิทยานิพนธ์ หลังจากนั้นจะเป็นขั้นตอนการนำรูปแบบดังกล่าวไปทดสอบและประเมินประสิทธิภาพและประเมินผลของรูปแบบ

วโร เพ็งสวัสดิ์ (2554) ได้กล่าวถึง การพัฒนารูปแบบว่า จากการศึกษาแนวคิดและกระบวนการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

1. การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ
2. การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างหรือพัฒนารูปแบบในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อนเป็นรูปแบบตามสมมติฐาน (Hypothesis Model) โดยการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผู้วิจัยอาจจะศึกษารายกรณีหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งผลการศึกษานำมาใช้กำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบรวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหล่านั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ดังนั้น การพัฒนารูปแบบในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยหลักการของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ ซึ่งโดยทั่วไปการศึกษาในขั้นตอนนี้จะมีขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้

- 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นร่างกรอบความคิดการวิจัย
- 2) การศึกษาจากบริบทจริง อาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการในปัจจุบันของหน่วยงาน โดยศึกษาความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) ซึ่งวิธีการศึกษาอาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสอบถาม การสำรวจ การสนทนากลุ่ม เป็นต้น และการศึกษารายกรณี (Case study) หรือพหุกรณีหน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จหรือแนวปฏิบัติที่ดีในเรื่องที่ศึกษา เพื่อนำเป็นสารสนเทศที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบ และการศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ วิธีการศึกษาอาจจะใช้ วิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นต้น

3) การจัดศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้คุณวุฒิ วิธีการศึกษาอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในงานวิจัยบางเรื่อง นอกจากจะศึกษาตามขั้นตอนที่กล่าวแล้ว ผู้วิจัยอาจจะศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Technique) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในการพัฒนารูปแบบใดก็ได้

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ภายหลังจากที่ได้พัฒนารูปแบบแล้ว จำเป็นที่จะต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ถึงแม้จะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎีแนวคิดรูปแบบของบุคคลอื่นและผลการวิจัยที่ผ่านมา แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน

ซึ่งจำเป็นที่จะต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริงหรือทดลองใช้รูปแบบ ในสถานการณ์จริงจะช่วยให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ในรูปแบบ ผู้วิจัยอาจจะปรับปรุงรูปแบบใหม่ โดยการตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่ามีอิทธิพลหรือความสำคัญน้อยออกจากรูปแบบ ซึ่งจะทำให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

Steiner (1969) ได้อธิบายถึง การสร้างรูปแบบ คือ การกำหนดมโนทัศน์เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบเพื่อชี้ให้เห็นชัดเจนว่ารูปแบบเสนออะไร เสนออย่างไร เพื่อให้ได้อะไรและสิ่งที่ได้ นั้นอธิบายปรากฏการณ์อะไรและนำไปสู่ข้อค้นพบอะไรใหม่ ๆ ขั้นตอนการสร้างรูปแบบเขียนไว้ และรูปแบบที่จะนำไปใช้ได้ประโยชน์สูงสุดนั้น ต้องประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ มีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง สามารถทำนายผลได้ สามารถขยายความผลทำนายได้กว้างขวางขึ้นและสามารถนำไปสู่แนวคิดใหม่ ๆ สำหรับการพัฒนารูปแบบนั้น ผู้วิจัยจะต้องศึกษาแนวคิดทฤษฎีในการสร้างรูปแบบ นำเอาข้อมูลที่จัดเก็บมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบรูปแบบ

สรุป การพัฒนารูปแบบ นั้นไม่มีข้อกำหนดที่ตายตัวแน่นอนว่าต้องทำอะไรบ้างแต่โดยทั่วไป จะเริ่มต้นจากการศึกษา องค์ความรู้ (intensive knowledge) เกี่ยวกับเรื่องที่เราจะพัฒนารูปแบบให้ชัดเจน จากนั้นจึงค้นหาสมมุติฐานและหลักการของรูปแบบที่จะพัฒนา แล้วสร้างรูปแบบตามหลักการที่กำหนดขึ้น และนำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความเหมาะสมและหาคุณภาพของรูปแบบต่อไป ส่วนการพัฒนารูปแบบมีการดำเนินการเป็นสองตอนใหญ่ คือ การสร้างรูปแบบหรือพัฒนารูปแบบ และการประเมินความเหมาะสมและการหาคุณภาพของรูปแบบและผู้วิจัยจะได้นำไปปรับใช้ในส่วนของการพัฒนารูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7

2.1.5 การตรวจสอบรูปแบบ

อุทุมพร จามรมาร (2541) ได้อธิบายว่า จุดสำคัญของการสร้างรูปแบบก็เพื่อทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบนั้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์การตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธี ซึ่งอาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณลักษณะและเชิงปริมาณ โดยการตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณลักษณะอาจให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบโมเดลจากหลักฐานปริมาณใช้เทคนิคทางสถิติซึ่งการตรวจสอบรูปแบบการตรวจสอบคุณลักษณะ 2 อย่าง

1. การตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์ความเกี่ยวข้องเหตุผลระหว่างตัวแปร

2. การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งการประมาณค่านี้สามารถประมาณข้ามกาลเวลากลุ่มตัวอย่างหรือสถานที่ได้ (Across Time, Sample, Site) ซึ่งการทดสอบรูปแบบกระทำได้ใน 4 ลักษณะดังนี้

1. การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนด โดยใช้หลักการประเมินที่พัฒนาโดย The Joint Committee on Standard of Educational Evaluation ภายใต้การดำเนินของ Stuffle Beam และคณะที่ได้นำเสนอหลักการประเมินเพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการทดสอบรูปแบบ ประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน ดังนี้

1.1 มาตรฐานความเป็นไปได้ (Facility Standards) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง

1.2 มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) เป็นการประเมินการสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ของระบบ

1.3 มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและด้านศีลธรรมจรรยา

1.4 มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือและได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง

2. การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การทดสอบรูปแบบบางเรื่องไม่สามารถกระทำได้โดยข้อมูลเชิงประจักษ์โดยการประเมินค่าพารามิเตอร์ของรูปแบบหรือการดำเนินการทดสอบรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติ แต่งานวิจัยบางเรื่องต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการได้ด้วยเลขแล้วสรุปแนวความคิดการทดสอบรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินดังนี้

2.1 การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นการวิเคราะห์และวิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานกับปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกันตามวิจารณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อมูลคุณภาพประสิทธิภาพและความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำในการประเมิน

2.2 รูปแบบการประเมินที่เป็นแบบเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมินโดยพัฒนามาจากแบบการวิจารณ์งานศิลปะที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วิจัย เนื่องจากเป็นการวัดคุณค่าไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ และจะต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง แนวคิดนี้ได้นำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาระดับสูงมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเป็นองค์ความรู้เฉพาะสาขาผู้ศึกษาเรื่องนั้นจริง ๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้งดังนั้นในวงการศึกษานิยมนำรูปแบบนี้มาใช้ในเรื่องที่ต้องการความลึกซึ้งและความเชี่ยวชาญเฉพาะทางสูง

2.3 รูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมินโดยให้ความเชื่อถือว่าคุณคุณวุฒินั้นเที่ยงธรรมและมีคุณพินิจที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้นจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง

2.4 รูปแบบที่ยอมให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำงานตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละคนนับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่จะนำพาพิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการการเก็บรวบรวม ข้อมูลการประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ (วโร เฟิงส์วส์ดี, 2554)

3. การทดสอบรูปแบบโดยการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องมักจะใช้กับการพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย เมื่อผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟายเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในรอบสุดท้ายมาจัดทำเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อนำไปสำรวจความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

4. การทดสอบรูปแบบโดยการทดลองใช้รูปแบบ ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย มีการดำเนินการตามกิจกรรมอย่างครบถ้วน ผู้วิจัยจะนำข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินไปสู่การปรับปรุงรูปแบบต่อไป

สรุป ก่อนที่จะนำรูปแบบไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้น ควรมีวิธีการทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบ โดยการวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยทั่วไปนิยมใช้ 4 ลักษณะ คือ 1) การทดสอบโดยการประเมินตามมาตรฐาน 2) การทดสอบโดยการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ 3) การประเมินโดยสอบถามความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และ 4) การประเมินโดยการนำไปทดลองใช้ และผู้วิจัยจะได้นำไปปรับใช้ในการสร้างรูปแบบในงานวิจัยต่อไป

2.2. แนวคิดเกี่ยวกับการธำรงรักษา

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายและแนวคิด เกี่ยวกับการธำรงรักษามีลำดับขั้นตอนที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

2.2.1 ความหมายการธำรงรักษา

การธำรงรักษา เป็นการรักษา ดูแล การสงวน รวมถึงการทวงถามสิ่งที่ค้าง การคงไว้มิให้สูญหายไป การมองเห็นคุณค่าของความรู้และสิ่งที่ได้คิดสร้างสรรค์ไว้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ต่อเศรษฐกิจและสังคม เช่น ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ซึ่งคำว่า “การธำรงรักษา” ยังมีความสอดคล้องกับ คำว่า “การอนุรักษ์” ซึ่งหมายถึง การใช้อย่างพอเพียง โดยอาจประกอบไปด้วย การเก็บ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู การพัฒนา การป้องกัน การสงวนและการแบ่งเขต

และการใช้ทรัพยากรอย่างฉลาดและเป็นประโยชน์มากที่สุด โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายคำว่า “การอนุรักษ์” ไว้ดังนี้

สวรค์ญา อ่วมจิว (2563: 36) ได้อธิบายว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การใช้อย่างพอเพียง โดยอาจประกอบไปด้วย การเก็บ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู การพัฒนา การป้องกัน การสงวนและการแบ่งเขตและการใช้ทรัพยากรอย่างฉลาดเป็นประโยชน์มากที่สุดและนานที่สุด

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (2525) นิยามคำว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การรักษาให้คงเดิม การเก็บรักษาให้คงสภาพเดิมไว้ ไม่สามารถแต่ต้องได้

ดุสิต เวชกิจและคณะ (2543) ได้อธิบายว่า “การอนุรักษ์” คือ ข้อเรียกร้องให้มีการรักษาทางเลือกสำหรับมวลมนุษยชาติ เพื่อเผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ยังไม่อาจล่วงรู้ได้ในอนาคต การอนุรักษ์มิใช่เป็นเพียงการกระทำโดยอาศัยหลักการด้านมนุษยธรรมเท่านั้น หากแต่มุ่งถึงความอยู่รอดของมวลมนุษย์เป็นสำคัญ

สุรพล สุตารา (2532) กล่าวถึง การอนุรักษ์ หมายถึง การใช้และการบำรุงรักษาทรัพยากรนั้น ๆ อย่างมีหลักการและมีประสิทธิภาพ รู้จักใช้เมื่อควรใช้ รู้จักเก็บไว้เมื่อควรเก็บและฟื้นฟูบูรณะเพื่อให้คงทนถาวร

นิวัติ เรืองพานิช (2533) กล่าวว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุดและใช้เป็นเวลายาวนานที่สุด ทั้งนี้ต้องให้สูญเสียโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุดและต้องกระจายการใช้ประโยชน์ให้ทั่วถึงกันโดยถูกต้องตามกาลเทศะ

ชุตินา ศรีไชย (2559) ได้อธิบายว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การดูแลรักษาเพื่อให้คงคุณค่าไว้และให้ความรวมถึงการป้องกัน การรักษา การสงวน การปฏิสังขรณ์ และการบูรณะด้วย ซึ่งการอนุรักษ์ต้องให้ความสำคัญกับความเป็นมาของพื้นที่และศักยภาพไปพร้อม ๆ กัน โดยความเป็นมาของพื้นที่ เช่น ความสำคัญด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี ความสำคัญด้านศิลปกรรม และความสำคัญทางด้านสังคม เศรษฐกิจ เป็นต้น

Sarnoff J. D. (2011) ได้เสนอการอนุรักษ์วัฒนธรรมมืองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่

1. เพื่อสร้างความทรงจำทางวัฒนธรรม คือ ถ่ายทอดคุณค่าของบรรพบุรุษต่อคนรุ่นหลังให้มีความภาคภูมิใจ
2. เพื่อการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน คือ ความสัมพันธ์ของชุมชนอย่างสมดุลจะมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกัน ก่อให้เกิดความสามัคคี
3. เพื่อรักษาความหลากหลายของสภาพแวดล้อม หมายถึง การอนุรักษ์วัฒนธรรมทำให้สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต่าง ๆ ไม่ถูกกลืนโดยอิทธิพลและการพัฒนาซึ่งจะเป็นแบบเส้นตรงหรือทำให้มีลักษณะเหมือน ๆ กัน การอนุรักษ์จึงทำให้ความหลากหลายดังกล่าวมีความเด่นชัดอยู่

4. เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ หมายถึง การอนุรักษ์ทำให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่าย และทำให้ชุมชนและวิถีชีวิตที่ได้รับการอนุรักษ์เป็นจุดขายสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้

พระมหาจักรพล อาจารย์สุโกและพระมหาวิจัก กิตติวณโณ (2566: 98-110) ได้อธิบายว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การดูแลรักษา สงวน ปรับปรุง ให้คงคุณค่าไม่ให้สูญหายไป และเกิดประโยชน์สูงสุด แก่มนุษย์ การอนุรักษ์จึงเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องปลูกฝังให้เห็นความสำคัญคุณค่าประโยชน์ รักษา เอาไว้ให้สืบทอดยาวนานคู่กับวิถีชีวิตของมนุษยชาติตลอดไป

ปรธกร ประกัน (2567: 27-33) ได้อธิบายว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การดูแลรักษา สงวน ปรับปรุง ให้คงคุณค่าไม่ให้สูญหายไป และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่มนุษย์ เช่น การสงวนรักษา การดูแลรักษาไว้ตามสภาพเดิมเท่าที่เป็นอยู่และป้องกันไม่ให้เสียหายต่อไป การปฏิสังขรณ์ การทำให้คืนสู่สภาพเดิมที่เคยเป็นมาและการบูรณะ การซ่อมแซม ปรับปรุงให้มีรูปทรงลักษณะกลมกลืนเหมือนของเดิมมากที่สุดเท่าที่จะมากได้แต่ต้องแสดงความแตกต่างของสิ่งที่มีเดิมกับสิ่งที่ทำขึ้นใหม่

ราชบัณฑิตยสถาน (2556: 1371) คำว่า การอนุรักษ์ (Conservation) คือ การใช้และจัดการทรัพยากรทั้งที่เป็นธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นอย่างฉลาดตลอดจนมีการวางแผนอย่างรอบคอบสำหรับทรัพยากรเหล่านั้น เพื่อบรรลุความต้องการในอนาคตและให้หมายรวมถึงการป้องกัน การดูแล การรักษา เพื่อให้คงคุณค่าไว้การสงวนและการปฏิสังขรณ์และการบูรณะด้วย

กรมศิลปากร (2544: 35) นิยามคำว่า การอนุรักษ์ ได้แก่ การสงวนรักษา การปฏิสังขรณ์ และการบูรณะ โดยนิยาม ทั้ง 3 มีความหมาย ดังนี้

1. การสงวนรักษา (Preservation) หมายถึง การดูแลรักษาไว้ตามสภาพเดิมเท่าที่เป็นอยู่และป้องกันไม่ให้เสียหายต่อไป
2. การปฏิสังขรณ์ (Renovation) หมายถึง การทำให้คืนสู่สภาพเดิมที่เคยเป็นมา
3. การบูรณะ (Restoration) หมายถึง การซ่อมแซม ปรับปรุงให้มีรูปทรงลักษณะกลมกลืนเหมือนของเดิมมากที่สุด

สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ (2542: 6) ได้อธิบายว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การอนุรักษ์ที่ดีต้องดำเนินไปโดยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสังคม คือ มีทั้งการรักษาคุณค่าเดิมของสิ่งนั้น ๆ พร้อมทั้งมีการพัฒนาควบคู่กันไปด้วย การอนุรักษ์ไม่ได้เป็นเพียงการเก็บรักษาของเก่าเข้าพิพิธภัณฑ์เท่านั้น หากต้องศึกษาค้นคว้าและนำคุณค่าที่ได้เผยแพร่กลับไปสู่สังคมอย่างกว้างขวางอีกครั้งเป็นการยกระดับสังคมให้หันมาสนใจในมรดกศิลปะและวัฒนธรรมนั้น การอนุรักษ์ที่ดีจึงมีหลักสำคัญอยู่ 2 ประการ ดังนี้

1. อนุรักษ์เพื่อรักษาวัฒนธรรมให้พ้นจากการเสื่อมสลายโดยธรรมชาติและกาลเวลา
2. อนุรักษ์เพื่อพัฒนามรดกวัฒนธรรมให้กลับมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมปัจจุบันให้ได้

การอนุรักษ์จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเราหลากหลายประการด้วยกัน คือ ได้เป็นการเก็บ รักษาคุณค่ามรดกวัฒนธรรมเพื่อสืบทอดไปยังชนรุ่นหลัง ได้เป็นการศึกษาค้นคว้ามรดกทางวัฒนธรรม และเผยแพร่เพื่อยกระดับสังคม และทำให้สังคมสามารถพัฒนาได้อย่างเหมาะสมและเป็นตัวของตัวเอง

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2547) นิยามว่า การอนุรักษ์ คือ การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างฉลาด การใช้ประโยชน์นั้นจะต้องเกิดผลดีต่อประชากรโลกส่วนรวมมากที่สุด และจะต้องรู้จักใช้ประโยชน์ให้ได้เป็นเวลายาวนานที่สุด ให้มีการสูญเสียน้อยที่สุด

กาญจนา แก้วเทพ (2530: 34) ได้กล่าวถึง การอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม ไว้ว่า วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง เพราะวัฒนธรรมเป็นเครื่องแสดงถึงความเจริญและเอกลักษณ์ของชุมชนหรือสังคมที่มีการสั่งสม การถ่ายทอด เกิดการปรับปรุงและพัฒนาให้เจริญงอกงามด้วยเวลาอันยาวนาน ถ้าสังคมใดสามารถดำรงรักษาวัฒนธรรมของตนไว้ โดยไม่ถูกรอบงำจากวัฒนธรรมอื่นจนสูญสลายไป ย่อมถือได้ว่าเป็นสังคมที่มีเอกราช ดังนั้น การอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมจึงเป็นสาระสำคัญของทุกคนในสังคมชุมชนหรือสังคมจะต้องให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกอย่างละเอียดลึกซึ้งอย่างมีระบบและต่อเนื่อง

ยงนิศร์ พิมลเสถียร (2543: 46-53) กล่าวถึง การอนุรักษ์ ไว้ว่า การอนุรักษ์เพื่อรักษาเกียรติภูมิของชาติและเป็นประโยชน์แก่การศึกษาศิลปวัฒนธรรม แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของชาติ การอนุรักษ์ทำให้คนในชาติรู้จักรากเหง้าของตนเอง มีความภาคภูมิใจและมั่นใจในชาติของตนเอง การอนุรักษ์มักจะให้เหตุผลในเชิงสังคมและวัฒนธรรม และยังมีการอนุรักษ์ชุมชนซึ่งมีลักษณะเด่นอยู่ 4 ประการ ดังนี้

1. อนุรักษ์เพื่อความทรงจำทางวัฒนธรรม เป็นการรักษาลักษณะทางประวัติศาสตร์ที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดเอาไว้ให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้
2. อนุรักษ์เพื่อรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน ความสัมพันธ์นี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อมีความสมดุลระหว่างคน กิจกรรม และสภาพแวดล้อม อันเนื่องมาจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การทำถนนในหมู่บ้าน หรือการกำหนดกฎหมายการใช้ที่ดิน การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของชุมชนจะช่วยให้คนในชุมชนมีกิจกรรมร่วมกันและเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
3. เพื่อความหลากหลายของสภาพแวดล้อม สืบเนื่องมาจากการพัฒนาสมัยใหม่ ทำให้แต่ละท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เนื่องจากวัสดุสมัยใหม่มีการผลิตในลักษณะของอุตสาหกรรมและมีราคาถูกเข้ามาแทนที่ฝีมือช่าง การอนุรักษ์ช่วยรักษาฝีมือช่างและคงภูมิปัญญาชาวบ้านเอาไว้ได้ ชุมชนไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีมากนัก จึงทำให้การไหลออกของเงินทุนและทรัพยากรอื่น ๆ มีน้อยลง

4. อนุรักษ์เพื่อรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชนที่เก่าแก่ได้รับการอนุรักษ์เอาไว้ เพื่อเป็นสถานที่โดดเด่นของชุมชนที่ผู้มาเยือนให้ความสนใจ หรือสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนนำมา ซึ่งการเพิ่มรายได้จากนักท่องเที่ยวให้แก่ชุมชน

การอนุรักษ์ในลักษณะการพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมกระทำได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. กลุ่มผู้นำในสังคมมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์
2. ความอ่อนแอขององค์กรเป็นเหตุให้ขาดแคลนเงินทุน การแทรกแซงของรัฐไม่ได้สร้างความสมดุลระหว่างบทบาทของรัฐและเอกชน

3. ถ้าคนในชุมชนหวงแหนวัฒนธรรมของตนเท่าใด ยิ่งเป็นการเพิ่มคุณค่าทางเศรษฐกิจมากขึ้นเท่านั้น การอนุรักษ์ จึงเป็นการตระหนักถึงความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ชุมชนจึงจำเป็นต้องมีค่านิยมเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมในด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยการศึกษาและให้ข้อมูลที่ถูกต้อง นอกจากนั้นยังมีการอนุรักษ์บริบทของชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม ดังนี้

1. ความเป็นศูนย์กลางทางประวัติศาสตร์ คือ การสร้างความหลากหลายทางวัฒนธรรม และระดับการเมืองเป็นเวลานานับร้อยปี ที่เกิดลักษณะเฉพาะชุมชนที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมได้
2. การอนุรักษ์ชุมชนในลักษณะที่เหมาะสม การอนุรักษ์จะต้องตั้งอยู่บนฐานของความทรงจำในอดีต มีความเข้าใจถึงผลที่จะได้รับ ซึ่งเป็นศักยภาพที่ทำให้ชุมชนอยู่ได้
3. กระแสของเมืองสมัยใหม่ เช่น การเติบโตทางการค้า การคมนาคมขนส่งประชากรเพิ่มขึ้น เป็นต้น ส่งผลต่อโครงสร้างของเมืองเก่า มาตราการต่าง ๆ จึงถูกนำมาใช้ในการอนุรักษ์เพื่อดึงดูดผู้คนให้กลับเข้ามาในเขตเมืองเก่า

ญาณวดี ขำพิจิตร (2560, หน้า 6-9) ได้อธิบายว่า การอนุรักษ์ มี 2 วิธีการ ดังนี้

1. การอนุรักษ์ตามสภาพดั้งเดิมที่เคยปรากฏ หมายถึง การสืบทอดรูปแบบเนื้อหาวิธีการดำรงรักษาให้เหมือนเดิมทุกประการ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาเรียนรู้
2. การอนุรักษ์โดยการประยุกต์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบและเนื้อหาให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน

สรุป การดำรงรักษา หรือ การอนุรักษ์ หมายถึง การดูแลรักษาเพื่อให้คงคุณค่าไว้และรวมถึงการป้องกัน การรักษา การสงวน การปฏิสังขรณ์และการบูรณะ การปรับปรุง ให้คงคุณค่าไม่สูญหายไปและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่มนุษย์ การอนุรักษ์จึงเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องปลูกฝังให้เห็นความสำคัญคุณค่าของประโยชน์การรักษาเอาไว้ให้สืบทอดยาวนานอยู่คู่กับวิถีชีวิตของมนุษย์ชาติตลอดไป และจากความหมายข้างต้นผู้วิจัยได้นำไปปรับใช้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนารูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7

2.3. แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางสังคม

อัตลักษณ์ คือ ลักษณะเฉพาะหรือลักษณะที่เหมือนกันของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่สามารถบ่งบอกความแตกต่างและสร้างความจดจำได้ ซึ่งเป็นผลจากการยอมรับและเข้าใจบทบาทหน้าที่ตนเองผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยอัตลักษณ์มีลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ 1. อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นตัวตนและความสัมพันธ์กับสังคม 2. อัตลักษณ์เป็นลักษณะเฉพาะที่มีการเชื่อมโยงเรื่องของความคิดที่มีต่อตัวตนหรือความมีเอกลักษณ์เข้าไว้ด้วยกัน 3. เมื่อบริบทของอัตลักษณ์เปลี่ยนแปลงไปอัตลักษณ์ของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังนั้น อัตลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่ลื่นไหลไม่หยุดนิ่งตายตัว (ณัฐชา ส่งส่อง, 2564: 7)

อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) เป็นลักษณะอย่างหนึ่งในตัวบุคคลที่จะทำให้บุคคลนั้นมีความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งแตกต่างจากผู้อื่นเห็นได้ว่าอัตลักษณ์เป็นคุณลักษณะประการหนึ่งในตัวบุคคล ซึ่งในทางสังคมวิทยามองว่า เมื่อบุคคลมาอยู่ร่วมกันในสังคมก็มีการติดต่อสื่อสารกัน หรือมีการกระทำทางสังคมระหว่างกัน (Social Interaction) โดยพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาเป็นปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) ขึ้นอยู่กับสังคม (Social Norms) ตามโครงสร้างทางสังคมนั้น ๆ การกระทำระหว่างกันทางสังคมทำให้บุคคลมีบทบาทตามสถานการณ์ที่ตนสัมพันธ์อยู่เพื่อศึกษาความคาบเกี่ยวและปฏิสัมพันธ์ของทั้งสองระดับนี้บุคคลิกภาพไม่ได้หมายถึงการตอบสนองต่อสิ่งเร้าข้างนอกแต่เป็นความพร้อมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนอง (อภิญา เฟื่องฟูสกุล, 2546)

2.3.1 ความหมายของอัตลักษณ์ทางสังคม

สังคมมนุษย์ คือ การอยู่ร่วมกันของมนุษย์โดยมีลักษณะความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันหลายรูปแบบ เช่น อาชีพ อายุ เพศ ศาสนา ฐานะ ที่อยู่อาศัย สังคมของมนุษย์เกิดจากกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจร่วมกันไม่ว่าจะในด้านใด เช่น ประเทศ จังหวัดและอื่น ๆ และมักจะมีวัฒนธรรมหรือประเพณีรวมถึงภาษา การละเล่น และอาหารการกินของตนเองในแต่ละสังคม การที่มนุษย์รวมกันเป็นสังคมนั้น เพราะมนุษย์มีพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมพฤติกรรมเหล่านั้นได้ขัดเกลาโดยลำดับจนกลายเป็นวัฒนธรรม ดังนั้น ในแต่ละสังคมจึงย่อมมีวัฒนธรรมเฉพาะตัวถือเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่น แม้ว่าจะมีชนกลุ่มต่าง ๆ ตามภาษาพูดที่หลากหลายแต่วัฒนธรรมจะแสดงถึงความเป็นปึกแผ่น การมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์อย่างเด่นชัดและหลากหลายจนกลายเป็นวัฒนธรรมหลักของประเทศ

มนุษย์ได้สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการด้านต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินชีวิตในสังคมเป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบรรทัดฐานทางสังคม ทำให้เกิดการหล่อหลอมให้สมาชิกในสังคมมีทัศนคติความเชื่อ ความสนใจ ความคิดสร้างสรรค์ไปในทางเดียวกัน ก่อให้เกิด

ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือ การนิยามตัวตนหรือบอกว่าตนเป็นใครตรงกับศัพท์ทางวิชาการ ด้านมานุษยวิทยาที่ว่า “อัตลักษณ์” (ดำรง ฐานดี, 2546: 73)

อัตลักษณ์ คือ จิตสำนึกส่วนตัวและจิตสำนึกร่วมในสังคมที่เกิดจากการนิยามตัวเองว่าตัวเองคือใครมีความเป็นมาอย่างไร แตกต่างจากคนอื่นอย่างไรและจะใช้อะไรเป็นเครื่องหมายของการแสดงออก คำว่า “อัตลักษณ์” นั้น หมายถึงอะไร ซึ่งถ้าพูดกันง่าย ๆ ก็คือสิ่งที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของคน ซึ่งส่วนหนึ่งก็จะเป็นลักษณะของตัวตนภายนอก เช่น กิริยาท่าทาง ภาษาและการแสดงออกต่อบุคคลอื่นกับลักษณะของตัวตนภายใน ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิด นิสัยใจคอ คตินิยม ความเชื่อและ 12 สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ อัตลักษณ์นั้นเป็นเพียงคำที่ต้องการสื่อถึงคำพูดบางประการเพื่อแสดงความเป็นตัวตนของบุคคลและเป็นตัวบ่งชี้ของลักษณะเฉพาะของตัวบุคคล สังคม ชุมชน เช่น เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่นและศาสนา ฯลฯ ซึ่งมีคุณลักษณะที่ไม่ทั่วไปหรือสากลกับสังคมอื่น ๆ กล่าวคือลักษณะที่ไม่เหมือนกบของคนอื่น ๆ (ยุรฉัตร บุญสนธิ, 2546: 65)

“อัตลักษณ์” มาจากภาษาบาลีว่า “อตุต” ร่วมกับคำว่า “ลักษณะ” โดยที่ “อตุต” มีความหมายว่า ตัวตน ของตน ส่วน “ลักษณะ” หมายถึง สมบัติเฉพาะตัว อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการให้คำนิยามและตีความหมายเชิงคุณค่า ซึ่งคุณค่าเหล่านั้นไม่จำเป็นต้องได้รับความเป็นสากล แต่เป็นความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือการสร้างตัวตนจากวัฒนธรรมย่อยก็ได้ ทำให้เกิดการยอมรับซึ่งพหุลักษณะทางสังคม ซึ่งไม่เหมือนกับเอกลักษณ์ในคำนิยามสมัยแรกที่จะต้องสร้างเพื่อความเป็นปึกแผ่นของสังคมเท่านั้น แต่อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการยอมรับในการมีอยู่ของปัจเจกอย่างจริงจังในสมัยก่อนนั้น เมื่อพูดถึงคนไทยในสายตาของชาวต่างประเทศ ก็คือ การยิ้มแย้มจนได้รับสมญาว่าเป็น “Land of Smiles” หรือ “ดินแดนแห่งรอยยิ้ม” ถัดมาก็คือ การเป็นมิตรกับชาวต่างชาติและความเอื้ออาทรโดยปกติคนไทยมักจะเป็นคนที่สุภาพเรียบร้อย รักสนุก ชอบความสะดวกสบายและเก็บความรู้สึก นอกจากรอยยิ้มแล้ว คนไทยไม่ค่อยแสดงอะไรออกมาทางสีหน้าหรืออากัปกิริยาไม่ว่าชอบหรือไม่ชอบ จะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ดังนั้น จึงออกจะเป็นการยากที่จะคาดเดาความหมายจากรอยยิ้มของคนไทย (ประสิทธิ์ ลิปรีชา, 2547: 32)

ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2554: 155) ได้กล่าวไว้ว่า อัตลักษณ์มีความสำคัญต่อระบบสังคม กล่าวคือประการแรกทำให้เรารู้สึกว่าเป็นตัวเราหรือพวกเราที่แตกต่างจากคนอื่น โดยไม่จำเป็นต้องมีเพียงหนึ่ง แต่อาจมีหลายอัตลักษณ์ที่ประกอบขึ้นมา อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับคนหรือสิ่งของแต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งบ่งบอกถึงลักษณะเฉพาะลักษณะพิเศษที่จะบ่งบอกตัวตนของสิ่งนั้นหรือบุคคลนั้น

อภิญา เฟื่องฟูสกุล (2543: 4) ได้กล่าวว่า อัตลักษณ์ มีความหมายเป็นปัจเจกที่เชื่อมต่อและสัมพันธ์กับสังคม ซึ่งสังคมกำหนดบทบาทหน้าที่และคุณค่าที่ติดตามมากับความเป็นสามี-ภรรยา ความเป็นศิษย์-อาจารย์ อัตลักษณ์จึงเป็นเรื่องของสัญลักษณ์ด้วย อัตลักษณ์ (Identity) เป็นความรู้สึก

นึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองว่า “ฉันคือใคร” ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการปฏิสังสรรค์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น โดยผ่านการมองเห็นตนเองและการที่คนอื่นมองเรา อัตลักษณ์ต้องการความตระหนัก (Awareness) ในตัวเราและพื้นฐานของการเลือกบางอย่างนั้นคือเราจะต้องแสดงตนหรือยอมรับอย่างตั้งใจกับอัตลักษณ์ที่เราเลือกความสำคัญของการแสดงตนก็คือการระบุได้ว่าเรามีอัตลักษณ์เหมือนกลุ่มหนึ่งและมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างไรและ “ฉันเป็นใคร” ในสายตาคนอื่น

คำว่า “อัตลักษณ์” ไม่มีบันทึกไว้ในพจนานุกรม แต่มีตำราหลายเล่มให้ความหมายคำว่า “อัตลักษณ์” ไว้ว่าคุณลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของลักษณะเฉพาะของตัวบุคคล สังคม ชุมชน หรือประเทศนั้น ๆ เช่น เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่นและศาสนา ฯลฯ ซึ่งมีคุณลักษณะที่ไม่ทั่วไปหรือสากลกับสังคมอื่น ๆ กล่าวคือลักษณะที่ไม่เหมือนกับของคนอื่น ๆ “อัตลักษณ์” มาจากภาษาบาลีว่า “อตุต” ผสมกับคำว่า “ลักษณ” โดยที่ “อตุตตะ” มีความหมายว่า ตัวตน, ของตน, ส่วน “ลักษณ” หมายถึง สมบัติเฉพาะตัว หากมองเพียงแค่นี้ “อัตลักษณ์” จึงเหมาะจะนำมาใช้หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวของสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากกว่า ส่วนคำว่า “เอกลักษณ์” มีคำว่า “เอก” ซึ่งหมายถึง หนึ่งเดียวจึงน่าจะหมายความว่าลักษณะหนึ่งเดียว (ของหลาย ๆ สิ่ง) หรือลักษณะที่ของหลาย ๆ สิ่งมีร่วมกัน ซึ่งเป็นความหมายแรกตามพจนานุกรม ยุริฉัตร บุญสุนิต (2546: 65) กล่าวว่าอัตลักษณ์ คือ ลักษณะเฉพาะลักษณะพิเศษที่สามารถบ่งบอกตัวตนของสิ่งนั้นหรือบุคคลนั้น

อัตลักษณ์ คือ ความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองว่า “ฉันคือใคร” ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการปฏิสังสรรค์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น โดยผ่านการมองเห็นตัวเองและคนอื่นมองเราและในขณะเดียวกันมโนทัศน์อัตลักษณ์จะถูกกล่าวควบคู่ไปกับเรื่องของอำนาจ นิยามความหมายหรือการสร้างภาพแทนความจริง (Representation) เมื่ออัตลักษณ์ไปสัมพันธ์กับแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว จะมีความหมายที่แตกต่างจากความหมายที่เข้าใจที่เข้าใจกันโดยสามัญสำนึกมาก (อภิญา เพ็ญฟูสกุล, 2543: 1)

อัตลักษณ์แตกต่างจากบุคลิกภาพในประเด็นที่สำคัญหลายประการเราอาจมีบุคลิกภาพร่วมกับบุคคลอื่น แต่การมีอัตลักษณ์ร่วมมีนัยยะของการเกี่ยวพันกับการตื่นตัว (Active) บางอย่างในตัวของเรา เช่น เราเลือกที่จะแสดงตัวตนกับกลุ่มหรืออัตลักษณ์ที่เฉพาะ ซึ่งบางครั้งเราอาจมีตัวเลือกมากกว่าคนอื่นและอัตลักษณ์ต้องการความตระหนัก (Awareness) บางอย่างที่เกี่ยวข้องกับส่วนที่เป็นของเราบุคลิกภาพอธิบายลักษณะต่าง ๆ ที่บุคคลทั่วไปจะมี เช่น การเข้าสังคมเก่งหรืออาจเป็นคุณลักษณะภายใน แต่อัตลักษณ์ต้องการพื้นฐานบางอย่างอาจถูกจัดประเภทด้วยการมีลักษณะบุคลิกภาพ แต่เราต้องแสดงตนเอง (นั่นคือการยอมรับอย่างตั้งใจ) กับอัตลักษณ์ความสำคัญของการแสดงตัวตน (Marking Oneself) คือ การมีอัตลักษณ์เหมือนกับกลุ่มหนึ่งและมีความแตกต่างกับอีกกลุ่มอื่น หากลองคิดถึงสถานการณ์ที่เราพบกับใครสักคนในครั้งแรก และเรากำลังพยายามค้นหาว่าเขาเป็นใคร ด้วยการตั้งคำถามว่าเขามาจากไหนและเขาทำอะไรในสถานการณ์ต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้เป็น การกำลังพยายามค้นหาสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวของบุคคลนั้นและสิ่งที่ทำให้เขาเหมือนกับเราด้วย (สิ่งที่เรามี

ร่วมกับเขา) และสิ่งที่ทำให้เขาแตกต่างจากเรา หรือการพิจารณาถึงสถานการณ์การเดินทางไกล สถานที่ที่คุณจะไป คุณได้ยินเสียงคนกลุ่มหนึ่งกำลังสนทนาแล้วพูดภาษาเดียวกับคุณ คุณจะรับรู้ด้วยความรู้สึกของการระลึกรู้ (Recognition) และความเป็นเจ้าของร่วมกับกลุ่มนั้นการที่คุณมีบางอย่างร่วมกันได้นำเสนอช่วงของการระลึกรู้และการมีบางอย่างร่วมกับผู้อื่นผู้ที่มีอัตลักษณ์ร่วมกับคุณ อัตลักษณ์ถูกแสดงออกให้เห็นด้วยการคล้ายกัน นั่นคือมันเกี่ยวกับบุคคลที่เหมือนเราและความแตกต่างของบุคคลที่ไม่เหมือนกับเรา (อภิญา เฟื่องฟูสกุล, 2543: 4)

ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2545: 34) กล่าวว่า อัตลักษณ์นั้นไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นลอย ๆ ตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่เกิดจากการสร้างของวัฒนธรรมในช่วงเวลาหนึ่งและวัฒนธรรมก็เป็นสิ่งก่อสร้างทางสังคม (Social Construct) นอกจากนี้วัฒนธรรมก็ไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่งหรือตายตัว หากแต่มีรูปแบบเป็นวงจรที่เรียกว่า “วงจรแห่งวัฒนธรรม” ดังนั้นอัตลักษณ์ทั้งหลายมีกระบวนการถูกผลิต (Produced) ให้เกิดขึ้น สามารถถูกบริโภคและถูกควบคุมจัดการอยู่ในวัฒนธรรมเหล่านั้น และทั้งนี้ยังมีการสร้างความหมายต่าง ๆ (Creating Meanings) ผ่านทางระบบต่าง ๆ ของการสร้างภาพตัวแทน (Symbolic Systems of Representation) ที่เกี่ยวกับตำแหน่งต่าง ๆ ทางอัตลักษณ์อันหลากหลายที่เราเลือกใช้หรือนำเอามาสร้างเป็นอัตลักษณ์ของเรา เพราะฉะนั้นคำว่าอัตลักษณ์ ประกอบด้วยคำว่า อัต (อัต-ตะ) ซึ่งหมายถึง ตน หรือตัวเอง กับลักษณะ ซึ่งหมายถึง สมบัติเฉพาะตัว คำว่า อัตลักษณ์ จึงมีความหมายถึง ผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้ซึ่งมีความหมายตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Identity

ประสิทธิ์ ลิปริชา (2547: 32) อธิบายถึง อัตลักษณ์ ว่า มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน คือ คำว่า Indentitas เดิมใช้คำว่า Idem ซึ่งมีความหมายว่าเหมือนกัน (The Same) หมายถึง ความเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มคนที่แตกต่างกันแต่ละกลุ่มคน อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่แล้วที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับคนหรือสิ่งของแต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น ดังนั้น จึงสามารถเปลี่ยนแปลงได้

อภิญา เฟื่องฟูสกุล (2546: 26) อธิบายว่า อัตลักษณ์ (Identity) เป็นมโนทัศน์ที่คาบเกี่ยวความสัมพันธ์กับหลายแขนงทางสังคมศาสตร์วิทยา มานุษยวิทยา จิตวิทยา และปรัชญาในสาขาเหล่านี้ มีมโนทัศน์ที่มีความหมายใกล้เคียงที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์

ยุรฉัตร บุญสนิท (2546: 65) กล่าวไว้ว่า อัตลักษณ์ มีความสำคัญต่อระบบสังคม กล่าวคือ ประการแรกทำให้เรารู้สึกว่าเป็นตัวเราหรือพวกเราที่แตกต่างจากคนอื่น โดยไม่จำเป็นต้องมีเพียงหนึ่งแต่อาจมีหลายลักษณะที่ประกอบขึ้นมา อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับคนหรือสิ่งของ แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งบ่งบอกถึงลักษณะเฉพาะลักษณะพิเศษที่จะบ่งบอกตัวตนของสิ่งนั้นหรือบุคคลนั้น

อัตลักษณ์ของคนอีสานนี้เป็นสิ่งสะท้อนความเป็นตัวตนของคนอีสานได้อย่างดีและสิ่งที่สะท้อนถึงความเป็นตัวตนที่ทุกคนมองที่ทุกคนเห็นบอกได้เลยว่านั่นคือคนอีสาน สิ่งที่บอกหรือแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของคนอีสานนั้นก็คือภาษาอีสานมีทั้งภาษาที่เป็นบทกลอนหรือเรียกอีกอย่างว่า ญาเป็นวัฒนธรรมทางภาษาที่ถ่ายทอดมาจากบรรพชนเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมภาษาและวัฒนธรรมภาษาอีสานได้มีความทุกข์ยาก เพราะปลงตกกว่าชีวิตนี้มีทุกข์อยู่แล้ว หากมีหนทางใดที่จะทำให้เกิดความสุขได้มักตัดสินใจทำก่อนจึงทำให้คนอีสานชอบอิสระ รักสนุกไม่เป็นคนเจ้าทุกข์ แม้ว่าตนจะมีชีวิตที่ลำเค็ญก็ตามจึงทำให้สังคมอีสานมีลักษณะที่พิเศษแตกต่างจากสังคมอื่น เมื่อเทียบภาคอีสาน สิ่งที่สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ของคนอีสานอีกอย่างหนึ่ง คือ อาหาร ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นตัวตนและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนอีสานประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อที่อยู่เหนือธรรมชาติ ยึดมั่นในศาสนาและเชื่อในกฎแห่งกรรมทั้งหมดนี้คือสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นอัตลักษณ์ของคนอีสาน ถึงแม้ว่าคนอีสานจะไปประกอบอาชีพในทั่วทุกภาคของประเทศเขาก็จะนำวิถีชีวิตและความเชื่อในสิ่งเหล่านี้ไปด้วยและนี่คือความเป็นตัวตนของคนอีสาน (พรทิพย์ ชังธาดา, 2538: 3)

พัฒนา กิตติอาษา (2546: 139) อธิบายว่า เนื้อหาสำคัญของอัตลักษณ์ คือ จิตสำนึกส่วนตัวและจิตสำนึกส่วนรวมในระดับสังคมที่เกิดจากการนิยามตัวเองว่าตัวเอง คือใครเป็นมาอย่างไร แตกต่างจากคนกลุ่มอื่นหรือสังคมอื่นอย่างไรและจะใช้อะไรเป็นเครื่องหมายในการแสดงออก นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการที่ให้ความหมายอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไว้ว่า หมายถึง ความรู้สึกหรือวัฒนธรรมร่วมของกลุ่มหรือการที่ปัจเจกชนมีอิทธิพลหรือการได้รับการยอมรับจากวัฒนธรรมของกลุ่มนั้น ๆ นอกจากนี้การยอมรับวัฒนธรรมของกลุ่มคนยังมีความเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐานของสังคม (Norms) ซึ่งบุคคลต้องยอมรับความเป็นเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ของกลุ่มให้ได้ ความสำคัญของการสร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมทำให้เห็นความแตกต่างและความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ทั้งนี้ความแตกต่างดังกล่าวควรได้รับการยอมรับมากกว่าการตำหนิหรือเกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม เพราะเกิดจากความแตกต่างและการไม่ยอมรับวัฒนธรรมเฉพาะของกลุ่มนั้น ๆ นอกจากนี้การยอมรับในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่ม ทำให้บุคคลได้รับการยอมรับเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มได้ง่ายมากขึ้นด้วย

นัทธนัย ประสานนาม (2550) อธิบายถึง อัตลักษณ์ คือ อัตลักษณ์เป็นความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองว่า “ฉันคือใคร” ซึ่งเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น โดยผ่านการมองตนเองและคนอื่นมองเราอัตลักษณ์ต้องการความตระหนักในตัวเองและพื้นฐานของการเลือกบางอย่างนั้น คือ เราจะต้องแสดงตนหรือยอมรับอย่างตั้งใจกับอัตลักษณ์ที่เราเลือกความสำคัญของการแสดงตนก็คือการระบุได้ว่าเรามีอัตลักษณ์เหมือนกลุ่มหนึ่งและมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างไรและ “ฉันเป็นใครนั้น” ในสายตาของคนอื่น “อัตลักษณ์” มีความแตกต่างจากคำว่าบุคลิกภาพเนื่องจากบุคคลอาจมีความเหมือนกันได้ในแง่ของบุคลิกภาพ เช่น การมีนิสัยหรือลักษณะบางอย่างที่

อาจจะเหมือนกันได้แต่การเหมือนกัน ในด้านอัตลักษณ์ของบุคคลนั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความรู้สึก ร่วมกันในด้านตระหนักรู้บางอย่างเกี่ยวกับตัวตนของเรา หมายถึง การยอมรับในความเป็นตัวตน ประกอบเข้ากับการแสดงตัวตนให้เห็นว่า มีความเหมือนกันหรือแตกต่างอย่างไรกับกลุ่มอื่นหรือบุคคลอื่น

Tajfel (1981) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางสังคม ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม การเป็นสมาชิกกลุ่มดังกล่าวขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นพร้อมกับการ อดคิดและการเลือกปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการรับสมาชิกกลุ่มดังกล่าว ซึ่งแบ่งได้ 3 กระบวนการ ดังต่อไปนี้

1) หมวดหมู่ทางสังคม (Social Categorizations) กระบวนการพื้นฐานทางสังคมที่ บุคคลจะกำหนด อธิบาย หรือให้คำจำกัดความตนเองว่าตนเป็นใครโดยการระบุว่าเป็นส่วนหนึ่ง หรือสังกัด อยู่ในกลุ่มใด การจัดประเภททางสังคมเป็นกระบวนการที่แบ่งประเภทกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ออกจากกัน นอกจากนี้ยังทำให้เห็นลักษณะสำคัญของอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนว่าบุคคลคนหนึ่ง มิได้มีเพียงอัตลักษณ์เดียว แต่สามารถมีได้หลายอัตลักษณ์เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นคนเรามักจะมี แนวโน้มที่จะเห็นใจหรือโอนเอียงเข้ากลุ่มที่ตนเห็นว่ามีอัตลักษณ์เดียวกัน

2) การระบุทางสังคม (Social Identification) กระบวนการที่คุณหรือบุคคลหรือบุคคล อื่นระบุตัวตนในกลุ่มมากขึ้นอย่างเปิดเผย บรรทัดฐานและทัศนคติของสมาชิกคนอื่น ๆ ภายในกลุ่ม นั้นสามารถเข้ากันได้กับตัวคุณเองหรือมีคุณค่าในการแข่งขันด้วยตนเองหรือเข้ากันได้กับบุคคลหรือ บุคคลอื่น

3) เปรียบเทียบทางสังคม (Social Comparison) บุคคลจะประเมินตนเองโดย เปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ถ้าเปรียบเทียบกับบุคคลที่มีสถานะต่ำกว่าจะประเมินว่าตนเองนั้นมีคุณค่า ในระดับสูงกว่าบุคคลนั้น แต่ในทางกลับกันหากเปรียบเทียบกับบุคคลที่มีสถานะที่สูงกว่านั้นจะ ประเมินตนเองว่า มีคุณค่าในระดับต่ำ

Marzano (2013) ได้อธิบายไว้ว่า อัตลักษณ์ทางสังคมนั้นคือการที่บุคคลหนึ่งมีการเปิดเผย ตัวตนของตนเองในพื้นที่สาธารณะ กล่าวคือ บุคคลนั้นจะแสดงว่าตนชื่นชอบหรือจะแสดงทัศนคติต่อ กลุ่มที่ตนอยู่บุคคลนั้นจะสร้างอัตลักษณ์ของตัวเองขึ้นมาเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

Schleich (2007) ได้อธิบายว่า อัตลักษณ์ทางสังคม คือ สถานภาพทางสังคม เช่น อาชีพ ชนชั้น เพศ ชาติพันธุ์หรือศาสนาที่บุคคลนั้นสังกัด อัตลักษณ์บุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคมมีการ ซ้อนทับกันอยู่ เช่น การที่สังคมกำหนดบทบาทหน้าที่และตำแหน่งทางสังคม อาทิ ความเป็นลูกความ เป็นเพื่อน หรือตำแหน่งทางสังคมแก่บุคคล ส่งผลให้บุคคลเรียนรู้และเลือกทำตนเองให้เหมาะสมกับ สังคม และมีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทสัญลักษณ์ที่บุคคลนำมาใช้ในตนเองทั้งต่อสังคมและต่อ ตนเอง เช่น การเลือกแต่งกายเพื่อแสดงความเป็นสมาชิกของสถาบันหรือแต่ละสถานศึกษาเลือกใช้

สัญลักษณ์หรือเครื่องแบบที่แตกต่างกัน เพื่อแสดงความเป็นตัวตนให้ผู้อื่นรับรู้ทั้งนี้การนิยามความหมายเพื่อแสดงถึงความเป็นตัวตนของแต่ละบุคคลกับสิ่งที่ผู้อื่นมองเห็นอาจไม่สอดคล้องกันเสมอไป โดย Erving Goffman นักสังคมวิทยาได้จำแนกอัตลักษณ์สังคมนี้ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) สิ่งที่สังคมเรียกร้องและคาดหวังจากบุคคล 2) สิ่งที่เป็นอัตลักษณ์ที่แท้จริงของบุคคลนั้น

กล่าวโดยสรุป “อัตลักษณ์ทางสังคม” จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีความรู้สึกร่วมกันในด้านการตระหนักรู้บางอย่างเกี่ยวกับตัวตนของเราเกี่ยวกับการยอมรับในความเป็นตัวตนประกอบกับการแสดงตัวตนให้เห็นว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างอย่างไรกับกลุ่มอื่นอัตลักษณ์เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ทั้งระหว่างสังคมและตัวบุคคล แต่จะเลือกอัตลักษณ์ใดอัตลักษณ์หนึ่งที่ยอมรับ เพื่อนำมาใช้ภายใต้เงื่อนไขของเวลาและพื้นที่ที่อัตลักษณ์นี้อาจกำหนดได้ทั้งจากบุคคลเป็นผู้กำหนดตนเองหรือ กำหนดโดยสังคมอัตลักษณ์กับสังคมจึงเป็นเรื่องที่แยกจากกันไม่ได้ อัตลักษณ์แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ อัตลักษณ์บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับมิติภายในของบุคคล ที่รู้จักและรับรู้เกี่ยวกับตนเองและอัตลักษณ์ทางสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล ทั้งนี้บุคคลจะนิยามและแสดงตนเองจากอารมณ์ความรู้สึกภายในของตนเองและจากความคาดหวังของสังคม ดังนั้น อัตลักษณ์บุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคมจึงมีความเชื่อมโยงและส่งผลซึ่งกันและกัน ซึ่งผู้วิจัยได้นำและอัตลักษณ์ทางสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล มาเป็นประเด็นในการสร้างรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7

2.3.2 ประเภทของอัตลักษณ์ทางสังคม

อัตลักษณ์ คือความเชื่อมต่อและสัมพันธ์กับสังคมเพราะการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ต่าง ๆ กระทำผ่านระบบสัญลักษณ์หลายแบบ ในอีกด้านหนึ่งอัตลักษณ์เกี่ยวกับมิติภายในของความเป็นเราอย่างมากทั้งในด้านอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดเพราะมนุษย์ให้ความหมายหรือเปลี่ยนแปลงความหมายเกี่ยวกับตนเองทั้งสัมพันธ์กับโลก (อภิญา เพ็ญฟูสกุล, 2543: 4) จึงได้แบ่งอัตลักษณ์เป็น 2 ระดับ ได้แก่ อัตลักษณ์ส่วนบุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคม ดังนี้

1. อัตลักษณ์ส่วนบุคคล

ประสิทธิ์ ลีปรีชา (2543: 33) อธิบายว่า อัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal Identity) เป็นการมองเห็นตนเองในแง่มุมต่าง ๆ ของสังคมว่าเราเป็นใคร เช่น นางสาว ก. มองตนเองว่าเป็นคนไทย เป็นคนใต้ เป็นผู้หญิง เป็นนักศึกษา เป็นพุทธศาสนิกชน ซึ่งการมองเห็นตนเองในแง่มุมต่าง ๆ ของนางสาว ก. ก็คืออัตลักษณ์ในแง่มุมต่าง ๆ ของนางสาว ก. นั่นเอง

นันทนา น้าฝน (2536: 36) อธิบายถึง อัตลักษณ์ส่วนบุคคล คือ อัตลักษณ์ของบุคคลเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งในตัวบุคคลที่ทำให้บุคคลนั้นมีความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งแตกต่างจากผู้อื่นเห็นได้

ว่าอัตลักษณ์เป็นคุณลักษณะประการหนึ่งในตัวบุคคล ซึ่งในทางสังคมวิทยาบอกว่า เมื่อบุคคลมาอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีการติดต่อสื่อสารกันหรือมีการกระทำทางสังคมระหว่างกัน โดยพฤติกรรมที่แต่ละบุคคลแสดงออกมาเป็นปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางสังคมตามโครงสร้างทางสังคมนั้น ๆ การกระทำระหว่างกันทางสังคมทำให้บุคคลมีบทบาทตามสถานการณ์ที่ตนสัมพันธ์อยู่ในอัตลักษณ์ทางสังคม

2. อัตลักษณ์ทางสังคม

อภิญา เฟื่องฟูสกุล (2546: 33) อธิบายว่า อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) เป็นลักษณะอย่างหนึ่งในตัวบุคคลที่จะทำให้บุคคลนั้นมีความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งแตกต่างจากผู้อื่นเห็นได้ว่าอัตลักษณ์เป็นคุณลักษณะประการหนึ่งในตัวบุคคลซึ่งในทางสังคมวิทยาบอกว่า เมื่อบุคคลมาอยู่ร่วมกันในสังคมก็มีการติดต่อสื่อสารกันหรือมีการกระทำทางสังคมระหว่างกัน โดยพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาเป็นปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ขึ้นอยู่กับสังคมตามโครงสร้างทางสังคมนั้น ๆ การกระทำระหว่างกันทางสังคมทำให้บุคคลมีบทบาทตามสถานการณ์ที่ตนสัมพันธ์อยู่เพื่อศึกษาความคาบเกี่ยวและปฏิสัมพันธ์ของทั้งสองระดับนี้ บุคลิกภาพไม่ได้หมายถึงการตอบสนองต่อสิ่งเร้าข้างนอกแต่เป็นความพร้อมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนอง

นัทธนี ประสานนาม (2550) ได้กล่าวถึงอัตลักษณ์ทางสังคมว่า อัตลักษณ์เป็นความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองว่า “ฉันคือใคร” ซึ่งเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับคนอื่นโดยผ่านการมองตนเองและคนอื่นมองเรา อัตลักษณ์ต้องการความตระหนักในตัวเองและพื้นฐานของการเลือกบางอย่างนั่นคือเราจะต้องแสดงตนหรือยอมรับอย่างตั้งใจกับอัตลักษณ์ที่เราเลือก ความสำคัญของการแสดงตนก็คือการระบุได้ว่าเรามีอัตลักษณ์เหมือนกลุ่มหนึ่งและมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างไรและ “ฉันนี่เป็นใคร” ในสายตาของคนอื่น “อัตลักษณ์” มีความแตกต่างจากคำว่าบุคลิกภาพเนื่องจากบุคคลอาจมีความเหมือนกันได้ในแง่ของบุคลิกภาพ เช่น การมีนิสัย หรือลักษณะบางอย่างที่อาจจะเหมือนกันได้ แต่การเหมือนกันในด้านอัตลักษณ์ของบุคคลนั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความรู้สึกร่วมกันในด้านตระหนักรู้บางอย่างเกี่ยวกับตัวตนของเรา หมายถึง การยอมรับในความเป็นตัวตนประกอบเข้ากับการแสดงตัวตนให้เห็นว่ามีความเหมือนกัน หรือแตกต่างอย่างไรกับกลุ่มอื่นหรือบุคคลอื่นจากที่กล่าวมาข้างต้น

สรุปได้ว่า อัตลักษณ์ มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ อัตลักษณ์ส่วนบุคคล คือ ลักษณะบุคคลที่นิยามตัวเองว่าคือใครเป็นสิ่งที่ป็นรูปธรรมจนเกือบจะจับต้องและรู้สึกได้ เช่น รูปร่าง หน้าตา เพศ สถานะ ความรู้ และอัตลักษณ์ทางสังคม เป็นภาพที่บุคคลอื่นมีต่อบุคคลหนึ่งโดยอาศัยสัญลักษณ์ที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ดังนั้น อัตลักษณ์กับสังคมจึงแยกกันไม่ออกเนื่องจากการนิยามความเป็นตัวตนของอัตลักษณ์นั้นต้องมีการอ้างอิงกับสังคม แม้จะเป็นในระดับตัวบุคคลก็ยังคงมีการนิยามตนเองว่ามีบทบาทอย่างไรในสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่ โดยอัตลักษณ์ทางสังคมของชาวผู้ไท เป็นการแสดงออกถึง

ประเพณี วัฒนธรรมที่ดี ที่สืบทอดกันมา จำเป็นต้องคงไว้สืบทอดลูกต่อหลาน และในการวิจัยในครั้งนี้ได้นำแนวคิดสำคัญเพื่อนำมาศึกษารูปแบบ อัตลักษณ์กับสังคม ให้เกิดความชัดเจนในกระบวนการทำวิจัยต่อไป

2.4. แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง

ได้อ่านนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงแนวคิดทางการเมือง มีลำดับขั้นตอนที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ สำหรับคำว่า “ทฤษฎีการเมือง” (Political Theory) นั้นมีนักวิชาการนิยามเอาไว้คล้าย ๆ กับปรัชญาการเมืองว่าเป็นเรื่องที่มีมักจะเกี่ยวข้องกับคำถามต่าง ๆ เกี่ยวกับชีวิตที่ดีสังคมที่ดีและรัฐบาลที่ดี การนิยามเช่นนี้ก็มองได้ว่าปรัชญาการเมืองกับทฤษฎีการเมืองเป็นสิ่งเดียวกัน แต่ก็มีนักวิชาการที่พยายามจะอธิบายความแตกต่างที่มีอยู่บ้างระหว่างปรัชญาการเมืองกับทฤษฎีการเมืองอย่างเช่นแอนดรู เฮย์วูด (Andrew Heywood) ที่กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีการเมืองนั้นมีทั้งแบบที่เป็นความคิดทางการเมืองของนักคิดชั้นนำในอดีตและแบบที่เป็นทฤษฎีการเมืองเชิงประจักษ์ ทฤษฎีการเมืองของนักคิดชั้นนำในอดีตนั้นเป็นทฤษฎีที่พยายามจะตั้งคำถามในเชิงบรรทัดฐาน เช่น เสรีภาพ ของปัจเจกบุคคลควรมีขอบเขตอย่างไรและเพราะเหตุใดเราจึงควรเชื่อฟังรัฐ เป็นต้น (Heywood, 2004: 10) ทฤษฎีการเมืองในความหมายนี้ก็คือปรัชญาการเมืองนั่นเอง ซึ่งเป็นความหมายของทฤษฎีการเมือง แต่เมื่อรัฐศาสตร์ได้รับเอาวิธีการศึกษาหาความรู้แบบพฤติกรรมนิยมมาใช้ก็มีทฤษฎีแบบใหม่ที่สามารถพิสูจน์ตรวจสอบในเชิงประจักษ์ได้ เช่น ทฤษฎีที่บอกว่าการปฏิวัติจะเกิดขึ้นเมื่อมีความคาดหวังเพิ่มสูงขึ้น ทฤษฎีการเมืองเช่นนี้แอนดรู เฮย์วูด เรียกว่า ทฤษฎีการเมืองเชิงประจักษ์ (Empirical Political Theory) นอกจากนี้การที่รัฐศาสตร์พยายามที่จะเป็นศาสตร์จึงได้มุ่งเน้นศึกษาพฤติกรรมที่สังเกตได้ในเชิงประจักษ์นั้น ทำให้รัฐศาสตร์สนใจข้อมูลเชิงปริมาณที่วัดได้ง่าย เช่น สนใจศึกษาพฤติกรรมของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จึงเกิดความพยายามที่จะพัฒนาทฤษฎีขึ้นมาเป็นโมเดลหรือตัวแบบอธิบายพฤติกรรมมนุษย์เหมือนอย่างในวิชาเศรษฐศาสตร์ที่เชื่อในเรื่องความมีเหตุผล (Rationality) ของมนุษย์ที่หมายความว่ามนุษย์นั้นเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัว รัฐศาสตร์ในยุคที่ได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมนิยมในทางจิตวิทยานี้ จึงได้ผลิตทฤษฎีการเมืองขึ้นมาเพื่ออธิบายพฤติกรรมมนุษย์ให้ได้ดีกว่าเดิม จึงก่อให้เกิดทฤษฎีแบบที่แอนดรู เฮย์วูด เรียกว่า “ทฤษฎีการเมืองที่เป็นทางการ” (Formal Political Theory) ขึ้นมา เช่น ทฤษฎีทางเลือกที่มีเหตุผล (Rational Choice) ทฤษฎีทางเลือกสาธารณะ (Public Choice) และทฤษฎีทางเลือกของสังคม (Social Choice) (Heywood, 2004: 10)

นักวิชาการอีกคนหนึ่งที่ได้กล่าวถึงทฤษฎีทางการเมืองโดยแยกแยะคล้าย ๆ กับแอนดรู เฮย์วูด คือ โอ.พี.กอบา (O. P. Gauba) กอบากล่าวไว้ว่า ทฤษฎีการเมืองนั้นเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับข้อความ 3 แบบ ได้แก่

1. ข้อความเชิงประจักษ์ (Empirical Statement) ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสังเกตผ่านประสาทสัมผัสต่าง ๆ

2. ข้อความเชิงตรรกะ (Logical Statement) ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้เหตุผล เช่น ข้อความ ที่ว่า “ $2+2 = 4$ ”

3. ข้อความเชิงประเมินคุณค่า (Evaluative Statement) ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการตัดสินคุณค่า เช่น ข้อความที่ว่า “มนุษย์เกิดมาเสรีและเสมอภาคกัน ” ข้อความสองแบบแรกเป็นข้อความของทฤษฎีการเมืองของรัฐศาสตร์ในฐานะที่เป็น “ศาสตร์” แต่ข้อความแบบที่สามเป็นข้อความของทฤษฎีการเมืองในปรัชญาการเมือง (Gauba, 2003: 2-3)

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการเมืองนั้นมีทั้งทฤษฎีที่มีความหมายเหมือนกับปรัชญาการเมืองและทฤษฎีที่มีความหมายแตกต่างจากปรัชญาการเมือง

คำถามที่ต้องถามต่อไปอีกก็คือทฤษฎีการเมืองกับทฤษฎีสังคมมีความหมายอย่างเดียวกันหรือไม่ ซึ่งถ้าใช้ก็หมายความว่าเมื่อเรากำลังกล่าวถึงทฤษฎีการเมืองก็คือกำลังกล่าวถึงทฤษฎีสังคมนั้นเองหรือในทางกลับกัน เมื่อเรากำลังกล่าวถึงทฤษฎีสังคมก็คือเรากำลังกล่าวถึงทฤษฎีการเมืองนั่นเอง แต่ถ้าทั้งสองคำไม่ได้มีความหมายอย่างเดียวกัน ความแตกต่างอยู่ตรงไหน จากคำถามนี้จึงจำเป็นต้องพิจารณาความหมายของการเมืองและสังคมก่อนว่าคืออะไร

จากจุดเริ่มต้นในยุคกรีกโบราณนั้นคำว่า “การเมือง” หมายถึง การกระทำรวมหมู่แบบใดก็ตามที่มนุษย์ได้กระทำร่วมกัน หรือหมายถึงกิจกรรมของมนุษย์ที่ใช้จัดการกับเรื่องบางเรื่องร่วมกัน ส่วนคำว่า “สังคม” (Society) และคำอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กันในภาษาต่าง ๆ ของยุโรปนั้น หมายถึง ความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันของมนุษย์คนหนึ่งกับมนุษย์คนอื่น ๆ สังคมคือสถานการณ์ที่มนุษย์ใช้สร้างความสัมพันธ์ต่อกันและกัน ดังนั้น เมื่อคิดในเชิงเหตุผลแล้วสังคมก็ควรจะเป็นสิ่งที่ครอบคลุมการเมืองไว้ด้วยไม่แนเสมอไปหรอกที่เมื่อมนุษย์มีความสัมพันธ์ต่อกันแล้วพวกเขาจะสัมพันธ์กันด้วยมุ่งหมายว่าจะจัดการกับเรื่องราวต่าง ๆ ร่วมกัน แต่เมื่อใดก็ตามที่มนุษย์ต้องการที่จะจัดการกับเรื่องราวต่าง ๆ ร่วมกันพวกเขาจำเป็นต้องเข้ามาสัมพันธ์กันเสมอ (Wagner, 2006: 25)

คำว่า “สังคม” แต่เดิมนั้นหมายถึงการคบหาสมาคมกันอย่างสมัครใจของมนุษย์ ซึ่งมารวมตัว กันเพื่อจุดประสงค์บางอย่างแรกเริ่มเดิมทีคำนี้ยังไม่มี ความหมายทางการเมือง โดยตรงแต่ต่อมา ก็ค่อย ๆ ถูกนำมาใช้ในศาสตร์ทางศีลธรรมและการเมืองคำผสม เช่น “สังคมการเมือง” (Political Society) และ “ประชาสังคม” (Civil Society) ที่มีอยู่ในทฤษฎีสัญญาประชาคม (Social Contract) ยุคนั้นไม่ได้หมายถึงอะไรอย่างอื่นนอกจากรัฐ ดังนั้น คำว่าสังคมที่มีอยู่ในสองคำข้างต้นจึง

มีความหมายในทางการเมืองไม่เหมือนกับคำเดิมก่อนหน้านี้ ซึ่งมีความหมายเป็นแบบเอกชน (Wagner, 2006: 26)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า การเมืองกับสังคมมีความหมายทั้งที่แยกจากกันได้และซับซ้อนกันอยู่ แต่ทฤษฎีสังคมแบบที่สามารถแยกออกจากทฤษฎีการเมืองที่เป็นปรัชญาการเมืองนั้นเกิดขึ้นในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ทฤษฎีสังคมดังกล่าวนี้พยายามจะกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยคำว่า “สังคม” (Society) ผลที่เกิดขึ้นตามมาคือ “สังคมศาสตร์” (Social Sciences) จึงเกิดขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 18 โดยค่อย ๆ เข้ามาแทนที่หรืออย่างน้อยก็เข้ามาลดความสำคัญของ “ศาสตร์ทางศีลธรรมและการเมือง” (Moral and Political Sciences) หรือ “ศาสตร์ว่าด้วยรัฐ” (State Science) (Wagner, 2006: 25)

ทฤษฎีการเมืองและสังคมนั้นแบ่งได้เป็นหลายประเภท หนังสือเรื่อง The Political Theory Reader (Schumaker. 2010) ได้แบ่งทฤษฎีการเมืองเอาไว้ 3 ประเภท ดังนี้

1) อุดมการณ์ (Ideology) เช่น อนาธิปไตยนิยม (Anarchism) อนุรักษนิยม (Conservatism) และเสรีนิยม (Liberalism)

2) มูลบทหรือข้อสมมุติพื้นฐานทางปรัชญา (Philosophical Assumption) เช่นในด้านทฤษฎีการเมืองมีทฤษฎีเรื่องแบบ (Form) ของเพลโตแนวคิดเรื่องเจตน์จำนงทั่วไป (General Will) ของรูสโซ และทฤษฎีการคัดเลือกโดยธรรมชาติ (Natural Selection) ของดาร์วินหรือแม้แต่แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ที่นักปรัชญาหลายคนมีมุมมองที่ต่างกัน

3) หลักการทางการเมือง (Political Principle) เช่น หลักการเรื่องความเป็นพลเมือง (Citizenship) และหลักการเรื่องอำนาจหรืออำนาจหน้าที่ (Authority)

นอกจากนี้ทฤษฎีการเมืองและสังคมยังมีส่วนที่เป็นแนวทางหรือวิธีการหาความรู้หรือญาณวิทยา (Epistemology) เช่น ปฏิฐานนิยม (Positivism) หรือวิธีวิทยา (Methodology) อีกหลายทฤษฎี เช่น ทฤษฎีปรากฏการณ์วิทยา ทฤษฎีมนุษยวิธีวิทยา และทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมเชิงสัญลักษณ์ ในวิชาสังคมวิทยาครอบคลุมถึงทฤษฎีโครงสร้างนิยม (Structuralism) สังคมศาสตร์และสังคมวิทยาหลังโครงสร้างนิยมและหลังอาณานิคมนิยมที่ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้ในหลายสาขาวิชา (วินัย ผลเจริญ, 2556: 7-11)

2.4.1 ความหมายของการเมือง

“การเมือง” (politic) มาจากคำภาษากรีก “polis” แปลว่า “รัฐ” หรือ “ชุมชนทางการเมือง” พลโต (Plato) นักปราชญ์กรีกให้ความหมายของการเมืองว่า “เป็นกิจกรรมที่แสวงหาความยุติธรรมและเพื่อการดำรงชีวิตที่ดีของสังคม” ส่วนอริสโตเติล (Aristotle) บิดาแห่งวิชารัฐศาสตร์ให้ความหมายไว้ว่า “การเมือง” หมายถึง การใช้อำนาจหน้าที่เพื่อสาธารณประโยชน์ นอกจากนี้

ฮาโรลด์ ลาสเวลล์ (Harold Lasswell) อธิบายว่า “การเมืองเป็นเรื่องของการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม และมีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้หลากหลายต่างกันไปขึ้นอยู่กับทัศนะและความเข้าใจของนักวิชาการแต่ละท่าน ดังนี้

จันทมร สีหาบุญล (2558) ได้อธิบายว่า การเมือง คือ การจัดสรรอำนาจเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน ซึ่งหมายถึงการกำหนดและบังคับใช้กฎระเบียบของสังคมอย่างยุติธรรม เพื่อสนองตอบประโยชน์สุขของประชาชนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน การเมืองจึงเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการตัดสินใจหรือตกลงใจเพื่อจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและควบคุมการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมด้วยการกำหนดและปฏิบัติตามกติกา ตลอดจนการยอมรับการใช้อำนาจในสังคมทั้งในส่วนของการบังคับหรือยอมรับนับถือ

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2539: 3-5) ได้กล่าวว่า การเมือง (Politic) ขึ้นอยู่กับกระบวนการหล่อหลอมขัดเกลาทางสังคมของแต่ละบุคคล บุคคลที่เติบโตภายใต้สิ่งแวดล้อมของสังคมอำนาจนิยม อาจเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของชนชั้นผู้ปกครอง เป็นภาระหน้าที่ของผู้ปกครองที่ต้องใช้อำนาจเพื่อปกครองประเทศ เพื่อสร้างความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ เพื่อระดมทรัพยากรในการพัฒนาประเทศ และเป็นหน้าที่ของประชาชนผู้อยู่ใต้การปกครองที่จะต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมายที่ผู้ปกครองบัญญัติ ด้วยเหตุนี้การเมืองจึง หมายถึง การจัดสรรอำนาจเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

สิทธิพันธ์ พุทธหนู (2525: 29-35) ได้กล่าวถึงความคิดรวบยอด (Concept) ของคำว่า การเมืองที่เชื่อว่าจะต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับ 1. รัฐ 2. อำนาจและอำนาจหน้าที่ 3. การแจกจ่ายสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม และ 4. เป็นเรื่องของพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นสำคัญ ๆ ทางการเมือง

นภาพรณ์ พิพัฒน์ (2550: 9) การเมืองเป็นเรื่องอำนาจในการจัดสรรผลประโยชน์ในสังคมนั้น ๆ เป็นตัวกำหนดกิจกรรมของสังคมนั้นแทบทุกหัวมุม โดยอำนาจในการจัดสรรผลประโยชน์ในสังคมนั้น ๆ อย่างเป็นธรรมและยั่งยืนที่อิงอยู่บนหลักการพื้นฐานสำคัญ 4 ประการ คือ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมวัฒนธรรมและธรรมรัฐ

ณรงค์ สินสวัสดิ์ (2539: 3) ได้อธิบายว่า การเมือง คือ เรื่องที่เกี่ยวกับการแข่งขันหรือเพื่อแสวงหาอำนาจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมทั้งหมดหรือกล่าวได้ว่าอำนาจทางการเมืองถูกนำไปใช้ผ่านกระบวนการนโยบายและการแต่งตั้งคัดสรรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐในรูปแบบของอำนาจและการปฏิบัติงานทางการเมืองการปกครอง โดยเน้นความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองและการปกครอง จึงเป็นสิ่งที่มักถูกกล่าวถึงควบคู่กันไปอยู่เสมอ

สรุปได้ว่า การเมือง หมายถึง พฤติกรรมของมนุษย์อย่างหนึ่งที่สืบเนื่องมาจากความสัมพันธ์ของมนุษย์ในแง่ของอำนาจ เช่น การแสวงหาอำนาจ การใช้อำนาจในการปกครองบังคับบัญชาผู้อื่น หรือใช้อิทธิพลต่อผู้อื่น ตลอดจนการใช้เล่ห์เหลี่ยมต่าง ๆ เพื่อรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของตนหรือผู้อื่น

หรือเพื่อแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่น การเมืองเป็นเรื่องอำนาจในการจัดสรรผลประโยชน์ในสังคมนั้น ๆ เป็นตัวกำหนดกิจกรรมของสังคมนั้นๆ อย่างเป็นธรรมและยั่งยืนที่อิงอยู่บนหลักการพื้นฐานสำคัญ 4 ประการ คือ การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมวัฒนธรรมและธรรมรัฐ ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาแนวทางของการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมวัฒนธรรมและธรรมรัฐ ในของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ว่ามีลักษณะอย่างไร เพื่อเป็นปัจจัยในการรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปริสธรรม 7 ต่อไป

2.4.2 อัตลักษณ์ทางการเมือง

อัตลักษณ์ทางการเมือง หมายถึง ภาพลักษณ์ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่สะท้อนถึงความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ทักษะ และพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งถูกหล่อหลอมจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ชาติพันธุ์ ศาสนา เพศ ชนชั้นทางสังคม การศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ทางการเมือง และวัฒนธรรมทางการเมือง อัตลักษณ์ทางการเมืองมีบทบาทสำคัญต่อการเมืองการปกครอง เพราะส่งผลต่อความคิดเห็น ท่าที และการกระทำของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่อระบบการเมือง

ไบรอัน คูอิญัน (Brian Duignan) (2568) ได้กล่าวว่า การเมืองเชิงอัตลักษณ์กิจกรรมทางการเมืองหรือทางสังคมโดยหรือในนามของกลุ่มเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ศาสนา เพศ หรือกลุ่มอื่น ๆ มักดำเนินการด้วยเป้าหมายเพื่อแก้ไขความอยุติธรรมที่สมาชิกในกลุ่มต้องประสบเนื่องมาจากความแตกต่างหรือความขัดแย้งระหว่างอัตลักษณ์เฉพาะของพวกเขา (หรือความเข้าใจผิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์เฉพาะของพวกเขา) และอัตลักษณ์ที่โดดเด่น (หรืออัตลักษณ์ต่างๆ) ของสังคมที่ใหญ่กว่า การเมืองเชิงอัตลักษณ์ยังมีเป้าหมายในการดำเนินการดังกล่าวเพื่อจัดการบิดเบือนเชิงลบ (แบบแผน) ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งใช้เพื่อพิสูจน์การกีดกัน การเอารัดเอาเปรียบ การกีดกัน การกดขี่ หรือการผสมผสานสมาชิกจนเกือบลืมเลือน ในความหมายกว้างของคำนี้ การเมืองเชิงอัตลักษณ์ยังครอบคลุมถึง การเคลื่อนไหว ของชาตินิยมหรือกลุ่มแบ่งแยกดินแดนภายในประเทศและดินแดนบางแห่งด้วย ในสหรัฐอเมริกาการเคลื่อนไหวซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองเชิงอัตลักษณ์ ได้แก่ ชาวอเมริกันเชื้อสายแอฟริกัน ชาวอเมริกันพื้นเมืองชาวอเมริกันเชื้อสายฮิสแปนิก ชาวอเมริกันเชื้อสายเอเชียชาวอเมริกันเชื้อสายอาหรับมุสลิม ชาวอินเดียนอเมริกันเพื่อสิทธิสตรี และกลุ่ม LGBTQ เป็นต้น การเมืองเชิงอัตลักษณ์มีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับวัฒนธรรมพหุวัฒนธรรมหรือมุมมองทั่วไปที่ว่ากลุ่มชนกลุ่มน้อยทางวัฒนธรรมสมควรได้รับการยอมรับอย่างเคารพต่อระบบความเชื่อ ค่านิยม และวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของพวกเขา

การเมืองเชิงอัตลักษณ์ในสหรัฐอเมริกาพัฒนาขึ้นในช่วงทศวรรษ 1980 และ 1990 เพื่อเป็นปฏิกิริยาต่อความล้มเหลวของ กฎหมาย สิทธิพลเมือง เสรีนิยม ในการขจัดความไม่เท่าเทียมและความอยุติธรรมบนพื้นฐานอัตลักษณ์ เช่นการเลือกปฏิบัติ ทางเชื้อชาติและทางเพศ ในมุมมองของนักวิจารณ์ฝ่ายซ้ายจำนวนมาก อุดมคติของความเท่าเทียมกันของเสรีนิยม เช่นสิทธิที่เท่าเทียมกันความเท่าเทียมต่อหน้ากฎหมาย และโอกาสที่เท่าเทียมกัน ถือเป็นแนวคิดที่ผิดพลาดและไร้ประโยชน์ในที่สุด เนื่องจากธรรมชาติที่เหนือธรรมชาติของอุดมคติ (ซึ่งนำไปใช้กับทุกคนโดยไม่คำนึงถึงอัตลักษณ์) ทำให้ในทางปฏิบัติยากที่จะหาเหตุผลสนับสนุนนโยบายที่ออกแบบมาเพื่อให้เกิดความเท่าเทียม ทางสังคมที่มากขึ้น ผ่านการช่วยเหลือโดยตรงแก่กลุ่มที่ถูกกดขี่และถูกเอารัดเอาเปรียบมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะชาวแอฟริกันอเมริกัน ในช่วงเวลานี้ นักเคลื่อนไหวฝ่าย อนุรักษ์นิยมและเจ้าหน้าที่รัฐมักจะอ้างถึงคุณค่าของเสรีนิยมของ "การไม่แบ่งแยกสีผิว" เพื่อต่อต้าน โปรแกรม การปฏิบัติที่ส่งเสริมความเท่าเทียม ทางเชื้อชาติ ในด้านการศึกษา การจ้างงาน การทำสัญญากับรัฐบาล และด้านอื่นๆ คำวิจารณ์ที่เกี่ยวข้องก็คือ การที่เสรีนิยมเน้นความเท่าเทียมที่ไม่ขึ้นอยู่กับอัตลักษณ์ ทำให้สามารถรับรู้เฉพาะความอยุติธรรมที่อิงอัตลักษณ์ซึ่งชัดเจนที่สุดเท่านั้น ไม่ใช่ความอยุติธรรมที่ค่อนข้างอ้อมค้อม ละเอียดอ่อน หรือเป็นระบบ ผู้สนับสนุนเสรีนิยมและนักวิจารณ์คนอื่นๆ ได้แย้งตอบได้ว่าการแสวงหาการเมืองเรื่องอัตลักษณ์อย่างต่อเนื่องทำให้ประชากรที่ถูกกดขี่และถูกเอารัดเอาเปรียบแตกออกเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มองเข้าข้างในจำนวนมาก ซึ่งลำดับความสำคัญที่แตกต่างกันทำให้เป้าหมายและความท้าทายร่วมกันของพวกเขาไม่ชัดเจน และขัดขวางการระดมมวลชนที่จำเป็นต่อการรักษาสีผิวพื้นฐานของพวกเขา

สตีเวน มินท์ซ (Steven Mintz) (2567: ออนไลน์) ได้กล่าวว่า การเมืองเชิงอัตลักษณ์หมายถึง จุดยืนและมุมมองทางการเมืองที่เน้นที่ผลประโยชน์และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเฉพาะที่กำหนดโดยลักษณะเฉพาะ เช่น เชื้อชาติ เพศ รสนิยมทางเพศ ศาสนา สัญชาติ หรือเครื่องหมายอื่นๆ ของอัตลักษณ์ การเมืองดังกล่าวเน้นที่ประสบการณ์และความท้าทายที่แตกต่างกันที่กลุ่มเหล่านี้เผชิญและสนับสนุนนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ตอบสนองความต้องการและสิทธิเฉพาะของพวกเขา การเมืองเชิงอัตลักษณ์เกิดขึ้นอย่างเด่นชัดในช่วงทศวรรษ 1960 และ 1970 ในช่วงเวลาที่มีการปฏิวัติทางสังคมและการเมืองครั้งสำคัญ ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการเมืองเชิงอัตลักษณ์ ได้แก่

- 1) การเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิพลเมือง: การต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมทางเชื้อชาติในสหรัฐอเมริกาเน้นย้ำถึงปัญหาเฉพาะและเป็นระบบที่ชาวอเมริกันเชื้อสายแอฟริกันต้องเผชิญ ส่งผลให้มีการเน้นย้ำมากขึ้นในเรื่องเชื้อชาติในฐานะแกนกลางของการต่อสู้ทางการเมือง การต่อสู้เพื่ออิสรภาพของคนผิวดำมาพร้อมกับการต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมอื่นๆ มากมาย รวมถึงการต่อสู้ที่กระทำโดยชาวชิคาโกและชาวอเมริกันพื้นเมือง การเคลื่อนไหวเหล่านี้เผยให้เห็นความไม่เท่าเทียมในระบบและเรียกร้องการรับรองและสิทธิสำหรับกลุ่มคนที่ถูกละเลย

2) ขบวนการ Black Power: ขบวนการนี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของอัตลักษณ์คนผิวดำ การกำหนดชะตากรรมของตนเอง และความภาคภูมิใจในเชื้อชาติเมื่อเผชิญกับการเหยียดเชื้อชาติทั้งในระบบและโครงสร้าง ขบวนการนี้ยังทำให้บทบาทของอัตลักษณ์ในกิจกรรมทางการเมืองเข้มแข็งยิ่งขึ้น

3) ขบวนการปลดปล่อยสตรี: ขบวนการสตรีนิยมดึงความสนใจไปที่ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศและประสบการณ์เฉพาะตัวของสตรี รวมถึงสนับสนุนสิทธิและการปฏิรูปที่เฉพาะเจาะจงทางเพศ

4) การเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิของกลุ่ม LGBTQ+: การต่อสู้เพื่อสิทธิของกลุ่ม LGBTQ+ เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการรับรู้และคุ้มครองรสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ

5) การยุติการล่าอาณานิคม: การเคลื่อนไหวเพื่อยุติลัทธิล่าอาณานิคมของยุโรปเน้นย้ำถึงสิทธิของชนพื้นเมืองและชนอาณานิคมในอำนาจอธิปไตยและการกำหนดชะตากรรมของตนเอง

6) ข้ามชาติ: การอพยพ การกระจาย และการเคลื่อนย้ายของผู้คน ความคิด ข้อมูล และสิ่งของข้ามพรมแดนประเทศต่าง ๆ กลายเป็นหัวข้อการศึกษาที่สำคัญ ซึ่งต้องมีความเข้าใจถึงการสร้างและการเจรจาอัตลักษณ์ข้ามพรมแดนต่าง ๆ

รากฐานทางทฤษฎีของการเมืองเชิงอัตลักษณ์สามารถสืบย้อนไปยังผลงานในทฤษฎีวิพากษ์วิจารณ์ การศึกษาหลังอาณานิคม ทฤษฎีสตรีนิยม และความสัมพันธ์เชิงตัดกัน

สรุปได้ว่า อัตลักษณ์ทางการเมือง หมายถึง ภาพลักษณ์ของบุคคล ที่เกี่ยวกับความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมทางการเมืองที่ถูกหล่อหลอมจากสังคม ศาสนา เพศ การศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมือง ในการทำวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำรูปแบบอัตลักษณ์ทางการเมืองมีบทบาทสำคัญต่อการเมืองการปกครองในอดีตของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท อันได้แก่ ฮิด 12 คอง 14 นำมาเป็นรูปแบบในการทำวิจัยต่อไป

2.5. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท

ในการทำวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากวิชาการที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีรายละเอียด ดังนี้

2.5.1 แนวคิดเกี่ยวกับผู้ไท

ผู้ไท หรือ ภูไท เป็นชื่อเรียกของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในที่นี้หมายถึง “คนผู้เป็นไท” ขณะที่ภูไทนั้นหมายถึง “ชนเผ่าไทที่อาศัยอยู่บนภู” ถึงแม้ว่าชื่อเรียกทั้งสองชื่อนี้จะยังไม่มีข้อสรุปชัดเจนว่าจะใช้ชื่อใดเป็นหลักเนื่องจากในแวดวงวิชาการและในกลุ่มชุมชนชาวผู้ไทเองนั้นใช้ทั้งสองชื่อหากแต่เอกสารชิ้นนี้จะใช้ชื่อเรียกว่า “ผู้ไท” ตามอย่างสมาคมผู้ไทโลก ที่เป็นแกนหลักในการจัดงานวันผู้ไท

โลกมาอย่างต่อเนื่องหลายปี อย่างไรก็ตาม ชื่อเรียกของชาวผู้ไทนี้ยังปรากฏการใช้ “ผู้ไทย” ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเอกสารทางราชการ เนื่องจากผูกโยงกับความเป็นสมาชิกของรัฐบาล

ชาวผู้ไทแต่เดิมนั้นตั้งชุมชนในแถบลุ่มน้ำแดงคำทางตอนเหนือของเวียดนามและตอนเหนือของลาวเชื่อมต่อกับตอนใต้ของจีน หรือเรียกว่าบริเวณสิบสองจุไท มีเมืองหลักสิบสองเมือง มีกลุ่มคนที่เรียกว่า ผู้ไทดำและผู้ไทขาว ปัญหาความขัดแย้งและการรุกรานของชนต่างกลุ่ม ส่งผลให้ผู้ไทดำเริ่มอพยพโยกย้ายจากเมืองแถบลุ่มน้ำแดงลงสู่ดินแดนที่ราบทางตอนใต้ จวบจนถึงที่ราบเชิงเขางดงต่อมาเมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้าตากสินส่งการให้นำกำลังไปตีเมืองลาว จนได้ผนวกเมืองลาวทั้งหมดเป็นเมืองประเทศราชและกวาดต้อนผู้คนจากเมืองทันต์และเมืองม่วยกลับมายังประเทศไทยแล้วให้ไปตั้งบ้านเรือนที่เมืองเพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี และลพบุรี ในสมัยเจ้าอนุวงศ์ครองนครเวียงจันทน์นั้นท้าวคำผู้นำชาวผู้ไทดำจากเมืองน่าน้อยอ้อยหนู ได้นำพาชาวผู้ไทดำราวหมื่นคนเศษ อพยพหนีการรุกรานจากชาวฮ่อมาสู่เมืองวังต่อมา พ.ศ. 2388 ญวนแผ่อำนาจมายังเมืองริมฝั่งแม่น้ำโขง จึงได้แต่งตั้งเจ้าราชบุตรลูกของเจ้าอนุวงศ์ให้ครองเมืองจำปาศักดิ์ เพื่อป้องกันการขยายอำนาจของญวนต่อมาใน พ.ศ. 2369 เจ้าอนุวงศ์ก่อกบฏต่อกรุงเทพ ได้ยกทัพมายึดเมืองนครราชสีมาและสระบุรี กวาดต้อนผู้คนไปอยู่ยังเวียงจันทน์ สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้ยกทัพไปปราบกบฏ ตีหัวเมืองฝ่ายลาวหลายเมือง ผู้คนในเมืองเหล่านี้มีหลายกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยกัน ทั้งผู้ไท กะเลิง ฯลฯ และกวาดต้อนผู้คนกลับมายังประเทศไทยแยกกลุ่มด้วยกันโดยการกวาดต้อนครั้งคราวครั้งนี้ได้จัดไปอยู่ในพื้นที่ภาคอีสานเป็นหลักปัจจุบันพบว่ากลุ่มผู้ไทกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นหลัก ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดนครพนม จังหวัดสกลนคร จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดยโสธร (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2567)

นักวิชาการในสังคมไทยได้เริ่มเกิดความสนใจในด้านชาติพันธุ์ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว ได้รับอิทธิพลในการศึกษามาจากนักวิชาการตะวันตก ในหนังสือวารสารสังคมลุ่มน้ำโขง ได้อธิบายถึงที่มาและความหมายของชาติพันธุ์ไว้ว่า “คำว่าชาติพันธุ์” (Ethnic) เริ่มปรากฏในภาษาอังกฤษ ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษากรีก (Ethnikos) ในสมัยก่อนในสังคมยุโรปคำนี้หมายถึงกลุ่มคนนอกเรตหรือคนที่มีความแตกต่างจากกลุ่มคนอื่นทั่วไป Malinowski นักมานุษยวิทยาชาวตะวันตกกลุ่มแรกที่ถือได้ว่าเป็นผู้บุกเบิกการทำงานด้านชาติพันธุ์วรรณนากับกลุ่มชนในหมู่เกาะ Trobriand ที่ Melanesia ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงของอินโดนีเซีย การศึกษามีนิยสองประการด้วยกัน ประการแรก เป็นการศึกษาที่นักมานุษยวิทยาซึ่งมาจากสังคมที่มีความเจริญกว่าเข้าไปศึกษากลุ่มที่ล้าหลังหรือสังคมที่เป็นกลุ่มชนเผ่าตามทฤษฎี วิวัฒนาการที่มองว่ามนุษย์พัฒนาจากสังคมแบบเร่ร่อนด้วยการหาของป่าเพื่อมีชีวิตรอดสู่สังคมที่มีการตั้งชุมชนถาวรการผลิตและการบริโภคที่ทันสมัยจนนำไปสู่สังคมเมืองและอุตสาหกรรมในที่สุดและประการที่สอง เป็นลักษณะของการศึกษาเรื่องราวในด้านต่าง ๆ ของเฉพาะกลุ่มชนใดกลุ่มหนึ่งที่ขาดการเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่มีกับกลุ่มอื่นในสังคมใหญ่ ดังนั้น การหลีกเลี่ยงปัญหา

ดังกล่าว นักมานุษยวิทยาในยุคหลังจึงเปลี่ยนมาใช้คำว่า “กลุ่มชาติพันธุ์” แทน (ประสิทธิ์ ลีปรีชา, 2557: 220-222)

สำหรับในสังคมไทยเมื่อ พ.ศ. 2500 ได้เริ่มมีการใช้คำว่าเชื้อชาติและชาติดังที่ปรากฏชื่อในหนังสือเรื่องของชาติไทยและเชื้อชาติภาษาและวัฒนธรรมของพระยาอนุมานราชธนกับหนังสือของบุญช่วย ศรีสวัสดิ์ ที่เขียนถึง 30 ชาติในเชียงราย ต่อมาในช่วงต้นทศวรรษ 2500 เริ่มปรากฏการใช้คำว่าชาวเขาที่ใช้โดยนักวิชาการของกรมประชาสงเคราะห์ในการเรียกกลุ่มคนต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่บนพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตได้ว่าคำว่า ชาวเขา ถูกใช้อย่างเข้มข้นโดยเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงและเจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์ในยุคสงครามเย็นจนมาถึงกลางทศวรรษขณะที่นักวิชาการทางด้านมานุษยวิทยาไทยเริ่มเปลี่ยนมาใช้คำว่า “ชาติพันธุ์” กับ “ชาติพันธุ์ธำรง” เพื่อสื่อให้เห็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นภายในระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ความสัมพันธ์กับรัฐชาติ และกระแสโลกาภิวัตน์ก็ตาม ส่วนในกลุ่มของชาวบ้านและนักพัฒนาองค์กร พัฒนาเอกชน เริ่มปรากฏการใช้คำว่า “ชนเผ่าพื้นเมือง” ผสมผสานกับคำว่า “ชาติพันธุ์” ตั้งแต่ พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา เพื่อเชื่อมโยงกับขบวนการเคลื่อนไหวของชนพื้นเมืองในระดับนานาชาติ ถึงแม้ว่าจะมีค่านิยมในการใช้เรียกที่มีความแตกต่างกันอย่างไร แต่คำดังกล่าวก็ยังคงไว้กับความหมายที่สื่อว่าเป็นกลุ่มคนที่เป็นผู้ด้อยทางอำนาจในสังคมการเมืองหรือเศรษฐกิจกว่ากลุ่มคนที่มีอำนาจครอบงำเหนือกว่า โดยเฉพาะในบริบทของรัฐชาติสมัยใหม่ ดังนั้น ค่านิยมของกลุ่มชาติพันธุ์ถูกสร้างขึ้นจากกลุ่มที่มีอำนาจเหนือกว่าเข้ามาช่วงชิงความหมายและสร้างมายาคติที่นิยามกลุ่มคนเหล่านั้นให้กลายเป็นเพียงคนชายขอบ และในส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานมีแบบแผนวิถีชีวิตที่มีลักษณะเด่นจำเพาะเป็นของตนเอง ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ภาษา ประเพณี และวัฒนธรรม เรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ควบคู่กับสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (ประสิทธิ์ ลีปรีชา, 2557: 222)

แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทนั้นยังคงเป็นแนวคิดที่ถกเถียงกันอยู่ในวงวิชาการทางมานุษยวิทยาว่าเป็นสิ่งที่ได้มาตั้งแต่กำเนิดหรือเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นภายหลัง ทั้งสองฝ่ายก็มีหลักฐานหรือเหตุผลที่จะมารองรับสนับสนุนความคิดของตนเอง โดยกลุ่มที่มองว่ากลุ่มชาติพันธุ์เป็นสิ่งที่ได้มาตั้งแต่กำเนิด (primordialism) มักจะมองความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ในแง่ของความจงรักภักดีที่ผูกพันอยู่กับเครือญาติโคตรตระกูลหรือสถานที่เกิด อัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์แบบนี้ก็คือการมองความเป็นชาติพันธุ์ว่าเสถียรไม่เปลี่ยนแปลง ความเป็นหนึ่งเดียว แบ่งแยกจากกลุ่มอื่นและมีพรมแดนที่ชัดเจนเป็นการระบุความเป็นตัวตนของตนเองผ่านเรื่องจุดกำเนิดร่วมกัน ผู้คนที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันก็มักจะอ้างว่าพวกเขามีประวัติความเป็นมาและมีบรรพบุรุษร่วมกัน อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์พวกเขาจึงเป็นสิ่งที่ถูกให้มาเป็นสิ่งที่ตายตัว มีความมั่นคง ไม่สามารถทำลายได้ลักษณะที่ใช้ตัดสินความเป็นชาติพันธุ์ใดชาติพันธุ์หนึ่งจึงเป็นเรื่องของลักษณะทางกายภาพรวมถึงสายโลหิตที่มีร่วมกันหรืออาจ

ใช้จินตนาการอย่างอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นตำนาน การกำเนิดกลุ่ม ท้องถิ่นที่อพยพมา รวมถึงพืชหรือสัตว์ที่นับถือร่วมกัน ส่วนกลุ่มที่สองที่มองอัตลักษณ์ทางกลุ่มชาติพันธุ์ว่าเกิดจากการสร้างขึ้นในภายหลัง (social constructionism) ก็จะมีจุดเน้นหรือจุดสนใจอยู่ที่กระบวนการและปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่ทำให้เกิดความเหมือนในกลุ่มเดียวกันและความแตกต่างระหว่างกลุ่ม รวมถึงวิธีการที่กลุ่มต่าง ๆ สร้างและธำรงรักษาและปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของตัวเองในกระบวนการสร้างสิ่งเหล่านี้ พรหมแดนทางชาติพันธุ์จะถูกกำหนดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการหลีกเลี่ยงปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว นักวิชาการผู้มีชื่อเสียงในการศึกษาความเป็นชาติพันธุ์อย่าง Barth ก็ยังได้กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดระเบียบทางสังคมซึ่งนำไปสู่การแบ่งแยกและความร่วมมือ อันเป็นผลมาจากลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมที่ถือว่ามีความสำคัญสำหรับการสร้างพรหมแดนและอัตลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์จึงไม่ได้เป็นผลมาจากลักษณะทางชีวภาพเท่านั้น แต่ยังเกิดจากการที่สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์และติดต่อสื่อสารกันเองภายในกลุ่มและกับคนนอกกลุ่มด้วย ดังนั้นเมื่อมีการเคลื่อนไหวทางชาติพันธุ์ไม่ว่าจะเป็นการผลิตถิ่นหรือย้ายถิ่น กลุ่มชาติพันธุ์จะนำอัตลักษณ์ดั้งเดิมของพวกเขามาด้วยและได้ทำการสืบทอดแบบรุ่นสู่รุ่น (วรเมธ ยอดบุน, 2565) เช่น กลุ่มชาติพันธุ์กูไทหรือผู้ไท เป็นชื่อเรียกของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในที่นี้หมายถึง “คนผู้เป็นไท” ขณะที่ผู้ไทนั้นหมายถึง “ชนไทที่อาศัยอยู่บนภู” ถึงแม้ว่าชื่อเรียกทั้งสองชื่อนี้จะยังไม่มีข้อสรุปชัดเจนว่าจะใช้ชื่อใดเป็นหลักเนื่องจากในแวดวงวิชาการและในกลุ่มชุมชนชาวผู้ไทเองนั้นใช้ทั้งสองชื่อหากแต่เอกสารชิ้นนี้จะใช้ชื่อเรียกว่า “ผู้ไท” ตามอย่างสมาคมผู้ไทโลกที่เป็นแกนหลักในการจัดงานวันผู้ไทโลกรวมเผ่ามาอย่างต่อเนื่องหลายปี อย่างไรก็ตามชื่อเรียกของชาวผู้ไทยังปรากฏการใช้ “ผู้ไท” ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเอกสารทางราชการ เนื่องจากผูกโยงกับความเป็นสมาชิกของรัฐบาล โดยจากการศึกษาของนักมานุษยวิทยาและนักสังคมศาสตร์ได้กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในประเด็นต่างไว้ ๆ ดังนี้

จากการศึกษาสังเคราะห์เอกสารจึงสรุปได้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมและประเพณีความเชื่อภาษาและภูมิปัญญาอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มที่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ภาคอีสานเป็นหลัก ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดนครพนม จังหวัดสกลนคร และจังหวัดมุกดาหาร โดยผู้วิจัยจะได้นำไปใช้เป็นพื้นที่ในการศึกษางานวิจัยต่อไป

2.5.2 ประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท

ชาวผู้ไทมีบรรพบุรุษที่มีต้นกำเนิดอยู่บริเวณสิบสองจุไทย ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของเวียดนาม เมื่อราว 2,700 ปีที่แล้ว เนื่องจากความไม่สงบทางสังคมและการรุกรานจากผู้ยึดครองต่างชาติและตั้งแต่ยุคราชวงศ์จิ้นในคริสต์ศตวรรษ 265- 420 เป็นต้นมา ชาวผู้ไทได้อพยพลงใต้และได้แผ่กระจายอาศัยอยู่ในภาคอีสานของประเทศไทย ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากปัญหาหลายอย่าง เช่น ปัญหาการเมือง ปัญหาภัยธรรมชาติ ปัญหาขาดแคลนที่ดินทำมาหากิน ปัญหาความยากจน เป็นต้น

ชาวผู้ไทแต่เดิมนั้นตั้งชุมชนในแถบลุ่มน้ำแดงคำทางตอนเหนือของเวียดนามตอนเหนือของลาว เชื่อมต่อกับตอนใต้ของจีนหรือเรียกว่าบริเวณสิบสองจุไทยเมืองหลักสิบสองเมือง มีกลุ่มคนที่เรียกว่า ผู้ไทดำและผู้ไทขาว ปัญหาความขัดแย้งและการรุกรานของชนต่างกลุ่ม ส่งผลทำให้ผู้ไทดำเริ่มอพยพโยกย้ายจากเมืองแถบลุ่มน้ำแดงที่ราบทางตอนใต้จวบจนถึงที่ราบเชิงขวางต่อมาเมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้าตากสินสั่งการให้นำกำลังไปตีเมืองลาว จนได้ผนวกเมืองลาวทั้งหมดเป็นเมืองประเทศราชและกวาดต้อนผู้คนจากเมืองทันต์และเมืองม้วยกลับมายังประเทศไทย แล้วให้ไปตั้งบ้านเรือนที่เมืองเพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี และลพบุรี ในสมัยเจ้าอนุวงศ์ครองนครเวียงจันทน์นั้นท้าวท้าวผู้นำชาวผู้ไทดำจากเมืองน่านน้อยอ้อยหนูได้นำพาชาวผู้ไทดำราวหมื่นคนเศษอพยพหนีการรุกรานจากชาวฮ่อมาสู่เมืองวังต่อมา พ.ศ. 2388 ญวนแผ่อำนาจมายังเมืองริมฝั่งแม่น้ำโขง จึงได้แต่งตั้งเจ้าราชบุตรลูกชายของเจ้าอนุวงศ์ให้เข้าครองเมืองจำปาศักดิ์ เพื่อป้องกันการขยายอำนาจของญวนต่อมาใน พ.ศ. 2369 เจ้าอนุวงศ์ก่อกบฏต่อกรุงเทพได้ยกทัพมายึดเมืองนครราชสีมาและสระบุรีกวาดต้อนผู้คนไปอยู่ยังเวียงจันทน์ สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้ยกทัพไปปราบกบฏตีหัวเมืองฝ่ายลาวหลายเมือง ผู้คนในเมืองเหล่านี้มีหลายกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยกันทั้งผู้ไท กะเลิง ข่า ฯลฯ และกวาดต้อนผู้คนกลับมายังประเทศไทยแปดกลุ่มด้วยกันโดยการกวาดต้อนครั้งคราวครั้งนี้ได้จัดไปอยู่ในพื้นที่ภาคอีสานเป็นหลัก ปัจจุบันพบว่ากลุ่มผู้ไทกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นหลัก ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดนครพนม จังหวัดสกลนคร จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดยโสธร เกรียงไกร หัวบุญศาล (2554: 1-7) ได้อธิบายว่า สำหรับถิ่นฐานดั้งเดิมของคนผู้ไทนั้นมีการกล่าวกันว่า ถิ่นฐานดั้งเดิมตั้งอยู่บริเวณตอนกลางของมณฑลยูนนานในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนในปัจจุบัน ในเวลาต่อมาจึงได้อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในดินแดนที่เรียกว่าแคว้นสิบสองจุไทย แต่ส่วนใหญ่แล้วมีการอ้างอิงถึงถิ่นกำเนิดของคนเผ่าผู้ไทอยู่ในแคว้นสิบสองจุไทย ซึ่งมีศูนย์กลางตั้งอยู่ในเมืองเถนหรือเมืองเถน เพราะว่ามีหลักฐานและมีสิ่งที่ยืนยันได้มากกว่า เนื่องจากยังคงมีคน ผู้ไทหรือไทดำอาศัยอยู่ในดินแดนนี้อยู่ในปัจจุบัน ส่วนที่กล่าวว่าคนผู้ไทเคยอาศัยอยู่ในมณฑลยูนนานมาก่อนนั้น คงต้องหาหลักฐานหรือสืบค้นกันต่อไป แต่เมื่อพิจารณาจากที่ตั้งแล้วก็อาจจะมีความเป็นไปได้ เพราะความเป็นมาของคนผู้ไทก็มีประวัติศาสตร์ร่วมกับคนหลายเผ่าพันธุ์ แคว้นสิบสองจุไทยซึ่งดินแดนที่เป็นที่อยู่เดิมของคนเผ่าผู้ไทนี้ นอกจากจะเรียกว่าแคว้นสิบสองจุไทยแล้วยังมีชื่อเรียกอีกหลายชื่อ ได้แก่ แคว้นสิบสองเจ้าไทยหรือแคว้นสิบสองผู้ไท โดยมีเมืองเถนหรือเมืองเถนเป็นเมืองใหญ่หรือเป็นเมืองศูนย์กลาง ตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นตะเข็บรอยต่อกับอาณาจักรจีน เวียดนามและลาว และยังใกล้ชิดกับอาณาจักรล้านนาและพม่า แคว้นสิบสองจุไทยเป็นแคว้นที่มีอาณาเขตกว้างขวาง โดยทางด้านทิศเหนือติดกับฮุนหนาสองอาณาจักรจีน ทางด้านทิศตะวันตกติดกับแคว้นตังเกี๋ยของเวียดนาม ทางด้านทิศตะวันตกติดกับแคว้นสิบสองปันนาซึ่งขึ้นกับพม่าในขณะนั้น ปัจจุบันสิบสองปันนาเป็นเขตปกครองตนเองที่อยู่ทางตอนใต้ในมณฑลยูนนานของประเทศจีน ส่วนทางด้านทิศใต้ติดต่อกับอาณาจักรศรีสัต

นาคนहुตหรืออาณาจักรล้านช้าง เนื่องจากแคว้นสิบสองจุไทยมีอาณาเขตติดต่อกับหลายอาณาจักรจึงทำให้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอาณาจักรต่าง ๆ เป็นช่วง ๆ อาณาจักรใดมีอิทธิพลมากกว่า แคว้นสิบสองจุไทยก็จะตกอยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรนั้น แต่อาณาจักรที่มีอิทธิพลต่อแคว้นสิบสองจุไทยมากที่สุด คือ อาณาจักรล้านช้าง โดยมีเวียดนามและจีนมีอิทธิพล เป็นอันดับรองลงมา แคว้นสิบสองจุไทยจึงต้องส่งเครื่องราชบรรณาการถวาย 3 ชนิดนี้ ทำให้แคว้นสิบสองจุไทยมีชื่อเรียกว่า “เมืองสามฝ่ายฟ้า” หรือ “เมืองสามส่วยฟ้า” เพราะต้องส่งเครื่องราชบรรณาการให้กับอาณาจักรต่าง ๆ หากจะกล่าวถึงกำเนิดหรือความเป็นมาของคนเผ่าผู้ไทแล้วคงต้องยกเอาความเชื่อทางด้านตำนานหรือพงศาวดารของเมืองแถนหรือเมืองแถงที่กล่าวถึงการกำเนิดของมนุษย์มาประกอบด้วย เพราะคนเผ่าผู้ไทเชื่อว่า บรรพบุรุษของตนนั้นเกิดที่เมืองแถน ซึ่งตำนานหรือพงศาวดารเมืองแถนนี้คาบเกี่ยวกับตำนานการเกิดของคนจีนด้วย

สมใจ ดำรงสกุล (2542: 5-6) และ บุญยง เกศเทศ (2554: 45) ได้อธิบายว่าประวัติและความเป็นมาของชาติพันธุ์ผู้ไทในประเทศไทยนั้น กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทนี้มีชื่อใช้เรียกและเขียนต่างกันไปเป็นผู้ไท ผู้ไทย ภูไท ลาวเก๋ ลาวโซ่ง และลาวพวน นอกจากนี้ Lebar, Frank M. (1964: 228) ได้อธิบายว่า ผู้ไทเดิมอยู่ในแขวงหัวพันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของลาวกับสิบสองจุไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเวียดนาม ต่อมาจึงอพยพมาอยู่ภาคเหนือของลาวและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ในขณะที่ลาวโซ่ง (ผู้ไทดำ) คงรักษาประเพณีเดิมเกี่ยวกับการถือผีได้อย่างมั่นคง ในประเพณีเสนเรือนที่มีการฆ่าหมูและสัตว์เลี้ยงอื่น ๆ เช่น ผี ซึ่งมีลักษณะตรงข้ามกับการเลี้ยงพระและประเพณีนี้ในลาวพวนได้หายไป โดยผนวกเข้าไปกับประเพณีเลี้ยงพระแทน คือเมื่อเสร็จพิธีแล้วก็กรวดน้ำไปให้บรรดาผีทั้งหลาย ทั้งนี้ผู้ไทและลาวพวน ต่างได้รับวัฒนธรรมของกลุ่มชนอื่นที่แวดล้อมอยู่ รวมทั้งพุทธศาสนาได้เข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตประจำวันมากขึ้น แม้ว่าผู้ไทรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากภาคอีสานและศาสนาพุทธก็ตาม แต่ก็มีเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม คือ มีวัฒนธรรมของตนในด้านภาษา การแต่งกาย การแต่งงาน และการเหย้า

สุเทพ ไชยพันธุ์ (2557: 170-171) ได้อธิบายถึงต้นกำเนิดของมนุษย์ต่าง ๆ ว่ามาจากน้ำเต้าปุงเดียวกัน คือ ข่าแจะ ผู้ไทดำ ลาวพุงขาว ฮ่อและแกว ถิ่นกำเนิดของชนเหล่านี้ในสมัยแรกเริ่มอยู่ที่บริเวณน่าน้อยอ้อยหนู ต่อมา มีการสร้างเมืองแถง ปัจจุบันอยู่ที่เมืองเดียนเบียนฟูในประเทศเวียดนาม และเคลื่อนย้ายลงมาทางใต้เพื่อสร้างบ้านแปลงเมืองในเขตประเทศลาวในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงทางฝั่งตะวันออก “ไทดำ” เป็นชนกลุ่มหนึ่งได้สร้างบ้านเมืองในพื้นที่ ซึ่งเรียกว่าแคว้นสิบสองจุไทยหรือสิบสองเจ้าไท บริเวณเขตรอยต่อระหว่างประเทศจีน เวียดนามและเขตหัวพันของลาว ประกอบด้วย เมือง 12 เมือง มีเมืองใหญ่ 2 เมือง ที่เป็นศูนย์กลางในการปกครอง คือ เมืองแถง เมืองม่วย เมืองลา เมืองโมะ เมืองหวัด เมืองวาด และเมืองซาง ส่วนอีกเมืองหนึ่ง คือ เมืองโล มีเมืองบริวาร 3 เมือง ได้แก่ เมืองเจียน เมืองมุนและเมืองบาง ต่อมากลุ่มเมืองสิบสองจุไทยนี้มีการแบ่งแยกทางวัฒนธรรม เป็น 2

กลุ่ม คือ เมืองแฉ่งเป็นกลุ่มใหญ่ เรียกว่า “ผู้ไทดำ” และกลุ่มเมืองไล เรียกว่า “ผู้ไทขาว” ซึ่งสังเกตได้จากเครื่องแต่งกายและภาษาพูด ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย แคว้นสิบสองจุไทได้กลายเป็นเมืองสามฝ่ายฟ้าบ้าง เมืองสองฝ่ายฟ้าบ้าง เพราะอยู่ท่ามกลางศูนย์อำนาจของลาว เวียดนาม และไทยสยาม จึงต้องส่งเครื่องบรรณาการไปผูกไมตรี เพื่อป้องกันการรุกรานและรับความคุ้มครองและในศึกสงครามต่าง ๆ ได้มีผลกระทบต่อกลุ่มชนต่าง ๆ ทำให้ชนบางกลุ่มได้อพยพไปอยู่ที่ใหม่ ผู้ไทดำบางส่วนได้อพยพอยู่ที่เมืองวังและบริเวณใกล้เคียง ซึ่งอยู่ทางตอนกลางของประเทศลาว

สมิทร ปิติพัฒน์ และ เสมอชัย พูลสุวรรณ (2542, หน้า 191-207) ได้อธิบายถึงการอพยพของชาวผู้ไทไว้ว่า ชาวผู้ไทถูกไทยกวาดต้อนมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย 3 ระลอกใหญ่ คือ ระลอกที่ 1 สมัยกรุงธนบุรี พ.ศ. 2322 ถูกกวาดต้อนมาตั้งถิ่นฐานที่จังหวัดเพชรบุรี ระลอกที่ 2 สมัยรัชกาลที่ 1 พ.ศ. 2335-2338 กวาดต้อนมาตั้งถิ่นฐานที่จังหวัดเพชรบุรีเช่นกัน ทั้งสองระลอกแรกเป็นผู้ไทดำ (ลาวโซ่ง) ระลอกที่ 3 สมัยรัชกาลที่ 3 ภายหลังปราบบฏเจ้าอนุวงศ์แล้วเป็นการกวาดต้อนชาวผู้ไท (ผู้ไทดำ) และกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ได้แก่ กะเลิง ไช่ ญ้อและข่า ในบริเวณฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงครั้งใหญ่ที่สุด โดยเฉพาะชาวผู้ไทถูกกวาดต้อนมา 8 กลุ่ม ส่วนใหญ่ถูกกวาดต้อนมาในช่วง พ.ศ. 2384- 2387 โดย 5 กลุ่ม กวาดต้อนมาจากเมืองวัง กลุ่มที่ 1 มาตั้งเมืองที่ซึ่งปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอสหพันธ์และอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มที่ 2 มาตั้งเมืองกุฉินารายณ์และเมืองภูแล่นช้าง ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอกุฉินารายณ์และอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มที่ 3 มาตั้งเมืองพรรณานิคม ขึ้นกับเมืองสกลนคร กลุ่มที่ 4 มาจากเมืองวังและเมืองคำอ้อ มาตั้งเมืองหนองสูง ปัจจุบันอยู่ในอำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร กลุ่มที่ 5 มาตั้งเมืองเรณูนคร กลุ่มที่ 6 และ 7 อพยพมาจากเมืองเซโปน มาตั้งเมืองเสนางคนิคมและเมืองคำเขื่อนแก้ว จังหวัดอำนาจเจริญ ตามลำดับ และกลุ่มที่ 8 อพยพมาจากเมืองกะปองมาตั้งเมืองวาริชภูมิ ปัจจุบัน คือ อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร (สุวิทย์ ธีรศาสตร์ และ ณรงค์ อุปัญญา, 2538: 155-156) ในปัจจุบันชาวผู้ไทได้ขยายพื้นที่ทำกินไปยังจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้วอีกด้วย ในสมัยรัชกาลที่ 5 ทั้งผู้ไทดำและผู้ไทขาวในแคว้นสิบสองจุไทถูกพวกฮ่อเข้ามารุกรานและยึดครองเป็นเวลานาน ทั้งญวน ลาว และไทย ต่างส่งกองทัพไปปราบฮ่อ ในปี พ.ศ. 2430 และได้นำผู้ไทดำ (ลาวโซ่ง) มายังประเทศไทยเป็นรุ่นสุดท้ายที่เพชรบุรี ครั้งหนึ่งแคว้นสิบสองจุไทเคยเป็นเมืองขึ้นของไทยระยะหนึ่งก่อนไปตกอยู่ในการปกครองของฝรั่งเศสและเวียดนามในภายหลัง

พระณัฐวุฒิ พันทะลี (2566: 12-25) ได้อธิบายถึงที่มาของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมและประเพณีความเชื่อภาษาและภูมิปัญญาอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มมีบรรพบุรุษอยู่แถบสิบสองจุไทพื้นที่บริเวณแถบนี้เป็นป่าเขาต้นไม้ไม่อุดมสมบูรณ์นักรวมทั้งยังเป็นดินแดนคาบเกี่ยวอยู่ในการปกครองถึง 3 ฝ่าย คือ จีน ลาว และญวน เมื่อเกิดศึกสงครามเกิดขึ้น การยกทัพจะต้องผ่านดินแดนสิบสองจุไท ทำให้ชาวผู้ไทต้องพลอยเดือดร้อนอยู่เสมอชาวผู้ไทเป็นกลุ่มชนที่รักความสงบจึงพากันอพยพลงมาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณเมืองวังเมืองคำเกิดและเมืองคำม่วนในประเทศลาวต่อมาได้เกิด

กบฏเจ้าอนุวงศ์แห่งเมืองเวียงจันทน์ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ได้ทรงรับสั่งให้แม่ทัพไปปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์เมืองเวียงจันทน์และเมื่อปราบกบฏเสร็จเรียบร้อยแล้วกองทัพได้กวาดต้อนชาวผู้ไทในประเทศลาวข้ามแม่น้ำโขงมาอยู่ฝั่งประเทศไทยทางภาคอีสานในเขตจังหวัดสกลนคร นครพนม กาฬสินธุ์ และมุกดาหาร ถึงแม้ชาวผู้ไทจะถูกกวาดต้อนมาตั้งถิ่นฐานในดินแดนใหม่แต่ชาวผู้ไทก็ยังคงมีการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมที่โดดเด่นเฉพาะกลุ่มอยู่ เช่น การแต่งกายความเชื่อ ภาษาและภูมิปัญญาของตนเอง

สรุปได้ว่า ชาวผู้ไทเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่มีประวัติความเป็นมาอยู่ในแขวงหัวพันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของลาวกับสิบสองจุไทในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนาม ต่อมาจึงอพยพมาอยู่ภาคเหนือของลาวและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย โดยมีการอพยพหลายระลอก และกระจายเป็นหลายกลุ่ม จากนั้นได้ตั้งถิ่นฐานตามภูมิภาคต่าง ๆ ของไทย ลาว เวียดนาม

2.5.3 ที่อยู่อาศัยและลักษณะบ้านเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท

สมใจ ดำรงสกุล (2542: 7-8) ได้อธิบายถึงที่อยู่อาศัยและลักษณะบ้านเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทไว้ว่า หมู่บ้านผู้ไทแต่เดิมนั้นมีบ้านเรือนกระจายอยู่ห่าง ๆ กัน ต่อมา มีการขยายครัวเรือนมากขึ้น จึงเกิดบ้านเรือนหนาแน่นขึ้นและไม่นิยมกันรั้ว มีการตัดถนนเข้าออกภายในหมู่บ้านอย่างเป็นสัดส่วน มีการตั้งคุ่มต่าง ๆ ประกอบด้วยหลายครอบครัวอยู่ในเขตเดียวกัน

ไพโรจน์ เพชรสังหาร (2531: 49-53) ได้อธิบายถึงการตั้งบ้านเรือนและการสร้างบ้านของชาวผู้ไทไว้ว่า เรือนผู้ไทเป็นเรือนเสากลมพื้นบ้าน มีหลายรูปแบบต่างกัน คือ เรือนแฝดทรงไทย ซึ่งเป็นบ้านของผู้มีฐานะดี เรือนเกยประเภทมีเรือนโง่ เรือนเกยธรรมดาชนิดมีเรือนไฟหรือเรือนเกยประเภทไม่มีเรือนโง่ เรือนเกยธรรมดาชนิดไม่มีเรือนไฟใช้เกยหรือระเบียบด้านทิศตะวันตก 1 ห้อง เป็นที่ประกอบอาหารและเรือนชั่วคราว ส่วนใหญ่เป็นเรือนสำหรับผู้ออกเรือนใหม่หรือคู่แต่งงานใหม่แต่ก่อนฝ่ายชายต้องอยู่ช่วยงานบ้านฝ่ายหญิง 3 ปี จึงจะปลูกเรือนในบริเวณบ้านพ่อแม่ฝ่ายหญิง ชาวผู้ไทกล่าวว่า “ปลูกเฮือนไม้เมาะ เตาเมาะลิ้ม” เรียกว่า “ตูปต่อเล่า” ลักษณะเฉพาะของเรือนผู้ไท เป็นเรือนไม้ชั้นเดียวได้ถุนสูงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าและมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว ผังเรือนมีลักษณะเรียบง่าย มีตัวเรือนใหญ่ ประกอบไปด้วย ห้องนอนพ่อแม่ ห้องนอนลูกสาวและห้องผีบรรพบุรุษ เป็นห้องนอนของลูกชายหรือที่รับรองญาติผู้ใหญ่ที่มาพักแรม มีประตูหน้าเรือนเข้าออก 2 ประตูมีหน้าต่างแห่งเดียวเล็ก ๆ พอลอดศีรษะเข้าออกได้ เกยหรือเฉลียง ขาน เรือนไฟ เรือนส่วนใหญ่มีขนาดไม่กว้างและเปิดโล่ง พื้นที่ใช้ได้อย่างอนอกประสงค์ ใช้ไม้เนื้อแข็ง (ไม้ตะเคียน ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้แดง ฯลฯ) เป็นตัวโครงสร้างของเรือน หลังคาที่เรียกว่า “ทรงมนิลา” หลังคาสามเหลี่ยมยอดแหลมตั้งสูง ชาวบ้านเรียก “ทรงมนิลา” และมุงด้วยจากแฝก กระเบื้องดินเผา หรือไม้ การวางตัวเรือนอยู่ในแนวทิศตะวันออกเฉียงและตะวันตกเพื่อรับลม

ฝ้ายบ้านของชาวผู้ไทมีทั้งฝ้ายไม้กระดาน ฝ้ายไม้ไผ่สานลายคุบ ลายสอง หรือฝ้ายไม้โก๊ะ ส่วนเรือนไพนิยมใช้ฝ้ายไม้ไผ่เย็บมาสานขัดแตะหรือใช้ใบตองกุง ใบพลวง ใบตองชาตมาสาน เรียกว่า ฝ้ายแปดตอง วัสดุแต่ละชนิดที่ใช้นั้นแล้วแต่ฐานะของเจ้าของเรือนและมีบันไดโปร่งจำนวนชั้นบันไดเป็นเลขคี่ ซึ่งไม่มีราวบันไดสามารถยกเคลื่อนย้ายได้ บริเวณใต้ถุนเรือนมีการแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วนในการใช้สอย วางกัทอผ้า และแคร่ นั่งทำงานในการทอผ้า คอกสัตว์ วัว ควาย เป็นที่เก็บเครื่องมือในการประกอบอาชีพ จำพวกเครื่องไถ เครื่องมือดักสัตว์หรือจับสัตว์ต่าง ๆ ทั้งสัตว์บกและสัตว์น้ำ รวมทั้งเครื่องใช้จักสานต่าง ๆ โดยห้อยตามมุมเสาของใต้ถุนบ้าน เป็นต้น ส่วนห้องน้ำห้องส้วม มีการสร้างไว้นอกเรือนในบริเวณลานบ้าน นอกจากนี้มีเล้าข้าวหรือยุ้งข้าวห่างจากตัวเรือนไม่มากนัก ชาวผู้ไทนิยมปลูกพืชสวนครัว เช่น พริกทอง พริก มะเขือเปราะ ใบพลู ต้นไม้ใหญ่จำพวกขนุน มะม่วง เป็นต้น และไม้ดอกไม้รอบบริเวณบ้าน

สรุปได้ว่า ที่อยู่อาศัยและลักษณะบ้านเรือนของชาติพันธุ์ผู้ไท มีเอกลักษณ์เฉพาะของชาติพันธุ์ ที่เคยตั้งภูมิลำเนาอยู่บริเวณภูเขาจากที่เคยอพยพมา วัสดุในการก่อสร้างใช้วัสดุจากธรรมชาติที่มีบริเวณนั้นในการสร้างบ้านเรือน ลักษณะสถาปัตยกรรมในการก่อสร้างจะเป็นไปตามความเชื่อ ประเพณี การดำเนินชีวิต อาชีพ และบริบทของธรรมชาติ

2.5.4 การแต่งกายและเครื่องนุ่งห่มของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท

การแต่งกายของชาวผู้ไทในเวลาปกติผู้ชายนุ่งผ้าด้วยตาเมสิดงาดำหรือนุ่งผ้าขาวม้าสีขาว สวมเสื้อด้วยสีดำ (ผ้าพื้นเมือง) ผู้หญิงนุ่งซิ่นใช้ผ้าสีดำ (ผ้าพื้นเมือง) ถ้าไม่สวมเสื้อแทนที่จะห่มผ้าก็จะเอาแขนเสื้อผูกเฉียงบ่าใช้แทนผ้าห่ม เครื่องประดับของชายในเวลาปกติไม่มี ผู้หญิงมีกำไลใส่ข้อมือกับกระจอนหู (ต่างหู) ทำด้วยเงินหรือทองเหลืองใส่ประจำตัวอยู่เสมอ สำหรับคนที่มีความดีทั้งหญิงและชายจะมีผ้าดอกพื้นเล็ก ๆ ผูกคล้องศีรษะรัดผมไว้ไม่ให้ยุ่ง การเกล้าผมโดยมากใช้ทั้งหญิงและชายในเวลานักขัตฤกษ์ ถ้าเป็นปกติใช้แต่ผู้หญิง ถ้าเป็นเวลานักขัตฤกษ์ผู้ชายนุ่งผ้าไหมสวมเสื้อซิ่นใน ห่มผ้าซิด (ผ้าพื้นเมือง) ส่วนผู้หญิงนุ่งซิ่นไหมสวมเสื้อผ้าดำแขนยาว รูปเสื้อกระบอกติดลูกกระดุมด้วยแถบหนึ่งประมาณ 30-40 เม็ด มาปัจจุบันนิยมใช้เงินสตางหรือเอาเงินสตางร้อยช้อนกับกระดุมทุกเม็ด เครื่องประดับกายมีลูกปัดแก้วร้อยเป็นสายใช้คล้องคอ ใส่ข้อมือและพันผม ใช้ทั้งหญิงและชายบางครั้งพวกผู้หญิงยังเอาเงินเหรียญสลึงสองสลึงเหรียญเฟื้องและเงินต่างประเทศมาเจาะรูร้อยเป็นแถวคล้องคอคล้ายเสมาอีกด้วย ถ้าเป็นการทำบุญต่างหมู่บ้านผู้หญิงจะมีกระหย่งใส่เครื่องนุ่งห่มและเครื่องแต่งตัวไปด้วยทุกคน แต่เวลารับศีลจะถอดเครื่องประดับออกกองไว้หมด เมื่อรับศีลเสร็จแล้วจะแต่งตัวใหม่ตามเดิม

ชลิต ชัยครรชิต (2536: 4) ได้อธิบายถึงการแต่งกายและเครื่องนุ่งห่มของชาวผู้ไทไว้ว่าทุกวันนี้แม่หญิงผู้ไทยังสืบทอดมรดกการทอผ้าไว้ใช้ในชีวิตประจำวันและงานพิธีต่าง ๆ ได้ดีและทุกหลังคาเรือนส่วนใหญ่จะพบผ้าห่มหมอนติดอยู่ในตู้จำนวนมาก สำหรับผู้มาเยี่ยมเยียนและพักผ่อนในงานประเพณีงานบุญต่าง ๆ ชาวผู้ไท ทั้งหญิงชายต่างพร้อมใจกันใส่เสื้อผ้าประจำกลุ่มตน ผู้หญิงใส่เสื้อสีดำ คอกลม แขนยาว ผ่าอกติดกระดุมแถวยาวประมาณ 30-40 เม็ด ในสมัยก่อนใช้สตางค์ห้าหรือสตางค์สิบลอยซ้อนกับลูกกระดุมปัจจุบันหายาก จึงใช้แต่กระดุมอย่างเดียว เสื้อนี้ทำจากผ้าฝ้ายย้อมสีดำจากต้นคราม ขลิบด้วยสีแดง ส่วนผ้าขึ้นเป็นผ้ามัดหมี่ต่อตีนและมีผ้าเปี่ยงหรือแพรขาวใช้พาดบ่า มีเครื่องประดับเป็นเครื่องเงิน ทั้งเข็มขัด กำไล สร้อย ต่างหู (จอนหู) ส่วนทรงผมผู้หญิงไว้ผมยาวเกล้ามวยไว้ด้านหลังและใช้ผ้าแพรขาวรัดรวมมวยผม เรียกว่าผ้าแพรมน มีชายผ้าติดตกไปด้านหลัง ถ้าหญิงผู้ไทอยู่กับบ้านจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่หาซื้อได้ในตลาด หน้าร้อนใส่เสื้อคอกระเช้าหรือใช้ผ้าขาวม้าเป็นผ้ากระโจมอก และนุ่งผ้าขึ้นมัดหมี่และขึ้นตลาด ถ้าไปนาแต่งกายทะมัดทะแมง สวมเสื้อแขนยาว กางเกงขายาวให้มิดชิดเพื่อป้องกันแสงแดด สำหรับเครื่องแต่งกายของผู้สูงอายุนิยมใส่เสื้อคอกลมสีขาวทั้งแขนสั้นแขนยาว ผู้หญิงใส่ขึ้นที่มีตีนขึ้นทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหม มีผ้าเปี่ยงจากบ่าปล่อยชายให้ตกลงมา ส่วนใหญ่เป็นผ้าฝ้ายมากกว่าผ้าไหมเพราะดูแลรักษาได้ง่ายกว่า ส่วนผ้าไหมใส่ในงานบุญ เด็ก ๆ ทั้งชายหญิง ดังแสดงในภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 การแต่งกายของผู้หญิงชาวผู้ไท

อ้างอิงจาก <https://www.facebook.com/photo/?fbid=941159478010056&set>

ส่วนผู้ชายในอดีตนั้นเมื่ออยู่บ้านนุ่งผ้าขาวม้าไม่สวมเสื้อ ถ้าสวมเสื้อเป็นเสื้อหม้อห้อม กางเกงหม้อห้อม ซึ่งเป็นกางเกงขาก้วยทำจากผ้าฝ้ายและมีผ้าขาวม้าคาดเอวอีกชั้นหนึ่ง แต่ปัจจุบันแต่งตามสมัยนิยมทั่วไป ถ้าในงานบุญประจำปีนุ่งโจงกระเบนและโจงผมหั่น หญิงสาวชาวผู้ไทต้องทำเครื่องนุ่งห่ม 4 อย่าง ที่เรียกว่า “สี่เครื่อง” หรือการสร้างเครื่องให้เป็น คือ ผ้าห่ม ที่นอน หมอน ผ้าแพรหรือผ้าขาวม้า ซึ่งจะเป็นที่หมายปองของชายในหมู่บ้านเพราะเครื่องนุ่งห่มเหล่านี้เป็นสิ่งของที่ใช้ในการสมมาตบแทนญาติผู้ใหญ่ฝ่ายชาย เมื่อหญิงสาวจะเข้าพิธีแต่งงานลวดลายที่ปรากฏบนผ้าผู้ไทนั้นแบ่งได้เป็น 2 ชนิดตามลักษณะการทำ คือ การมัดหมี่และการขิดลายมัดหมี่นิยมทอเป็นลายสำหรับตัวผ้าชิ้น ส่วนลายขิดนิยมทอเป็นผ้าแพรขาว ผ้าเบี่ยง ผ้าขาวม้า ผ้าห่ม หัวชิ้น และตีนชิ้น ทั้ง 2 วิธี แตกต่างกันในกระบวนการทอ การมัดหมี่ คือ การย้อมเส้นด้ายทางพุ่งให้เป็นสีต่าง ๆ เป็นช่วง ๆ ตามลวดลายที่ออกแบบไว้โดยใช้เชือกฟางมัดกลุ่มเส้นด้ายแล้วไปย้อมสีต่าง ๆ จากธรรมชาติ (ปัจจุบันใช้สีเคมี) แล้วนำมาทอในลักษณะสานกับด้ายทางยืนสลับกันขึ้นลง ส่วนการขิดเป็นการสานด้วยทางพุ่งที่ย้อมสีต่าง ๆ ขึ้นลงผ่านด้วยทางยืนให้เกิดลวดลายต่าง ๆ ลวดลายที่เกิดขึ้นมี 2 แบบ คือ รูปทรงทางเรขาคณิต เช่น ลายขอนน้อย ลายข้าวหลามตัด เป็นต้น และรูปทรงตามธรรมชาติ เช่น คน แมงมุม สิงห์ นกยูง หงส์ ลายดอกแก้ว ดอกตูม และดอกพิกุล เป็นต้น และอาจเกิดการผสมผสานลวดลาย 2 รูปแบบ เช่น ลายปราสาท ลายกาบเครือ ลายตาขอ ลายพญานาค ได้พัฒนามาจากลายหมากเบ็ง (ลายบายศรีหรือขันห้า) ซึ่งแสดงถึงการเคารพบูชาในทางพุทธศาสนา ส่วนลายอื่น ๆ มีการพัฒนาให้เกิดลวดลายใหม่ ๆ อยู่เสมอตามความคิดสร้างสรรค์ของผู้ทอและตามความนิยมของผู้ใช้ผ้าทอ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบที่ 2 การแต่งกายของผู้ชายชาวผู้ไท

อ้างอิงจาก <https://pantip.com/topic/36740964>

สรุปได้ว่าการแต่งกายและเครื่องนุ่งห่มของชาวผู้ไทมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากชาติพันธุ์อื่น ๆ เสื้อผ้าทำมาจากผ้าฝ้ายที่ปลูกเองแล้วนำมาทอเป็นผืนผ้า มีการทอผ้าโดยมีลวดลายตามความเชื่อ ประเพณี ศาสนาและค่านิยมต่าง ๆ ที่มีมาแต่โบราณ

2.5.5 โครงสร้างทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท

สมใจ ดำรงสกุล (2542: 12-13) ได้อธิบายถึงโครงสร้างทางสังคมของชาติพันธุ์ผู้ไทไว้ว่า การดำรงชีวิตของชาวผู้ไทเป็นแบบเรียบง่ายเหมือนชีวิตของผู้คนทั่ว ๆ ไป ในชนบทมีการพึ่งพากันในหมู่บ้านดีพี่น้องและเพื่อนในหมู่บ้าน เรื่องการให้ความนับถือผู้อาวุโสภายในหมู่บ้านยังให้ความสำคัญอยู่เสมอ เมื่อมีเหตุการณ์ไม่สงบในหมู่บ้าน มีการเชิญผู้อาวุโสที่เป็นที่เคารพของชนในหมู่บ้านมาตัดสินมาไกล่เกลี่ยให้ปรองดองกัน อาจมีการปรับไหมบ้างในงานที่เป็นประเพณีพิธีกรรมก็ให้ผู้อาวุโสเป็นผู้นำ แม้แต่ข้อกฎหมายธรรมเนียมต่าง ๆ ก็แสดงถึงการให้ความเคารพและเชื่อฟังผู้อาวุโสอยู่เสมอ

สุวิทย์ ธีรศาสตร์ และณรงค์ อุปัญญา (2538: 126-135) ได้อธิบายถึงลักษณะครอบครัวของชาวผู้ไทเป็นครอบครัวเดี่ยว แต่อยู่ในสังคมครอบครัวใหญ่ (เครือญาติ) สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยพ่อแม่และลูก ในอดีตลูกที่แต่งงานจะอยู่กับพ่อแม่หรือพ่อตาแม่ยายก่อน 3 ปี แล้วจึงแยกไปตั้งครอบครัวใหม่และอยู่ไม่ไกลจากบ้านพ่อแม่และญาติพี่น้อง คือ อยู่ในละแวกเดียวกัน บางบ้านมีลูกสาวคนเดียวนิยมแต่งงานลูกเขยเข้าบ้าน ในสังคมผู้ไทให้ความสำคัญกับผู้ชายอย่างมาก โดยให้เป็นใหญ่และสืบสายตระกูลฝ่ายชาย รวมทั้งฝ่ายหญิงให้ความสำคัญอย่างมาก เช่น มีการสมมาสามี (การกราบสามีก่อนนอน) ในวันพระ เป็นต้น และผู้อาวุโสมักจะสอนผู้หญิงให้เป็นแม่เรือนที่ดี อย่างสุภาพสอนหญิงที่ว่า “ไปซ้างย่างงาม รักษาเฮือนสามน้ำสี่ อย่าซักหมั้มาลาม ซักความเสมอ” คือ การไปไหนมาไหนให้เป็นคนซื่อสัตย์สุจริต ให้รักษาเรือนสาม อันได้แก่ บ้าน ร่างกาย ผม และน้ำสี่ คือ การมีน้ำจิตน้ำใจ นอกจากนี้ยังมีการให้ความเคารพและความสำคัญกับญาติพี่น้องทั้งสองฝ่ายนั้นเท่ากัน และนับถือผีตระกูลของกันและกัน ทรัพย์สินมรดกส่วนใหญ่เป็นที่ดินบ้าน ที่นา สัตว์เลี้ยง โค กระบือ นั้นมักให้ลูกคนโต ส่วนลูกที่อยู่ดูแลพ่อแม่ในยามแก่เฒ่าได้ในส่วนของพ่อแม่ที่กันไว้ ในปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนไป ผู้ชายและผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันต่างช่วยกันทำมาหากินทำให้ขนาดของครอบครัวเล็กลงมีลูกน้อยลงและส่งผลให้มีการศึกษาสูง ๆ แม้การสมมาสามีมียุคให้น้อยลง แต่การให้ความเคารพนับถือสามียังมีให้เห็นและลูกหลานต่างให้ความเคารพเชื่อฟังพ่อแม่และญาติ ๆ เช่นดังเดิม

ชาวผู้ไทให้ความเชื่อถือและเชื่อฟังหัวหน้าของตน ผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีความรักในพวกพ้องเดียวกัน เมื่อมีงานประเพณีใดต่างช่วยกันจัดและไปร่วมพิธีกัน เช่น งานเอาฮูปเอาฮอย มีหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งจัดในปีนี้ หมู่บ้านอื่น ๆ ต่างมาร่วมงานพองานครั้งต่อไปก็ผลัดเปลี่ยนเป็นหมู่บ้านอื่น เป็นต้น ชาวไทยผู้ไทมีสำนวนสุภาษิตว่า “ไม้ลำเดว ล้อมให้ มีไขว้ ไพร่มพร้อม แบ่งบ้านมิเฮิง” หมายถึง มีไม้ลำเดวเดียวล้อมรั้วจะไม่พอ เปรียบว่าพลเมืองไม่พร้อม ไม่ให้ความร่วมมือจะพัฒนา

บ้านเมืองไม่ได้ นอกจากนี้ วัดยังเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของชาวผู้ไทงานประเพณีหลายอย่างจัดขึ้นที่วัด เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง งานบุญผะเหวด งานบุญบั้งไฟ ชาวไทยต่างมีความเชื่อเรื่องบุญกรรมและศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างมาก มักพบผู้สูงอายุทั้งชายหญิงหมั่นไปทำบุญตักบาตรหรือรักษาศีลที่วัดทุกวันพระ รวมทั้งลูกชายส่วนใหญ่บวชเรียนก่อนแต่งงานเพื่อทดแทนคุณพ่อแม่ที่เลี้ยงดูมา

สรุปได้ว่าโครงสร้างทางสังคมการดำรงชีวิตของชาวผู้ไทเป็นแบบเรียบง่าย มีความเคารพผู้อาวุโส ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว มีความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติที่เหนียวแน่นมีความรักในพวกพ้องเดียวกันมีความศรัทธาในพุทธศาสนาและชอบทำบุญ

2.5.6 อาชีพและการทำมาหากินของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท

สุวิทย์ ชีรสาคัด และณรงค์ อุปัญญา (2538: 110-115) ได้กล่าวถึง อาชีพและทำมาหากินของชาติพันธุ์ผู้ไท ชาวผู้ไทส่วนใหญ่ทำนา ปลูกข้าวเหนียว เพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน เมื่อเหลือจึงนำไปขายในชุมชนและเก็บเมล็ดพันธุ์บางส่วนไว้ปลูกในปีหน้า ข้าวในสมัยก่อน ๆ นั้น เป็นข้าวพันธุ์หนัก ได้แก่ ข้าวโง้งช้าง (งวงช้าง) ข้าวโล้นแกน ข้าวตาเมย ต่อมาไม่มีคนนิยมปลูก ประกอบกับพันธุ์ข้าวมีหลากหลายและพัฒนาขึ้น จึงมาใช้ข้าวสันป่าตอง ข้าว กข 6 กข 8 กข 12 การเก็บเกี่ยวข้าวพันธุ์หนักราว ๆ เดือนพฤศจิกายนของทุกปี ส่วนข้าวพันธุ์เบา ได้แก่ ข้าวอีโพน ข้าวกระดุกงู ซึ่งเก็บเกี่ยวประมาณกลางเดือนตุลาคมและบางบ้านเลี้ยงวัวเลี้ยงควายเป็นอาชีพเสริมจากการทำนา นอกจากนี้ ผู้ไทปลูกพืชผักสวนครัวไว้ทานเองในครอบครัว โดยจะปลูกรอบ ๆ บริเวณบ้านและไร่นาและปลูกพืชไร่ เช่น ปอ ฝ้าย มันสำปะหลัง ยาสูบ เป็นต้น

สรุปได้ว่าอาชีพและการทำมาหากินของชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนมากเป็นอาชีพเกษตรกรรม ทำนาปลูกข้าวที่ใช้บริโภคในครัวเรือน นอกจากนี้ก็มีอาชีพเลี้ยงสัตว์และปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานในครัวเรือน

2.5.7 ศาสนาและความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท

สมใจ ดำรงสกุล (2542: 12-13) ได้อธิบายถึง ศาสนาและความเชื่อของชาติพันธุ์ผู้ไทไว้ว่า ชาวผู้ไทนับถือผี คือ ผีบิดามารดา หรือปู่ ย่า ตา ยาย ที่ตายไปแล้ว ผีเหล่านี้เป็นผู้ปกครองคอยดูแลการกระทำของลูกหลานญาติพี่น้องอยู่เสมอ เมื่อมีการผิผีหรือลูกหลานกระทำผิดต้องมีการเหยาเพื่อตรวจสอบว่าเป็นผีใดที่ทำให้ลูกหลานไม่สงบสุขและต้องแก้ตามที่ผีบอกมากับทั้งผู้ไทมีการนับถือพระพุทธศาสนามาตั้งแต่อยู่ที่เมืองวังในลาว ดังนั้น ผู้ไทจึงรู้จักทำบุญ ปัจจุบันชาวผู้ไทส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธควบคู่กับการนับถือผี โดยยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีในการดำรงชีวิตของชาวอีสาน คือ การปฏิบัติตามฮีตสิบสองครองสิบสี่

ฮัตถิลบสอง หมายถึง พิธีกรรมต่าง ๆ ใน 12 เดือน ซึ่งเป็นจารีตที่จะทำให้สมาชิกในสังคมได้มีโอกาสร่วมชุมนุมกันทำบุญเป็นประจำเดือนทุก ๆ เดือนของรอบปี อันเป็นผลให้ชาวบ้านได้เข้าวัดใกล้ชิดพระพุทธศาสนา มีความสามัคคีและความเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม (สวิง บุญเจิม, 2539: 534)

1. เดือนอ้าย คือ บุญเข้ากรรม หรือเข้าปริวาสกรรม บุญเข้ากรรม คือ การอยู่กรรมของพระภิกษุที่ต้องอาบัติหรือกระทำความผิด โดยให้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์และปวารณาตนว่าจะไม่กระทำความผิดอีก ส่วนพุทธศาสนิกชนจัดเตรียมอาหารคาวหวานข้าวของเครื่องใช้ถวายพระ ซึ่งถือว่าได้บุญมากกว่าการทำบุญตักบาตรทั่วไป

2. เดือนยี่ คือ บุญคูณลาน หรือบุญกองข้าว บุญคูณลาน ทำเมื่อชาวผู้ไทเก็บเกี่ยวข้าวแล้วชาวบ้านต่างนำข้าวเปลือก 1-10 ปีบ ไปกองที่ลานวัดหรือลานบ้านและนิมนต์พระมาสวดเพื่อให้เจ้าของอยู่เย็นเป็นสุข ฝนตกต้องตามฤดูกาลข้าวกล้องงอกงามและได้ผลดีในปีต่อไป เมื่อเสร็จพิธีทำบุญลานข้าวหรือบุญกองข้าวแล้ว ทุกครัวเรือนนำข้าวเปลือกไปใส่เล้าข้าวและเชิญขวัญข้าว คือ แม่โพสพมาและทำพิธีสู่ขวัญข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป

3. เดือนสาม คือ บุญข้าวจี่และวันมาฆบูชา บุญข้าวจี่เป็นการทำบุญในวันมาฆบูชา ชาวบ้านนำข้าวจี่ คือ ข้าวเหนียวที่ปั้นเป็นก้อนโรยเกลือทาไข่ไก่แล้วจี่ไฟให้สุกแล้วไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัดพร้อมภัตตาหารอื่น ๆ แต่เดิมการจี่ข้าวจี่ลงไปจี่ที่วัดแล้วถวายพระ

4. เดือนสี่ คือ บุญพระเวสสันดร หรือบุญมหาชาติ (บุญผะเหวด) งานกองบุญ (กองเม็ง) บุญผะเหวด เป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ใช้เวลาการทำบุญ 3 วัน วันแรกเป็นการเตรียมการชาวผู้ไทผู้ชายช่วยกันสานไม้ไผ่เป็นเรือนพระเวสสันดร (เฮือนผะเหวด) และชาวบ้านนำฟางข้าวมาทำเป็นไก่ วัว ช้าง ฯลฯ และทำฉัตรธงดอกไม้ต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ส่วนผู้หญิงเตรียมข้าวต้มมัดและขนมต่าง ๆ วันที่สองผู้ชายช่วยกันสร้างหอพระอุปคุต ณ หอพระด้านทิศตะวันออกของศาลาการเปรียญแล้วนำเฮือนผะเหวดที่สานไว้มาทำเป็นประรำพิธีเทศน์มหาชาติ เวลาบ่ายทำพิธียกเสาผะเหวดนำข้าวต้มมัดกล้วย อ้อย ผักติดกับเสาไม้ไผ่ที่ลานวัด พรมน้ำหอม ผูกผ้า (ผ้าผะเหวด) ทั้งศาลาการเปรียญประดับประดาไปด้วยดอกไม้ต่าง ๆ เป็นพัน ในช่วงบ่ายมีการอัญเชิญพระอุปคุต โดยสมมติเอาก้อนหินตามหัวย หนอง บึง แม่น้ำ เป็นพระอุปคุตมาที่หอพระอุปคุต ทั้งนี้เพื่อปกป้องคุ้มครองมิให้เกิดเภทภัยอันตรายและให้โชคลาภแก่พุทธศาสนิกชนด้วย วันที่สามเข้ามิดมีการแห่ข้าวพันก้อนในตอนสายมีเทศน์มหาชาติในงานบุญผะเหวดมีประเพณีการละเล่นที่เรียกว่า “การเอาสุปเอาฮอย” หรือ “การฝิงสุปฝิงฮอย” หรือ “การเล่นผีป่า” โดยมีความเชื่อว่าเป็นการเสี่ยงทายชะตาบ้านเมือง ถ้าไม่มีการละเล่นนี้บ้านเมืองไม่อยู่เย็นเป็นสุข จากการเล่าของชาวบ้านว่าในสมัยพุทธกาลหลังพระพุทธเจ้าปราบผีป่าพญามาร มีงานบุญมหาชาติพวกผีป่าขอเข้ามาเที่ยวงานบุญด้วย พระพุทธเจ้าอนุญาตและแจ้งแก่ชาวบ้านให้ทราบ พอวันงานพวกผีป่ามาจากที่ต่าง ๆ มากินเหล้าจนเมามายแล้วแสดงอาการ

ต่าง ๆ ตามประสาผี ชาวบ้านต่างแตกตื่นมาดูผีป่าจนไม่มีใครลงวัด พระพุทธเจ้าจึงให้คนไปบอกให้บรรดาผีป่ามาที่วัด อยากแสดงอะไรให้มาแสดงที่วัด (ผู้แสดงเป็นผีป่าเป็นชาวบ้านผู้ชายที่ทานเหล้าและสวมหน้ากากผีแล้วนำดินหม้อมาทาหน้า ผู้นำเป็นหมอเทศาที่เรียกว่า พ่อเมือง ส่วนลูกเมืองแสดงเป็นนายพรานบ้างเป็นสุนัขบ้าง) งานมี 2 วัน วันแรกชาวบ้านเตรียมเครื่องคายเครื่องประกอบการเล่น เช่น ทำอวัยวะเพศชายอวัยวะเพศหญิงมัดติดกัน (ทำเป็นสัญลักษณ์) สร้อย (ดอกจำปาหรือดอกกลิ่นทมข้าว) กระดอกเต่า ชัน 5 เมล็ดฝ้าย เครื่องเสียงทนาย เสียงม้าน้ำเต้า เนื้อหาในการเล่นแสดงถึงโลกทัศน์ในด้านความอุดมสมบูรณ์ของโลก โดยใช้สัญลักษณ์ของเพศหญิงและเพศชายมาแสดง ซึ่งทำให้เกิดสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในโลกนี้และคงอยู่สืบต่อไป รวมทั้งเป็นการปลดปล่อยให้ชาวบ้านได้แสดงความเป็นห่วงหลังจากได้ทำอย่างเหน็ดเหนื่อยมาทั้งปี ในงานเล่นผีป่า ชาวบ้านจัดในช่วงเช้าแล้วจึงแห่พะเหวด หรือแห่ผ้าพะเหวด (ผ้าพระเวส) มายังวัด ในต้นขบวนชาวบ้านแห่ “พระบฏ” เป็นรูปพระพุทธเจ้าในอิริยาบถต่าง ๆ ยาวประมาณ 1 เมตร ชาวบ้านบางคนแห่พระบฏรูปสัตว์ต่าง ๆ โดยให้เหตุผลว่าเพื่อเป็นการแก้บนและอุทิศให้แก่เจ้ากรรมนายเวร เมื่อขบวนแห่มาถึงวัด ชาวบ้านบางคนที่ตั้งกองบุญ (เม็ง) จะแห่เม็งนี้ตามหลังขบวนผ้าพะเหวด (พระบฏ แบบผืนผ้าขนาดใหญ่ยาวเขียนภาพเล่าเรื่องเต็มทั้งผืน คือ พระเวสสันดรชาดก ซึ่งมีทั้งหมด 13 กัณฑ์) และเวียนขวารอบโบสถ์หรือศาลาการเปรียญ 3 รอบ งานกองบุญเป็นงานทำบุญ ให้ญาติ โดยชาวบ้านในแต่ละครัวเรือนที่อยู่ในสายตระกูลเดียวกัน ต่างนำกองบุญประกอบด้วย เครื่องอุปโภค-บริโภค มารวมไว้ที่เม็ง (เตียงสำหรับพระนอน) ที่บ้านเจ้าภาพ แล้วนำไปแห่ตามหลังขบวนแห่ผ้าพะเหวด เมื่อเสร็จสิ้นการแห่แล้วนำผ้าพะเหวดไปชิงรอบศาลาการเปรียญให้เหนือศีรษะ ส่วนกองบุญชาวบ้านต่างช่วยกันยกขึ้นไปที่ศาลาการเปรียญ มีพระมานั่งกองบุญสวดแล้วเจ้าของเม็งก็ถวายในเวลาที่มีคำพระเริ่มเทศน์พะเหวด (เทศน์มหาชาติ) ไปจนถึงรุ่งเช้าให้จบ 13 กัณฑ์ หากใครฟังครบทั้ง 13 กัณฑ์ ถือว่าได้บุญ อานิสงส์อย่างมาก แล้วเก็บผ้าพะเหวดที่ชิงไว้ไปคืนวัดเก็บรักษาไว้ใช้ในปีต่อไป และมีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งไปส่งพระอุปคุตแต่เช้า งานบุญพะเหวดนี้สำคัญมากและเป็นงานใหญ่ที่รวมงาน 3 งาน คือ งานเล่นผีป่า งานบุญพะเหวด งานบุญกองเม็ง มาจัดในวันเดียวกัน

5. เดือนห้า คือ บุญสงกรานต์หรือสงกรานต์ งานบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยจัดในเดือนห้าเริ่มตั้งแต่วันที่ 13-15 เมษายน ของทุกปี ซึ่งบางหมู่บ้านอาจจัดงานนานกว่านี้ก็ได้ ชาวบ้านร่วมทำบุญตักบาตรที่วัด สรงน้ำพระพุทธรูป สรงน้ำพระสงฆ์ รดน้ำผู้ใหญ่ เพื่อแสดงถึงความกตัญญูต่อบุคคล หลังจากนั้นก็เล่นน้ำสาดน้ำกันได้ตลอดทั้งวันในช่วงงานบุญสงกรานต์ นอกจากนี้ มีการก่อพระเจดีย์ทรายแล้วในตอนเย็นมีการตักถอยลงให้พระเจดีย์ทราย

6. เดือนหก คือ บุญบั้งไฟ และวันวิสาขบูชา งานบุญบั้งไฟเป็นงานที่ยิ่งใหญ่และสำคัญก่อนชาวบ้านลงมือทำนา โดยเชื่อว่าต้องทำติดต่อกันอย่างน้อย 3 ปีขึ้นไป แล้วฝนจะไม่แล้งในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการขอฝน เพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวในนาอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านอยู่อย่างมีความสุข ในวัน

แรกเป็นการเตรียมการชาวบ้านมีการประดิษฐ์บังไฟเพื่อลงประกวดในวันรุ่งขึ้น ในวันที่สองจัดขบวนแห่บังไฟ มีการแข่งการพ้อนผู้ไทอย่างสนุกสนาน ชาวบ้านต่างหมู่บ้านมาร่วมงานและร่วมขบวนแห่ มีการพูดจาหรือนำสัญลักษณ์เรื่องเพศมาล้อเลียนในขบวนแห่เป็นที่สนุกสนานและขบขันของคนทั่วไป และถือว่าไม่หยาบคายแต่อย่างใดแล้วนำบังไฟไปจุด ภายในบริเวณที่โล่งของวัดไม่เป็นอันตรายต่อคนที่มาชมบางหมู่บ้านมีการจัดบุญบังไฟคู่กับงานบุญผะเหวดตามภาวะเศรษฐกิจของท้องถิ่นในแต่ละปี นอกจากนี้มีงานบุญวันวิสาขบูชา ชาวบ้านไปทำบุญฟังเทศน์กันในตอนกลางวันกลางคืนมีการเวียนเทียน

7. เดือนเจ็ด คือ บุญข้าสະ หรือบุญชำระ งานนี้เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดี ความสกปรกภายนอก ได้แก่ ร่างกาย เสื้อผ้า อาหารการกิน ที่อยู่อาศัย และความสกปรกภายใน ได้แก่ จิตใจ เกิดความโลภ โกรธ หลง เป็นต้น หรือปัดเป่าความชั่วร้ายให้ออกจากบ้านเมือง ชาวบ้านตั้งปะรำขึ้นกลางหมู่บ้านทุกครัวเรือนเตรียมของ เช่น ดอกไม้ ธูป เทียน ชันน้ำ ฝ้ายผูกแขน หินแร่ทราย เป็นต้น มารวมกันที่ปะรำพิธี กลางคืนนิมนต์พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ ช่วงเช้าถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ แล้วท่านให้พรและพรมน้ำมนต์ ชาวบ้านนำขันน้ำมนต์ ฝ้าย หินแร่ทรายกลับบ้านและนำน้ำมนต์ไปรดลูกหลาน บ้านเรือน วัวควาย ฝ้ายผูกแขน ลูกหลาน หินแร่ทรายนำไปหว่านรอบบ้านเรือนเพื่อเป็นสิริมงคลตลอดปี นอกจากนี้ ยังจัดให้มีการทำพิธีบูชาผีบรรพบุรุษ คือ ผีบ้านผีเมือง ผีปู่ตา เจ้าพ่อถลาหรือทำบุญ บวงสรวงเสาหมักดี(เสาหลักเมือง) เพื่อเป็นการระลึกถึงผู้มีพระคุณในการที่ทำให้บ้านเมืองสงบสุข

8. เดือนแปด คือ บุญเข้าพรรษา วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 งานบุญเข้าพรรษา ชาวบ้านต่างเตรียมห่อข้าวต้มมัดก่อนแล้ว ในวันรุ่งขึ้นช่วงเช้าชาวบ้านไปวัด เพื่อทำบุญตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์สามเณร ถวายต้นเทียนพรรษามีการฟังธรรมเทศนา

9. เดือนเก้า คือ ทำบุญข้าวประดับดิน เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว ตลอดจนผีที่ไม่มีญาติพี่น้องอุทิศส่วนกุศลไปให้ (เปรต) ชาวบ้านต่างพากันทำห่อข้าวแต่เช้ามืด ซึ่งในห่อข้าวประกอบไปด้วย ข้าวปลาอาหารคาวหวาน (อาหารแห้งและขนม) พร้อมหมากพลู ห่อใส่ใบตอง ช่วงเช้าชาวบ้านนำภัตตาหารไปถวายพระภิกษุสามเณรเมื่อพระรับแล้ว จึงนำข้าวห่อไปวางไว้ใต้ต้นไม้ในบริเวณวัดหรือตามรั้ววัด โดยเชื่อว่าผู้ที่ล่วงลับไปแล้วได้รับการปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ในเดือนเก้าเพื่อมากินข้าวห่อ

10. เดือนสิบ คือ บุญข้าวสาก เป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผีทั้งหลาย โดยชาวบ้านนำสิ่งของที่ห่อเตรียมไว้ถวายพระก่อนเพลและมีการทำสลากให้พระจับ เพื่อจะได้ถวายของตามสลากนั้น ชาวบ้านนำห่อข้าวสากไปวางไว้บริเวณวัด ซึ่งเป็นการทำบุญส่งผู้ที่ล่วงลับและเปรตกลับสู่แดนของตน หลังจากได้ออกมาท่องเที่ยวแล้ว

11. เดือนสิบเอ็ด คือ บุญออกพรรษา ชาวบ้านห่อข้าวต้มมัดไปถวายพระเตรียมภัตตาหาร คาวหวานไปทำบุญตักบาตรแด่พระภิกษุสงฆ์ รับศีล สวดมนต์ ฟังเทศน์และถวายผ้าจำนำพรรษา (ผ้าที่พระภิกษุจะรับได้ต่อเมื่อจำพรรษาแล้ว)

12. เดือนสิบสอง คือ ลอยกระทง งานบุญกฐินเริ่มตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 จนถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ก่อนงานบุญเจ้าภาพต้องจองวัดและกำหนดวันล่วงหน้าบอกกล่าวญาติมิตรเตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมเครื่องอัฐบริขารและเครื่องไทยทาน ในช่วงเช้าของงานพิธีชาวบ้านแห่ขบวนกฐินเพื่อนำไปทอดที่วัด โดยเวียนประทักษิณ 3 รอบ แล้วทำพิธีถวายผ้ากฐิน นอกจากนี้มีงานลอยกระทงซึ่งชาวบ้านต่างนำไปลอยในแหล่งน้ำที่ใกล้บ้าน โดยเชื่อว่าเป็นการลอยความทุกข์โศกทั้งหลายออกไปจากตัวและเป็นการขอขมาพระแม่คงคาด้วย

ครองสิบสี่ หรือครองของชาวบ้าน ครองหรือครอง ในภาษาผู้ไท คือ ระบบการปกครองซึ่งในสมัยโบราณ มี 14 ข้อ เรียกว่าครองสิบสี่ ดังนี้

1. ผลไม้เป็นขึ้นมามีต้องถวายพระก่อนบริโภค
2. อย่าโก่งต่าขัง อย่าปลอมเงินตรา อย่ากล่าวหาบคาย
3. ทำไร่วัด ไร่บ้าน ปลุกหอบบูชาเทวดาไว้สี่ทิศ
4. ล้างเท้าก่อนขึ้นไปเสมอ
5. สมมา (ขมา) บันได ประตู ก้อนเสา ทุกวันขึ้นแรม 7 8-14 15 ค่ำ
6. ล้างเท้าก่อนนอน
7. คารวะสามี พ่อแม่ และผู้ที่ตนเคารพทุกวันสี่วันพระ
8. นิมนต์พระสงฆ์มาทำบุญที่บ้านทุกวันสี่วันพระ
9. ตักบาตรต้องทำให้ถูกต้อง เช่น เวลาใส่บาตรห้ามใส่รองเท้า ห้ามนำผ้ามาคลุมศีรษะ ห้ามถืออาวุธต่าง ๆ เป็นต้น
10. พระภิกษุเข้าปฐมาศรัทธา ต้องถวายอัฐบริขาร 8
11. พระภิกษุสามเณรเดินผ่านต้องทำความเคารพ
12. อย่างทับเงาพระภิกษุสงฆ์
13. อย่างนำของเหลือไปถวายพระ และให้สามีของตนทาน
14. อย่าเสพกามวันพระ วันศีล วันเข้าพรรษา และวันนักขัตฤกษ์อื่น ๆ และวันเกิดของตนเอง

สรุปได้ว่าชาวชาติพันธุ์ผู้ไทส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธควบคู่กับการนับถือผี โดยยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีในการดำรงชีวิตของชาวอีสาน มีการทำบุญตามประเพณีฮีตสิบสองและปฏิบัติตามครองสิบสี่ โดยผู้วิจัยได้นำประเพณีฮีตสิบสองและปฏิบัติตามครองสิบสี่ มาใช้เป็นรูปแบบ

การดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในการวิจัยในครั้งนี้

2.5.8 ประเพณีในวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท

การวิจัยในครั้งนี้ได้นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงประเพณีในวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีรายละเอียด ดังนี้

สมใจ ดำรงสกุล (2542: 21-24) ได้อธิบายถึงประเพณีในวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทไว้ ดังนี้

1. ประเพณีเกี่ยวกับการเกิดของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท

ในสมัยก่อนหญิงผู้ไทให้หมอดำแยทำคลอดให้บางครัวเรือนให้พี่สาวหรือแม่ทำคลอดให้ (ผู้เคยมีประสบการณ์มาแล้ว) บางครั้งทำคลอดเอง (ท้องที่ 2 เป็นต้นไป) เมื่อเด็กคลอดออกมาหมอดำแยใช้ไม้กระแสน (ไม้รวกเหลาให้คม) ตัดสายสะดือ สามีนำสายสะดือไปใส่ในน้ำเต้าแล้วไปฝังได้บันได (ให้รักบ้าน) แล้วนำเด็กไปอาบน้ำห่อตัวเด็กใส่กระดัง ทำพิธีร้อนกระดัง คือ ยกกระดังร้อนแล้วกระแทกพื้นให้เด็กสะดุ้งตกใจร้องเป็นเคล็ดไม่ให้เด็กเป็นคนขลาดกลัว สำหรับแม่นั้นต้องอยู่คำ (อยู่กรรม) ใช้เวลา 7 วัน 14 วัน หรือ 21 วัน ถ้าเป็นลูกคนแรกอยู่นานหน่อย โดยแม่และเด็กนอนอยู่บนแคร่ไม้ไผ่สูงประมาณ 1 ศอก แม่จะถอดเสื้อและคล้องคอไว้ ปิดอกให้แผ่นหลังอังกับไฟไว้ข้างแคร่มีกองไฟ 2 กอง ไม้ต้มน้ำอาบและต้มน้ำสมุนไพรเป็นยาบำรุงร่างกาย (แก่นไม้แดงไม้จิก รากไม้มนวัว และใบของไม้ตั้งตุน) ให้แม่ดื่มวันละ 3-4 หม้อ ส่วนได้แคร่มีถ่ายไฟเพื่อให้แผลหายเร็ว ข้างเหนือที่นอนของแม่อยู่คำ มีเหล็กปลากางไว้และวางหมากพุทราไว้ใต้ถุนเรือนและทำตะแหว่งที่เชิงบันได ป้องกันผีมารังควาน ส่วนอาหารนั้นห้ามทานเนื้อปลาตุก ปลาช่อน ให้ทานปลาหมอ (ปิ้ง) และข้าวจีบุนาปิ้งทานได้แต่น้ำปลาห้ามทาน ทานผักได้ทุกชนิดยกเว้นชะอม นอกจากนี้มีการรักษาให้มดลูกเข้าอู่เร็วขึ้นด้วยการนำก้อนหินเผาไฟให้ร้อน สาดน้ำแล้วใช้ผ้าดำห่อมาประคบท้อง เมื่อถึงเวลาออกคำมีพิธีสู่ขวัญให้พ่อแม่และลูกด้วยการให้ผู้เฒ่าผู้แก่ส่วนใหญ่เป็นปู่ย่าตายาย ผูกแขนทั้งพ่อแม่ลูกด้วยด้ายที่ทำจากฝ้าย (ทั้งนี้เพราะสามีก็ต้องอยู่ดูแลภรรยาตลอดช่วงอยู่คำ) ก่อนผูกแขนจะกล่าวว่า “ความร้ายให้หนีไป ความดีให้อยู่ ความเจ็บไม่ให้ได้ ความไข้ไม่ให้มี ขอให้มีความสุขความเจริญ” หลังจากนั้นเป็นการขอขมาปู่ย่าตายายรวมทั้งสามีด้วยเช่นกัน

2. ประเพณีเกี่ยวกับการแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท

ก่อนการแต่งงานหนุ่มผู้ไทจะจีบสาวในช่วงเวลาว่างช่วงหรืออยู่ตามบ้าน โดยมีแคนคู่ใจหรือไปเป็นกลุ่มเป่าแคนติดกระຈັบປີ (เป็นพิณชนิดหนึ่ง) เลาะไปตามบ้านสาวที่ทำงานบ่นฝ้าย อ้าวฝ้าย คือ การนำเมล็ดฝ้ายออกจากดอกฝ้าย โดยสาวมักนั่งบนแคร่ทำงานในบริเวณบ้าน หนุ่มสาวจะพูดคุย

กันโดยหนุ่มกล่าวผญาหรือคำกลอนให้แก่หญิงและหญิงได้กลับเป็นคำกลอนเช่นกัน แต่ต้องอยู่ในสายตาของพ่อแม่ฝ่ายหญิงตลอดเวลา ห้ามแตะต้องเนื้อตัวกันเพราะผิดผี จนเมื่อรักใคร่ชอบพอกันก็แต่งงานกัน ประเพณีแต่งงานชาวผู้ไทเรียกว่า “เอ็ดประชู (พระชู)” ในการสู่ขอนั้นพ่อแม่ฝ่ายชายและผู้อาวุโสในหมู่บ้านจำนวน 4-5 คน หรืออาจเป็นลำและผู้อาวุโสจำนวนหนึ่ง ญาติฝ่ายชายต้องหาพ่อลำไว้ในงานแต่งงาน อาจหาเพื่อไปสู่ขอหรือหาตอนไปแต่งงานก็ได้ ซึ่งเฒ่าแก่ฝ่ายชายเปรียบเสมือนพ่อคนที่สองที่ต้องรับผิดชอบเจ้าบ่าว ดังนั้น ต้องเป็นคนที่มีความประพฤติดีมีคุณธรรมและไม่เป็นญาติฝ่ายใดพร้อมดอกไม้ เทียนคู่ กับเหล้าขาวขวดหนึ่ง และเงินจำนวนหนึ่งแล้วแต่ฝ่ายหญิงจะเรียก มาขอไขคำปากคำขอไขคำพูดว่าจะเรียกสินสอดเท่าไรกับลุงตา (เฒ่าแก่ฝ่ายหญิงซึ่งเป็นญาติผู้ใหญ่ทางฝ่ายหญิง เช่น ลุง เป็นต้น แล้วนัดวันแต่งงาน ในวันแต่งงานปัจจุบันมีการทำพิธีสู่ขอมาจัดในวันแต่งงานเพื่อความสะดวกของทั้งสองฝ่ายและแล้วแต่จะให้ผู้ใดมาสู่ขอสาว เช่น ถ้าเป็นพ่อลำไปสู่ขอแทนพ่อแม่ฝ่ายชาย จัดพิธีสู่ขอก่อนวันแต่งงาน แต่ถ้าเป็นพ่อแม่ไปสู่ขอสาวเองจัดพิธีสู่ขอในวันแต่งงานและจำต้องมีพ่อลำมาสู่ขอและจัดการงานแต่งงาน เป็นต้น เมื่อถึงเวลาตามฤกษ์พ่อลำจะนำขบวนโดยสะพายดาบหรือจ้าวและถึงยามพร้อมเงินค่าสินสอดตามด้วยขันหมาก ส่วนเจ้าบ่าวหิ้วกาน้ำ (หรือน้ำเต้า) และมีไข่ต้ม 1 ฟอง หลอคด้ายพร้อมเพื่อนเจ้าบ่าวและญาติ ๆ พ่อลำเข้าไปบ้านเจ้าสาวก่อน ส่วนเจ้าบ่าวอยู่ข้างนอกพร้อมดอกไม้เทียนคู่ไปไหว้ลุงตาและค่าสินสอด เพื่อทำการสู่ขอโดยทำการ “เนงฮิด เนงคอง” คือ ลุงตาให้ทางฝ่ายชายยึดถือประเพณีและสอบถามความประพฤติของเจ้าบ่าวกับพ่อลำ ซึ่งพ่อลำต้องตอบว่าเป็นคนดีไม่เคยมีลูกเมียมาก่อน ชยันเอาการเอางาน แล้วพ่อลำมอบของหมาย (เครื่องโอม) คือ กะหยั (ตะกร้าสะพายใส่ของ) 4 ใบ บรรจุสิ่งของเป็นคู่ลงไป ประกอบไปด้วย กะหยัข้าวต้มมัด 2 ใบ กะหยัข้าวสารและผ้าเช็ดหน้า 1 ใบ และกะหยักล้วยอ้อย 1 ใบ แต่ใจปัจจุบันพ่อลำยกขันแทนซึ่งภายในขันมีผ้าเช็ดหน้า 2 แขนบ สีเสียด 2 ตัด แล้วพ่อลำบอกกล่าวกับลุงตาและญาติฝ่ายหญิงว่าได้รับมอบหมายจากพ่อแม่ฝ่ายชายนำของมาหมั้นหมายตามฮิตคองทุกอย่าง เพื่อสู่ขอลูกสาวไปเป็นลูกสะใภ้แล้วญาติฝ่ายหญิงมอบกะหยัคืนให้ฝ่ายชายไป 2 ใบ พร้อมของต่าง ๆ (พ่อฝ่ายชาย 1 ใบ และพ่อลำ 1 ใบ) แล้วพ่อลำมอบเงินสินสอดให้ลุงตาลหลังจากนั้นพ่อลำนำไก่ต้ม 1 ตัว ข้าวเหนียว 1 กระติบ เหล้า 1 ขวด และดอกไม้เทียนคู่มาไหว้ลุงตาให้พิธีเขียนเขย (สอนเขย) ก่อน โดยกล่าวฝากความเขียนไว้กับพ่อลำ การเขียนเขย คือ การอบรมผู้ที่เป็นเขยให้ปฏิบัติตามธรรมเนียมเขย 14 ข้อ ตามฮิตคอง เช่น ให้ชยันทำมาหากิน ซื่อสัตย์ต่อลูกเมีย ให้ความเคารพญาติของฝ่ายหญิง ละเว้นสิ่งอบายมุขทั้งหลาย เป็นต้น แล้วพ่อลำทำพิธีขอย้ายดินนาง คือ ขอลูกสาวไปอยู่บ้านเจ้าบ่าว (เรือนปู่ย่าคือพ่อแม่เจ้าบ่าว) ส่วนเจ้าบาวนั้น พ่อลำส่งคนให้แห่เจ้าบาวมา เมื่อมาถึงหัวบันไดบ้านทำการล้างเท้าเขยก่อนขึ้นบ้าน โดยเจ้าบ่าวถอดรองเท้าเหยียบบนใบตอง ซึ่งวางบนหินลับมีดอยู่ มีเด็กมาตักน้ำล้างให้ แล้วเจ้าบาวมานั่งล้อมพาขวัญ (ขันบายศรีสู่ขวัญ) ที่ญาติเจ้าสาวเตรียมไว้ ฝ่ายลุงตาพาเจ้าสาวมานั่งใกล้เจ้าบ่าว หมอสูตรทำพิธี บายศรีสู่ขวัญ ส่วนพ่อ

ล่ำมทำการ “จ้ำหว้น” (สู่ขวัญ) แล้วป้อนข้าวให้บ่าวสาวและพ่อล่ำมแบ่งไข่สู่ขวัญให้บ่าวสาวคนละครึ่ง โดยให้มือพ่อล่ำมทั้งสองไขว้กันและใช้มือขวาป้อนเจ้าบ่าว มือซ้ายป้อนเจ้าสาว หลังจากนั้นทำการผูกแขนเจ้าสาว พ่อล่ำมผูกแขนเจ้าบ่าวก่อนพร้อมส่งสอนการครองรักครองเรือน หลังจากผูกแขนบ่าวสาว ทำพิธีสมมา โดยเจ้าบ่าวเจ้าสาวนำเครื่องสมมา 1 ชุด ประกอบด้วย ดอกไม้ ธูปเทียน ฝืน 1 อัน หมอน ผ้าห่ม ผ้าแพร อย่างละ 1 ชิ้น ซึ่งเจ้าสาวทำไว้ไปสมมาญาติพี่น้องซึ่งการสมมาเป็น การขอศีลขอพรจากญาติผู้ใหญ่ ญาติที่รับสมมาให้ศีลให้พร รวมทั้งให้เงินทองแล้วแต่จะให้ การสมมาเริ่มที่พ่อล่ำมแล้วตามด้วยพี่น้องทางฝ่ายพ่อเจ้าบ่าวเรียงตามลำดับอาวุโสและพี่น้องของแม่เจ้าบ่าว เรียงตามลำดับอาวุโสเช่นกันและให้ครบชุด ส่วนญาติต่าง ๆ สมมาเพียงแต่หมอนเท่านั้น ดังนั้น เจ้าสาวต้องทราบว่าพ่อแม่เจ้าบ่าวมีญาติพี่น้องกี่คน ทำเครื่องสมมาก็ชุด หลังจากนั้นจึงสมมาญาติพี่น้องเจ้าสาว มีแต่ธูปเทียนเท่านั้น และไม่มีเงินตอบรับมีแต่ให้ศีลให้พรเท่านั้น เมื่อเสร็จพิธีสมมาแล้วลุงตาฝ่ายหญิงมอบสำหรับอาหารเลี้ยงแขกทั้งหมดเรียกว่า “พาเขย” เขยเรียกอะไรก็ให้ไปทั้งนั้น บุห์หรือต้องจัดเตรียมไว้ให้เพื่อให้เขยใหม่และเขยเก่ารู้จักกัน เมื่อเสร็จพิธีบ้านเจ้าสาวแล้ว แม่เจ้าบ่าวเจ้าสาวไปบ้านเจ้าบ่าว เจ้าสาวเตรียมเครื่องสมมาไปสมมาญาติฝ่ายชายที่จัดเตรียมงานอยู่ทางบ้านเจ้าบ่าวด้วยและต้องจัดเตรียมเสื้อ 1 ผืน หมอน 1 ใบ เงิน 6 ตำลึง ปัจจุบันแล้วแต่กำหนด ผ้าชิ้น 1 ผืน ชันน้ำ 1 ใบ แพรเปี่ยง 1 ผืน มุ้ง 1 หลัง และขันธ 5 หรือขันธ 8 ตามที่ฝ่ายเจ้าบ่าวกำหนดมา สิ่งของเหล่านี้ไปสมมาปู่ย่า (พ่อแม่เจ้าบ่าว) ที่คอยรับลูกสะใภ้อยู่ หลังจากนั้นทำพิธีส่งตัว โดยนำขนมและเงินโยนไปท่อนบ่าวสาวให้เด็ก ๆ มาเก็บเงินเก็บขนมเป็นเคล็ดให้อยู่กันยืนยาวจนมีลูกหลานเต็มบ้านเต็มเมือง เมื่อเสร็จพิธีแต่งงานแล้วผู้มาร่วมงานต่างแยกย้ายกลับบ้าน ส่วนพ่อล่ำมมีคนไปส่งถึงบ้าน ประเพณีแต่งงานในปัจจุบันได้ตัดพิธีบางส่วนไปบ้างตามสภาพเศรษฐกิจและตามความเชื่อในพุทธศาสนา ส่วนบ้านที่ยังคงนับถือผียังมีพิธีบางอย่างอยู่ เช่น ในการแต่งงานแบบดั้งเดิมนั้น (อรทัย โสวรรณ, 2517, หน้า 25) หลังแต่งงาน 9 วัน ฝ่ายชายนำสิ่งของไปไหว้ผีทางฝ่ายหญิง เมื่ออยู่กินกันได้ครบ 3 ปี ทำพิธีต้องทำอาหารไหว้ผีและเลี้ยงแขกญาติผู้ใหญ่และมีการจัดเลี้ยงอีกตามวาระการมีลูก 2 คน (กินต่าง) ลูก 3 คน (กินชวด) ลูก 4 คน (กินหมุสมฮอย) เป็นต้น และบางบ้านทำพิธีสลับกันบ้าง เช่น พิธีเขยขึ้นเขย อาจทำก่อนพิธีบายศรีสู่ขวัญ หรือก่อนเลี้ยงพาเขยก็ได้ เป็นต้น แต่โดยทั่วไปยังคงมีพิธีหลัก ๆ อยู่ เช่น การโอม (การสู่ขอ) บายศรีสู่ขวัญ ผูกแขนสมมาซึ่งการสมมานี้เป็นลักษณะเฉพาะของชาวผู้ไทในทุกท้องถิ่น

3. ประเพณีเกี่ยวกับการตายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท

เมื่อญาติผู้ใหญ่ป่วยมาจนใกล้ตาย ญาติพี่น้องจะเตรียมดอกไม้ ธูปเทียน ให้ผู้ป่วย ประณมมือ เพื่อให้ระลึกถึงพระรัตนตรัยและขอขมาลาโทษสิ่งที่ทำไม่ดีในอดีตจนเมื่อสิ้นใจแล้ว จึงแจ้งให้ญาติพี่น้องและแขกทุกคนทราบในบรรดาแขกทั้งหลาย เขยใหญ่เป็นผู้นำและจัดงานศพตามรูปแบบพิธีกรรมตามคำแนะนำของผู้อาวุโส ตั้งแต่เริ่มงานจนเสร็จงานเขยใหญ่อาบน้ำศพด้วยน้ำส้มป่อยหรือ

น้ำขมิ้นแล้วสวมชุดที่ผู้ตายชอบแล้วทำการมัดข้อมือและประนมมือถือดอกไม้ธูปเทียนและเงิน เพื่อเป็นค่าเบิกทางและให้ในภพหน้า มัดข้อเท้าและมัดตัว ปัจจุบันให้นอนหงายมือนำดอกไม้ ธูปเทียน เงิน วางไว้ในมือและนำผ้าขาวมาปิดหน้า ส่วนเขยคนอื่น ๆ ไปจัดหาโรงศพและการตั้งศพในบ้านให้ วางไว้ได้ชื่อตามแนวยาว มีการทำบุญตักบาตรถวายภัตตาหารในช่วงเช้าและมีการบำเพ็ญบุญด้วยการ ห่ออนิจจาและห่อยอดมธุแล่นมนต์พระจำนวนคู่มาสวดและเมื่อถึงเวลาทานข้าวญาติพี่น้องจัดอาหาร คาวหวานมาตั้งที่หัวโหลงแล้วเคาะโลงปลุกผู้ตายให้มาทานข้าว ส่วนกลางคืนญาติพี่น้องมาอยู่เป็นเพื่อน และช่วยเจ้าภาพ เรียกว่า การคบงัน มีการอ่านหนังสือนิทานต่าง ๆ และเล่นเกม เช่น เล่นไฟ เป็นต้น ในวันปลงศพ (วันเผาศพ) มีข้อห้ามคือห้ามเผาในวันเก้ากองหรือเดือนดับ (ข้างแรม) เชื่อว่าจะมีคน ตายเพิ่มอีก ช่วงเช้ามีพิธีทำบุญตักบาตรถวายไทยทานต่าง ๆ ส่วนพวกเขยไปจัดเตรียมสถานที่เผาศพ ให้เรียบร้อย ในช่วงสายบรรดาเขยต่าง ๆ มาที่หน้าศพและญาติหาข้าวให้ทาน เรียกว่า กินข้าวหน้าศพ หลังจากนั้นนิมนต์พระมาทำพิธีบรรพชาภิเษกสามเณรหน้าไฟหรือบวชชีพราหมณ์ เป็นการทดแทนคุณ แล้วเคลื่อนย้ายศพไปที่เมรุ แต่ก่อนบรรดาเขยต้องหามศพไปถึงป่าช้า ปัจจุบันเคลื่อนศพโดยวิธีใช้รถ ญาติบางส่วนที่อยู่บ้านทำการกวาดบ้านกวาดเศษดอกไม้ ธูปเทียน มากองตรงที่ตั้งศพ และนำกระดัง มาครอบปิดไว้ และนำหินมาทับไว้อีกที่หนึ่งข้าง ๆ มีกระบุงชี้เฝ้าอยู่ด้วยไว้เสร็จงานที่วัดแล้วเขยใหญ่ จะมาทำพิธีไล่ผี การจุดธูปใช้ผ้าขาวหรือเชือกจูงศพ พระนำหน้าตามด้วยภิกษุ สามเณร ชีพราหมณ์ ตามด้วยญาติพี่น้อง ระหว่างทางมีการหว่านเงิน (อุทิศให้ผู้ตาย) และข้าวตอก (เสมือนเป็นการ เดือนสติว่าคนตายนั้นเหมือนข้าวที่คว่ำแล้ว (ข้าวตอก) ไม่มีวันเกิดหรือข้าวงอกได้อีก) ในขบวนศพนั้น เขย (เหล่า) ต้องหามบุงปาง คือ สิ่งของเครื่องใช้ที่ผู้ตายไว้ใช้ในภพหน้า เช่น ที่นอน หมอน มุ้ง เสื้อผ้า ผ้าห่ม ข้าวของผู้ตาย มีดพริก บุหรี่ และหมากพลู ใส่ในตะกร้าใบใหญ่ เมื่อถึงเมรุจึงเวียนซ้าย 3 รอบ แล้วยกขึ้นเมรุ ประกอบพิธีทางศาสนา มีการสวดมาติกาบังสุกุล แล้วพระให้พรจึงประชุมเพลิง บรรดา เขยต่าง ๆ ต่างกลับบ้าน ส่วนเขยต้องเฝ้าดูแลจนไฟไหม้เกือบหมดแล้วจึงกลับบ้าน พระภิกษุมายังที่บ้าน เพื่อสวดปัดรังควาน ทำน้ำพระพุทธรณ์ แล้วพรมไปทั่วบ้าน และน้ำมนต์นี้เขยที่กลับจากวัดต้อง ประพรมทุกคน แล้วเขยใหญ่ทำการไล่ผีออกจากบ้าน โดยไปที่กระดังครอบเศษดอกไม้ธูปเทียนและ นำก้อนหินที่ทับไว้ออก แล้วนำไม้กวาดกดทับแทน แล้วครูดไปกับพื้นพร้อมวิ่งกระต๊อบเท้าเสียงดังเพื่อ นำไปทิ้งนอกบ้าน ส่วนเขยอีกคนก็นำกระบุงชี้เฝ้าวิ่งกระต๊อบเท้าเสียงดังตามมาด้วยจนเศษดอกไม้ธูป เทียนนั้นได้ออกไปจากบ้านแล้วจึงเทชี้เฝ้าตามไปด้วย ส่วนพวกที่อยู่ข้างล่างก็โยนก้อนหินแล้วส่งเสียง ร้องขับไล่ผีออกจากเรือนไป หลังจากนั้นมีการเลี้ยงบรรดาเขยหรือส่วขวัญเขยโดยเจ้าบ้านนำบุหรื เหล้า อาหาร กระเจ๊กสองหน้าและนำหริมาให้เขย เพื่อได้แต่งตัวหลังจากตรากตรำกับงานศพมานาน มีการ เลี้ยงดูปู่เฝ้าให้แก่เขยอย่างดี เพราะบรรดาเขยได้ช่วยเหลืองานทั้งหลายและเสร็จจุล่งไปด้วยดี ทั้งนี้ เจ้าภาพผู้ใหญ่ได้กล่าวอวยพรให้เขยอยู่ดีมีสุขแล้วร่วมกันทานอาหารตีมกินกันสนุกสนาน หลังจากงาน ศพผ่านพ้นไปแล้ว 3-4 วัน จึงทำพิธีอุทิศส่วนกุศลไปให้ผู้ตาย เรียกว่า “แจกข้าว” และถ้าเป็นผีตาย

โหลง ต้องเว้นไป 3 ปี จึงทำ “กองบุญ” ไปให้ ซึ่งจะทำในงานบุญผะเหวด ประเพณีงานศพที่กล่าวมานั้นเป็นการผสมผสานทั้งแบบเก่าและแบบใหม่ที่นิยมการเผาศพตามวัดแบบทั่วไป ซึ่งในอดีตพิธีการต่าง ๆ มีหลายขั้นตอนและนิยมเผาในป่าช้า แต่ปัจจุบันมีการรวบรัดหรือตัดตอนพิธีบางอย่างให้เหมาะกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน เช่น แต่ก่อนกว่าจะหาโลงศพได้ พวกเขยต้องหาไม้ทำโลงเอง ดังนั้น จึงต้องเตรียมที่ใส่ศพชั่วคราวรองจนกว่าโลงเสร็จ และถ้าเป็นการตายแบบอุบัติเหตุ (ตายโหลง) ในอดีตต้องฝังศพไว้ 3 ปีก่อนแล้วจึงเผา (เชื่อว่าถ้าเผาทันทีจะมีคนตายโหลงอีกในหมู่บ้าน) ในป่าช้าฝังโยงจะฝังแยกจากฝังตายทั่วไป แต่ปัจจุบันมีกลวิธีที่ทำได้ในวันเผา คือ ทำพิธีเหมือนขุดหลุมฝังแล้วให้พระมาถามและขอนำศพไปจัดการเผาเลย หรือแม้แต่การห้ามศพที่บรรดาเขยต่าง ๆ ต้องช่วยกันห้ามไปป่าช้า ปัจจุบันใช้เคลื่อนศพโดยรถ เป็นต้น แต่งานพิธีส่วนใหญ่ที่บรรดาเขยต้องมาจัดการทำโดยเฉพาะเขยใหญ่จะเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในงาน

4. ประเพณีเกี่ยวกับการทำนาของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท

1) เลี้ยงผีตาแฮก เลี้ยงเมื่อจะเริ่มทำนา ก่อนทำนาชาวนาต้องทำพิธีเลี้ยงผีตาแฮกก่อน โดยเตรียมไก่ต้ม ข้าวเหนียว หมากพลู 2 คำ ยาสูบ 2 ม้วน น้ำ 1 ขวดเล็ก ไปเลี้ยงผีตาแฮกผ่านปู่จ้ำ และอธิษฐานขอให้ฝนฟ้าดีข้าวนาอุดมสมบูรณ์อยู่เย็นเป็นสุข หลังจากนั้นทำการแสดนาชาวนาเตรียมไถลงแสดนาแล้วจึงทำการปักกก แสดหรือพิธีแสดนาปักดำ ซึ่งการปักดำวันแรกจะต้องเลือกวันดี (วันพุ) ไปถอนกล้ามา ปลุกกล้าประมาณเดือนห้าถึงเดือนหกและปักดำ 7 ต้น เป็นวงในที่ทำตรงมุมคันนาที่ปู่ตายเคยปักไว้ นำไม้มาปักกันไว้รอบ ๆ ไม่ให้วัวควายมากิน เรียกว่า “นาตาแฮก” คือนาที่ลงมือทำที่แรกแล้วอธิษฐานบอกกล่าวให้ปิ่น น้าอุดมสมบูรณ์ต้นข้าวเจริญงอกงาม ไม่ให้มีแมลงและโรคภัยมาเบียดเบียน แล้วทำพิธีเลี้ยงผีตาแฮกอีกครั้งเมื่อเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จ เป็นการขอบคุณผีตาแฮก ที่ให้ข้าวอุดมสมบูรณ์แก่ชาวนา

2) ทำขวัญข้าว (ทำบุญคุ้มข้าว) ในเดือน 3 ชาวนานำข้าวไปรวมกันคนละ 1-2 ถัง ที่วัดในช่วงเย็นให้พระสวดเสร็จแล้วนำข้าวกลับมาบางส่วน เพื่อเป็นขวัญสิริมงคลของข้าวมาไว้ที่ยุ้งข้าว โดยนำข้าวเหนียว 1 กระติบ ไข่ต้ม 1 ลูก นำขึ้นยุ้งข้าว จ้ำข้าวเหนียวกับไข่ป้อนในยุ้ง 3 คำ

3) ประเพณีการเลี้ยงผี การเลี้ยงผีบรรพบุรุษ ส่วนใหญ่มีการจัดประจำปีในช่วงเดือน 6 และเดือน 7 ทั้งนี้เพราะชาวผู้ไทในสมัยที่ข้ามฝั่งมาประเทศไทยนั้นได้นำผีมาด้วยและนับถือมาจนกระทั่งปัจจุบัน ผีบรรพบุรุษของชาวผู้ไท คือ ผีปู่ตา ซึ่งอยู่ที่ดอนในป่าเขา มีเจ้าจำเป็นสื่อกลางระหว่างคนกับผี มีเครื่องสังเวยทั้งหลาย ชาวผู้ไท เรียกว่า “ข้าง” เหล้าขาวหรือเหล้าโรง ชาวผู้ไท เรียกว่า “ม้า” อาหารคาวหวานและพวงมาลัยดอกจำปา (ดอกกลิ่นหอม) นอกจากนี้บางหมู่บ้านมีการนับถือปู่ลาหรือเจ้าพ่อถลา คือ วิญญาณของบรรพบุรุษชาวผู้ไท ชาวผู้ไททั้งที่จังหวัดสกลนคร นครพนม กาฬสินธุ์ และมุกดาหาร ต่างนับถือเจ้าพ่อถลาเพราะท่านคุ้มครองและป้องกันภัยพิบัติ ในงานเลี้ยงพ่อถลาประจำปีมี “นางเทียม” เป็นสื่อกลางระหว่างคนกับเจ้าพ่อ มีการเลี้ยงด้วยพาข้าวแดงแกงร้อน คือ

สำหรับกับข้าวที่มีข้าวเหนียวกับอาหารคาวหวาน ซึ่งมีลาบเลือดในสมัยโบราณใช้การฆ่าควายมาเช่น เจ้าพ่อ มะพร้าว น้ำหอม บุหรี่ และพวงมาลัยดอกจำปา ในบางท้องที่ เช่น อำเภอเขาวง จังหวัด กาฬสินธุ์ มีการตั้งสามเส้าหรือเสาหลักเมือง มีการเซ่นไหว้และมีนางเทียมเช่นกัน การเลี้ยงผีหมอ เหยา จัดในเดือน 3 หรือเดือน 4 (แต่ละหมู่บ้านจัดไม่ตรงกัน) หมอเหยามีทั้งหญิงและชาย คือ ผู้ที่เป็น สือกกลางระหว่างคนกับผี โดยการล่า (ร้อง) ให้เข้ากับเสียงปี่เสียงแคน เมื่อลูกหลานผู้ใหญ่เจ็บไข้ในบ้าน เชื่อกันว่าเพราะผีกระทำ จึงเชิญหมอเหยามาทำพิธี เพื่อจะได้ทราบว่าเป็นคนไข้ไปผิดผิดใดและผี ต้องการอะไรแล้วจัดการให้แก้ผี ผีก็จะเลิกกระทำต่อคนไข้และคนไข้ก็หายเป็นปกติ พิธีการเหยามี หลายอย่าง เช่น เหยาธรรมดาทั่วไปแก้เจ็บไข้ เหยาก้าน เหยาเรียกขวัญ ฯลฯ และมีการตั้งเครื่อง คายต่างกัน การเลี้ยงผีหมอยานั้นเป็นการที่หมอเหยาทั้งหลายได้มารวมกัน เพื่อทำพิธีเลี้ยงผีที่ได้ ช่วยดูแลปกป้องรักษาลูกหลาน ทำให้ได้อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุขตลอดปีที่ผ่านมา หมอเหยาที่เป็น เจ้าภาพนัดวันและเชิญหมอเหยาทั้งหลายมาอาจเป็น 5, 10 หรือ 12 คนก็ได้ อาจลัดกันเป็นเจ้าภาพ ในแต่ละครั้ง แล้วให้ลูกหลานเจ้าภาพจัดปะรำพิธี นำดอกจำปาดอกกล้วยหอมมาประดับประดาเครื่องคาย (เครื่องยกครู) และเครื่องประกอบ (จำลองข้าวของเครื่องใช้ของเจ้าเมือง) คือ นำไม้มาจำลองท่าของ ขึ้นมา เช่น ช้าง ม้า เรือ หลักเมือง ปืน มีดดาบ ฯลฯ และนำไข่มาจำลองเป็นกลองรวมทั้งดาบ และ ดอกไม้ อีกกลุ่มหนึ่งไปจัดเตรียมอาหารคาวหวาน เรียกว่า “แนวอยู่แนวกิน” หมู เป็ด ไก่ เหล่าไห (ช้าง) เหล้าขาว (ม้า) ในวันงานจะเริ่มในเวลาใกล้ค่ำ (1 คืน 1 วัน) หมอเหยาต่างมานั่งประจำที่หมอ เหยาที่เป็นพ่อเมือง (ผู้อาวุโสสูงสุด) อยู่ด้านซ้ายสุด ส่วนหมอเหยาต่าง ๆ ถัดมาเป็นหมอเหยาที่มี อาวุโสน้อยตามลำดับ (ลูกเมือง) เครื่องคายของหมอเหยาจัดผาปะรำพิธี เมื่อถึงเวลาพ่อเมือง (ผู้อาวุโส สูงสุด) อัญเชิญผีมาลงด้วยการล่าเหยาให้เข้ากับปี่แคนและกระจำปี่ ผู้เป่าปี่ เป่าแคน ดัดกระจำปี่ต้อง มีหลายคนมาลัดกันเล่นในงาน ปัจจุบันใช้เปิดจากแถบบันทึกเสียง ในงานเป็นการแสดงการจำลอง เมืองหนึ่งที่มีพ่อเมือง ลูกเมือง และลูกเลี้ยง (ประชาชนทั่วไป) อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข พ่อเมืองพา ลูก เมืองไปป่าชมดอกไม้และล่าสัตว์ ซึ่งการล่าเหยานี้ต้องเล่นตลอด 1 คืน (ประมาณ 6 ทุ่ม ก็พักและเริ่ม ในวันใหม่) กับ 1 วัน ทั้งพ่อเมืองและลูกเมืองมีการดื่มเหล้าเป็นช่วง ๆ และบางครั้งก็มีผีเข้าสิงลูกเมือง แล้วแสดงอาการต่าง ๆ ออกมา (สุน) เช่น ชกต้อย (ผีมวน) ถือแพรแข่งกันว่าใครสวย (ผีนางสีดา) และ รำฟ้อน (ผีฟ้า) เป็นต้น ช่วงคล่องช่วงเป็นการล่าเหยาที่สนุกมาก (แย่งกันไปมาระหว่างลูกเมืองและ ลูกเลี้ยง) เมื่อคล่องช่วงได้แล้วก็ขี่ช้างเล่นน้ำ นำช้างจุ่มลงในอ่างน้ำ ซึ่งมีการดักน้ำจากตุ่มมาใส่ ตลอดเวลาแล้วตักน้ำใส่ทุกคนทั้งพ่อเมือง ลูกเมือง ลูกเลี้ยง และคนมาชมงาน ทุกขั้นตอนมีหมอเหยา ลัดกันมาล่าเหยา พอใกล้เสร็จพิธีก็เหยาส่งผีให้อัญเชิญลงมาแล้วพากันรื้อคาย ส่วนหมอเหยาเจ้าภาพ ก็อัญเชิญผีไปยังหอผิบบ้านตรงเหนือห้วนอนในทุกวันพระใหญ่ 15 ค่ำ ลูกเลี้ยงนำดอกไม้ 1 คู่ หมาก 2 ค่ำ ไปไหว้ เพื่อให้ดูแลลูกเลี้ยง แล้วเจ้าภาพทำพิธีบอกผีให้ดูแลรักษาบ้านเมืองให้อยู่เย็นเป็นสุข

ถ้ามีผีไม่ตีมาขอน้ำ ขอข้าว ขอไฟ จะบอกว่าไม่มี หลังจากนั้นนำเครื่องประกอบขึ้นห่อผีด้วย ส่วนพ่อเมืองและลูกเมืองอื่น ๆ ต่างกินข้าวปลาอาหารแล้วกลับบ้าน

4) อาหาร อาหารของชาวผู้ไทหาได้จากธรรมชาติและจากการปลูกในครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นน้ำพริก แกง อ่อม ตำส้ม ลาบต่าง ๆ ปิ้งปลาตุก ปลาแห้ง ป่นปลา เป็นต้น บริโภคกับข้าวเหนียวเป็นหลักและผักเป็นผักพื้นบ้าน เช่น ยอดผักทอง มะเขือ ผักติ้ว ผักหวานป่า น้ำพริกเรียกว่า “แจ่ว” ใช้พริกสดกับกระเทียมใส่หรือไม่ใส่ก็ได้ ตำด้วยกันใส่เกลือ มะนาว น้ำปลา “แจ่วบอง” ใช้พริกแห้งคั่วมาตำกับใบมะกรูด หอมแดง กระเทียม ใส่ปลาร้า น้ำปลา ชูรส แล้วใส่กระปุก เวลาทานตักออกมาและบีบมะนาวใส่ ผักจิ้ม น้ำพริกมีทั้งผักสดผักลวกและผักนึ่ง (นึ่งมวยหรือหวด) ซึ่งเป็นผักในบริเวณริ้วบ้าน เช่น ผักตำลึง ชะอม ยอดมะระ ยอดบวบ กระถิน ยอดผักทอง มะเขือ ถั่วฝักยาว ผักแผ้ว ผักชีลาว (ผักหอมฮ้อ) และผักสะระแหน่ (ผักเสียม) เป็นต้น ปลาต่าง ๆ ได้จากการเลี้ยงเองและมาจากหนองน้ำรวมทั้งสัตว์ต่าง ๆ ในนาทั้งแมลงและหนอนก็นำมาเป็นอาหาร ถ้าเป็นงานบุญนิยมทำลาบเนื้อวัว เนื้อหมูถวายพระและบางส่วนทานกันในครอบครัว มีลาบแดงที่เรียกว่า “ก้อย” และมี “อุ” (เหล้าไท) ใช้ในงานพิธีกรรม ขนมนางชาวผู้ไทมีไม่มากนักและหาทานได้เมื่อมีงานประเพณีหรือพิธีกรรม เช่น ข้าวต้มมัด คือ ข้าวเหนียวห่อกล้วยแล้วต้ม ข้าวต้มผัดใช้ข้าวเหนียวผัดกับกะทิก่อนแล้วนำมาห่อกล้วยแล้วนึ่ง ขนมนกขมิ้นสามารถเก็บไว้ได้นาน 3 เดือน ทุกวัยทานได้ เป็นของว่างหลังทานอาหารหนัก ขนมน้ำจากมะพร้าวคั่วผัดในกระทะกับน้ำตาลทรายน้ำอ้อย โดยคั่วให้แห้งและปล่อยให้เย็นนำมาคลุกเคล้ากับมะขามแฉะเมล็ดแล้ว และขนมหมก คือ ข้าวเหนียวตำบดให้ละเอียดมานวดเป็นแป้งข้าวเหนียวใส่ไส้มะพร้าวที่คั่วกับน้ำตาลน้ำอ้อยแล้วนึ่ง นิยมทำในงานบุญและข้าวต้มตัด คือ ข้าวต้มมัดมาตัดเป็นท่อนมาคั่วหรือผัดคลุกเคล้ากับมะพร้าว น้ำตาลน้ำอ้อย

สรุปได้ว่า จารีตประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เป็นส่วนสำคัญในการหล่อหลอมความสามัคคีอันดีงามของชุมชน การที่สมาชิกในสังคมได้ร่วมกันทำบุญประจำปี ทุก ๆ ปี และวันสำคัญในทางพระพุทธศาสนา อันเป็นผลให้ชาวบ้านได้เข้าวัด ไกล่ลี้จิตพระพุทธศาสนา มีความสามัคคีและความเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม ซึ่งผู้วิจัยได้นำรูปแบบของจารีตประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เป็นส่วนสำคัญของการทำวิจัยต่อไป

2.6. แนวคิดเกี่ยวกับสัปปริสธรรม 7

สัปปริสธรรม คือ หลักะหลักอันเป็นเหตุแห่งความรู้ 7 ประการ โดยในหัวข้อนี้จะได้พิจารณาในรายละเอียด คือ ความเป็นมา ความหมาย และความสำคัญของหลักธรรมตามลำดับดังนี้

2.6.1 ความเป็นมาของสัปปริสธรรม 7

สัปปริสธรรม มีบันทึกอยู่ในสังคิติสูตร สังคิติสูตรเป็นพระสูตรที่รวบรวมธรรมะไว้มากมาย ซึ่งพระสารีบุตรยกแสดงไว้เป็นตัวอย่างในการจัดประเภทคำสอนของพระพุทธเจ้าให้เป็นหมวดหมู่

ซึ่งเป็นแบบอย่างของการสังคายนาในภายหลังเหตุการณ์ครั้งนั้นอธิบายได้ว่าด้วยพระสารีบุตรปรารภความที่นิครณานุกุตรถึงแก่กรรมแล้วสาวกทะเลาะวิวาทแตกแยกกันเป็นสองฝ่าย โดยโต้เถียงกันด้วยเรื่องธรรมวินัยพระสารีบุตรจึงสอนแนะให้ภิกษุทั้งหลายสังคายนาพระธรรมไม่วิวาทกัน เพื่อให้พรหมจรรย์ตั้งอยู่ยั่งยืน ครั้นแล้วท่านได้แสดงตัวอย่างการสังคายนาธรรมเป็นหมวด ๆ ไล่ลำดับตั้งแต่ธรรมหมวดละ 1 ประการ ไปจนถึงธรรมหมวดละ 10 ประการ สัมปฐกธรรม คือ ธรรมหมวดละ 7 ประการโดยพระสารีบุตรแสดงไว้ดังนี้ (ที.ปา. (ไทย) 11/330/333)

ท่านผู้มีอายุทั้งหลายธรรมหมวดละ 7 ประการที่พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้ทรงเห็นเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ตรัสไว้โดยชอบแล้วมีอยู่ พวกเราทั้งหมดนี้แหละพึงสังคายนาไม่พึงวิวาทกันในธรรมนั้น เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ 1.เป็นธัมมัญญ (ผู้รู้จักเหตุ) 2.เป็นอัตถัญญ (ผู้รู้จักผล) 3.เป็นอรรถัญญ (ผู้รู้จักตน) 4.เป็นมัตถัญญ (ผู้รู้จักประมาณ) 5. เป็นกาลัญญ (ผู้รู้จักกาลเวลา) 6. เป็นปริสสัญญ (ผู้รู้จักชุมชน) 7.เป็นปุคคลัญญ (ผู้รู้จักบุคคล)

ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ 1.เป็นธัมมัญญ (ผู้รู้จักเหตุ) 2.เป็นอัตถัญญ (ผู้รู้จักผล) 3.เป็นอรรถัญญ (ผู้รู้จักตน) 4.เป็นมัตถัญญ (ผู้รู้จักประมาณ) 5.เป็นกาลัญญ (ผู้รู้จักกาลเวลา) 6.เป็นปริสสัญญ (ผู้รู้จักชุมชน) 7.เป็นปุคคลัญญ (ผู้รู้จักบุคคล) ภิกษุเป็นธัมมัญญอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้ธรรม คือ สุตตะ เคยยะ เวยยาकरणะ คาคา อุทาน อิติวุตตะกะ ชาตกะ อัปภูตธรรม เวทลละ หากภิกษุไม่รู้ธรรม คือ สุตตะ ฯลฯ เวทลละเลย เราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นธัมมัญญในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้ธรรม คือ สุตตะ ฯลฯ เวทลละ ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอว่าเป็นธัมมัญญ ภิกษุชื่อว่าเป็นธัมมัญญด้วยประการฉะนี้ ภิกษุเป็นอัตถัญญอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้ความหมายแห่งภาสิตนั้น ๆ นั้นแลว่านี่เป็นความหมายแห่งภาสิตนี้ นี่เป็นความหมายแห่งภาสิตนี้ หากภิกษุไม่รู้เนื้อความแห่งภาสิต นั้น ๆ เลยว่านี่เป็นความหมายแห่งภาสิตนี้ นี่เป็นความหมายแห่งภาสิตนี้ เราไม่พึงเรียกเธอว่า เป็นอัตถัญญในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้ความหมายแห่งภาสิตนั้น ๆ ว่านี่เป็นความหมายแห่งภาสิตนี้ นี่เป็นความหมายแห่งภาสิตนี้ ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอว่าเป็นอัตถัญญ ภิกษุชื่อว่าเป็นธัมมัญญ อัตถัญญ ด้วยประการฉะนี้ ภิกษุเป็นอรรถัญญอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักตนว่าโดยศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ปฏิภาณ เรามีอยู่ประมาณเท่านี้ หากภิกษุไม่รู้จักตนว่าโดยศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ปฏิภาณ เรามีอยู่ประมาณเท่านี้ เราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นอรรถัญญในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้จักตนว่าโดยศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ปฏิภาณ เรามีอยู่ประมาณเท่านี้ ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอว่า เป็นอรรถัญญ ภิกษุชื่อว่าเป็นธัมมัญญ อัตถัญญ อรรถัญญ ด้วยประการฉะนี้ ภิกษุเป็นมัตถัญญอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักประมาณในการรับจีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชชบริขาร หากภิกษุไม่รู้จักประมาณในการรับจีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชชบริขาร เราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นมัตถัญญในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้จักประมาณในการรับจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัย

เภสัชขบิรหาร ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอว่าเป็นมัตตัญญู ภิกษุชื่อว่าเป็นธัมมัญญู อตถัญญู อตตัญญู มัตตัญญู ด้วยประการฉะนี้ ภิกษุเป็นกัลลัญญูอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักกาลว่านี่เป็นกาลแห่งอุทเทสน์ เป็นกาลแห่งปริปัจจนานี้เป็นกาลบำเพ็ญเพียรนี้เป็นกาลหลักเร้น หากภิกษุไม่รู้จักกาลว่านี่เป็นกาลแห่งอุทเทสน์เป็นกาลแห่งปริปัจจนานี้เป็นกาลบำเพ็ญเพียรนี้เป็นกาลหลักเร้น เราไม่เรียกเธอว่าเป็นกัลลัญญูในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้จักกาลว่านี่เป็นกาลแห่งอุทเทสน์เป็นกาลแห่งปริปัจจนานี้เป็นกาลบำเพ็ญเพียรนี้เป็นกาลหลักเร้น ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอว่าเป็นกัลลัญญู ภิกษุชื่อว่าเป็นธัมมัญญู อตถัญญู อตตัญญู มัตตัญญู กัลลัญญู ด้วยประการฉะนี้ ภิกษุเป็นปริสัณญูอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักบริษัทว่านี่ชัตติยบริษัทนี้ พรหมณบริษัทนี้คหบดีบริษัทนี้สมณะบริษัทในบริษัทนั้นเราควรเข้าไปหาอย่างนี้ ควรยืนอย่างนี้ควรทำอย่างนี้ ควรนั่งอย่างนี้ ควรกล่าวอย่างนี้ ควรสงบนิ่งอย่างนี้ หากภิกษุไม่รู้จักบริษัทว่านี่ชัตติยบริษัท ฯลฯ ควรสงบนิ่งอย่างนี้ เราไม่เรียกเธอว่าเป็นปริสัณญูในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้จักบริษัทว่านี่ชัตติยบริษัท ฯลฯ ควรสงบนิ่งอย่างนี้ ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอว่าเป็นปริสัณญู ภิกษุชื่อว่าเป็นธัมมัญญู อตถัญญู มัตตัญญู กัลลัญญู ปริสัณญู ด้วยประการฉะนี้ ภิกษุเป็นบุคคลโปรปรัญญูอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักบุคคล 2 จำพวก บุคคล 2 จำพวก คือ พวกหนึ่งต้องการเห็นพระอริยะ อีกพวกหนึ่งไม่ต้องการเห็นพระอริยะ บุคคลพวกที่ไม่ต้องการเห็นพระอริยะก็ถูกติเตียนด้วยเหตุ นั้น อย่างนี้บุคคลพวกที่ต้องการเห็นพระอริยะก็ได้รับการสรรเสริญด้วยเหตุ นั้น อย่างนี้บุคคลผู้ต้องการฟังสัทธรรมก็มี 2 จำพวก คือ พวกหนึ่งฟังธรรม อีกพวกหนึ่งไม่ฟังธรรม บุคคลพวกที่ไม่ฟังธรรมก็ถูกติเตียนด้วยเหตุ นั้นอย่างนี้ บุคคลพวกที่ฟังธรรมก็ได้รับการสรรเสริญด้วยเหตุ นั้น อย่างนี้ ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเป็นผู้รู้จักบุคคล 2 ฝ่ายด้วยประการฉะนี้แล ภิกษุชื่อว่าเป็นบุคคลโปรปรัญญูอย่างนี้ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม 7 ประการนี้แล จึงเป็นผู้ควรแก่ของที่เขานำของมาถวายเป็นนาบุญอันยอดเยี่ยมของโลก (อง.สตตก. (ไทย) 23/18/143-146)

สรุปได้ว่า สัปปริสธรรม มีความสำคัญต่อสังคมในระดับมากที่สุด ดังนั้นหลักสัปปริสธรรม ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องมีความ เป็นผู้นำ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ สติปัญญา ความสามารถในการประสานกลุ่มคน ฯลฯ ซึ่งคุณสมบัติของ ผู้นำปฏิบัติในด้านต่าง ๆ เหล่านั้น ให้เกิดผลดีคือมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งผู้วิจัยได้นำหลักสัปปริสธรรม มาเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบของการวิจัยเพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์อันดีงามของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทต่อไป

2.6.2 ความหมายของสัปปริสธรรม 7

หลักสัปปริสธรรม 7 เป็นธรรมของสัปปริสชนคนดี ซึ่งมีคุณสมบัติของความเป็นคนที่สมบูรณ์และถือเป็นคุณธรรมที่สำคัญของการเป็นผู้นำในการนิยามความหมายของหลักสัปปริสธรรม 7 ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะความหมายต่าง ๆ ไว้ดังนี้

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระสังฆราช (2509: 12) ได้ให้ความหมายของสัปปริสธรรม 7 หมายถึง คุณธรรม 7 ประการที่บริบูรณ์ในผู้ใด ย่อมทำให้บุคคลนั้นเป็นสัปปริสชนที่เจริญด้วยคุณสมบัติควรแก่ความเคารพนับถือของหมู่ชนทั้งหลาย ทำให้บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติกิจการงานให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี และเป็นหลักปฏิบัติเพื่อทำคนให้เป็นผู้สงบสุข มีความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต, 2546: 25–28) ได้อธิบายความหมายของสัปปริสธรรม 7 ว่าเป็นคุณสมบัติสำหรับผู้บริหารที่ดี 7 ประการ ประกอบด้วย 1) ฉัมมัญญตา (รู้หลักและรู้จักเหตุ) คือ การรู้หลักความจริงของธรรมชาติ 2) อตถัญญตา (รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล) คือ รู้ความหมาย หรือความมุ่งหมายของหลักธรรม 3) อตตัญญตา (รู้จักตน) คือ รู้ฐานะ ภาวะเพศ กำลังความรู้ ความถนัด ความสามารถและคุณธรรม 4) มัตตัญญตา (รู้จักประมาณ) คือ รู้จักความพอเหมาะพอดี 5) กาลัญญตา (รู้จักกาล) คือ รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร รู้จักเวลาเรียน เวลาทำงาน 6) ปริสัณญตา (รู้จักชุมชน) คือ รู้จักถิ่น รู้จักที่ชุมนุมและชุมชน รู้จักมารยาท ระบียบวินัยขนบธรรมเนียมประเพณี 7) บุคคลัญญตา (รู้จักบุคคล) คือ รู้ความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยอัธยาศัย ความสามารถและคุณธรรม นอกจากนี้สัปปริสธรรม 7 ยังหมายถึงคุณธรรม 7 ประการอันเป็นคุณสมบัติภายในตัว ผู้นำซึ่งมีคุณสมบัติทั้ง 7 ประการนี้เป็นองค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันอย่างสมบูรณ์จะทำให้ผู้นำสามารถจัดการภาระงานทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จได้ตามเป้าหมาย

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต, 2559: 276) ได้ให้ความหมายของสัปปริสธรรมไว้ว่า หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดี ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ มี 7 ประการ คือ 1) ฉัมมัญญตา รู้หลักหรือรู้จักเหตุ 2) อตถัญญตา รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล 3) อตตัญญตา รู้จักตน 4) มัตตัญญตา รู้จักประมาณ 5) กาลัญญตา รู้จักกาล 6) ปริสัณญตา รู้จักชุมชน และ 7) บุคคลัญญตา รู้จักบุคคล

สุภาพร นามครรชิต (2559: 19–20) ได้กล่าวว่า หลักสัปปริสธรรม 7 หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดี บุคคลที่มีคุณธรรมประจำใจ โดยยึดเอาหลักสัปปริสธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต บุคคลที่ยึดเอาหลักสัปปริสธรรมเป็นธรรมประจำใจยังได้ชื่อว่าเป็นผู้ดี เพราะเป็นผู้มีเหตุผลในการปฏิบัติตน เมื่อบุคคลรู้จักเหตุผลแล้ว การปฏิบัติตนก็เพียบพร้อมด้วยความดี คือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน รู้จักบุคคล ส่งผลให้บุคคลนั้นเป็นคนดี ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นคนดี เพราะเป็นผู้รักสงบ รักความเที่ยงธรรม รู้จักหน้าที่ของตน รู้จักกาลเทศะ มีเหตุผลผลในการทำงาน โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองคนอื่นจะสามารถบริหารงานได้อย่างราบรื่น

ชนะพงษ์ กล้ากลิจ (2562: 100–101) ได้อธิบายความหมายของสัปปริสธรรม 7 ว่าเป็นคุณธรรมที่ทำให้คนเป็นสัตบุรุษซึ่งหมายถึงบุคคลที่มีคุณธรรมเป็นสัมมาทิฐิ คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ มีปัญญาหรือมีมุมมองที่ถูกต้องตรงกับความจริง เป็นคนที่ประพฤติธรรมเป็นปกติ มีศรัทธามั่นคงในศาสนา เป็นคนที่มีความเห็นชอบตามทำนองคลองธรรมหรือเป็นคนดี

สรุปได้ว่า ความหมายของหลักสัปปริสธรรม 7 หมายถึง คุณธรรมที่สำคัญ 7 ประการ ได้แก่ การรู้หลักการ การรู้ความมุ่งหมาย การรู้จักตน การรู้จักประมาณ การรู้จักเวลา การรู้จักชุมชน และการรู้จักบุคคล เป็นคุณธรรมหรือคุณสมบัติที่สามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะผู้ที่ป็นหัวหน้าควรจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคคลอื่น ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน นำพาองค์กรและสังคมไปสู่ความสันติสุขและความเจริญก้าวหน้า และผู้วิจัยได้นำไปใช้ในนิยามศัพท์ของการวิจัยต่อไป

2.6.3 องค์ประกอบของสัปปริสธรรม 7

สัปปริสธรรม 7 เป็นหลักธรรมที่เน้นถึงคุณสมบัติที่ใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต 7 ประการ ดังนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต, 2553: 14– 16) ได้อธิบาย สัปปริสธรรม 7 ว่าเป็น ธรรมของคนสมบูรณ์แบบหรือมนุษย์โดยสมบูรณ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสมาชิกที่ดีมีคุณค่าอย่างแท้จริงของมนุษยชาติ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นคนเต็มคน ผู้สามารถนำหมู่ชนและสังคมไปสู่สันติสุขและความสวัสดิมีธรรมหรือองค์ประกอบ 7 ประการ ดังนี้

1. ัมมัญญตา (รู้หลักและรู้จักเหตุ) คือ รู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตนเข้าไป เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตในการปฏิบัติกิจหน้าที่และดำเนินกิจการต่าง ๆ รู้เข้าใจสิ่งที่ตนเองจะต้องประพฤติปฏิบัติตามเหตุผล เช่น รู้ว่าตำแหน่ง ฐานะ อาชีพ การงานของตน มีหน้าที่ และความรับผิดชอบอย่างไร มีอะไรเป็นหลักการจะต้องทำอะไรอย่างไร จึงจะเป็นเหตุให้บรรลุถึงผลสำเร็จที่เป็นไปตามหน้าที่และความรับผิดชอบนั้น ๆ เป็นต้น ตลอดจนขั้นสูงสุดคือรู้เท่าทันกฎธรรมดาหรือหลักความจริงของธรรมชาติ เพื่อปฏิบัติต่อโลกและชีวิตอย่างถูกต้อง มีจิตใจเป็นอิสระ ไม่ตกเป็นทาสของโลกและชีวิตนั้น

2. อัตถัญญตา (รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล) คือ รู้ความหมายและความมุ่งหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกิจการที่ตนกระทำรู้ว่าที่ตนทำอยู่นั้นหรือดำเนินชีวิตอย่างนั้น เพื่อจุดประสงค์ประโยชน์อะไร หรือควรจะได้บรรลุถึงผลอะไร การมีหน้าที่ ตำแหน่ง ฐานะ การงานที่ต้องรับผิดชอบกำหนดวางกันไว้ เพื่อความมุ่งหมายอะไร กิจการที่ตนทำอยู่นั้นเมื่อทำไปแล้วจะบังเกิดผลอะไรบ้าง เป็นผลดีหรือผลเสียอย่างไร เป็นต้น ตลอดจนขั้นสูงสุดคือการรู้ความหมายของคติธรรมดาและประโยชน์ที่เป็นจุดหมายแท้จริงของชีวิต

3. อัตตัญญตา (รู้ตน) คือ รู้ตามความเป็นจริงว่าตัวเรานั้น โดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความถนัด ความสามารถและคุณธรรม เป็นต้น มีมากน้อยเพียงใด แล้วประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสม ทำการต่าง ๆ ให้สอดคล้องถูกต้องตามจุดมุ่งหมายที่จะสัมฤทธิ์ผล ตลอดจนแก้ไขปรับปรุงตนเอง ให้เจริญงอกงามถึงความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป

4. มัตตัญญูตา (รู้ประมาณ) คือ รู้จักพอดี เช่น รู้จักประมาณในการบริโภคในการใช้จ่ายทรัพย์ รู้จักความเหมาะสมพอดีในการพูด การปฏิบัติกิจและทำการต่าง ๆ ตลอดจนการพักผ่อนนอนหลับและการสนุกสนานร่าเริงทั้งหลาย ทำการทุกอย่างด้วยความเข้าใจในวัตถุประสงค์เพื่อผลดีแท้จริงที่พึงต้องการ โดยมีใจเพียงเพื่อเห็นแก่ความพอใจ ชอบใจ หรือเอาแต่ใจของตน แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัยหรือองค์ประกอบทั้งหลายที่ลงตัวให้เกิดผลดีงามตามที่มองเห็นด้วยสติปัญญา

5. กาลัญญูตา (รู้กาล) คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่พึงใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่การงานปฏิบัติกรต่าง ๆ และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น เช่น รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไรอย่างไร และทำให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะแก่เวลา ให้ถูกเวลา ตลอดจนรู้จักกับเวลา และวางแผนการใช้เวลาอย่างได้ผล

6. ปริสัณญูตา (รู้ชุมชน) คือ รู้จักถิ่น รู้จักที่ชุมชนและชุมชน รู้กาลควรประพฤติปฏิบัติในถิ่นที่ชุมชนและต่อชุมชนนั้นว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหาควรต้องทำกิริยาอย่างไร ควรต้องพูดอย่างไร ชุมชนนี้มีระเบียบวินัยอย่างไร มีวัฒนธรรมประเพณีอย่างไร มีความต้องการอย่างไร ควรเกี่ยวข้องกับควรต้องสังเคราะห์ ควรรับใช้ ควรบำเพ็ญประโยชน์ให้อย่างไรจึงจะเกิดผลดี เป็นต้น

7. บุคคลัญญูตา (รู้บุคคล) คือ รู้จักและเข้าใจความแตกต่างแห่งบุคคลว่า โดยอธยาศัยความสามารถและคุณธรรม แต่ละบุคคลแตกต่างกันอย่างไร และรู้จักที่จะปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ด้วยดีว่าอีกทั้งการคบบุคคล บุคคลใดควรจะคบ จะสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ จะใช้ จะยกย่อง จะตำหนิ หรือแนะนำสั่งสอนอย่างไรจึงจะได้ผลดี เป็นต้น

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคโล) (2553: 114) กล่าวว่า คุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดีนั้นควรเป็นผู้ประกอบด้วยหลักสัปปริสธรรม ซึ่งเป็นคุณธรรมของสัตบุรุษ คนดีมีศีลธรรม ให้รู้จักเหตุ รู้จักผล ให้รู้เขารู้เรา แล้วให้รู้จักวางตนให้เหมาะสมกับกาลเทศะ บุคคล สังคม และสถานการณ์จะเห็นได้ว่าสัปปริสธรรม คือ คุณธรรมของสัตบุรุษ 7 ประการ มีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. ัมมัญญูตา (รู้จักเหตุหรือรู้หลักการ) ได้แก่ การมีสติปัญญารู้เหตุแห่งทางเจริญและทางเสื่อม เป็นต้น
2. อัตถัญญูตา (รู้จักผลหรือรู้ความมุ่งหมาย) ได้แก่ การมีสติปัญญารู้ผล ที่เป็นมาแต่เหตุหรือปัจจัยที่ให้เกิดผลต่าง ๆ ตามที่เป็นจริง
3. อัตตัญญูตา (รู้จักตน) คือ รู้ภูมิธรรม ภูมิปัญญา และฐานะของตนตามที่เป็นจริง แล้ววางตนให้เหมาะสมแก่ฐานะ
4. มัตตัญญูตา (รู้จักประมาณ) คือ การปฏิบัติตน วางตนให้เหมาะสมแก่ฐานะ และรู้จักประมาณในการบริโภคใช้สอยทรัพย์ที่มีอยู่อย่างระมัดระวัง

5. กาลัญญตา (รู้จักกาลหรือรู้จักเวลา) คือ รู้จักเวลาหรือโอกาสที่ควรและไม่ควรพูด หรือ กระทำการต่าง ๆ สมควรแก่เวลา

6. ปริสัณญตา (รู้จักชุมชน) คือ รู้ว่าแต่ละชุมชนมีอัยาศัยใจคอ ฐานะความเป็นอยู่และ ขนบธรรมเนียมประเพณีของหมู่ชนต่าง ๆ อย่างไร เพื่อให้รู้จักวางตัวให้เหมาะสม

7. ปุคคัลัญญตา (รู้จักบุคคล) คือ รู้ว่าบุคคลมีอัยาศัยใจคอ มีภูมิธรรม ภูมิปัญญาและมี ฐานะอย่างไร เพื่อปฏิบัติตนหรือวางตนให้เหมาะสมตามฐานะของเราและของเขา

โปรแกรมพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2559: 143) ได้ อธิบายถึงหลักสัปปริสธรรม 7 ว่า พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในธัมมัญญสูตร ว่าภิกษุที่ประกอบด้วยธรรม 7 ประการนี้เป็นผู้ควรแก่ของที่พุทธศาสนิกชนนำมาถวายเป็นนาบุญอันยอดเยี่ยมของโลกธรรม 7 ประการ คือ

1. ธัมมัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้ธรรม หรือรู้หลักธรรม อันเป็นคำสอนที่สำคัญ
2. อัตถัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้ความหมายแห่งภาษิต กล่าวคือ เป็นผู้รู้จักความมุ่งหมาย และรู้จักผลว่า ผลที่เกิดจากการกระทำมีประโยชน์และตรงตามเป้าหมายที่ตั้งมั่นไว้
3. อตตัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้จักตนว่ามีศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญาและปฏิภาณ เท่าใด ตามหลักแห่งอารยวิधि 5
4. มัตตัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้ประมาณในการรับปัจจัย 4 กล่าวคือ เป็นผู้รู้จักความพอดี ตามหลักแห่งมัชฌิมาปฏิปทาและหลักสันโดษ
5. กาลัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้จักเวลาอันเหมาะสมที่จะประกอบกิจการงานต่าง ๆ อย่าง ถูกต้อง
6. ปริสัณญ หมายถึง เป็นผู้รู้จักวิธีการเข้าหาประชุมชน กล่าวคือ เป็นผู้รู้จักชุมชนหรือ สังคมอย่างถูกต้อง และเข้าใจถึงวิธีการปฏิบัติอย่างถูกต้องในชุมชนหรือสังคมนั้น
7. ปุคคัลปโรปัณญ หมายถึง เป็นผู้รู้จักเลือกคบคนให้ถูกต้อง

นอกจากนั้นหลักสัปปริสธรรม 7 ยังเป็นหลักธรรมที่เป็นแนวทางปฏิบัติให้แก่นุชน โดย สมบูรณ์มีคุณสมบัติที่เรียกว่า สัปปริสธรรม 7 ประการ ดังนี้

1. ธัมมัญญตา (รู้หลักการ) เมื่อดำรงตำแหน่ง มีฐานะหรือจะทำอะไรก็ตาม ต้องรู้ หลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ รู้กฎเกณฑ์กติกาที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครองประเทศชาติก็ต้องรู้หลักรัฐศาสตร์ และรู้กฎกติกาของรัฐ คือ กฎหมาย ตั้งแต่รัฐธรรมนูญลงมาและยืนอยู่ในหลักการ ตั้งตนอยู่ในหลักการ ให้ได้ชุมชน สังคม องค์กรหรือกิจการอะไรก็ตาม ก็ต้องมีหลักการ มีกฎ มีกติกา ที่ผู้นำจะต้องรู้ชัดแล้ว ก็ตั้งมั่นอยู่ในหลักการนั้น

2. อัตถัญญตา (รู้จุดหมาย) ผู้นำถ้าไม่รู้จุดหมายก็ไม่รู้ว่าจะนำคนและกิจการไปทางไหน นอกจากรู้จุดหมาย มีความชัดเจนในจุดหมายแล้ว จะต้องมีความแน่วแน่มุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงจุดหมาย

ด้วยข้อนี้เป็นคุณสมบัติที่สำคัญมากเมื่อรู้มุ่งจุดหมายแม้มีอะไรมากระทบกระทั่งก็จะไม่หวั่นไหวอะไร ไม่เกี่ยวข้อง ไม่เข้าเป้า ไม่เข้าแนวทางใครจะพูดว่าอย่างไรเมื่อไม่ตรงเรื่องก็ไม่มัวถือสาไม่เก็บเป็นอารมณ์ไม่ยุ่งกับเรื่องจุกจิกไม่เป็นเรื่อง เอาแต่เรื่องที่เข้าแนวทางสู่จุดหมาย ใจมุ่งสู่เป้าหมายอย่างชัดเจนและมุ่งมั่นแน่วแน่

3. อัตตัญญา (รู้จักตน) คือ ต้องรู้ว่าตนเองคือใครมีภาวะเป็นอะไร อยู่ในสถานะใด มีคุณสมบัติมีความพร้อม มีความถนัด สติปัญญาความสามารถอย่างไร มีกำลังแค่ไหน มีข้อยิ่งข้อหย่อน จุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร ซึ่งจะต้องสำรวจตนเองและเตือนตนเองอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงตัวเอง ให้มีคุณสมบัติความสามารถยิ่ง ๆ ขึ้นไป ไม่ใช่ว่าเป็นผู้นำแล้วจะเป็นคนที่สมบูรณ์ไม่ต้องพัฒนาตนเอง ยิ่งเป็นผู้นำก็ยิ่งต้องพัฒนาตนเองตลอดเวลาให้นำได้ดียิ่งขึ้นไป

4. มัตตัญญา (รู้ประมาณ) คือ รู้จักความพอดี หมายความว่าต้องรู้จักขอบเขตขีดชั้นความพอเหมาะที่จะจัดการในเรื่องต่าง ๆ ยกตัวอย่าง เช่น ผู้ปกครองบ้านเมืองรู้จักประมาณในการลงทัณฑ์อาญาและการเก็บภาษี เป็นต้น มิใช่แต่จะให้ได้อย่างใจและต้องรู้จักว่าในการกระทำนั้น ๆ หรือในเรื่องรานั้น ๆ มีองค์ประกอบหรือมีปัจจัยอะไรเกี่ยวข้องบ้าง ทำแค่ไหนองค์ประกอบจะพอดีได้ สัดส่วนพอเหมาะ การทำการต่าง ๆ ทุกอย่างต้องพอดีถ้าไม่พอดีก็พลาดความดี จึงจะทำให้เกิดความสำเร็จที่แท้จริง ฉะนั้นจะต้องรู้องค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องและจัดให้ลงตัวพอเหมาะพอดี

5. กาลัญญา (รู้จักเวลา) คือ รู้จักเวลา เช่น รู้ลำดับ ระยะ จังหวะ ปริมาณ ความเหมาะสมของ เวลาว่าเรื่องนี้จะลงมือทำตอนไหน เวลาไหนจะทำอะไรอย่างไรจึงจะเหมาะสม ดังจะเห็นว่าแม้แต่การพูดจาก็ต้องรู้จักกาลเวลา ตลอดจนรู้จักวางแผนงานในการใช้เวลา ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ เช่น วางแผนว่าสังคมมีแนวโน้มจะเป็นอย่างไรในเวลาข้างหน้าเท่านั้น และเหตุการณ์ทำนองนี้จะเกิดขึ้น เราจะวางแผนรับมือกับสถานการณ์นั้นอย่างไร

6. ปริสัญญญา (รู้จักชุมชน) คือ รู้สังคมตั้งแต่ในขอบเขตที่กว้างขวาง คือ รู้สังคมโลก รู้สังคมของประเทศชาติว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร มีปัญหาอะไร มีความต้องการโดยเฉพาะ ถ้าจะช่วยเหลือ ก็ต้องรู้ปัญหา รู้ความต้องการของชุมชน แม้แต่ชุมชนย่อย ๆ ถ้าเราจะช่วยเหลือเราต้องรู้ความต้องการของชุมชนเพื่อสนองความต้องการได้ถูกต้องหรือแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด

7. ปุคคลัญญา (รู้จักบุคคล) คือ รู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคนที่มาร่วมงานร่วมการ ร่วมไปด้วยกัน และคนที่เราไปให้บริการตามความแตกต่างเฉพาะตัว เพื่อปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้องเหมาะสมและได้ผลตลอดจนสามารถบริการให้ความช่วยเหลือได้ตรงตามความต้องการ รู้ว่าจะใช้วิธีสัมพันธ์พูดจาแนะนำติชมหรือจะให้เขายอมรับได้อย่างไร โดยเฉพาะในการใช้คน ซึ่งต้องรู้ว่าคนไหนเป็นอย่างไร มีความถนัดอัธยาศัยความสามารถอย่างไรเพื่อใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

ชนะพงษ์ กล้ากลกิจ (2562: 100-101) ได้อธิบายองค์ประกอบของสัปปริสธรรม 7 ว่าประกอบด้วยลักษณะ 7 ประการ ดังนี้

1. ธัมมัญญาตา (การรู้หลักการ) คือ รู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์และความ เป็นไป ของชีวิตหรือรู้จัก หลักความจริงจะคิดจะทำ สิ่งใดก็มีหลักรู้ว่าเมื่อกระทำ สิ่งนี้จะได้ ผลตอบแทนเป็นความสุขแต่ถ้ากระทำอีกอย่างหนึ่งจะได้ผลเป็นความทุกข์
2. อัตถัญญาตา (การรู้ความมุ่งหมาย) คือ รู้จักผล เมื่อมีเหตุก็ย่อมมีผลเมื่อมีปัญหาอันใด เกิดขึ้นเราจะต้องใช้หลักเหตุผลมาพิจารณาปัญหาเหล่านั้น เพราะผลเกิดจากเหตุเสมอ การรู้จัก เปรียบเทียบเหตุและผลจะทำให้เราเป็นคนใจกว้างยอมรับฟังเหตุผลของผู้อื่น
3. อัตตัญญาตา (การรู้จักตน) คือ รู้จักตนโดยฐานะ ภาวะ เพศ วัย ความรู้ ความสามารถ และ คุณธรรมอื่น ๆ มีศรัทธา ศีล สุตตะ จาคะ ปัญญา เป็นต้น แล้วประพฤติตนให้เหมาะสมแก่ภาวะ ของ ตนและเมื่อรู้ว่บกพร่องในเรื่องใดก็ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น
4. มัตตัญญาตา (การรู้จักประมาณ) คือ รู้จักความพอดี ความพอเหมาะพอสมควร รู้จัก ทำ ทุกสิ่งทุกอย่างหรือดำเนินชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม เป็นต้น การรู้จักประมาณนี้เป็นทางสาย กลางที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้บุคคลต่าง ๆ ได้ประพฤติปฏิบัติกันมา
5. กาลัญญาตา (การรู้จักเวลา) คือ รู้จักเวลาที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และ รู้จัก ปฏิบัติตนให้ถูกต้องกับกาลเทศะ รู้ว่าในเวลาเช่นไรควรจะทำอะไร การรู้จักกาลเวลาจะทำให้ไม่ดำรง ตนอยู่ในความประมาท ไม่ทำให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์
6. ปริสัณญตา (การรู้จักชุมชน) คือ รู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดีควรคบหา สมาคม ควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่ เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมนั้น ๆ ควรวางตัวอย่างไร ควรทำ อะไร ควรพูดอย่างไร เช่น เมื่อเข้าหาผู้ใหญ่ควรแสดงอาการนอบน้อมมีสัมมาคารวะ เมื่อเข้าวัดควร สำรวมกาย วาจาใจ ไม่แสดงอาการตลกคึกคะนอง เป็นต้น ความเป็นผู้รู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชนและ สังคม รู้ரியที่จะพึงประพฤติแล้วประพฤติตนให้เหมาะสมต่อชุมชนและสังคมนั้น ๆ
7. ปุคคโลปปรัญญตา (การรู้จักบุคคล) คือ รู้จักประเภทบุคคลแต่ละคนว่าฉลาดหรือ โง่เขลาเป็นคนพาลหรือเป็นดี การรู้จักความแตกต่างของบุคคลโดยอาศัยความสามารถและ คุณธรรม ตลอดจนรู้ในความสามารถของบุคคลและการมอบงานที่เหมาะสมให้การบริหารจัดการใน การรู้บุคคล มีความสามัคคี สร้างความเป็นธรรมและเสมอภาคให้แก่บุคลากรในองค์กรรวมถึงการ ทำงานเป็นหมู่คณะการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรีรวมทั้งมีความจริงใจต่อ กัน

จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสัปปุริสธรรม เป็นคุณธรรมของบุคคลสมบูรณ์แบบและ เป็นสมรรถนะที่สำคัญ จำเป็นของทั้งผู้บริหารและบุคลากร ซึ่งจะส่งผลต่อการบริหารและการ ปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน ส่งผล ให้องค์กร ชุมชน สังคม และประเทศชาติเกิดความสงบสุข มีศักยภาพที่มั่นคงและก้าวหน้าตลอดไปใน โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการ ดังนี้

1. การรู้หลักการ หมายถึง ความมีหลักการทำงานที่ถูกต้อง ประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ ตั้งมั่นอยู่ในหลักแห่งกฎหมาย โดยรู้จักว่าการทำความดีเป็นเหตุแห่งความสุขความเย็น เป็นเหตุแห่งความสำเร็จ หรือกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินกิจการต่าง ๆ รู้เข้าใจสิ่งที่ตนจะต้องประพฤติปฏิบัติตามเหตุผล เช่น มีหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างไร มีอะไรเป็นหลักการจะต้องทำอะไรอย่างไร จึงจะเป็นเหตุให้บรรลุผลสำเร็จที่เป็นไปตามหน้าที่และความรับผิดชอบนั้น

2. การรู้ความมุ่งหมาย หมายถึง ความรู้จุดมุ่งหมายในงานที่ทำมุ่งมั่นในการทำงานให้ถึงจุดหมายอีกทั้งรู้จักว่าความสุขเป็นผลแห่งการทำความดีความทุกข์เป็นผลแห่งการทำความชั่วหรือการรู้จักจุดมุ่งหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติเข้าใจวัตถุประสงค์ของงานที่ตนกระทำรู้ว่าที่ตนทำอยู่เพื่อจุดประสงค์ประโยชน์อะไรหรือควรจะได้บรรลุถึงผลอะไร

3. การรู้จักตน หมายถึง การมีความสามารถในการวางตัวได้อย่างเหมาะสมมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนต้องรู้ตนเองว่ามีความรู้ความสามารถ กำลัง ความถนัด และคุณธรรม มากน้อยอย่างไรแล้วต้องประพฤติตนให้สมกับภาวะนั้น ๆ รู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

4. การรู้จักประมาณ หมายถึง การรู้จักใช้งบประมาณเท่าที่จำเป็นต้องใช้ทั้งงบประมาณในส่วนงานและส่วนตน จัดสรรงบประมาณอย่างพอเหมาะพอดี รู้จักความพอดี เช่น ในการแสวงหาเครื่องยังชีพก็ต้องแสวงหาในทางที่ชอบธรรม รู้จักประมาณในการบริโภค ในการใช้จ่ายทรัพย์ รู้จักความพอเหมาะพอดีการปฏิบัติงานและทำการต่าง ๆ ทำทุกอย่างด้วยความเข้าใจชอบใจแต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัยหรือองค์ประกอบทั้งหลายที่จะลงตัวให้เกิดผลดีงามตามที่มองเห็นด้วยปัญญา

5. การรู้จักเวลา หมายถึง ความมีการลำดับขั้นตอนในการทำงาน สามารถทำงานเสร็จได้ตามกำหนดรู้ รู้กาลเวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจการงานต่าง ๆ เช่น รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไรและทำให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะเวลา ให้ถูกเวลา ตลอดจนรู้จักประมาณเวลาและวางแผนการใช้เวลาอย่างรอบคอบ

6. การรู้จักชุมชน หมายถึง การรู้ว่าชุมชนมีปัญหอย่างไร รู้ว่าชุมชนมีความต้องการอะไร รู้ว่าควรแก้ไขปัญหของชุมชนอย่างไร ให้ความช่วยเหลือชุมชนได้ตามเป้าหมาย สามารถเป็นที่พึ่ง ให้แก่ชุมชนได้รู้ว่าสังคมใดควรที่จะเข้าไปร่วมด้วย ต้องทำตัวเข้ากับสังคมได้โดยถูกต้องตามทำนองคลองธรรม รู้จักการอันควรประพฤติปฏิบัติในที่ชุมชน รู้จักเข้าหาชุมชน สงเคราะห์ บำเพ็ญประโยชน์ แก่ชุมชน

7. การรู้จักบุคคล หมายถึง ความมีความเอื้ออาทรต่อคนในชุมชน ส่งเสริมคนดีให้เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่ สามารถใช้คนภายในชุมชนได้ตรงกับงานหรือความต้องการของคน ภายใน

ชุมชน รู้ความแตกต่างแห่งบุคคลว่าโดยอภัยศักยภาพความสามารถคุณธรรมและรู้ที่จะปฏิบัติตนต่อบุคคล และรู้จักที่จะปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ด้วยดี

2.6.4 ความสำคัญของหลักสัปปริสธรรม 7

ตามความเห็นของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2546: 25-27) ได้กล่าวว่า สัปปริสธรรมทั้ง 7 ประการมี คุณลักษณะที่สำคัญ ซึ่งจะสามารถเชื่อมโยงประสานประโยชน์ให้เกิดมีแก่ผู้นำ และผู้ตาม 7 ประการ ดังนี้

1. รู้หลักการ กล่าวคือ เมื่อบุคคลดำรงตำแหน่ง มีฐานะหรือจะทำอะไรก็ตาม ต้องรู้หลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ รู้กฎเกณฑ์ และกติกาที่เกี่ยวข้อง เช่น อย่างผู้ปกครองประเทศชาติก็ต้องรู้หลัก รัฐศาสตร์ และรัฐภักดีการของรัฐบาล คือกฎหมาย ตั้งแต่รัฐธรรมนูญลงมา แล้วก็ยืนอยู่ในหลักการ ตั้งตนอยู่ในหลักการให้ได้ชุมชน สังคม องค์กร หรือกิจการอะไรก็ตาม ก็ต้องมีหลักการ มีกฎ มีกติกา ที่ผู้นำจะต้องรู้ต้องชัด แล้วก็ตั้งมั่นอยู่ในหลักการนั้น จากข้อความจะเห็นได้ว่า ถ้าบุคคลเข้าใจรู้ถึงต้นเรื่อง คือที่มาของปรากฏการณ์ความที่รู้หลักหรือรู้จักเหตุ (อัมมัญญา) สิ่งหรือเรื่องที่เกิดขึ้น จะทำให้บุคคลรู้หลักในการปฏิบัติเข้าใจในสิ่งที่จะทำ ทำให้รู้จักบทบาทภาระหน้าที่ความรับผิดชอบทุกอย่าง ความรู้เหตุรวมถึงรู้ฐานะเบียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาระหน้าที่ความรับผิดชอบนั้น ๆ

2. รู้จุดหมาย ผู้นำถ้าไม่รู้จุดหมายก็ไม่ว่าจะนำคนและกิจการไปไหน นอกจากรู้จุดหมายมีความชัดเจนในจุดหมายแล้ว จะต้องมีความแน่วแน่มั่นที่เข้าไปถึงจุดหมายด้วย ข้อนี้เป็นคุณสมบัติที่สำคัญมาก เมื่อใจมุ่งจุดหมาย แม้มีอะไรมากระทบกระทั่ง ก็จะไม่หวั่นไหว อะไรไม่เกี่ยวข้อง ไม่เข้าเป้าไม่เข้าแนวทางก็ไม่มัววุ่นวาย ใครจะพูดว่าจ้าวาตาเหน็บแนม เมื่อไม่ตรงเรื่องก็ไม่มัวถ้อยสาไม่เก็บเป็นอารมณ์ไม่ยุ่งกับเรื่องจุกจิกไม่เป็นเรื่อง เอาแต่เรื่องที่เข้าแนวทางสู่จุดหมาย ใจมุ่งสู่เป้าหมายอย่างชัดเจนและมุ่งมั่นแน่วแน่ จากข้อความจะเห็นได้ว่า ถ้าบุคคลรู้ถึงสิ่งที่จะเกิดจากการกระทำที่รู้จักผล (อัตถัญญา) รู้ประโยชน์และรู้โทษที่จะเกิดขึ้น มีวิสัยทัศน์มองเห็นสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น สิ่งที่จะเป็นผลตามมา บุคคลจะรู้และเข้าใจถึงเป้าหมายของการทำงาน รู้จุดหมายของงาน ทำให้การประกอบกิจการงานนั้น ประสบผลแต่ในทางที่ถูกต้อง

3. รู้ตน คือ ต้องรู้ว่าตนเองคือใครมีภาวะเป็นอะไร อยู่ในสถานะใด มีคุณสมบัติ มีความพร้อม มีความถนัด สติปัญญาความสามารถอย่างไร มีกำลังแค่ไหนมีข้อยิ่งข้อหย่อน จุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร ซึ่งจะต้องสำรวจตนเอง และเตือนตนเองอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงตัวเอง ให้มีคุณสมบัติความสามารถยิ่ง ๆ ขึ้นไป ไม่ใช่ว่าเป็นผู้นำแล้วจะเป็นคนสมบูรณ์ไม่ต้องพัฒนาตนเอง ยิ่งเป็นผู้นำก็ยิ่งต้องพัฒนาตนเองตลอดเวลาให้ไปได้ดียิ่งขึ้นไป จากข้อความจะเห็นได้ว่า ถ้าบุคคลรู้จักและเข้าใจตนเอง (อัตตัญญา) ว่ามีความสามารถอย่างไรเท่าไร อย่างไรทำอะไรได้อย่างไหน

ทำไมได้จะคิดจะทำอะไรก็จะมีคามระมัดระวัง รอบคอบ ความรู้จักตนเองนี้จะทำให้บุคคลรู้ว่าจะต้องทำอะไร เพิ่มสิ่งไหน เป็นต้น

4. รู้ประมาณ คือ รู้จักความพอดี หมายความว่าต้องรู้จักขอบเขตขีดขั้นความพอเหมาะที่จะจัดทำในเรื่องต่าง ๆ ท่านยกตัวอย่าง เช่น ผู้ปกครองบ้านเมืองรู้จักประมาณในการลงทัณฑ์อาชญา และการเก็บภาษี เป็นต้น ไม่ใช่เอาแต่จะให้ได้อย่างใจและต้องรู้จักว่าในการกระทำนั้น ๆ หรือในเรื่องรายนั้น ๆ มีองค์ประกอบหรือมีปัจจัยอะไรเกี่ยวข้องบ้าง ทำแค่ไหนองค์ประกอบของมันจะพอดีได้สัดส่วนพอเหมาะ การทำการต่าง ๆ ทุกอย่างต้องพอดี ถ้าไม่พอดีก็พลาดความดี จึงจะทำให้เกิดความสำเร็จที่แท้จริง ฉะนั้น จะต้องรู้จักประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องและจัดให้ลงตัวพอเหมาะพอดีจากข้อความจะเห็นได้ว่า ถ้าบุคคลรู้จักประมาณ (มัตตัญญูตา) ในการกระทำทางกาย คือ พฤติกรรม ท่าทาง การแสดงออก ประมาณในวาจาคือคำพูด ประมาณความคิดทางใจ คือ รู้ที่จะคิดพูดและแสดงออกอย่างถูกต้องเหมาะสมกับบุคคล ชุมชน สถานที่ การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ก็จะอยู่ในความพอดีสมเหตุสมผล

5. รู้กาล คือ รู้จักเวลา เช่น รู้ลำดับ ระยะเวลา จังหวะ ปริมาณ ความเหมาะสมของเวลาว่าเรื่องนี้จะลงมือตอนไหน เวลาไหน จะทำอะไรอย่างไร จึงจะเหมาะ ดังจะเห็นว่าแม้แต่การพูดจาก็ต้องรู้จักกาลเวลา ตลอดจนรู้จักวางแผนงานในการใช้เวลา ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ เช่น วางแผนว่าสังคมมีแนวโน้มจะเป็นอย่างนี้ในเวลาข้างหน้าเท่านั้นและเหตุการณ์ทำนองนี้จะเกิดขึ้น เราจะวางแผนรับมือกับสถานการณ์นั้นอย่างไร จากข้อความจะเห็นได้ว่า ถ้าบุคคลรู้จักบริหารเวลา (กาลัญญูตา) จะสามารถกำหนดจัดการกิจกรรมหรืองานที่ทำได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถวางแผนขั้นตอนการดำเนินการทุกอย่างได้อย่างรู้เท่าทันต่อเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ส่งผลให้สามารถปรับปรุงแก้ไขในกรณีที่เกิดปัญหาและสามารถส่งเสริมพัฒนางานที่ทำให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ได้ตามความสามารถ

6. รู้ชุมชน คือ รู้สังคมตั้งแต่ในขอบเขตที่กว้างขวาง คือ รู้สังคมโลก รู้สังคมของประเทศชาติ ว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร มีปัญหาอะไรมีความต้องการอย่างไร โดยเฉพาะถ้าจะช่วยเหลือเขาก็ต้องรู้ปัญหาความต้องการของเขา แม้แต่ชุมชนย่อย ๆ ถ้าเราจะช่วยเหลือเขาเราต้องรู้ความต้องการของเขา เพื่อสนองความต้องการได้ถูกต้อง หรือแก้ไขปัญหาก็ได้ตรงจุด จากข้อความจะเห็นได้ว่า ถ้าบุคคลรู้จักชุมชน (ปริสัญญูตา) รู้จักสังเกตขณะเดียวกันก็พิจารณาเข้าใจถึงระเบียบ ประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มหรือชุมชนที่จะต้องปฏิบัติสัมพันธ์ด้วย จะทำให้บุคคลเข้าใจถึงแนวโน้มของพฤติกรรม ตลอดจนถึงความต้องการของกลุ่มว่าเป็นไป มีลักษณะหรือทิศทางอย่างไร ส่งผลทำให้การประสานติดต่อการเชื่อมโยงความคิดและการกระทำต่าง ๆ เกิดความราบรื่น กิจกรรมและงานที่ทำร่วมกันตลอดถึงความสามัคคีในเรื่องต่าง ๆ ก็จะเกิดขึ้นได้ง่ายมีการให้ความร่วมมือ เพราะบุคคลเข้าใจและรู้จักชุมชน

7. รู้บุคคล คือ รู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคนที่มาร่วมงานร่วมการร่วมไปด้วยกัน และคนที่เราไปให้บริการตามความแตกต่างเฉพาะตัว เพื่อปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้องเหมาะสม และได้ผลตลอดจนสามารถให้บริการให้ความช่วยเหลือได้ตรงตามความต้องการ รู้ว่าจะใช้วิธีสัมพันธ์พูดจาแนะนำติชมหรือจะให้เขายอมรับได้อย่างไร โดยเฉพาะในการใช้คน ซึ่งต้องรู้ว่าคนไหนเป็นอย่างไร มีความถนัดอัธยาศัยความสามารถอย่างไร เพื่อใช้คนให้เหมาะกับงาน นอกจากนั้นก็รู้ประโยชน์ที่เขาพึงได้ เพราะในการทำงานนั้นไม่ใช่ว่าจะเอาเขามาเป็นเพียงเครื่องมือทำงานได้ แต่จะต้องให้คนที่ทำงานทุกคนได้ประโยชน์ ได้พัฒนาตัวเอง ผู้นำควรรู้ว่าเขาควรจะได้ประโยชน์อะไร เพื่อความเจริญงอกงามแห่งชีวิตที่แท้จริงของเขาด้วย จากข้อความจะเห็นได้ว่า ถ้าบุคคลมีความเข้าใจและสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนและทีมร่วมงานได้ (บุคคลปรองดอง) คือ มีความรู้และเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลว่ามีความสามารถในด้านต่าง ๆ อย่างไร การมอบหมายงานหรือการให้ความช่วยเหลือก็จะถูกต้องเหมาะสม ตรงตามความต้องการของผู้รับและผู้ให้

คุณลักษณะที่สำคัญมาจากองค์ประกอบหลายอย่างดังกล่าว ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความเป็นผู้นำไม่ว่าจะเป็นความรู้ สติปัญญา ความสามารถในการประสานกลุ่มคน ฯลฯ ซึ่งคุณสมบัติของผู้นำมีหลายอย่างหลายด้านและต้องปฏิบัติในด้านต่าง ๆ เหล่านั้น ให้เกิดผลดีคือมีประสิทธิภาพสูงสุด ด้วย ความสำคัญของคุณสมบัติข้างต้น อรรถกถาจารย์ท่านตีความไว้ครอบคลุมการประพฤติในทุกด้านที่จะต้องมีการปกครองและหากพิจารณาตามจะเห็นได้ว่าสัปปริสธรรม 7 ประการนี้ เหมาะสมอย่างยิ่งที่ผู้นำในทุกระดับจะนำไปปรับใช้ โดยเฉพาะผู้นำชุมชนคือผู้ใหญ่บ้าน

ชนาธิป ศรีโท และคณะ (2563: 344) ได้กล่าวว่า หลักสัปปริสธรรม 7 ประการ ซึ่งเป็นธรรมของคณิน การรู้หลักและรู้จักเหตุ เป็นการรู้กฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลาย รู้หน้าที่ของตนเอง อันจะทำให้ปฏิบัติงานตรงตามหน้าที่ มีความสำนึกรับผิดชอบ ความมุ่งหมายและรู้จักผล เข้าใจวัตถุประสงค์ของงานที่ทำ ทำให้ทำงานแล้วเกิดผลสัมฤทธิ์ ก่อให้เกิดประสิทธิผล รู้ตน รู้จัก ตนเอง ว่าโดยฐานะเพศ กำลัง ความรู้ ความสามารถ เป็นอย่างไรและทำการต่าง ๆ ให้สอดคล้อง รู้ประมาณ รู้จักพอดี รู้กาล รู้กาลเวลาที่เหมาะสม ระยะเวลาที่พึงใช้ในการประกอบกิจ หน้าที่ การงาน รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร อย่างไร วางแผนการใช้เวลา เป็นการทำงานอย่างมีคุณค่า คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง แนวทางแห่งการขับเคลื่อนความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีความ มั่นคง ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพอย่างเสมอภาค

สัปปริสธรรม 7 คือ ธรรม 7 ประการของสัตบุรุษที่ทำให้คนให้เป็นสัตบุรุษ คือความ เป็นคนดี ที่สมบูรณ์ เป็นธรรมที่เหมาะสมต่อการเป็นผู้นำ โดยเฉพาะผู้ที่ป็นหัวหน้าคนหรือผู้นำที่ จะต้องเป็นผู้รู้จักเหตุผล รู้จักตัวเองและผู้อื่น รู้จักกาลเทศะโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการรู้จักนินยัสัย ความต้องการความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อจะได้เลือกใช้คนให้ถูกกับงานหรือใช้คนให้ เหมาะสมกับงาน (พระมหาสมควร สีสงคราม, 2550)

2.6.5 ประโยชน์ของสัปปริสธรรม 7

จากการศึกษาสัปปริสธรรมทั้งจากในคัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถาจารย์ ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์สรุปประโยชน์ของหลักสัปปริสธรรม 7 ประการได้ดังนี้ (พระครูโกสุมสมณวัตร (สังวาล กุสุโม/เมตตาเยยา), 2560: 23)

1. ความการรู้จักเหตุช่วยสร้างความตระหนักให้รู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์และความเป็นไปของชีวิตหรือรู้จักหลักความจริง จะคิดจะทำอะไรก็มีหลัก รู้ว่าเมื่อกระทำการสิ่งนี้จะได้ผลตอบแทนเป็นความสุข แต่ถ้ากระทำอีกอย่างหนึ่งจะได้ผลเป็นความทุกข์ เป็นต้น

2. ความการรู้จักผล เมื่อมีเหตุก็ย่อมมีผล เมื่อมีปัญหาอันใดเกิดขึ้นเราจะต้องใช้หลักเหตุผลมาพิจารณาปัญหาเหล่านั้น เพราะผลเกิดจากเหตุเสมอ การรู้จักเปรียบเทียบเหตุและผล จะทำให้เราเป็นคนใจกว้างยอมรับฟังเหตุผลของผู้อื่น

3. ความเป็นผู้รู้จักตน ช่วยสร้างความตระหนักในทุกมิติของชีวิต เช่น ฐานะ ภาวะ เพศ วัย ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมอื่น ๆ มีศรัทธา ศีล สุตตะ จาคะ ปัญญา เป็นต้น แล้วประพฤติตนให้เหมาะสมแก่ภาวะของตน และเมื่อรู้ว่บกพร่องในเรื่องใดก็ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

4. ความการรู้จักประมาณช่วยสร้างความตระหนักให้รู้จักทำทุกสิ่งทุกอย่างหรือดำเนินชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม เป็นต้น ความรู้จักประมาณนี้เป็นทางสายกลางที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้บุคคลต่าง ๆ ได้ประพฤติปฏิบัติกันมา

5. ความรู้จักกาลช่วยสร้างความตระหนักให้รู้จักเวลาที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และรู้จักปฏิบัติตนให้ถูกต้องกับกาลเทศะ กล่าวคือ รู้ว่าในเวลาเช่นไรควรจะทำอะไร การรู้จักกาลเวลาจะทำให้ไม่ดำรงตนอยู่ในความประมาท ไม่ทำให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์

6. ความรู้จักชุมชนช่วยสร้างความตระหนักให้รู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดี ควรคบหาสมาคมควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่ เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมชนนั้น ๆ ควรวางตัวอย่างไร ควรทำอะไรควรพูดอย่างไร เช่น เมื่อเข้าหาผู้ใหญ่ควรแสดงอาการอ่อนน้อมมีสัมมาคารวะ เมื่อเข้าวัดควรสำรวม กาย วาจา ใจ ไม่แสดงอาการตลกคึกคะนอง เป็นต้น ความเป็นผู้รู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชนและสังคม รู้ரியที่จะพึงประพฤติ แล้วประพฤติตนให้เหมาะสมต่อชุมชนและสังคมนั้น ๆ

7. ความรู้จักบุคคลช่วยสร้างความตระหนักให้รู้จักประเภทบุคคลแต่ละคนว่าฉลาดหรือโง่ เป็นคนพาลหรือเป็นบัณฑิต มีความสามารถหรือไม่ มีคุณธรรมหรือไม่ แล้วเลือกคบหาให้เป็นคุณประโยชน์ เลือกใช้ให้เหมาะสมกับกิจการหรือเพื่อที่จะปฏิบัติกับเขาได้อย่างเหมาะสมและที่สำคัญก็คือจะสนทนากับเขาอย่างรู้เรื่องและราบรื่น เกิดการประสานงานที่ดีในทุกมิติ

นวรัตน์ วงศ์รุ่งอนันต์ (2565) ได้กล่าวว่า ชีวิตของคนนั้นไม่ยืนยาว เราทุกคนต่างก็รู้ว่าที่มา แต่เราทุกคนไม่สามารถรู้ได้ว่าที่ที่เราจะไปเราจะไปที่ไหน ดังนั้นทุก คนจึงควรที่จะทำปัจจุบันให้ดีที่สุด

เพื่อหวังว่าเมื่อถึงเวลาที่จะต้องจากไปจริง ๆ เราจะได้ไปสู่สิ่งที่ดี ๆ การทำงานกับโรงพยาบาลรามาธิบดีมาอย่างยาวนาน ผ่านผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานมากมายทั้งในแผนกและนอกแผนก เห็นการจากลาโลกวิภูสงสารไปก็หลายท่าน ได้เรียนรู้ปัญหา ภายในกาย ภายในใจทั้งตนเองและผู้อื่น ทุกคนล้วนมีปัญหาในการดำเนินชีวิตแตกต่างกันไป ทั้งในด้านครอบครัวและที่ทำงาน ต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด เพื่อเลี้ยงกายตนเองและครอบครัวที่เป็นพันธะผูกพัน การดำเนินชีวิตที่ผ่านมาทำได้ ประจักษ์ว่าธรรมสามารถช่วยในการดำเนินชีวิตของเราได้เพื่อที่เราจะได้ จากไปสู่สิ่งที่ดี ๆ ฉะนั้นในโอกาสนี้ ได้ประจักษ์กับตัวเองและใช้ในการดำเนินชีวิต ในการทำงาน ในการอยู่ร่วมกันซึ่งหวังว่าถ้าทุกคนมีอยู่ในตัวเองจะทำให้การทำงานมีความสุขทั้งตนเองและเพื่อนร่วมงานและจะทำให้ผู้บริหารมีความสุขตามไปด้วยธรรมที่ได้ประจักษ์เห็นคือ “สัปปุริสธรรม 7 ประการ” สัปปุริสธรรม เป็นธรรมเพื่อให้คนเป็นคนที่ดี มี 7 ประการ คือ

1. ธัมมัญญตา คือ รู้จักเหตุ รู้จักธรรม รู้หลักความจริง รู้หลักเกณฑ์ กฎแห่งธรรมตา รู้จักวิเคราะห์สาเหตุของ สถานการณ์ที่จะทำให้เกิดผลเช่น การท างานอย่างไรให้บรรลุเป้าหมายทำให้เกิดความพึงพอใจของผู้รับบริการและเพื่อน ร่วมงาน

2. อัตถัญญตา คือ รู้จักผล รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากการกระทำ เช่น รู้ว่าการให้บริการด้วยความเต็มใจและปรารถนาดีนั้นจะเกิดความพึงพอใจของผู้มารับบริการ ทำให้หน่วยงานเป็นที่รัก ต่อบุคคล ประโยชน์ที่ได้รับอาจมีการบอกต่อเป็นเครือข่ายออกไปถึงความดีงามซึ่งเป็นผลที่ได้รับตามมา

3. อัตตัญญตา คือรู้จักตน รู้ตัวว่าเราอยู่ในสถานภาพเป็นอะไร ฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความสามารถ ความถนัด ว่าขณะนี้เราทำอะไรเพื่อความดีงามของหน่วยงาน ประพฤติตนเหมาะสมในการอยู่ร่วมกัน ความรับผิดชอบใน หน้าที่และรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงต่อไป

4. มัตตัญญตา คือรู้จักประมาณ คือความพอดี คฤหัสถ์รู้จักประมาณในการใช้จ่าย โภคทรัพย์ รู้กำลังในการทำงานของตนเช่น การท างานหลายๆอย่างเพื่อความเพียงพอในการหล่อเลี้ยงชีวิตถ้ารู้จักประมาณ ก็จะทำให้ไม่เดือดร้อนในการ ต้องต่อสู้ดิ้นรนในการหาเงินเพิ่ม

5. กาลัญญตา คือ รู้จักกาล รู้กาลเวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาในการประกอบอาชีพ การงานกระทำหน้าที่การ งานให้ตรงต่อหน้าที่ ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ทันเวลา ให้เหมาะสมเวลา เช่น มาทำงานช้าแต่อยากกลับเร็ว ทุกอย่างเร่งรีบไปหมดเกิดความไม่สมดุล

6. ปริสสัญญตา คือรู้จักชุมชน รู้จักกลุ่มบุคคล รู้จักหมู่คณะ รู้จักกลุ่มผู้มารับบริการว่า กริยาที่เราแสดงออกมา นั้น ต้องพูด ต้องทำและปฏิบัติแบบนี้ ผู้มารับบริการแบบนี้ควรสงเคราะห์อย่างไร เราต้องปฏิบัติอย่างไร พูดอย่างไร สงเคราะห์ผู้มารับบริการแบบไหน เพื่อประโยชน์สูงสุด

7. บุคคลโปรปรียญตา คือ รู้จักบุคคลว่า บุคคลมีความแตกต่าง มีอัธยาศัยไมตรีเป็นอย่างไร มีความสามารถมี คุณธรรมอย่างไร ผู้ใดหยิ่งหรือหย่อนอย่างไร แบบไหน ควรจะคบหรือไม่ เช่นนี้เป็นต้น

จากทั้งหมดที่กล่าวมาอาจบอกได้ว่า สัปปริสธรรม เป็นธรรมที่ทำให้คนรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตนเอง รู้จักประมาณ รู้จัก กาลเวลา รู้จักชุมชนที่อยู่ รู้จักความแตกต่างของบุคคล เพื่อเข้าใจชีวิต และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข เมื่อเรามี ความสุขในการดำเนินชีวิต เราก็จะสามารถสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ให้เกิดขึ้นแก่สังคม ถ้าทุกคนทำตามธรรมข้อนี้ได้สังคมเราก็จะเป็น สังคมที่มีแต่คนดี ๆ มีความสุข ทุกคนล้มตาขึ้นมาคิดถึงความดีที่จะทำในวันนี้ พากายไปอาบน้ำ แปรงฟันให้กาย แต่งตัวให้กายพากายออกไปทำงาน หาข้าวให้กายกิน พากายไปขับถ่าย ฯลฯ หาเลี้ยงกายด้วยวิธีต่าง ๆ กันไป อาชีพต่าง ๆ กันไป สุดท้ายกายก็ต้องตาย บางคนเล่นเกมสับสนะ บางคนเล่นแพ็กมาเล่นใหม่ บทบาทใหม่ สถานะใหม่ บางคนสามารถคาดหมายได้ว่าจะมาเล่นแบบไหน ดูได้จากการดำรงตนในชีวิตในชีวิตประจำวัน

แก้ว ชิตตะขบ (2554: ออนไลน์) ได้กล่าวถึงนักวิชาการว่า สัปปริสธรรมแปลว่า ธรรมของสัตบุรุษธรรม ที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ ธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติของคนดี คำว่า สัตบุรุษ หมายถึง คนที่มีความประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ คือมีพฤติกรรมถูกต้องตามทำนองคลองธรรมหรือเรียบร้อยดีไม่มีโทษ เป็นผู้มิจิตสงบระงับจากบาปอกุศลธรรม ไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน

ในที่นี้มีกุศลธรรม 7 ประการเป็นเครื่องพิสูจน์ให้ทราบได้ชัดว่า เมื่อมีประจำในจิตสันดานของบุคคลใด บุคคลนั้นไม่ว่าจะเป็นสตรีหรือบุรุษ ย่อมได้รับการขนานชื่อว่า สัตบุรุษ

กุศลธรรม 7 ประการนี้เรียกว่า สัปปริสธรรม 7 มีอธิบายดังนี้

1. ัมมัญญตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุ หมายถึง ความเป็นผู้รู้หลัก คือความเป็นผู้รู้จักว่าสิ่งนี้เป็นเหตุของสิ่งนั้น สิ่งนั้นเป็นเหตุของสิ่งนี้ เช่นรู้ว่า เมื่อคนเราขาดอิทธิบาท 4 ในการประกอบอาชีพ ทำมาหากิน หรือในการทำกิจต่างๆ ก็จะไม่ประสบความสำเร็จ เป็นต้น

กล่าวอีกนัยหนึ่ง ได้แก่ ความเป็นผู้รู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต ในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินกิจการต่าง ๆ โดยรู้เข้าใจสิ่งทีตนจะต้องประพฤติปฏิบัติตามเหตุผล เช่น ชาวพุทธรู้ว่าหลักธรรมเพื่อการสร้างตนให้มีหลักฐานมั่นคงทางเศรษฐกิจ หรือหลักการแสวงหาทรัพย์ในทางที่ชอบคืออะไร มีอะไรบ้าง ผู้นำประเทศทราบถึงหลักการปกครองประเทศที่ดีเป็นอย่างไร มีอะไรบ้าง รู้ว่าจะต้องกระทำเหตุนี้หรือกระทำตามหลักการนี้ จึงจะให้เกิดผลที่มุ่งหมายหรือต้องการนั้น ๆ เป็นต้น ตลอดจนขั้นสูงสุดคือรู้เท่าทันกฎกรรมดาหรือหลักความจริงของธรรมชาติเพื่อปฏิบัติต่อโลกและชีวิตได้อย่างถูกต้อง มีจิตเป็นอิสระ ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุ

2. อัตถัญญตา ความเป็นผู้รู้จักผล หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักว่า ผลอันนี้เกิดจากเหตุอันนี้ เช่น เมื่อไม่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพทำมาหากินในทางสุจริต การศึกษาเล่าเรียนหรือในการทำกิจต่างๆ ก็รู้ว่าเป็นเพราะขาดหลักอิทธิบาท 4 กล่าวคือ ไม่มีฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ในการประกอบอาชีพนั้น ในการศึกษาเล่าเรียนนั้น หรือในการทำงานนั้น เป็นต้น

กล่าวอีกนัยหนึ่ง ได้แก่ ความเป็นผู้รู้จักอรรถคือ ความหมายหรือความมุ่งหมายของ หลักการที่ตนต้องปฏิบัติ โดยมีความเข้าใจประโยชน์ที่ประสงค์หรือวัตถุประสงค์ของกิจการที่ตนทำ รู้ว่าสิ่งที่ตนทำอยู่อย่างนั้นๆ ดำเนินชีวิตอย่างนั้นๆ เพื่อประสงค์ประโยชน์อะไรหรือควรจะได้บรรลุผลอะไร รวมถึงรู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่อง จากการกระทำหรือความเป็นไปตามหลัก เช่น รู้ว่าหลักธรรม หรือพุทธศาสนสุภาษิตข้อนั้นๆ มีความหมายว่าอย่างไร การที่ตนกระทำอยู่อย่างนั้นมีความมุ่งหมายอย่างไร เมื่อทำไปแล้วจะบังเกิดผลอะไรบ้าง ดังนี้ เป็นต้น ตลอดจนถึงขั้นสูงสุดคือรู้ความหมายของคติ ธรรมตาและประโยชน์ที่เป็นจุดหมายแท้จริงของชีวิต

3. อัตตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักตน หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ความสามารถ ความถนัดและคุณธรรม เป็นต้น ของตนว่ามีสภาพอย่างไร แล้วประพฤติปฏิบัติ ตนให้เหมาะสมและทำการต่าง ๆ ให้สอดคล้องถูกต้องที่จะสัมฤทธิ์ผล ตลอดจนพร้อมแก้ไขปรับปรุงตน ให้เจริญงอกงามถึงความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กล่าวอีกนัยหนึ่ง ได้แก่ ความสามารถมองตนเองออก ว่าตนเองเป็นใคร มีฐานะและ ภาวะอย่างไร กำลังต้องการอะไร เมื่อมองออกแล้วก็พยายามปรับตนเองให้เป็นอย่างที่ตนเป็นได้อย่าง ถูกต้องเหมาะสม พยายามวางตนให้เหมาะสมกับฐานะและภาวะของตนและใช้กำลังความรู้ ความสามารถของตนพัฒนาตนเองให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการในทางที่ชอบ รวมถึงความรู้จักหยุดยั้ง ความต้องการอันเกินขอบเขตกำลังความรู้ความสามารถของตน และหยุดยั้งการแสวงหาอันเกินกำลัง หรือในทางที่มีขอบธรรม อันจะทำให้ตนเดือดร้อนในภายหลัง

4. มัตตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณ หมายถึง ความรู้จักพอดีในสิ่งต่าง ๆ เช่น รู้จัก ประมาณในการบริโภคและการใช้จ่ายทรัพย์ รู้จักความพอเหมาะในการพูด การปฏิบัติกิจและการ ทำการงานทุกอย่างด้วยความเข้าใจวัตถุประสงค์เพื่อผลดีแท้จริงที่พึงต้องการ โดยมีใช้เพียงเพื่อเห็นแก่ความพอใจ ชอบใจ หรือเอาแต่ใจของตน แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัยหรือองค์ประกอบทั้งหลายที่จะลงตัวให้เกิด ผลดีงามตามที่มองเห็นด้วยปัญญาความรู้จักประมาณในสิ่งต่างๆ ดังกล่าวนั้นต้องเป็นไปใน 3 ขณะ คือ ในขณะแสวงหา ในขณะรับ และในขณะบริโภคใช้สอย โดยความรู้จักประมาณในขณะแสวงหา ย่อมเป็นเหตุให้ประกอบอาชีพโดยทางที่ชอบธรรมไม่ไฝ่สูง ทะเยอทะยานจนเกินประมาณ อันจะ ก่อให้เกิดการแสวงหาในทางทุจริตต่อมา

ความรู้จักประมาณในขณะรับย่อมเป็นที่ยินดีและเลื่อมใสของบุคคลผู้ให้และไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนในภายหลัง ทั้งเป็นที่สรรเสริญของบุคคลผู้อื่นด้วย ส่วนความรู้จักประมาณในขณะบริโภคใช้สอย โดยการพิจารณาอย่างรอบคอบแล้วบริโภคอาหารหรือใช้สอยพัสดุสิ่งของต่างๆ ให้พอเหมาะพอควร ไม่ให้มากเกินไป ไม่ให้ฟุ่มเฟือยนัก ก็จักเป็นเหตุให้เกิดความเจริญ เช่น เมื่อบริโภคอาหารพอเหมาะพอดีก็จะก่อให้เกิดความมีสุขภาพ ดีแก่ร่างกายและเมื่อร่างกายปราศจากโรคแล้ว หากต้องการฝึกอบรมจิตใจให้เป็นสมาธิหรือให้เกิดปัญญา ก็ทำได้ง่ายขึ้น เป็นต้น

5. กาลัญญตา ความเป็นผู้รู้จักกาล หมายถึง การรู้จักเวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจการทำหน้าที่การงาน เช่น ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสมเวลา เป็นต้น หรือการรู้จักกาลเวลาในอันที่จะประกอบกิจนั้น ๆ เป็นต้นว่า ตนมีหน้าที่การงานจะพึงทำหลายอย่างด้วยกัน จะเป็นกิจทางโลกหรือทางธรรมก็ตาม จะต้องแบ่งเวลาให้เหมาะสมแก่กิจที่จะต้องทำนั้น ๆ การงานจึงจะดำเนินไปโดยเป็นระเบียบเรียบร้อยดี ไม่ยุ่งย่งยุ่งเหยิง คั่งค้าง อากูล ตลอดจนรู้จักกะเวลาและวางแผนการใช้เวลาอย่างได้ผล

6. ปริสัญญุตตา ความเป็นผู้รู้จักประชุมชน หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักถิ่น รู้จักที่ชุมนุม รู้จักสังคม คือรู้จักว่า ชุมชนหรือสังคมนั้นเป็นอย่างไร จะต้องปฏิบัติอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับสังคมนั้น เพื่อให้สามารถเข้ากับชุมชนนั้น โดยไม่ก่อเหตุหรือประหมา เช่น เมื่อไปร่วมพิธีงานศพจะต้องแต่งกายจะพูดและจะทำอย่างไร เมื่อเข้าวัดไปในพิธีทำบุญต่าง ๆ จะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร จึงจะเหมาะสมจะวางตัวอย่างไรเมื่อพูดคุยกับพระสงฆ์ เป็นต้น

กล่าวอีกนัยหนึ่ง ได้แก่ ความรู้การอันควรประพฤติปฏิบัติในถิ่นที่ชุมนุมและต่อชุมชนนั้นว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหาควรทำกริยาอย่างนี้ ควรต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้ มีระเบียบวินัยอย่างนี้ มีวัฒนธรรมประเพณีอย่างนี้ มีความต้องการอย่างนี้ ควรเกี่ยวข้อง ควรสงเคราะห์ อนุเคราะห์ ควรรับใช้ ควรบำเพ็ญประโยชน์อย่างนี้ ๆ เป็นต้น

7. ปุคคลปรปรัญญตา ความเป็นผู้รู้จักเลือกคบบุคคล หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักบุคคล คือรู้จักและเข้าใจความแตกต่างแห่งบุคคลว่าโดยอัธยาศัย ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น ใคร ๆ ยิ่งหรือหย่อนอย่างไรและรู้จักที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น ๆ ว่าควรคบหรือไม่ จะใช้ จะตำหนิ ยกย่อง และแนะนำสั่งสอนอย่างไรจึงจะได้ผลดี เป็นต้น

กล่าวอีกนัยหนึ่ง ได้แก่ความสามารถอ่านคนออก โดยรู้จักบุคคลแต่ละคนว่ามีลักษณะนิสัยเป็นอย่างไร มีความสามารถในด้านใด มีคุณภาพเป็นอย่างไร ชอบหรือไม่ชอบอะไร ใครควรคบหรือไม่ควรคบอย่างไร เป็นต้น เมื่อรู้จักลักษณะนิสัยของบุคคลนั้นๆ เป็นอย่างไรแล้ว ก็สามารถที่จะปฏิบัติต่อเขาได้อย่างถูกต้อง

สัปปริสธรรมทั้ง 7 ข้อนี้ สรุปเป็นคำจำกัดให้กำหนดง่าย ๆ ว่า รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้สังคม รู้บุคคล เป็นกุศลธรรมที่ทำให้บุคคลเป็นคนดี โดยไม่ขึ้นอยู่กับชาติกำเนิด ฐานะ ความ

เป็นอยู่ หรือความมีการศึกษาสูง บุคคลใดเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักความพอดี รู้จักเวลา รู้จักชุมชนหรือสังคม และรู้จักเลือกคบคน บุคคลนั้นก็สามารถที่จะเป็นคนดี เป็นมนุษย์สมบูรณ์แบบ หรือเรียกว่า เป็นคนเต็มคน คนดีที่แท้ ซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกที่ดีมีคุณค่าอย่างแท้จริงของมนุษยชาติ

2.7. บริบทพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน

2.7.1 กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านโนน ตำบลโนน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ชาวผู้ไท เป็นชนชาติไทยสาขาหนึ่งที่อยู่ในแคว้นสิบสองจุไทยที่มีเขตแดนเป็นบริเวณกว้างขวาง คือ (สุดใจ ศรีศิริรินทร์ 2544: สัมภาษณ์)

ทางเหนือ	จรมณพลตังเกีย แดนจีน
ทางตะวันออก	จรมณพลฮุนหน้า แดนญวน
ทางตะวันตก	จรดสิบสองปันนา
ทางใต้	จรดกรุงศรีสัตนาคนหุต

ในแคว้นสิบสองจุไทย มีเมืองแก่ง เมืองไล เป็นถิ่นที่อยู่ของชาวผู้ไท พื้นที่เมืองทั้งสองนี้เป็นป่าเขาไม่อุดมสมบูรณ์นัก เมืองทั้งสองต่างมีเมืองขึ้นสิบเอ็ดเมืองซึ่งกรมพระยาดำรงราชานุภาพก็ได้กล่าวไว้ในคำนำพงศาวดารเมืองแก่งและพงศาวดารเมืองไลว่า "เมืองไล เมืองแก่ง อยู่ในแคว้นสิบสองจุไทย แรกที่ชนชาติไทยจะอพยพลงมาสยามประเทศแต่ดึกดำบรรพ์ตั้งอยู่ที่นี้ก่อน แม้ทุกวันนี้พลเมืองที่อยู่ในแคว้นนี้ก็เป็นไทยโดยมาก เรียกกันว่า "ผู้ไท"

แคว้นสิบสองจุไทย เป็นดินแดนปลายสุดของพระราชอาณาเขตสยาม เคยถูกพวกจีนฮ่อยกพลเข้ามาปล้นฆ่าเผาบ้านเรือนราษฎร เมื่อ พ.ศ. 2428 และ พ.ศ. 2430 ถึง 2 ครั้ง เหตุที่แคว้นสิบสองจุไทยถูกรุกรานบ่อยครั้งเนื่องจากเป็นดินแดนทางผ่าน เวลาจีนยกทัพมาปราบญวนก็ต้องผ่านดินแดนสิบสองจุไทย ญวนไปรบจีนก็ต้องผ่านดินแดนสิบสองจุไทยและมักจะปะทะกันในบริเวณนี้ ชาวผู้ไทก็ต้องพลอยได้รับความเดือดร้อนไปด้วย

พงศาวดารกล่าวว่าชาวผู้ไทที่อยู่ในสิบสองจุไทยแบ่งออกเป็น 2 พวก คือ

1. พวกผู้ไทดำ เป็นไทแท้ อยู่ในเมืองแก่ง เมืองคุง ม่วย ลา โมะ หวัด และเมืองซาง เมืองควาย รวมทั้งหมด 8 เมือง มีผู้ไทที่ตั้งตัวเป็นเจ้าของชื่อว่า ชุนลอคำ
2. พวกผู้ไทขาว ต้นกำเนิดเป็นจีนแซ่ฟ่อ อพยพมาจากเมืองลิ้มเจาใกล้เมืองกวางตุ้ง" เข้ามาอยู่กับพวกผู้ไทที่เมืองไล เมืองเจียน เมืองมูม เมืองบาง รวม 4 เมือง ต่อมาจีนแซ่ฟ่อได้เป็นเจ้าของเมือง จึงผสมผสานเป็นชาวผู้ไทขาวเชื้อสายจีน

เมื่อรวมชาวผู้ไทที่อยู่ในเมืองต่าง ๆ แล้วได้ 12 เมือง จึงเรียกว่าสิบสองผู้ไทหรือสิบสองจุไท ตามพงศาวดารเมืองแกลงและพงศาวดารเมืองไถ่ นั้น ในเมืองทั้งสองมิได้มีแต่ชนชาติผู้ไทเท่านั้น ยังมีชนชาติอื่นรวมอยู่ด้วย ได้แก่ พวกข่า แม้ว เข่า พม่า และชนชาติอื่น ๆ

บ้านเรือนของชาวผู้ไทเป็นแบบเรือนหลังคาสูง ใช้แฝกมุงหลังคาฝาไม้ไผ่สานขัดกันเป็นห้องเล็ก ๆ ได้เป็นจำนวนมาก 9-11 ห้อง บางบ้านก็จะไม่กั้นห้อง ญาติพี่น้องรวมอยู่ด้วยกันเป็นครอบครัวใหญ่ ในเรือนหลังหนึ่งจะมีทั้งลูกเขย ลูกสะใภ้ ที่กลางเรือนมีเตาไฟ 2-3 เตา สำหรับใส่ไฟผิงและมียี่เกเตาหนึ่งต่างหากสำหรับนั่งข้าวกินกับข้าว เรือนแต่ละหลังมีได้สูงเพื่อใช้เป็นที่พักหัตถกรรม สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ถ้าเป็นเงินเป็นทองก็จะฝังไว้ใต้ดิน

ในปัจจุบันชาวผู้ไทได้เปลี่ยนแปลงการปลูกสร้างบ้านเรือนเหมือนอย่างคนไทย การสร้างเรือนทรงขึ้นหยาใช้กระบอกจูดใต้ให้แสงสว่างในเวลากลางคืน

การทำมาหากินของชาวผู้ไท แต่เดิมทำไร่ผัก ไร่แตง ต่อมาเมื่อมีการอพยพโยกย้ายมาอยู่ในเมืองไทยทางแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงได้เปลี่ยนมาประกอบอาชีพทำนา ค้าขายโคกระบือ เลี้ยงหมู เป็ดไก่ ทำไร่ฝ้าย พาหนะที่ใช้ใช้โคเทียมเกวียนบรรทุกสิ่งของส่งไปขายยังที่ต่าง ๆ

ในราว พ.ศ. 2321 ดินแดนส่วนนี้ได้ตกมาเป็นของประเทศไทยในรัชกาลของพระเจ้ากรุงธนบุรีเพราะเมื่อได้เวียงจันทน์และหลวงพระบางแล้วแคว้นสิบสองจุไท ซึ่งอยู่ในความปกครองของ 2 เมืองนี้จึงรวมมาด้วย แต่เมื่อญวนปราบกบฏแล้วตั้งตัวเป็นอิสระในสมัยรัชกาลที่ 1 แล้วญวนได้ขยายอำนาจมาครอบครองดินแดนส่วนนี้ได้เกือบทั้งหมด ภายหลังมีจีนฮ่อมาแผ่อำนาจอยู่เหนืออีกด้วย จึงต้องส่งส่วยให้แก่ญวนและจีนฮ่อ เลยได้นามว่า "เมืองสามส่วยฟ้า" หรือ "สามฝ่ายฟ้า" ราษฎรที่อยู่อาศัยต้องทิ้งถิ่นฐานอพยพเข้ามาอยู่ในหัวเมืองชั้นใน ซึ่งก็คงจะพากันอพยพลงมายังลุ่มแม่น้ำโขงทางฝั่งซ้าย แต่จะอพยพไปตั้งบ้านเมืองที่ใดบ้างไม่ปรากฏหลักฐานเป็นที่แน่ชัดคงพบแต่ว่าราวปลายรัชกาลที่ 1 หรือต้นรัชกาลที่ 2 ได้เกิดฝนแล้งราษฎรอดคัดขาดแคลน ท้าวท้าวซึ่งเป็นหัวหน้าคนผู้ไทจึงเกลี้ยกล่อมราษฎรทั้งชายและหญิงได้ประมาณ 10,000 คน พากันอพยพลงมาพึ่งพระบรมโพธิสมภารอยู่ที่เวียงจันทน์

เมื่อประมาณ พ.ศ. 2388 เจ้าอุปราชเมืองเวียงจันทน์ ซึ่งลงมาอยู่กรุงเทพมหานครรับอาสาไปปราบปรามกบฏเจ้าอนุวงศ์ จึงโปรดให้พระยาสงครามเป็นแม่ทัพขึ้นไปรวบรวมกองทัพหัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออกได้ประมาณหมื่นเศษไปตีเมืองวัง เมืองตะโปน เมืองนอง เมืองเชียงรม เมืองผาบ้ง หลังจากแม่ทัพนายกองตีเมืองชนะแล้วกลับลงมาได้กวาดต้อนครอบครัวชาวผู้ไทเมืองวังจำนวน 852 คน เมืองตะโปน 575 คน เมืองนอง 130 คน เมืองพิน 122 คน เมืองคำม่วน 805 คน รวม 2,484 คน โปรดให้ถามความสมัครใจจะอยู่ตำบลใด ราชวงศ์เมืองวังสมัครใจอยู่ที่บ้านภูนิหารายณ์ เมืองท้าวล้าควนเจ้าเมืองคำเกิดอยู่กาฬสินธุ์ ท้าวโรงกลางเมืองวังอยู่บ้านประชาวพังงาเมืองสกลนคร บ้านขอนแก่นเมืองกาฬสินธุ์

บางตำรากล่าวถึงการอพยพเข้ามาของชาวผู้ไทว่าได้เข้ามาตั้งภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาอยู่ที่กาฬสินธุ์มากที่สุด ที่อำเภอภูผามาศ บ้านโพน บ้านหนองยาง บ้านหนองช้าง ประมาณ 300 หลังคาเรือน ที่นครพนม ชาวผู้ไทอาศัยอยู่ในตำบลเรณู (ปัจจุบันเป็นอำเภอเรณูนคร) อำเภอธาตุพนม อำเภอดำชะอี อำเภอนาทก อำเภอศรีสงคราม และในสกลนคร ชาวผู้ไทอยู่ในเขตอำเภอพรรณานิคม อำเภอวาริชภูมิ อำเภอนวนนิวาส มีชาวผู้ไทอยู่ในท้องที่จังหวัดอุดรธานีก็มี ในบางตำบลจังหวัดอุบลราชธานีก็มี มีท่านผู้รู้ได้กล่าวถึงชาวผู้ไทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือว่าน่าจะเป็นผู้ไทดำ เนื่องจากชาวผู้ไทที่นั่นนิยมการเผาศพ การแต่งกายก็ใช้สีดำ ต่างจากผู้ไทขาวที่นิยมการแต่งกายสีขาวและถือธรรมเนียมการฝังศพอย่างจีน คือทำฮวงซุ้ยบรรจุศพไว้

นอกจากนี้ยังมีผู้ไทดำบางครั้งก็เรียกลาวทรงคำที่ถูกกวาดต้อนมาอยู่ที่กรุงเทพมหานคร จากหลักฐานปรากฏว่า พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าให้ไปตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่เมืองเพชรบุรี ซึ่งเดิมได้มีชาวไทดำอพยพไปตั้งบ้านเรือนอยู่ก่อนแล้ว คนทั่วไปมักเรียกผู้ไทดำว่า ลาวซ่งเชื้อสายลูกหลานของลาวซ่งที่อยู่ในเมืองเพชรบุรีมีหลายพันคน พวกลาวซ่งใช้แซ่อย่างจีน แต่ใช้อักษรสยาม นอกจากนี้ยังมีลาวซ่งอยู่ในหลายจังหวัด เช่น สุพรรณบุรี ราชบุรี นครปฐม พิจิตร สุราษฎร์ธานี ฯลฯ

ชาวผู้ไทมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นของตนเองและยังคงรักษาเอกลักษณ์อันดีงามของตนไว้ ไม่ว่าจะเป็นอยู่ ณ ที่ใดในจีน พม่า ไทย ตามป่าเขาสำเนาไพรเขตชายแดนหรือในบริเวณเมืองแก่งอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนดั้งเดิมของชาวผู้ไท ซึ่งในปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็นเดียนเบียนฟู ชาวผู้ไทมีลักษณะการแต่งกาย คติความเชื่อขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดจากบรรพบุรุษจนถึงรุ่นลูกหลานเป็นแบบดั้งเดิมอยู่จะมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย

ลักษณะของการรวมตัวของชาวผู้ไทในภาคอีสาน รวมทั้งการดำรงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ เห็นได้จากครั้งที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงต่างประเทศ ได้เสด็จไปตรวจราชการมณฑลอุดร มณฑลอีสานใน พ.ศ. 2449 ได้ทรงบรรยายถึงพวกผู้ไทว่ามีถิ่นเดิมอยู่ทางเมืองข้างฝ่ายเหนือ พูดภาษาไทย มีชาวผู้ไทอยู่ที่เรณูนครเป็นจำนวนถึง 11,986 คน ลักษณะผู้หญิงผู้ไทหน้าตาหมดจด มีฝีมือในการฟ้อนรำ การทำผ้า โดยเฉพาะการทอผ้าแพรวา เป็นผ้าห่มเฉียงไหล่ หรือใช้เป็นผ้าสไบสำหรับผู้หญิงนิยมใช้ในเทศกาลงานบุญตามประเพณีต่าง ๆ เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวผู้ไทที่อาศัยอยู่หลายท้องที่ของภาคอีสาน (สุดใจ ศรีศิริพันธ์ 2544: สัมภาษณ์)

2.7.2 ชาวผู้ไทในประเทศไทย

เอกรินทร์ พิงประชา (2568: ออนไลน์) ได้กล่าวว่า ผู้ไท มีถิ่นฐานดั้งเดิมเดิมอยู่บริเวณลุ่มน้ำแดง - ดำ ทางตอนเหนือของเวียดนาม ตอนเหนือของลาว เชื่อมต่อกับตอนใต้ของจีน ต่อมาใน พ.ศ.

2369 ช่วงศึกเจ้าอนุวงศ์ ผู้ไทและกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ได้เคลื่อนย้ายเข้ามาในประเทศไทยและตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ภาคอีสาน อัตลักษณ์ที่โดดเด่นของคนกลุ่มนี้ ปรากฏผ่านภาษาและการแต่งกาย รวมทั้งความเชี่ยวชาญในการทอผ้า ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน โดยเฉพาะผ้าฝ้ายย้อมครามและผ้าไหมแพรวา ที่นิยมนำมาตัดเย็บเป็นชุดประจำกลุ่มเพื่อรำถวายพระธาตุเรณู

ผู้ไท หรือ ภูไท เป็นชื่อเรียกของกลุ่มชาติพันธุ์นี้ ผู้ไท ในที่นี้หมายถึง “คนผู้เป็นไท” ขณะที่ภูไทนั้นหมายถึง “ชนเผ่าไทที่อาศัยอยู่บนภู” ถึงแม้ว่าชื่อเรียกทั้งสองชื่อนี้จะยังไม่มีข้อสรุปชัดเจนว่าจะใช้ชื่อใดเป็นหลัก เนื่องจากในแวดวงวิชาการและในกลุ่มชุมชนชาวผู้ไทเองนั้นใช้ทั้งสองชื่อหากแต่เอกสารชิ้นนี้จะใช้ชื่อเรียกว่า “ผู้ไท” ตามอย่างสมาคมผู้ไทโลก ที่เป็นแกนหลักในการจัดงานวันผู้ไทโลกมาอย่างต่อเนื่องหลายปี อย่างไรก็ตาม ชื่อเรียกของชาวผู้ไทนี้ยังปรากฏการใช้ “ผู้ไทย” ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเอกสารทางราชการ เนื่องจากผูกโยงกับความเป็นสมาชิกของรัฐบาล

ชาวผู้ไทแต่เดิมนั้น ตั้งชุมชนในแถบลุ่มน้ำแดง - ดำ ทางตอนเหนือของเวียดนาม ตอนเหนือของลาว เชื่อมต่อกับตอนใต้ของจีน หรือเรียกว่าบริเวณสิบสองจุไท มีเมืองหลักสิบสองเมือง มีกลุ่มคนที่เรียกว่า ผู้ไทดำ และผู้ไทขาว ปัญหาความขัดแย้ง และการรุกรานของชนต่างกลุ่ม ส่งผลให้ผู้ไทดำเริ่มอพยพโยกย้ายจากเมืองแถบลุ่มน้ำแดงที่ราบทางตอนใต้ จวบจนถึงที่ราบเชิงขวาง ต่อมาเมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้าตากสินสั่งการให้นำกำลังไปตีเมืองลาว จนได้ผนวกเมืองลาวทั้งหมดเป็นเมืองประเทศราช และกวาดต้อนผู้คนจากเมืองทันต์ และเมืองม่วยกลับมายังประเทศไทย แล้วให้ไปตั้งบ้านเรือนที่เมืองเพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี และลพบุรี ในสมัยเจ้าอนุวงศ์ครองนครเวียงจันทน์นั้น ท้าวเก่า ผู้นำชาวผู้ไทดำจากเมืองน่าน้อยฮ้อยหนู ได้นำพาชาวผู้ไทดำราวหมื่นคนเศษ อพยพหนีการรุกรานจากชาวฮ่อมาสู่เมืองวัง ต่อมา พ.ศ. 2388 ญวนแผ่อำนาจมายังเมืองริมฝั่งแม่น้ำโขง จึงได้แต่งตั้งเจ้าราชบุตรของเจ้าอนุวงศ์ให้ครองเมืองจำปาศักดิ์ เพื่อป้องกันการขยายอำนาจของญวนต่อมา ใน พ.ศ. 2369 เจ้าอนุวงศ์ก่อกบฏต่อกรุงเทพ ได้ยกทัพมายึดเมืองนครราชสีมาและสระบุรี กวาดต้อนผู้คนไปอยู่ยังเวียงจันทน์ สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้ยกทัพไปปราบกบฏ ตีหัวเมืองฝ่ายลาวหลายเมือง ผู้คนในเมืองเหล่านี้มีหลายกลุ่มชาติพันธุ์ ด้วยกัน ทั้งผู้ไท กะเลิง ฯลฯ และกวาดต้อนผู้คนกลับมายังประเทศไทยแปดกลุ่มด้วยกันโดยการกวาดต้อนครั้งนี้อาจจัดไปอยู่ในพื้นที่ภาคอีสานเป็นหลักปัจจุบัน พบว่ากลุ่มผู้ไท กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นหลัก ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดนครพนม จังหวัดสกลนคร จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอำนาจเจริญและจังหวัดยโสธร

ภาษาและการแต่งกายของชาวผู้ไท ถือเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่น ภาษาของชาวผู้ไทจัดอยู่ในตระกูล ไต - กะได มีความคล้ายคลึงกับภาษาลาว ภาษาอีสาน และภาษาไทดำ อัตลักษณ์ทางภาษายังส่งต่อสืบมาจนปัจจุบัน ลูกหลานชาวผู้ไทส่วนใหญ่ยังพูดกันอยู่เป็นปกติวิสัยในชีวิตประจำวัน

ขณะเดียวกันด้านการแต่งการนั้น ทักษะและเทคนิคการทอผ้าของชาวผู้ไทถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอด และพัฒนาไปสู่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะผ้าฝ้ายย้อมครามและผ้าไหมแพรวา ผ้าย้อมครามได้นำมาตัดเย็บเป็นชุดประจำกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อใช้ในการรำถวายพระธาตุเรณูหรือในกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของการพ่อนรำอันอ่อนช้อยในชุดสาวผู้ไทโดดเด่นและงดงามยิ่งนัก

2.7.3 ชาวผู้ไทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สุรจิตต์ จันทรสาขา (2529: 1-8) กล่าวในสมัยรัชกาลที่ 3 พบว่า ชาวผู้ไทส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้น บรรพบุรุษล้วนอพยพมาจากเมืองวังทั้งสิ้น แต่เดิมผู้ไทที่อยู่ในเมืองวังในอดีตนั้น มีภูมิลำเนาอยู่ที่เมืองแกลงซึ่งอยู่ตอนใต้ติดกับเขตแดนญวนมีเมืองใหญ่ คือ เมืองวัง เมืองตะโปน เมืองผาบ้ง เมืองคาง เมืองพิน เมืองสำเนาหนองปรือ และเมืองสองคอนตอนคง เป็นต้น

ในขณะที่ชาวผู้ไทได้ถูกกวาดต้อนอพยพครอบครัวเข้ามาตั้งภูมิลำเนากระจัดกระจายอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้นพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้ยกขึ้นเป็นเมืองมีเจ้าเมือง อุปฮาด ราชวงศ์ ราชบุตรเป็นกรรมการเมืองปกครอง ขึ้นกับเมืองใหญ่ในเขตแขวงนั้น ๆ โดยมีเมืองต่าง ๆ ที่มีชาวผู้ไทตั้งถิ่นฐานอยู่ดังต่อไปนี้

1. เมืองเรณูนคร ตั้งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 ประมาณ พ.ศ. 2373 ชาวผู้ไทเรณูนครอพยพมาจากเมืองวัง ซึ่งอยู่ทางฝั่งแม่น้ำโขง อยู่ติดกับชายแดนญวน เมื่ออพยพมาครั้งแรกนั้นพากันตั้งอยู่บ้านสามแห่ง คือ ที่บ้านห้วยหัวขัว (สำเนียงผู้ไทเรียก โห้ยโห้โฮ อยู่ใต้บ้านท่าคอย ตำบลโพนทอง ในปัจจุบัน) บ้านบ่อจันทน์ อยู่ระหว่างบ้านดงมะกอก ตำบลโพนทอง กับบ้านโคกกลาง ตำบลเรณูนคร ในปัจจุบัน และบ้านคางหวายที่ตั้งเมืองเรณูนครปัจจุบัน เมื่อได้รับยกขึ้นเป็นเมืองเรณูนคร โดยมีเจ้าเพชรและเจ้าสายเป็นหัวหน้าอำนวยการจัดสร้างเมืองขึ้น จึงให้อพยพราษฎรจากหมู่บ้านทั้ง 3 แห่ง เข้ามารวมกันอยู่ที่บ้านดงหวาย ซึ่งเป็นที่ตั้งเรณูนครปัจจุบัน แล้วตั้งให้ท้าวสายเป็นพระแก้วโกมล เจ้าเมืองคนแรกจัดการปกครองกันมาจนถึงเจ้าไพร เจ้าสิงห์ เจ้าพิมพ์พะสอนและเจ้าเหม็น ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระแก้วโกมลชื่อเดียวกันเป็นลำดับ มาภายหลังทางราชการได้ลดฐานะลงเป็นอำเภอรณูนคร จนถึง พ.ศ. 2450 จึงได้สั่งยุบอำเภอรณูนครให้เป็นตำบลเรณูนคร ต่อมาจึงได้รับแต่งตั้งให้เป็นอำเภอรณูนครอีกจนถึงปัจจุบัน

2. เมืองพรรณานิคม ตั้งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 เมื่อ พ.ศ. 2387 เป็นชาวผู้ไทที่อพยพมาจากเมืองวัง มีท้าวโองกลางเป็นผู้นำในการสร้างเมือง จึงตั้งให้เป็นพระเสนานรงค์ เจ้าเมืองคนแรกปกครองเมืองพรรณานิคม จัดการปกครองติดต่อกันมา ปัจจุบันคือท้องที่อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

3. เมืองกุนินารายณ์ ตั้งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 เมื่อ พ.ศ. 2387 เป็นชาวผู้ไทอพยพมาจากเมืองวัง โดยมีราชวงศ์ (กอ) หรือบางฉบับเรียกว่า (วอ) ของเมืองวังอพยพมาด้วย เมื่อได้ยกบ้านกุนินารายณ์ขึ้นเป็นเมืองกุนินารายณ์แล้วจึงโปรดเกล้าฯ ให้ราชวงศ์ (กอ) เมืองวังเป็นพระอิเบศวงศาเป็นเจ้าเมืองคนแรก ปัจจุบันคือท้องที่อำเภอกุนินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

4. เมืองภูแล่นช้าง ตั้งขึ้นในรัชกาลที่ 3 เมื่อ พ.ศ. 2337 บรรพบุรุษของชาวเมืองภูแล่นช้าง อพยพมาจากบ้านห้วยนายม แขวงเมืองวัง โดยมีหมื่นเดชอุดม เป็นหัวหน้า เมื่อได้จัดตั้งขึ้นเมืองแล้ว ได้โปรดเกล้าฯ ให้หมื่นเดชอุดม เป็นหัวหน้า เจ้าเมืองคนแรก ต่อมายุบเป็นอำเภอปี พ.ศ. 2442 แล้วยุบเป็นตำบลเมื่อ พ.ศ. 2452 ปัจจุบันตำบลภูแล่นช้างขึ้นกับอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

5. เมืองหนองสูง ตั้งขึ้นในรัชกาลที่ 3 เมื่อ พ.ศ. 2387 บรรพบุรุษเป็นชาวผู้ไทที่อพยพมาจากเมืองวัง โปรดเกล้าฯ ให้ท้าวสิงห์หรือท้าวสีหนาม เป็นพระไกรสรราช เจ้าเมืองคนแรกปัจจุบันคืออำเภอหนองสูง อำเภอดำชะอีบางส่วนและท้องที่อำเภอนาแกรวมกันเข้าเป็นเมืองหนองสูง

6. เมืองเสนางคนิคม ตั้งขึ้นในรัชกาลที่ 3 เมื่อ พ.ศ. 2382 เป็นชาวผู้ไทที่อพยพมาจากเมืองตะโปน โปรดเกล้าฯ ให้พระศรีสุราช (ท้าวจันทร์) เป็นพระศรีสินธุสงคราม เจ้าเมืองคนแรกต่อมาถูกยุบเป็นอำเภอเสนางคนิคม ในปี พ.ศ. 2455 กิ่งอำเภอทับบัว ปัจจุบันถูกยุบลงเป็นตำบลเสนางคนิคมขึ้นกับอำเภออำนาจเจริญและถูกยุบเป็นกิ่งอำเภอเสนางคนิคม เป็นจังหวัดอุบลราชธานี

7. เมืองคำเชื่อนแก้ว ตั้งขึ้นในรัชกาลที่ 3 เมื่อ พ.ศ. 2387 เป็นชาวผู้ไทที่อพยพมาจากเมืองตะโปน เดิมเมืองคำเชื่อนแก้วเรียกว่าบ้านคำเมืองแก้ว โปรดเกล้าฯ ตั้งให้ท้าวสีหนาท เป็นพระรามณรงค์ เจ้าเมืองคนแรก ปัจจุบัน คือ ท้องที่ตำบลคำเชื่อนแก้ว อำเภอขามุนาม จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งไม่ใช่อำเภอคำเชื่อนแก้วในปัจจุบัน

8. เมืองวาริชภูมิ ตั้งขึ้นในรัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2420 เป็นชาวผู้ไทที่อพยพมาจากเมืองกะบอง โปรดเกล้าฯ ให้ท้าวพระยาสุวรรณ เป็นพระสุนทรบริรักษ์ เจ้าเมืองคนแรก ปัจจุบันคือท้องที่อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร

2.7.4 ชาวผู้ไทจังหวัดกาฬสินธุ์

ชาวผู้ไทในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ มีทั้งหมด 5 อำเภอ ดังนี้

1. อำเภอเขาวง มีหมู่บ้านชาวผู้ไทจำนวน 30 หมู่บ้าน ดังนี้

ตำบลคุ้มเก่า มี 7 หมู่บ้าน คือ บ้านกุดสิมคุ้มเก่า บ้านนาเจริญ บ้านกุดต่อแก่น บ้านดงหมู บ้านโคกมะลิ บ้านกุดปลาเค้า บ้านซัง

ตำบลสงเปลือย มี 5 หมู่บ้าน คือ บ้านกุดสิมคุ้มใหม่ บ้านโพนสว่าง บ้านหนองแสง บ้านกุดพอก บ้านนาวิ

ตำบลหนองผือ มี 8 หมู่บ้าน คือ บ้านหนองผือ บ้านส้มบ่อ บ้านกุดกอก บ้านโพนนาดี บ้านผักกระเดา บ้านม่วงหวาน บ้านโพธิ์ชัย บ้านจอมศรี

ตำบลนาคู มี 9 หมู่บ้าน คือ บ้านห้วย บ้านหินลาด บ้านสร้างแก้ว บ้านชาติ บ้านกุดตาไก้ บ้านหนองอีคอม บ้านโคกก่อง บ้านขามป้อม บ้านนางาม บ้านภูแล่นช้าง มี 1 หมู่บ้าน คือ บ้านภูแล่นช้าง

2. อำเภอคำม่วง มีหมู่บ้านชาวผู้ไท อยู่ 3 ตำบล จำนวน 12 หมู่บ้าน คือ ตำบลบ้านโพน มี 3 หมู่บ้าน คือ บ้านโพน บ้านหนองยางเหนือ บ้านหนองยางใต้

ตำบลทุ่งครอง มี 4 หมู่บ้าน คือ บ้านทุ่งครอง บ้านเก่าเตื่อ บ้านคำม่วง บ้านหนองสะพัง

ตำบลสำราญ มี 5 หมู่บ้าน คือ บ้านค้อ บ้านจาน บ้านหนองช้าง บ้านหนองแสง

3. อำเภอสมเด็จ มีหมู่บ้านชาวผู้ไทอยู่ 2 ตำบล จำนวน 4 หมู่บ้าน คือ

ตำบลแสงบาดาล มี 2 หมู่บ้าน คือ บ้านเหล่า บ้านหนองแสง

ตำบลหม่ม มี 2 หมู่บ้าน คือ บ้านดงแหลม บ้านหนองแสง

4. อำเภอห้วยผึ้ง มีหมู่บ้านชาวผู้ไทอยู่ 1 ตำบล คือ

ตำบลโนนศิลา มี 2 หมู่บ้านคือ บ้านดงไร่ บ้านดอนผึ้ง

5. อำเภอกุฉินารายณ์ มีหมู่บ้านชาวผู้ไทอยู่ 4 ตำบล จำนวน 15 หมู่บ้าน คือ ตำบลกุดหว้า มี 7 หมู่บ้าน คือ บ้านหนองห้าง บ้านกุดหว้า บ้านห้วยม่วง บ้านวังมน บ้านชุมช้าง บ้านห้วยแดง บ้านหนองสะพัง

ตำบลเจนแลน มี 4 หมู่บ้าน คือ บ้านคำกั้ง บ้านมะนาว บ้านเหล่าใหญ่ บ้านเหนือ บ้านท่า

ตำบลบัวขาว มี 3 หมู่บ้าน คือ บ้านชาติ บ้านนาโก บ้านห้วย

ตำบลคำบง มีอยู่ 1 หมู่บ้าน คือ บ้านคำบง (ถวิล ทองสว่างรัตน์, 2542: 124-127)

2.7.5 ผ้าในวัฒนธรรมผู้ไท

ผู้หญิงผู้ไทกับการทอผ้า การทอผ้าในหมู่บ้านผู้ไทถือว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของเพศหญิง เมื่อเริ่มมีอายุย่างอายุ 7-8 ขวบ เด็กผู้หญิงจะถูกแม่เฒ่าสอนให้ทอผ้าให้เป็น โดยทั่วไปผู้หญิงจะเรียนรู้การทอผ้าหัตถ์ทำทุกอย่างเกี่ยวกับการทอผ้า นับตั้งแต่เส้นฝ้าย อีวฝ้าย กวักฝ้าย สืบ คั้นทอผ้าออกมาเป็นผืน เป็นลวดลายต่าง ๆ โดยมีแม่และยายเป็นคนคอยบอกคอยสอน ความสำคัญของการทอผ้ากับความเป็นผู้หญิงในหมู่บ้านผู้ไท เห็นได้ชัดเจนจากคำบอกคำสอนคนแก่ในหมู่บ้านที่ว่า

"ตำหูกมีเป็นแจ ตำแพรมีเป็นฝากะตาดต้อน

เลี้ยงหม่อนมีผู้ไ้ตุลกโตนอน มีเป็นตาเอาไผ"

ซึ่งก็หมายความว่า หญิงคนใดทอผ้ายังไม่เป็นไม่เป็นมุมเป็นเหลี่ยมไม่เป็นรูปร่างแม้แต่ผากะ ตาดที่สานด้วยไม้ไผ่ขัดกันทำมายังดูดีกว่า และสิ่งที่ยังไม่รู้ตัวไหนแกไม่แกยังไม่สมควรจะ แต่งงานหรือมีครอบครัว ยังไม่กล้าแกร่งหรือเก่งพอที่จะเลี้ยงครอบครัวได้

"ผู้หญิงผู้ไทต้องทำเป็นอย่างน้อย 3 อย่าง คือ เสื้อดำ ต้มเปร (ผ้าขาวม้า) ชินไหมถ้ามีฉะนั้น หญิงคนนั้นจะไม่ตีพ้อ โดยเฉพาะตอนเป็นสาว ชาวผู้ไทจะดูลูกสะใภ้ก็จะดูที่เสื้อผ้าหมอน เสื้อ ใครทำ เก่ง ๆ ก็จะเป็นที่ชื่นชอบ ในกรณีนี้ เสื้อดำ หมายถึง เสื้อที่ทอจากผ้าฝ้ายแล้วย้อมด้วยครามต้องทำเอง ทุกขั้นตอนตั้งแต่ปลูกฝ้าย ปลูกต้นคราม จนถึงการตัดเย็บเป็นตัวเสื้อ "ต้มเปร" หมายถึง การทอ ผ้าขาวม้า "ชินไหม" หมายถึง ฝ้ายชิน/ฝ้ายถุงที่มีดหมี่แล้วทอจากไหมที่ต้องทำเองทุกอย่างตั้งแต่ปลูก หม่อนเลี้ยงไหม มัดหมี่เป็นลวดลายต่าง ๆ แล้วทอออกมาเป็นผืนนับว่าเป็นงานที่ละเอียดอ่อนและ ยุ่งยากมาก ซึ่งการทำเสื้อดำ ต้มเปรชินไหม จะเป็นสิ่งของที่ใช้ในการสมมาตอบแทนญาติผู้ใหญ่ฝ่าย ชาย เมื่อหญิงสาวเข้าพิธีแต่งงาน ชาวผู้ไทถือมากกว่าลูกสะใภ้ต้องทำเป็น ทำได้จึงจะอยู่เป็นครอบครัว ได้มั่นคงสร้างเนื้อสร้างตัวได้ (กระทรวงวัฒนธรรม, 2565: ออนไลน์)

2.7.6 ชาวผู้ไทยบ้านโพน

เนื่องจากบรรพบุรุษของชาวบ้านโพนมีชาติพันธุ์เป็นชาวผู้ไทได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานใน ประเทศไทยเมื่อประมาณ 200 ปีมาแล้ว เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท โดยรวมจึงได้ นำเสนอประวัติการอพยพและการตั้งถิ่นฐานของบรรพบุรุษของผู้ไทยบ้านโพน อำเภอคำม่วง จังหวัด กาฬสินธุ์ ไว้ดังนี้ (สำนักงานเทศบาลตำบลโพน, 2557: ออนไลน์)

บ้านโพน เป็นชุมชนชาวผู้ไทย ซึ่งมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม อันมี เอกลักษณะเฉพาะตัวเป็นวัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่นของตำบลโพน

ความเป็นมาและสภาพทั่วไปของชุมชนชาวผู้ไทยบ้านโพน

ประวัติความเป็นมาในการเดินทางมาสร้างบ้านแปลงเมืองของชาวผู้ไทยบ้านโพน บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งขึ้นในราว พ.ศ. 2400 ก่อนตั้งบ้านขึ้นครั้งแรกมีคนมา ด้วยกัน 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มพ่อเฒ่าพรมบุตร 2. กลุ่มตาโต 3. กลุ่มเฒ่าขุน ได้อพยพมาจากกุดบาก (อำเภอกุดบาก) มาตั้งครั้งแรกที่บ้านหนองจอก (ห่างจากบ้านโพนปัจจุบันไปทางบ้านหนองซ้าง ประมาณ 2 กิโลเมตร) และได้ปักหลักทำมาหากินอยู่นานประมาณ 10 ปี

ต่อมาเห็นว่าบ้านหนองจอกคับแคบและชุมชนมากจึงย้ายออกไปคนละทางพวกหนึ่งได้ย้าย ไปอยู่หนองซ้าง อีกพวกหนึ่งได้ย้ายมาอยู่บ้านนาหลุบ ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของบ้านโพนห่างจากบ้าน โพนประมาณ 10 เส้น ทำมาหากินได้ประมาณ 4-6 ปี เห็นว่าบ้านนี้ยังคับแคบอีก จึงถอยมาหาที่ตั้ง บ้านใหม่ ซึ่งตั้งอยู่จนถึงวันนี้ โดยให้นามว่า “บ้านโพนไทย” ตั้งเฒ่าขุนเทพบริหาร เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ ที่ 1 และหมื่นภูธร เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ได้ทำมาหากินกันอย่างมีความสุข

ชาวผู้ไทยบ้านโนนเป็นผู้ที่ชอบเข้าวัดฟังธรรมทำบุญทำทานรักษาศีลซึ่งมีการปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่อดีต โดยทั่วไปชาวผู้ไทยจะปลูกฝังให้บุตรหลานรู้จักทำบุญทำทาน เมื่อถึงวันพระมักนิยมไปทำบุญที่วัดกัน โดยเฉพาะวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา หรือวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับงานบุญประเพณีตามฮีตสิบสอง ซึ่งชาวผู้ไทยจะมีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเช่นเดียวกับสังคมไทยอีสานทั่วไป เช่น บุญพระเวศ บุญบั้งไฟ บุญออกพรรษา บุญกฐิน เป็นต้น

ภาษาของชาวผู้ไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะ

ผู้ไทยเป็นภาษาเฉพาะซึ่งแตกต่างจากภาษาอีสานทั่วไป โดยส่วนมากจะไม่มีเสียงสระ “ใ, ไ” แต่จะผสมเสียงเป็นสระ “เออ” แทน เช่น ไปตะเลอ แปลว่า ไปที่ไหน มาตะเลอ แปลว่า ไปไหนมา ไปเอ็ดเผอ แปลว่า ไปทำไม เอ็ดเผอ แปลว่า ทำอะไร

ผ้าแพรวาราชนีใหม่

ผ้าไหมแพรวา ผ้าทอที่สร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชาวบ้านโนน เป็นภูมิปัญญาอันชาญฉลาดของชาวผู้ไทย เป็นผ้าทอที่มีความงดงามได้รับการยกย่อง เป็นผ้าแพรวาราชนีใหม่ เป็นสินค้าที่ช่วยสร้างเศรษฐกิจและนำชื่อเสียงมาสู่ชาวบ้านโนนอย่างมาก แต่เดิมทอใช้กันเองภายในครัวเรือนเท่านั้น ในปี พ.ศ. 2520 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพสกนิกรที่อำเภอคำม่วง ชาวผู้ไทยบ้านโนนได้มีโอกาสเข้าเฝ้ารับเสด็จ โดยแต่งกายชุดพื้นเมืองผู้ไทยและห่มสไบแพรวาสีแดง เมื่อเสด็จฯทอดพระเนตรเห็นเช่นนั้น ก็ทรงสนพระทัยในความงดงามประณีตและความเป็นเอกลักษณ์ของผ้าแพรวาเป็นอันมาก สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงรับการทอผ้าแพรวาไว้ในโครงการศิลปาชีพพิเศษ ได้พระราชทานเส้นไหมมาให้แก่ชาวบ้านโนน เพื่อทอผ้าไหมแพรวาชาวบ้านช่วยกันทออย่างสุดฝีมือนำขึ้นทูลเกล้าฯถวาย ณ พระราชวังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อตัดฉลองพระองค์

ภาพประกอบที่ 3 ภาพการแต่งกายด้วยผ้าแพรวาของชาวภูไท

ถวิล เกษรราช (2512: 257) ได้กล่าวถึงประวัติผู้ไทไว้ว่า เมื่อประมาณ 200 ปี เมืองเวียงจันทน์ได้แตกเสียแก่ทัพไทย เมื่อ พ.ศ. 2322 กลุ่มผู้ไทในเมืองวังโดยมีพระกำเจ้าเมืองวังได้อพยพครอบครัวหนีไปอยู่ราชรัฐเขตแดนญวน แม่ทัพได้กวาดต้อนราษฎรผู้ไทและผู้คนในเมืองให้มาตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่ท้องที่อำเภอสหัสขันธ์และอำเภอกุฉินารายณ์ คือ บ้านโพน บ้านหนองยาง บ้านหนองซ้าง ตำบลโพนทอง อำเภอสหัสขันธ์ ซึ่งในปัจจุบัน คือ บ้านโพน บ้านหนองยาง ขึ้นกับ อำเภอคำม่วง ส่วนบ้านหนองซ้าง ขึ้นกับอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ นอกจากนั้น สุรัตน์ วรศักดิ์รัตน์ (2524) ได้กล่าวถึง ชาวผู้ไทในสมัยแรกว่า แบ่งเป็นสองกลุ่ม คือ ผู้ไทขาว ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณภาคเหนือของเวียดนาม ต่อกับพรมแดนจีน มี 4 เมือง คือ เมืองไล เมืองยาง เมืองมุน เมืองเซียน พวกนี้อยู่ในแถบอากาศค่อนข้างหนาว จึงมีผิวขาวอีกทั้งได้รับอารยธรรมจากจีนหลายอย่าง โดยเฉพาะการแต่งกายในพิธีศพนิยมนุ่งขาวห่มขาวจึงเรียกผู้ไทขาว อีกกลุ่มหนึ่งเรียกผู้ไทดำเพราะผิวสีคล้ำกว่าผู้ไทขาว นิยมแต่งกายด้วยผ้าฝ้ายย้อมครามเข้ม กลุ่มนี้มี 8 เมือง คือ เมืองแกง เมืองคอง เมืองม่วย เมืองจา เมืองโมะ เมืองหวัด เมืองชา เมืองควาย รวม 12 กลุ่ม 12 เมือง บริเวณของเมืองผู้ไทเหล่านี้เรียกกันแต่เดิมว่าแคว้นสิบสองจุไทยหรือสิบสองเจ้าไทย ต่อมา พ.ศ. 2250 อาณาจักรสิบสองจุไทย ได้อยู่ภายใต้การดูแลของอาณาจักรล้านช้างของหลวงพระบางต่อมาเกิดความอดอยากและขัดแย้งระหว่างท้าวเก่าหัวหน้าของชาวผู้ไทกับเจ้าเมืองน่านน้อยอ้อยหนู ท้าวเก่าจึงพาชาวผู้ไทเป็นจำนวนมากอพยพขึ้นมาอยู่กับชาวเมืองวัง ชาวผู้ไทกลุ่มนี้ได้ส่งส่วยมิดีโต้และขวานให้เวียงจันทน์ปีละ 500 เล่ม แต่เนื่องจากอยู่ใกล้ ๆ พรมแดนเวียดนาม ชาวเมืองวังจึงได้ส่งส่วยช้างเผือก 5 ปีก ปีกหนึ่งหนัก 5 ชั่ง ให้แก่เจ้าเมืองของเวียดนามด้วย (พระโพธิวงศาจารย์, 2506: 357-360)

เนื่องจากจังหวัดกาฬสินธุ์ มีชาวผู้ไทที่ตั้งบ้านเรือนอยู่หนาแน่นในเขตอำเภอคำม่วง อำเภอเขาวง และอำเภอกุฉินารายณ์ โดยเฉพาะในตำบลโพน ตำบลบัวขาว ตำบลแจนแลนและตำบลภูแล่นช้าง และในเขตบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในเอกสารของคณะกรรมการหมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง (อ.พ.ป. บ้านโพน, 2532: 1-2) ได้กล่าวถึงประวัติการตั้งชุมชนบ้านโพนไว้ว่า เมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2400 บรรพบุรุษของชาวบ้านโพนซึ่งมีเชื้อสายชาวผู้ไทได้อพยพมาตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยเดิมแถบกุศุดบก จังหวัดสกลนคร การอพยพมาครั้งนั้น มีผู้นำอพยพแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเผ่าพรหมบุตร กลุ่มเผ่าโพธิ์ และกลุ่มเผ่าขุน ทั้งสามกลุ่มได้มาตั้งถิ่นฐานครั้งแรกที่บริเวณบ้านหนองจอก ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านโพนสมัยปัจจุบันไปทางทิศตะวันตก ประมาณ 2 กิโลเมตร โดยมีการสาบานกันว่าจะอยู่ร่วมกันอย่างซื่อสัตย์ จนกระทั่งประมาณสิบปีต่อมา สถานที่ตั้งบ้านเรือนที่อยู่กันมาแต่แรกนั้นคับแคบลง พื้นที่ไม่เพียงพอแก่การสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและการถากถางไร่นาทำนา เพราะมีประชากรเพิ่มมากขึ้น จึงมีคนบางกลุ่มแยกย้ายมาสร้างบ้านเรือนหาทำเลในการทำมาหากินแหล่งใหม่ โดยมาสร้างบ้านเรือนอยู่ทางทิศตะวันออกของหมู่บ้านหนองจอกในปัจจุบัน ซึ่งมีทำเลที่อุดมสมบูรณ์กว่าที่อยู่เดิมโดยเรียกพื้นที่แห่งใหม่นี้ว่า “บ้านโพนไท” ตามสภาพภูมิประเทศที่มีลักษณะเป็นเนินกว้างใหญ่ อยู่ใกล้กับหนองน้ำขนาดใหญ่ ในระยะแรกชาวบ้านได้ตั้งขุนเผ่าบริหารเป็นผู้ใหญ่บ้าน พร้อมกันนั้นชาวบ้านได้ร่วมกันจัดสร้างวัด เพื่อเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมในพุทธศาสนา และเป็นแหล่งศึกษาเล่าเรียนของลูกหลานในช่วงอุปสมบทหรือเข้าพรรษา ต่อมาขุนเผ่าบริหารถึงแก่กรรม หมู่บ้านโพนไทยขยายใหญ่มากขึ้น ตามจำนวนประชากรจึงแบ่งออกเป็น 2 หมู่บ้าน โดยให้หมื่นปัญญาเป็นผู้ปกครองหมู่บ้านที่ 1 และให้ผู้ใหญ่สอเป็นผู้ปกครองหมู่บ้านที่ 2 และยกบ้านโพนไทขึ้นเป็นอำเภอโพนไท จนกระทั่งปี พ.ศ. 2454 ได้มีการอพยพประชากรส่วนหนึ่งมาจากอำเภอเขาวงมาที่อำเภอโพนไท แต่พิจารณาเห็นว่าที่ตั้งของอำเภอโพนไท ไม่อยู่ในส่วนที่เป็นของหมู่บ้าน จึงย้ายที่ว่าการอำเภอไปตั้งที่ตำบลโนนศิลา และเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอสหัสขันธ์ เมื่อปี พ.ศ. 2462 ส่วนอำเภอโพนไทให้ยุบเป็นตำบล เรียกว่า ตำบลโพน (คณะกรรมการหมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง, 2532: 3) นับจากนั้นเป็นต้นมา บ้านโพนไทก็มีฐานะเป็นบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอสหัสขันธ์

บ้านโพนในช่วงก่อน พ.ศ. 2515 อยู่ในเขตพื้นที่การปกครองของอำเภอสหัสขันธ์ต่อมาวันที่ 1 ตุลาคม 2515 กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งกิ่งอำเภอคำม่วง จึงแยกพื้นที่การปกครองบางส่วนจากอำเภอสหัสขันธ์และอำเภอเขาวง ประกอบด้วยตำบลทุ่งคล่อง ตำบลโพนทอง และตำบลสำราญต่อมาอีก 4 ปี คือ พ.ศ. 2516 กระทรวงมหาดไทยยกฐานะกิ่งอำเภอคำม่วง เป็นอำเภอคำม่วง เมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2516 (กระทรวงมหาดไทย, 2531: 93) โดยมีตำบลโพนอยู่ในสังกัด ในปี พ.ศ. 2539 บ้านโพน ตำบลโพน ได้ยกฐานะเป็นสุขาภิบาลโพน และในวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ได้ยกฐานะเป็นเทศบาลโพน เป็นเทศบาลชั้น 7 ตามพระราชบัญญัติ (เทศบาลโพน, 2543: 3)

มีสำนักงานเทศบาลโพน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของหมู่บ้านริมทางหลวง หมายเลข 227 อยู่ห่างจากอำเภอคำม่วง 6 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดกาฬสินธุ์ไปทางทิศเหนือ 78 กิโลเมตรและห่างจากกรุงเทพมหานคร 593 กิโลเมตร เขตเทศบาลโพน ครอบคลุมพื้นที่ 7.66 ตารางกิโลเมตร ปกครองครอบคลุมพื้นที่บ้านโพนทั้งหมด แบ่งเป็น 5 หมู่บ้าน

สภาพภูมิศาสตร์

ที่ตั้งและอาณาเขตบ้านโพน ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของคำม่วงห่างจากตัวอำเภอ 6 กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัดตามเส้นทางหมายเลข 227 ไปทางทิศเหนือเป็นระยะทาง 78 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (เทศบาลตำบลโพน, 2543: 2)

ทิศเหนือ	จรดบ้านคำม่วง ตำบลทุ่งคล่อง อำเภอคำม่วง
ทิศใต้	จรดบ้านหนองซอแงว ตำบลโพน อำเภอคำม่วง
ทิศตะวันออก	จรดบ้านใหม่ชัยมงคล ตำบลโพน
ทิศตะวันตก	จรดบ้านหนองซ้าง อำเภอสามชัย

ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านโพนมีพื้นที่ 7.66 ตารางกิโลเมตร สภาพทั่วไปเป็นพื้นที่ทำนาประมาณ 2,922 ไร่ พื้นที่ทำไร่ ประมาณ 6,156 ไร่ ที่อยู่อาศัย 432 ไร่ พื้นที่สาธารณะประโยชน์และที่ตั้งหน่วยราชการ 376 ไร่ พื้นที่เป็นที่ราบสลับเนินเขา มีลำห้วยไหลผ่าน 3 สาย คือ ห้วยสมอบ ห้วยยาง และห้วยกุดโค้ง ทำให้พื้นที่อุดมสมบูรณ์ จัดเป็นที่ราบเหมาะแก่การปลูกข้าว บริเวณที่เนินเหมาะสำหรับประกอบอาชีพทำไร่และเลี้ยงสัตว์ (เทศบาลตำบลโพน, 2543: 1)

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศบ้านโพนมีสภาพเหมือนกับสภาพภูมิอากาศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั่ว ๆ ไป กล่าวคือ อากาศแห้งแล้งจัดในฤดูแล้ง ในฤดูฝนบางปีฝนแล้งบางปีฝนตกชุกแต่โดยทั่วไปจะได้รับอิทธิพลความเย็นจากเทือกเขาภูพานในฤดูหนาวมีอากาศหนาว

โครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค

1. การคมนาคมขนส่งเนื่องจากบ้านโพนเป็นศูนย์กลางที่สามารถแยกไปตำบลและหมู่บ้านต่าง ๆ ซึ่งมีถนนสายสำคัญ ดังนี้

1.1 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 227 สายบ้านโพน-บ้านคำพิมูล-อำเภอวังสามหมอ (28 กิโลเมตร ทางทิศตะวันตก) - อำเภอศรีธาตุ - อุดรธานี หรือวาริชภูมิ -สกลนคร

1.2 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2298 บ้าน โพน-อำเภอสามชัย ระยะทาง 30 กิโลเมตร

1.3 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2253 บ้านโพน-ทางแยกปากทางบ้านดงแหลมอำเภอ
สหัสขันธ์ระยะทาง 28 กิโลเมตร

1.4 ทางหลวง ร.พ.ช. บ้านโพน-อำเภอคำม่วงเป็นระยะทาง 6 กิโลเมตร การเดินทางไป
บ้านโพนเดินทางโดยรถโดยสารประจำทางมี 3 สาย คือสายกาฬสินธุ์-วังสามหมอ สายกาฬสินธุ์-
คำม่วง และสายสมเด็จ-คำม่วง

การไฟฟ้า มีไฟฟ้าใช้ในหมู่บ้าน และมีผู้ใช้ไฟฟ้า 853 ครัวเรือน

การประปา มีประปาใช้ในหมู่บ้าน โดยอนามัยตำบลโพนเป็นผู้ดำเนินการ

การสื่อสาร โทรคมนาคม มีโทรศัพท์มือถือ

2. การจราจร ภายในเขตเทศบาลตำบลโพนเป็นถนนแบบ คสล. 16 สาย (เทศบาลตำบล
โพน,2543: 1)

สุภาวดี คุ่มเงิน (2535: 77-78) ได้กล่าวว่า ชาวบ้านโพนมีเชื้อสายผู้ไท มีความขยันขันแข็ง
สามัคคีกลมเกลียวและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่รู้จักทำมาหากิน ชาวบ้านโพนมีฐานะดีประกอบอาชีพ
หลากหลายชนิด ตั้งแต่การเกษตรกรรม คือ การทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ งานหัตถกรรมที่สำคัญคืองาน
ทอผ้าไหมแพรวา ที่ทำชื่อเสียงให้กับหมู่บ้านมาก ในขณะเดียวกันก็มีการเย็บถุงย่ามและประเพณีจัก
สาน การทอผ้าแพรวาเป็นอาชีพที่ช่วยเหลือเศรษฐกิจของครอบครัวให้ดีกว่าอาชีพอื่น ๆ เฉลี่ย 12,000
บาท/คน/ปี

ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม มีประชากรจำนวนทั้งสิ้น 3,845 คน (ข้อมูลจากเทศบาล
ตำบลโพน, 2563) ชาย 1,900 คน หญิง 1,945 คน จำนวน ครัวเรือน 1,091 ครัวเรือน

หมู่ที่	หลังคาเรือน	ประชากร			ผู้นำหมู่บ้าน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน)
		ชาย	หญิง	รวม	
0	1	1	0	1	(ทะเบียนบ้านกลาง)
1	216	404	417	821	นายประวิทย์ วงศ์เจริญ(กำนัน)
2	171	296	282	578	นายสำเนียง ปัสสะ
3	362	621	645	1,266	นายอุดม หาระทา
4	195	369	367	736	นายทองสุข คะมิชม
5	146	209	234	443	นายคำ ภูจันทา

3. ช่วงอายุและจำนวนประชากร

จำนวนประชากรแยกตามช่วงอายุ (เฉพาะผู้มีสัญชาติไทย)

ช่วงอายุ (ปี)	ชาย	หญิง	รวม
น้อยกว่า 1 ปี	21	33	54
1-20	339	353	692
21-25	127	126	253
26-45	574	592	1,166
46-60	497	479	976
61- ขึ้นไป	342	362	704
	1,900	1,945	3,845

ข้อมูลจากสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลโพน ณ วันที่ 8 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2563

การศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

มีสถานศึกษา 1 แห่ง คือ โรงเรียนชุมชนโพนวิทยาคม สังกัดสำนักงานประถมศึกษา
แห่งชาติ ทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีครูประจำการ 14 คน มีนักเรียน 169
คน

ภาพประกอบที่ 4 ครูและนักเรียนโรงเรียนชุมชนโพนวิทยาคม

ศาสนาและความเชื่อ

ชาวบ้านโพนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธมีวัด 3 วัด คือ วัดโพธิ์ชัย วัดโพธิ์ศรีวิสัยและวัดป่ารังสีปาลิวัน ขณะเดียวกันก็นับถือผีบรรพบุรุษและผีอื่น ๆ เช่น ผีไร่ ผีนา ผีตาแฮก เชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติยังคงมีอยู่ในสังคมของชาวบ้านโพนที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ และมีการไหว้ผีบรรพบุรุษที่เรียกว่าการเลี้ยงผีดอนปู่ตาและการประกอบพิธีฮีตสิบสองและประเพณีตามคติทางพุทธศาสนา เช่น บุญผะเหวด บุญเข้าพรรษา บุญออกพรรษา บุญกฐิน บุญสงกรานต์ เป็นต้น

การสาธารณสุข

มีสถานอนามัย 1 แห่ง ขนาด 1 เตียง บุคลากร 2 คน ให้บริการแก่ประชาชนเขตเทศบาลตำบลโพน และเขต อบต.โพน ทั้งหมดจำนวน 10 หมู่บ้าน อัตราส่วนเจ้าหน้าที่ต่อประชากร 1 : 5,000 คน โดยมีผู้เข้ารับการรักษามากที่สุด คือ โรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ รองลงมาเกี่ยวกับกล้ามเนื้อ และโรคผิวหนัง มีคลินิก 2 แห่ง

ด้านสวัสดิการสังคมสงเคราะห์ เทศบาลโพนให้บริการต่าง ๆ ดังนี้ สงเคราะห์คนชราจำนวน 60 คน ให้สวัสดิการรักษารักษาฟรีเด็กอายุ 0-12 ปี จำนวน 537 คน สงเคราะห์ผู้พิการ จำนวน 29 คน โครงการประกันสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 1,179 คน บัตรประกันสังคม 6 คน ส.ป.ร. ผู้มีรายได้น้อย จำนวน 273 คน และผู้มีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ จำนวน 47 คน

ลักษณะของครอบครัวชาวบ้านโพน เป็นลักษณะครอบครัวขยาย คือ มีการอาศัยอยู่ร่วมกันทั้งพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ส่วนใหญ่นิยมแต่งงานกับผู้มีเชื้อสายผู้ไทด้วยกัน ปัจจุบันนิยมแต่งงานกับไทย-ลาว

การแต่งกายยังนิยมการใส่เครื่องนุ่งห่มที่ตัดเย็บจากผ้าที่ทอได้เอง ภายในครัวเรือนผู้ชายนุ่งกางเกงขาแคบสวมเสื้อออกสีคราม หรือสีดำ ผู้หญิงนุ่งผ้าซิ่นมัดหมี่ผู้ไท ผู้หญิงสวมเสื้อแขนกระบอกสีครามหรือสีดำผู้หญิงสูงอายุสวมเสื้อคอกระเช้าสีขาว เนียงบ่าสีขาว เมื่อมีงานพิธีผู้หญิงสวมเสื้อแขนกระบอกสีครามหรือสีดำ นุ่งผ้าซิ่นมัดหมี่สีเข้ม ห่มผ้าสไบเฉียงที่บ่าด้วยผ้าแพรวาสีแดงที่ทอได้เอง นอกจากนั้นผู้ชายชาวบ้านโพนยังมีความสามารถพิเศษในเรื่องการจักสาน และถักทอโดยใช้วัสดุที่หาได้เองในหมู่บ้าน เช่น ไม้ไผ่จักสานกระบุง ตะกร้า กระติบข้าว หวดนึ่งข้าวเหนียว เครื่องมือจับสัตว์น้ำ เช่น ลอบ ไซ และข้อง เป็นต้น

ภาษาที่ชาวบ้านใช้เป็นภาษาผู้ไท ชาวบ้านผู้สูงอายุบางคนยังคงเขียนอักษรผู้ไท ภาษาที่ใช้สื่อสารกับคนต่างถิ่นจะใช้ภาษาพื้นเมืองไทย-อีสาน หรือภาษากลาง เขียนอักษรภาษาไทยชาวบ้านโพนจะพูดภาษาผู้ไทและใช้เป็นภาษาหลักในการสื่อสารกันทั้งชุมชน (สำนักงานเทศบาลตำบลโพน, 2557: ออนไลน์)

ด้านการเมืองการปกครอง

บ้านโป่งปัจจุบันยกฐานะการปกครองท้องถิ่นเป็นเทศบาล โครงสร้างการบริหารการปกครองขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ได้แบ่งออกเป็นฝ่ายบริหารและสมาชิกสภาเทศบาลฝ่ายบริหารแบ่งออกเป็น สำนักปลัดเทศบาล ส่วนการคลัง ส่วนช่าง และส่วนสาธารณสุข โดยส่วนการคลัง จะบริหารการรับ-จ่าย ส่วนสำนักปลัดจะเป็นเจ้าของงบการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการเมืองและการบริหาร โดยมีประชาชนเข้าร่วมเป็นกรรมการวางแผนพัฒนาเมือง จำนวน 100 คน และกรรมการพัฒนาสิ่งแวดล้อม การอำนวยความสะดวกกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และสวัสดิการของประชาชน มีระดับเพลิงถึงเคมีดับเพลิงหมู่บ้านละ 2 ถัง รถขยะมูลฝอยชนิด 4 ล้อ จำนวน 1 คัน และรถล้อ จำนวน 1 คัน และมีที่ดินสำหรับทิ้งขยะจำนวน 10 ไร่ การมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองโดยการเลือกตั้งในระดับการเมืองท้องถิ่น คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล และเลือกตั้งนายกเทศมนตรี โดยมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดจำนวน 3,012 คน (เทศบาลตำบลโป่ง, 2566)

วิถีชีวิตผู้ไทยบ้านโป่ง

1. วิถีชีวิตด้านการทำมาหากิน

ชุมชนผู้ไทยบ้านโป่ง เดิมมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมแบบชุมชนบุพกาล ที่นาในหมู่บ้านทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกันของที่ดินในหมู่บ้าน ต่อมาปรากฏว่าได้มีการถือครองที่ดินแบ่งปันกันและได้พัฒนาเป็นคักดินา คือ เกิดรัฐหรือกษัตริย์ในฐานะตัวแทนใหญ่ และรัฐเป็นเจ้าของที่ดินทั้งหมด ทำให้ชาวนานอกจะผลิตข้าวเพื่อบริโภคแล้ว ต้องผลิตเป็นภาษีส่งให้รัฐด้วยการผลิตในสมัยก่อนเป็นการผลิตเพื่อยังชีพโดยอาศัยธรรมชาติ นอกจากข้าวแล้วอาหารหลักของคนไทยทุกภาคคือปลา สำหรับชาวบ้านที่อยู่ใกล้ดงป่าอาจหาอาหารจากการล่าสัตว์ เครื่องนุ่งห่มชาวบ้านทอเองโดยใช้กี่ธรรมดาปลูกฝ้ายและเลี้ยงตัวหม่อนสำหรับทอไหมเอง ชาวบ้านโป่งในอดีตนิยมปลูกฝ้ายปลูกหม่อนเลี้ยงไหมแล้วนำมาทอเป็นเครื่องนุ่งห่ม การปลูกที่อยู่อาศัยก็ใช้ไม้จากป่าตัดเอาเอง โดยเฉพาะไม้ไผ่สำคัญมาก เพราะนอกจากจะเอามาปลูกบ้านแล้ว ยังเอามาสานกระเช้า ตะกร้า กระบุง กระดัง เป็นต้น

ในสมัยก่อนชุมชนผู้ไทยบ้านโป่งทำนาโดยใช้ควายไถนา มีการเตรียมลานดินไว้สำหรับเก็บข้าวที่เกี่ยวเรียบร้อยแล้ว แต่ปัจจุบันใช้รถไถเดินตามเป็นส่วนมาก เวลาเกี่ยวข้าวจะจ้างแรงงานเป็นส่วนใหญ่ และลานสำหรับกองข้าวจะใช้ผ้าพลาสติกปูแทน เน้นที่ความสะดวกรวดเร็วประหยัดเวลา เพื่อเตรียมฟาดข้าว เริ่มมีการนำรถสีข้าวเข้ามาใช้แทนการฟาดข้าวด้วยแรงงานคน และในปัจจุบันชาวผู้ไทได้ใช้รถเกี่ยวข้าวมาใช้เกี่ยวข้าวเพื่อความรวดเร็วและประหยัดเวลาด้วย

ประเพณีที่เกี่ยวกับการทำนาก็ยังมีอยู่บ้าง ในสมัยก่อนมีบุญคูณลาน ทำกันในเดือนมกราคม โดยเมื่อเสร็จจากการเก็บเกี่ยวนำข้าวขึ้นมากองรวมกันไว้ที่ลานทำขวัญข้าวกันที่ลานข้าวและบุญคุ้ม

ข้าวจะทำกันที่ยุ้งข้าวก่อนเอาข้าวขึ้นฉาง แต่ปัจจุบันไม่ทำกันแล้ว คงเหลือแต่มาทำกันที่ยุ้งข้าวที่บ้านอย่างเดียว

ปัจจุบันสังคมเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งประชากรมากเพิ่มขึ้น ทรัพยากรถูกใช้มากขึ้น สถาบันครอบครัวเริ่มมีการแยกย้ายกันไปทำมาหากินตามสภาพ แต่ในขณะที่สังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อาชีพดั้งเดิมที่เคยทำมาหาเลี้ยงชีพได้ปรับเปลี่ยนไป แต่ชาวบ้านโพนยังคงรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมเอาไว้ แต่จุดมุ่งหมายการผลิตได้เปลี่ยนไปบ้างจากการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนอย่างเดียว ปัจจุบันได้ผลิตเพื่อบริโภคในครอบครัวแล้วยังมีการขยายไปถึงการแลกเปลี่ยนซื้อขายอีกด้วย ซึ่งผลผลิตที่สำคัญของชาวบ้านโพน คือ ผ้าแพรวา เครื่องจักสาน และผลผลิตทางการเกษตร (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2542)

2. สถาปัตยกรรมและที่อยู่อาศัย

มรดกทางวัฒนธรรมของชาวภาพสีนู้และชาวบ้านโพนสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวบ้านโพนคือ สถาปัตยกรรม สิ่งก่อสร้างที่เป็นผลงานของช่างพื้นบ้านอีสานที่สามารถออกแบบและก่อสร้างขึ้นและยังประโยชน์ใช้สอยให้เกิดขึ้นนานับการตั้งแต่ เถียงนา ตูบ เรือนเหี้ยม เรือนที่อยู่อาศัย ไปจนกระทั่งศาสนอาคารทั้งหลาย เช่น โบสถ์ (สิม) ศาลาการเปรียญ (หอแจก) หอไตร หอกลอง การก่อสร้างมีการเลือกใช้วัสดุในท้องถิ่นตลอดจนการเลือกใช้โครงสร้างที่เหมาะสม นับเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสานอันชาญฉลาดและถูกต้องตามประโยชน์ใช้สอยสอดคล้องกับสภาพสอยอย่าแท้จริง นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมพื้นบ้านแวดล้อมในปัจจัยดังต่อไปนี้คือ อิทธิพลทางสภาพอากาศ อิทธิพลทางความเชื่อสังคมและเผ่าพันธุ์ซึ่งลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่พบในบ้านโพน แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

สถาปัตยกรรมที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิม บ้านโพนมีสิ่งก่อสร้าง ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิมที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น บ้านเรือน บ้านผู้ไท ลักษณะองค์ประกอบและเนื้อที่ใช้สอยของเรือนผู้ไทยบ้านโพน มีดังนี้

เรือนใหญ่ (เรือนใหญ่! ส่วนมากจะมีความยาวช่วงเสา ได้ถุนโล่ง เรียกว่า เรือน 3 ฮ่อง (เรือน 3 ห้อง) ชั้นบนมี 3 ส่วน คือห้องเป้ง เป็นห้องนอนของลูกชาย ฝามีทั้งสำหรับไว้ของที่เคารพบูชา เช่น พระพุทธรูป หรือ รูปบูชาต่างๆห้องพ่อ-แม่ บางที่มีฝากัน บางที่ก็โล่งห้องนอนลูกสาว (มีฝากันและมีประตู)ชั้นล่าง ส่วนหนึ่งจะเป็นคอกวัว ควาย อีกส่วนหนึ่งเป็นบริเวณพักผ่อนตอนกลางวัน เพราะชั้นบนร้อน และใช้ทำหัตถกรรมพื้นบ้าน ได้ถุนบ้านมีทั้งไว้ใส่ของ เช่น จอบ เสียม ของใช้ทำไร่ไถนา

เกย หรือ ขานโล่ง (ขานที่มีหลังคามุง)

ชั้นบน พื้นเกยจะมีระดับต่ำกว่าพื้นเอือนใหญ่โดยจะมีพื้นไม้เหยียบขึ้นไปเข้าเอือนใหญ่ ประโยชน์ใช้สอยของเกย เป็นที่นอนสมาชิก ที่รับแขก ทานอาหารชั้นล่าง จะไม่ค่อยใช้ประโยชน์มากนักเพราะได้ทุนเตี้ย จะมีการใช้ประโยชน์อยู่บ้างคือเก็บของและสินค้า

เอือนโง่ง (เรือน โง่ง) ประโยชน์ใช้สอยเหมือนเกยติดกับเกยเพียงรูปร่างของหลังคาและโครงสร้างซึ่งแยกจากเอือนใหญ่ สามารถรื้อไปปลูกได้ ในกรณีที่สมาชิกครอบครัวต้องการเอือนเข้า การต่อเชื่อมหลังคาใช้สังรีน (รางน้ำ) ไม้ 2 แผ่นยา (อุด) ด้วยซี่ซื่อ ในกรณีไม่มีขานแดดและเอือนไฟ (เรือนครัว) ใช้เนื้อที่ทำครัวได้

เอือนแฝด (เรือนแฝด) รูปร่างประโยชน์ใช้สอยเหมือนเอือน โง่ง แต่ลักษณะ โครงสร้างไม่เหมือนกัน คือโครงสร้างของเอือนแฝดทั้งซื่อ (คานหลังคา) และดานฟากเอือนใหญ่ระดับพื้นเท่ากัน ในบางกรณีพื้นเอือนแฝดจะลดระดับต่ำกว่าพื้นเอือนใหญ่ คานพื้นจะไม่ฉากกับเสาเอือนใหญ่แต่จะเพิ่มเสาเล็กรับต่างหาก จะเห็นได้ว่าเอือนใหญ่มีมากกว่าหนึ่งหลังนั้นหายากมาก เพราะ โครงสร้างของสังคมเป็นตัวกำหนด เมื่อครอบครัวขยายโตขึ้นจะแยกเรือนไปสร้างอยู่อีกหลัง

ขานแดด (ขานนอก) ระดับพื้นของขานแดดจะลดระดับลงมามาก ทั้งนี้เป็นความฉลาดของคนสมัยเก่าที่คิดว่าการอาบน้ำหรือยกน้ำขึ้นไปบนขานเพื่อนำไปใช้ทำครัวจะได้ไม่เหนียวเพราะมีความสูงที่พอเหมาะ ประโยชน์ใช้สอยใช้เป็นที่พัก (เสื่อ) นักพักผ่อนตากลมและเป็นที่รับประทานอาหาร ในตอนเช้าเย็น ส่วนมากจะไม่มีระเบียงกันแดด อาศัยร่มเงาของเอือนใหญ่ บางกรณีขานที่เชื่อมกับเอือนใหญ่กับเอือนไฟ (เรือนครัว) บางทีเรียกว่า ขานมน ซึ่งประโยชน์ใช้สอยก็ไม่ได้แตกต่างกับขานแดดชั้นล่างของขานแดดจะไม่ใช้ประโยชน์มากนักเพราะได้ทุนเตี้ย

เอือนไฟ (เรือนครัว) ชั้นบนส่วนมากจะเป็นเอือน 2 ห้อง (เรือน 2 ห้อง) เป็นครัวปรุงอาหารที่ประกอบไปด้วยกระบะดินรองพื้นสำหรับก่อไฟ บริเวณภายในทั่ว ๆ ไป จะเป็นที่เก็บภาชนะอาหารแห้ง ชั้นล่างเก็บไม้ฟืนและไม้ที่สะสมไว้สร้างเรือนเพราะส่วนนี้ไม่ตากฝน โครงสร้างของเอือนไฟจะไม่ฉากกับโครงของขาน ฉะนั้นจึงสามารถรื้อไปปลูกเป็นเอือนเหาได้ในบาง

ฮ้านแอ่งน้ำ (ร้านแอ่งน้ำ) ลักษณะเป็นเพิงหมาแหงน มีร้านสำหรับวางแอ่งน้ำดินเผาพร้อมฐานรอง ระยะความสูงพอเหมาะสำหรับการยืนตักด้วยกระบวยมะพร้าวได้

เล้าข้าว (ยุ้งข้าว) ลักษณะยกได้ทุนสูงพอดีกับการเทียบเกวียนขนข้าวเปลือกเข้ายุ้งได้ สามารถเก็บข้าวเปลือกได้นานเป็นปี จนถึงหน้าทำนาใหม่ ได้ทุนส่วนมากจะเป็นเล้าเปิด ไม้ ทั้งนี้หากข้าวหล่นลงมาก็คจะเป็นอาหารเปิดไก่ ปัจจุบันการก่อสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของชาวบ้านโนน เริ่มหันมานิยมสร้างในรูปแบบที่ทันสมัยมากขึ้น แต่บ้านได้ทุนสูง ชั้นล่างเป็นที่ทำงานหัตถกรรม ยังมีให้เห็น และกำลังได้รับการอนุรักษ์ให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนผู้ไทยบ้านโนนต่อไป (ไพโรจน์ เพชรสังหาร, 2531)

3. อาหารการกิน

ประเพณีการรับประทานอาหาร ชาวผู้ไทยบ้านโนนส่วนใหญ่ นิยมนั่งรับประทานอาหารกับพื้น ที่ใช้เสื่อปูลาดวางสำหรับอาหารบนเสื่อ ผู้รับประทานจะนั่งล้อมวงรับประทาน สำหรับอาจเป็นกระดังไม้ไผ่ หรือถาดสังกะสีแบบกลมซึ่งสะดวกแก่การยก ไปยกมา ทั้งเศษอาหารและวางซ้อนได้ ข้าวเหนียวนี้ใส่กระตบไม้ไผ่ตั้งไว้ข้าง ๆ สำหรับทำด้วยมือ บางบ้านจะมีขันน้ำดื่ม หรือกระตบน้ำแข็งใส่น้ำไว้ดื่ม เมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้ว ก็จะมีอาหารหวานตามเป็นบางมื้อ

อาหารการกินของชาวบ้านโนน จะเป็นในรูปแบบพึ่งพาธรรมชาติ กินอยู่แบบง่าย ๆ ส่วนใหญ่ยังนิยมหาแหล่งวัตถุดิบ อาหารที่หาได้ภายในหมู่บ้าน เช่น พืชผักที่ปลูกเอง หรือที่หาได้จากชายป่าใกล้ ๆ หมู่บ้าน จากหนองน้ำภายในหมู่บ้าน เช่น ปลา ปู กุ้ง หอยในขณะเดียวกันยังหาอาหารตามธรรมชาติมาจำหน่ายให้กับชาวบ้านไทย-ลาวอีกด้วย กล่าวได้ว่าชาวบ้านโนนมีนิสัยขยันทำมาหากิน อาหารที่พิเศษจะมีเฉพาะตามงาน เทศกาล ที่สำคัญเท่านั้น อาหารสามารถหาเอง ปลูกเองหรือถ้าไม่เพียงพอสามารถซื้อหาได้จากตลาดสดเทศบาลตำบลโนน การกินอยู่หลักบนอนของชาวบ้านจะเป็นแบบเรียบง่าย เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาและพักอาศัยกับชาวบ้านนักท่องเที่ยวก็สามารถใช้ชีวิตที่เรียบง่ายตามแบบอย่างของชาวบ้านโนนได้เป็นอย่างดี

3.1 อาหารตามเทศกาลและพิธีต่างๆ

นิยมจัดอาหารเฉพาะตามเทศกาลและงานพิธีต่าง ๆ เป็นประเพณีซึ่งปฏิบัติสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ

อาหารในงานพิธีต่าง ๆ งานที่เป็นมงคล เช่น งานแต่งงาน งานอุปสมบท งานกฐินงานผ้าป่า อาหารคาวส่วนใหญ่เป็นลาบ ก้อย ต้มเนื้อวัวและขนมจีนน้ำยาเป็นหลัก ส่วนอาหารหวานมักจะเป็นลอดช่องใบเตย อาจเป็นเพราะประกอบง่าย ราคาถูก ได้ปริมาณมาก อาหารที่ไม่นิยม คือ ยำ เพราะชื่อไม่เป็นมงคล มีความเชื่อว่าจะทำให้ทะเลาะเบาะแว้งกัน

งานศพไม่นิยมรับประทานอาหารที่ทำจากผักหรืออาหารที่ทำด้วยเส้นต่าง ๆ เช่น ขนมจีนหรือเส้นหมี่ เป็นต้น เพราะมีชื่อไม่เป็นมงคล เช่น ผัก จะทำให้มีคนตายเพิ่มขึ้นหรืออาหารที่มีเส้นยาว ๆ เชื่อว่าจะทำให้คนตายติดต่อกันอีกหลายคน เป็นต้น

3.2 อาหารตามเทศกาล ชาวบ้าน โนน ยึดถือประเพณีเช่นเดียวกับทุกจังหวัดในภาคอีสานที่ปฏิบัติตามบรรพบุรุษ คือ ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ซึ่งหมายถึง การจัดงานโดยยึดเดือนทั้งสิบสองเดือน ใน 1 ปี เป็นแนวปฏิบัติ งานสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น งานกฐิน งานเข้าพรรษาออกพรรษา บุญข้าวสาก งานบุญข้าวประดับดิน งานอุปสมบท เป็นต้น ชาวบ้านเกือบทุกหลังคาเรือนหรือ

เจ้าภาพที่จัดงานจะนิยมห่อข้าวต้ม ขนมเทียนหรือห่อข้าวต้มมัด ซึ่งเป็นขนมเฉพาะประเพณีพื้นบ้าน ห่อด้วยใบตองกล้วยน้ำว้าซึ่งเช็ดและตัดอย่างบรรจง แล้วห่ออย่างสวยงามนำไปทำให้สุกอีกครั้งหนึ่ง

3.3 อาหารพื้นเมือง

บ้านโพนมีอาหารพื้นเมืองหลายชนิด เช่น ลาบ ก้อย ปั่น ต้ม นึ่ง อุ แต่อาหารที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลาย รสชาติอร่อย คือ ไก่ย่าง ส้มตำ และปลาร้า เนื้อย่าง โดยรับประทานกับข้าวเหนียว หรือขนมจีนและผักสดต่าง ๆ เช่น ผักบุ้ง ผักกระดิน สายบัว กะหล่ำปลี ฯลฯ มีอาหารตามฤดูกาล เช่น แกงหน่อไม้ แกงอ่อม ผักกาดหญ้า นิยมกินกับซุบหน่อไม้ และอาหารพื้นเมืองของชาวอีสานทั่วไป ที่ชาวบ้านโพน และชาวอีสานขาดไม่ได้ ทุกครัวเรือนจะต้องมีไว้ประจำบ้านจนเป็นเอกลักษณ์ประจำภาคและเป็นที่รู้จักโด่งดังไปทั่วโลก คือ ปลาร้า

ปลาร้า แม้จะเป็นปลาดิบ แต่คนทั่วไปก็รู้จักที่จะนำมาต้ม ทอด หรือ ทำให้สุกก่อนนำมารับประทานและประกอบอาหาร ปลาร้ามีคุณค่าทางโภชนาการสูง มีโปรตีนและแคลเซียม ไม่แพ้ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2542)

4.เครื่องจักสานไม้ไผ่ของชาวบ้านโพน

ชาวบ้านโพนมีการผลิตงานหัตถกรรมภายในครัวเรือน คือสตรีชาวผู้ไทในเกือบทุกครัวเรือนมีความสามารถในการทอผ้าไหมแพรวาที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายแล้ว ผู้ชายชาวบ้านโพนยังมีความสามารถในการทำงานหัตถกรรมประเภทเครื่องจักสาน โดยใช้วัตถุดิบที่หาได้ภายในหมู่บ้านคือไม้ไผ่ ผลิตภัณฑ์ที่ทำขึ้นมีทั้งทำขึ้นเพื่อใช้เองแล้ว ข่งจักสานเพื่อการจำหน่ายอีกด้วย เช่น กระบุง ตะกร้า กระติบ หวดนึ่งข้าวเหนียว เครื่องมือจับสัตว์น้ำ เช่น ลอบ ไซและข้อง เป็นต้น

ความหมายของเครื่องจักสานไม้ไผ่ในสังคมไทยเรานิยมที่จะเรียกสิ่งของที่ทำขึ้นหรือป้อนขึ้นและรวมถึงสิ่งของที่เป็นพวกเดียวกันว่าเครื่อง ทั้งนี้เพราะสิ่งของเหล่านั้นเมื่อนำมาประกอบสร้างสรรค์เข้าไว้ด้วยกันเป็นผลให้ทำงานได้ใช้สอยได้ เช่นเครื่องครัว เครื่องรถ และเครื่องจักสาน เป็นต้น ส่วนคำว่า จักสาน คำว่าจัก คือการทำให้เป็นแฉกเป็นหยัก ๆ ด้วยฟันเลื่อย หรืออีกวิธีการหนึ่ง การที่ชาวบ้านใช้คมมีดผ่าไม้ไผ่แล้วทำเป็นเส้นบาง ๆ วิธีการอย่างนี้เรียกว่าจักเช่นกัน ส่วนที่จักออกมาเป็นเส้นบาง ๆ นั้นเราริยกว่าตอก ถึงขั้นตอนนี้การที่ชาวบ้านนำตอกมาขัดกันจนเกิดลวดที่ต้องการเราเรียกว่าสาน ต่อจากนั้นแล้วก็จะเป็นการสร้างสรรค์ให้เกิดรูปทรงต่างๆ จนท้ายที่สุดเป็นภาชนะสามารถนำไปใช้สอยได้ตามความต้องการ รวมความแล้ว เครื่องจักสานไม้ไผ่ คือเครื่องจักสานที่ใช้ไม้ไผ่เป็นวัสดุหลัก โดยทำเป็นภาชนะที่ใช้ในการประกอบการอุปโภคทั่วไปโดยช่างพื้นบ้าน (พอ ภูจันทา, 2544 : สัมภาษณ์)

วัสดุที่ใช้ในการทำเครื่องจักสานไม้ไผ่

ไม้ไผ่ที่นำมาใช้ในงานจักสานมีมากมายหลายชนิดด้วยกัน เช่น ไผ่สีสุกเป็นไม้ไผ่ที่มีสีของผิวเป็นเงาสวย ลำปล้องยาวค่อนข้างใหญ่ ลำต้นตรง เนื้อหนา เหมาะสำหรับใช้ทำกระบอกร้ากระบอกร้าตาล และเครื่องจักสานอื่น ไผ่ตง มีลำต้นค่อนข้างใหญ่มาก นิยมปลูกไว้ทำอาหารมากกว่านำมาจักสาน ไผ่ป่า เป็น ไผ่ที่ชอบขึ้นในป่าทึบ ขยายแตกกออย่างหนาแน่น ลำต้นเล็กมีหนามแหลมคมมาก ไม่ค่อยมีประ โยชน์นอกจากทำรั้ว ไผ่รวก มีลำต้นเล็ก ตรง เหมาะสำหรับทำบันได ทำเสานาคเล็ก ไผ่บง มีลำปล้องยาวขนาดค่อนข้างใหญ่ ไม่มีหนามสีผิวเป็นเงางาม ลำต้นตรง เนื้อเหนียวแน่น นิยมนำมาทำเครื่องจักสานมากที่สุด

เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำเครื่องจักสาน

1. มีด สำหรับตัดไม้เรียกว่ามีดโต้ ซึ่งมีขนาดใหญ่ มีสันหนาและน้ำหนักมาก จะช่วยทำให้การผ่าไม้ไผ่ทำได้ง่ายขึ้น เป็นมีดคมละเอียด ทำมาจากเหล็กกล้า
2. มีดตอก ใช้สำหรับจักตอกและเหลาตอก มีลักษณะเรียว ปากแหลม ค่อนข้างบาง น้ำหนักเบา
3. คีมไม้ ซึ่งทำด้วยไม้แข็งและเหนียว ใช้สำหรับคีบขอบปากของต่าง ๆ เมื่อเวลาผูกมัดขอบปากเข้ากับตัวจักสาน
4. เหล็กหมาดสำหรับไซ ทำด้วยเหล็กกล้าเป็นรูปเรียว แหลม
5. เหล็กหมาดสำหรับบัน ทำด้วยเหล็กกล้าเป็นรูปเรียวประมาณสี่นิ้ว ค้ำยาว
6. เรียด ทำด้วยแผ่นเหล็กหรือสังกะสี เจาะเป็นรูกลมขนาดต่าง ๆ กันใช้สำหรับการเหลาหวายที่จะนำมาผูกมัดเครื่องสาน โดยเหลาเป็นเส้น แล้วนำมาเรียดเพื่อให้เส้นหวายสม่ำเสมอ
7. ค้อนไม้ หรือก้อนตอก ทำมาจากไม้เนื้อแข็ง ค้ำจับพอลงค้อนมียาวประมาณ 1 ฟุต ลักษณะกลมน้ำหนักประมาณหนึ่งถึงสองกิโลกรัม
8. เลื่อย เป็นเลื่อยฟันละเอียดคมใช้สำหรับตัวไม้ไผ่ใหญ่ ๆ วิธีเลื่อยควรเลื่อยเข้าหาตัวการทำเครื่องจักสาน

เครื่องจักสานตามหน้าที่ใช้สอยแบ่งเป็น 6 ประเภทคือ

1. เครื่องใช้ภายในบ้าน

เครื่องใช้ภายในบ้านที่เป็นเครื่องจักสานไม้ไผ่ที่นิยมใช้กันในบรรดาผู้ไทยบ้านโพธิ์แบ่งเป็น 5 ชนิด ด้วยกันคือ

กะช่า ชาวบ้านโพธิ์ใช้กะช่าในการใส่ของไปวัด เช่น กระติบข้าว อาหารที่จะถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ หรือใส่ดอกไม้รูปเทียน

กะเพด ใช้ในการตีฝ้าย โดยนำฝ้ายที่ต้องการตีเพื่อเอาเมล็ดออกไปใส่เข้าไปกะเพดแล้วใช้ไม้ไผ่ที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 5 มิลลิเมตร ยาวประมาณหนึ่งเมตร ตีฝ้ายที่อยู่ในกะเพดจนฝ้ายที่อยู่ในกะเพดหลุดหลุดออกมาจากเมล็ด

กะม้อง ชาวผู้ไทบ้านโพนใช้กะม้องในการใส่สิ่งของเพื่อนำพาไปขังที่ต่าง ๆ โดยทำเชือกไว้สะพายไว้ข้างหลัง เพื่อสะดวกในการเดินทางไปมา

กระหย้ง ลักษณะคล้ายกับกะม้องแต่ขนาดเล็กกว่า คือใช้ใส่สิ่งของที่เล็กกว่า ทำสายสะพายหลังเพื่อสะดวกในการเดินทาง

พัด (วี) เป็นเครื่องมือใช้โบกลม ชาวบ้านโพนใช้สำหรับพัดลมในเวลาก่อไฟหรือใช้โบกลมเพื่อขจัดความร้อน

2. เครื่องใช้สำหรับเลี้ยงสัตว์

เครื่องจักสานไม้ไผ่ประเภทเครื่องมือสำหรับเลี้ยงสัตว์ที่ชาวผู้ไทบ้านโพนได้ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน ได้แก่

กระดังม่อน ชาวผู้ไทบ้านโพนใช้กระดังม่อนในการเลี้ยงตัวอ่อนของไหม

กะจ่อ ใช้ประกอบกับใส่จ่อในการเลี้ยงตัวไหมที่โตเต็มวัยให้ชักใยห่อหุ้มตัวเองเป็นรังไหม

3. เครื่องมือกสิกรรม

กะทอ ใช้ในการใส่ข้าวเปลือกไว้สำหรับปลูก ใส่เกลือ ใส่หญ้า

4. เครื่องมือจับดักสัตว์น้ำ

กะได้ เป็นเครื่องมือสำหรับช้อนปลาหรือกุ้งตามชายฝั่งน้ำ กอหญ้า เป็นต้น สานวยตอกเนื้อไม้ไผ่

ข้องเบ็ด (ข้อง-) เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งสำหรับกักขังปลา ปู กุ้ง ไว้ชั่วคราวในขณะที่ชาวบ้านออกหาปลา รูปร่างลักษณะคล้ายตัวเบ็ด ชาวบ้านจะใช้ผูกติดกับเอนเวลาจับปลาในน้ำหรือปล่อยให้ลอยตามตัวไป

ไซหัวเสือ เป็นเครื่องมือสำหรับดักปลาทั้งปลาตัวใหญ่และปลาตัวเล็กสานด้วยไม้ไผ่ โดยมีหวายมัดไว้อีกทีหนึ่ง การวางไซดักปลาจะไม่ใส่เหยื่อและไม่วางไว้โดดเดี่ยวที่ก้นบึงหรือก้นหนองน้ำ แต่จะวางไซดักปลาไว้ที่ซึ่งน้ำไหล เช่น ตามหัวคันนาโดยขุดให้เป็นช่องกว้างพอที่จะวางไซหัวเสือได้ให้ช่องคักปลาอยู่ส่วนล่างติดกับพื้นดิน หรือทำนบดินกั้นปลาให้ว่ายมายังช่องน้ำไหลซึ่งวางไซหัวเสือดักไว้ ไซหัวเสือเป็นเครื่องมือดักปลาในฤดูน้ำลดจากทุ่งนา

ลุ่ม เป็นเครื่องมือสำหรับจับปลาโดยตรง โดยไม่ต้องใช้เวลาในการรอและไม่ต้องใช้เหยื่อล่อ ลักษณะของลุ่มส่วนบนแคบมีช่องสำหรับเอามือล้วงลงไปจับปลา ส่วนล่องบานออกและตอนปลายมีเชิงเหลี่ยมให้แหลมเพื่อสะดวกในการใช้กดลงพื้นดิน หนองน้ำผู้จับอาจใช้ทีเดียวสองลุ่มโดยใช้มือ

ทั้งสองข้าง ข้างละอัน เดินครอบไปตามพื้นน้ำหรือกอหญ้าที่คิดว่าจะมีปลาอยู่การเดินครอบนั้น มักจะเดินเป็นแถวหน้ากระดานทีละหลาย ๆ คน ปลาที่จับได้มีทั้งปลาเล็กปลาใหญ่(สำนักงานเทศบาลตำบลโพธิ์, 2557: ออนไลน์)

5. ภาชนะประกอบและบรรจุอาหาร

กระติบข้าว ขาวบ้านโพธิ์ใช้กระติบข้าวใส่ข้าวเหนียวที่นึ่งสุกแล้ว

ก่องข้าว ใช้ใส่ข้าวเหนียวที่นึ่งสุกแล้วเช่นเดียวกับกระติบข้าวแต่แตกต่างกันที่รูปทรง และก่องข้าวเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวผู้ไทยบ้านโพธิ์ คือ มีจอมฝาที่สวยงาม สามารถจับเปิดได้ง่าย มีลักษณะเดียวกันกับดิน แต่ตกแต่งให้มีส่วน โคง ส่วนแคบ ส่วนแหลม มีรูปทรงคล้ายกับธาตุหรือเจดีย์

มวย (ชุมชนอื่นเรียกว่าหวดหนึ่งข้าว) เป็นภาชนะในการนึ่งข้าวเหนียว ซึ่งมีความแตกต่างกับมวยของชุมชนอื่นของชาวอีสาน เพราะลักษณะการสานทำเป็น 3 ชั้น

6. สิ่งของเบ็ดเตล็ด

กระหย่อง เป็นเครื่องจักสานที่ชาวผู้ไทยบ้านโพธิ์ใช้ใส่ของในพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาหรือพิธีกรรมความเชื่อต่าง ๆ เช่น การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ ก็จะนำกระหย่องมาใส่อาหาร ดอกไม้ รูปเทียน

5. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวในชุมชนผู้ไท บ้านโพธิ์

จากเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะตัวทางวัฒนธรรมในมิติต่าง ๆ ของชุมชนผู้ไท บ้านโพธิ์ เน้นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้ที่สนใจในวิถีวัฒนธรรม ชนเผ่า และวิถีชุมชนที่ดำเนินไปภายใต้บริบทอันเข้มแข็งของวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากบรรพชน จึงส่งผลต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่นำเสนอมาแล้ว นั้น

กล่าวสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยวในชุมชนบ้านโพธิ์ ตามขอบเขตของการศึกษานั้น สามารถจำแนกออกอธิบายได้ ดังนี้

ด้านที่พักนักท่องเที่ยว

ปัจจัยการท่องเที่ยวด้านที่พักเพื่อการรองรับการท่องเที่ยวชุมชนบ้าน โพธิ์ สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ที่พักภายในชุมชน

1.1 บ้านเรือนของชาวบ้านโพธิ์ ลักษณะพิเศษของชุมชนบ้านโพธิ์ก็คือ ลักษณะการวางผังชุมชนและรูปแบบสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวผู้ไท ปัจจัยเสริมทางการท่องเที่ยว ด้านที่พักของชุมชนบ้านโพธิ์ โดยจากการสำรวจพบว่าจำนวนครัวเรือนร้อยละ 60 มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวที่ประสงค์จะเข้ามาพักอาศัยในรูปแบบโฮมสเตย์ (Home Stay)

สำหรับการเข้าพักอาศัยในหมู่บ้านดังกล่าวจะทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเอกลักษณ์ด้านการวางผังเมือง ลักษณะทางสถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตของชาวผู้ไท ซึ่งลักษณะการวางผังชุมชนจะเป็นรูปแบบระบบเครือญาติเป็นหลัก กล่าวคือ ครอบครัวที่แต่งงาน โดยฝ่ายชายเข้ามาอยู่อาศัยเพื่อเป็นแรงงานในครอบครัวของฝ่ายหญิง เมื่อมีความพร้อมด้านทุนและการดำเนินชีวิตคู่ครอบครัวใหม่ก็จะออกไปอยู่ไกล ๆ หรือติดชายคากับพ่อแม่ฝ่ายหญิง และเมื่อมีฐานะมั่นคงสะ สมวัสดุอุปกรณ์การสร้างเรือนอาศัยได้พร้อมดีแล้วก็จะสร้างเรือนของตนอย่างเต็มรูปแบบของเรือนผู้ไท

ดังนั้นลักษณะการวางผังชุมชน จึงถูกกำหนดโดยจารีตการแต่งงานและการขยายชุมชน รั้วบ้านจึงไม่มี เพราะพวกเขาสามารถใช้พื้นที่ระหว่างเรือนร่วมกัน ได้ มีการช่วยเหลือ พึ่งพาแบ่งปันกันอย่างโอบอ้อม เอื้ออาทร เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาร่วมพักอาศัย แม้จะอยู่ในบ้านหลังหนึ่งแต่ก็ได้รับการดูแลจากบ้านข้างเคียง ซึ่งเป็นเครือญาติกันนั่นเอง

ผังชุมชนที่แผ่กระจายการตั้งเรือนดังกล่าวจึงเป็นเส้นที่ ชวนให้นักท่องเที่ยวเดินเลาะชายคาบ้านหลังนั้นหลังนี้ เพื่อเยี่ยมชมวิถีชีวิตของพวกเขาได้อย่างมีอัตลักษณ์บ้านโพน นิยมสร้างเรือนอาศัยด้วยการทำเป็นอาคารไม้เสาสูง และนิยมทำบ้านเรือนขนาดใหญ่โครงสร้างของเรือนเป็นบ้านไม้เสาสูงประมาณ 3-4 เมตรซึ่งสูงมาก ทั้งนี้ชาวบ้านจะใช้ได้ถุนบ้านเป็นประโยชน์ต่อการใช้สอยในช่วงเวลาว่าง มีเตียงหรือแคร่ไม้ไผ่ไวนั่งพักผ่อนและรับแขกสำคัญได้ถุนเรือนยังมีประโยชน์ต่อวิถีวัฒนธรรมการทอผ้าแพรวา มีที่และหูก อุปกรณ์และเครื่องมือทอผ้าของตน ที่มีผืนผ้าที่กำลังถักทอติดอยู่กับหูก และก็ได้ถุนเรือน โดยฝ่ายหญิงจะใช้เวลาว่างแทบทั้งหมดที่มี มานั่งประจำที่ พร้อมทอผ้าแพรวาของตนอย่างขะมักเขม้นดังนั้นได้ถุนเรือนอันสูงโล่งของชาวบ้านโพนจึงมีมิติของการท่องเที่ยวแฝงอยู่อย่างน่า

1.2 เรือนผู้ไทบ้านโพน ในปี 2544 ทางจังหวัดกาฬสินธุ์ได้จัดสรรงบประมาณมาจัดสร้างเรือนผู้ไทไว้ในบริเวณเดียวกันกับศูนย์วัฒนธรรมผู้ไท เป็นเรือนไม้ 4 หลัง มีลักษณะรูปแบบทางสถาปัตยกรรมเรือนผู้ไทแบบดั้งเดิม โดยมีห้องน้ำพิเศษให้ใช้ร่วมกันอีกจุดหนึ่ง(สำนักงานเทศบาลตำบลโพน, 2557: ออนไลน์)

จุดมุ่งหมายในการสร้างเรือนดังกล่าว คือ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนบ้าน โพนและได้ทำพิธีเปิดเรือนผู้ไทไปพร้อมกับพิธีเปิดศูนย์วัฒนธรรมผู้ไท เมื่อปี 2544 อย่างไรก็ตามเรือนผู้ไทที่ทางจังหวัดกาฬสินธุ์มาสร้างไว้ 4 หลังดังกล่าว เป็นเรือนที่เน้นแสดงรูปแบบมากกว่าการใช้สอยเพื่อการอยู่อาศัยจริง โดยเฉพาะบริเวณในส่วนของฝาไม้ที่เป็นไม้ซี้หรือไม้พากติประกบแล้วทาสีน้ำตาล ซึ่งไม่สามารถป้องกันสภาพลมฟ้าอากาศ และความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวได้ดังนั้นในภาพรวมของที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในเขตชุมชนบ้านโพน จึงเน้นมาที่เรือนอาศัยของชาวบ้านทั่วไป โดยให้การพักแบบโฮมสเตย์นั่นเอง

2.7.2 กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านภู ตำบลหนองสูง อำเภอบ้านเป่า จังหวัดมุกดาหาร

กระทรวงวัฒนธรรม (2563, หน้า ออนไลน์) ได้บันทึกไว้ถึงชาวบ้านในชุมชนบ้านภู ส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าผู้ไทที่อพยพย้ายถิ่นฐานมาจากฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงเมื่อ พ.ศ. 2387 เป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นในเรื่องภาษา การแต่งกาย ศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรมตามแบบฉบับของชาวผู้ไทที่ทางชุมชนได้ร่วมกันสืบสานและอนุรักษ์ไว้

ผู้นำหมู่บ้านคนแรก ได้แก่ เจ้าสุโสมบัตติ โดยจากอดีตถึงปัจจุบัน มีผู้นำและผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน รวม 15 คน อาชีพหลักของคนในหมู่บ้าน คือ การทำนา ผู้หญิงมักทอผ้า โดยอัตลักษณ์ของชุมชน คือ ผู้หญิงนุ่งซิ่นทิว ใส่เสื้อเย็บมือย้อมครามแถบชายขอบแดง ห่มผ้าสไบพาดไหล่ซ้าย ผู้ชายเลี้ยงสัตว์ จักสาน เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในระหว่างหุบเขาจึงให้ชื่อว่า บ้านหลุบภู ปัจจุบันเรียกชื่อว่า “บ้านภู”

ชุมชนบ้านภู มีภูเขาล้อมรอบตั้งอยู่บนเนินเตี้ย ๆ เป็นหมู่บ้านที่มีทิวทัศน์ สิ่งแวดล้อมสวยงามพื้นดินอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งต้นน้ำ ข้าวจึงมีคุณภาพดี ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาสารเคมี ปลูกข้าวเหนียวไว้รับประทาน ข้าวเจ้าไว้ขาย ชุมชนบ้านภูอยู่ห่างจากตัวจังหวัดมุกดาหารประมาณ 57 กิโลเมตร ชุมชนบ้านภูแบ่งการปกครองออกเป็น 2 หมู่บ้าน คือ บ้านภูหมู่ที่ 1 และบ้านภูหมู่ที่ 2 ขึ้นกับตำบลบ้านเป่า อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร พื้นที่ทั้งหมด 6,338 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรจำนวน 3549 ไร่

บ้านภูหมู่ที่ 1 มี นายเผด็จศักดิ์ แสนโคตร ตำแหน่งกำนัน เป็นผู้นำหมู่บ้านจำนวนครัวเรือน 129 หลัง จำนวนประชากรชาย 197 คน หญิง 193 คน รวม 390 คน

บ้านภูหมู่ที่ 2 มี นายพัฒนา นามเหล้า ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้นำหมู่บ้านจำนวนครัวเรือน 140 หลัง จำนวนประชากรชาย 175 คน หญิง 216 คน รวม 391 คน วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพทอผ้าไหมบ้านภู ตั้งอยู่เลขที่ 29/2 หมู่ 2 ถนน ตำบลบ้านเป่า อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร รหัสไปรษณีย์ 49160 ผ้ามัดหมี่ลายแก้วมุกดาเป็นผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดมุกดาหาร เป็นการนำลายผ้าโบราณ มามัดเป็นลวดลายและย้อมสีบนเส้นไหมและทอเป็นผืนผ้า แต่ละลายมีเอกลักษณ์และความหมายสำหรับจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 5 ลาย ดังนี้

ลายสายน้ำ (ลายจิ้งจอกเง็กหรือลายซิกแซก) มีลักษณะเป็นเส้นโค้งสีขาว หมายถึงสัญลักษณ์แทนแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นสายน้ำคู่จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งเป็นเส้นกั้นเขตแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาชนลาว

ลายนาคน้อย (หรือลายพญานาค) หมายถึง พญานาคที่อาศัยในแม่น้ำโขงแผ่ดูแลความเป็นอยู่ของชาวเมืองมุกดาหาร นาคเป็นสัตว์แห่งความอุดมสมบูรณ์ด้านพุทธศาสนา ชาวอีสานจะมีการนับถือนาคเป็นวัฒนธรรมร่วมกัน จึงปรากฏลายนาคบนผืนผ้าของชาวอีสานหลายแบบ

ลายดอกข้างน้อย (ลายดอกกระบวนน้อย) เป็นลายสีเหลืองดอกข่าน้ำ ซึ่งเป็นไม้มงคล จังหวัดมุกดาหาร

ลายตุ้มเล็ก (ตุ้มลายไม้) แทนดวงแก้วเล็ก (ดวงดาวบนท้องฟ้า)

ลายตุ้มใหญ่ หรือลายมุก มีลักษณะเป็นดอกสีขาว หรือที่เรียกว่าลายตุ้ม หมายถึงแก้วมุกดา ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของชาวเมืองมุกดาหาร ลักษณะเด่นของผ้ามัดหมี่ลายแก้วมุกดา เป็นผ้ามัดหมี่ 5 สี คือ สีฟ้า สีเหลืองเข้ม สีน้ำเงิน สีขาว และสีบานเย็น คั่นด้วยเส้นไหม 4 สี ได้แก่ เส้นไหมทางกระรอก (สีน้ำเงิน+ขาว) สีบานเย็น สีเหลือง สีฟ้าคราม ทอแบบ 5 กระสวย

2.7.3 กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

บ้านโนนหอม เป็นตำบล ๑ แห่งในอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2425 โดยมีนายหอม เป็นผู้นำชาวบ้านมาตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณนี้ ชาวบ้านโนนหอมเป็นคนเผ่า "ภูไท" ที่ในปัจจุบันยังคงช่วยกันรักษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวภูไทไว้ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะที่ "บ้านโนนหอม" ซึ่งเป็นศูนย์กลางการจัดงานประเพณีต่าง ๆ ของชนเผ่า ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านภูไทโนนหอมมีอยู่ว่า ในปี พ.ศ. 2400 ชนเผ่าภูไทกลุ่มนี้ได้อพยพมาจากเมืองภูวานากะแดง ประเทศลาว โดยพากันข้ามแม่น้ำโขง แล้วลัดเลาะรอนแรมมาตามแนวเทือกเขาภูพาน มุ่งหน้าไปทางทิศตะวันตกสู่ที่ราบลุ่มที่เป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ (ปัจจุบันคือหนองหารหลวง จังหวัดสกลนคร) จากนั้นก็แยกย้ายกันตั้งถิ่นฐานตามพื้นที่ที่เหมาะสม บางกลุ่มอาศัยปักหลักอยู่ใกล้แหล่งน้ำ แต่บางกลุ่มเลือกที่จะอยู่ตามบริเวณที่เป็นโนนหรือเนินใกล้เชิงเขาภูพาน (ปัจจุบันคือพื้นที่หนึ่งในเขตตำบลโนนหอม) สำหรับบรรพบุรุษของชนเผ่าภูไท บ้านโนนหอม นั้นได้ตั้งถิ่นฐานเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ กระจายอยู่ตามท้องทุ่งนา และริมป่าบุงป่าทาม หากคุณเป็นคนที่สนใจในด้านขนบธรรมเนียมประเพณีไทยแล้วละก็หมู่บ้านโนนหอมแห่งนี้นับเป็นอีกหนึ่งสถานที่ที่ไม่ควรพลาด เพราะที่นี่คุณจะได้สัมผัสกับวิถีชีวิตชาวภูไทอย่างใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นการร่วมรับประทานอาหารเย็นกับชาวภูไท หรือที่เรียกว่า "พาแลง" การชมการแสดงฟ้อนรำของสาวชาวภูไท หรือการชมการแสดงรำมวยโบราณ ทั้งนี้ หากต้องการร่วมงานพาแลง หรือร่วมฟ้อนรำกับชาวภูไท สามารถติดต่อล่วงหน้าได้ที่ "ศูนย์สาธิตการตลาดบ้านโนนหอม เลขที่ 5 หมู่ 2 ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000" การเดินทางไปบ้านโนนหอม: จากตัวเมืองสกลนคร ไปตามเส้นทางหลวงหมายเลข 223 (สกลนคร-นาแก) ประมาณ 13 กิโลเมตร จะพบทางแยกขวา ให้เข้าไปอีก 2 กิโลเมตร (อพท, 2563: ออนไลน์)

2.7.4 กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านดงมะเอ็ก ตำบลโพนทอง อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม

บ้านดงมะเอ็ก เป็นชาวผู้ไทเมืองเรณูนครอพยพมาจากเมืองวัง ซึ่งตั้งอยู่ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปัจจุบันอยู่ติดกับชายแดนประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เมื่ออพยพมาครั้งแรกนั้นพากันมาตั้งบ้านอยู่ 3 แห่ง คือ ที่บ้านหัวขัว บ้านหนองจันท์ และบ้านดงหวาย (คือที่ตั้งเรณูนครในปัจจุบัน) เมื่อได้รับยกเป็น “เรณูนคร” จึงอพยพราษฎรจากหมู่บ้านทั้งสามมารวมกันที่บ้านดงหวาย

เมื่อ ร.ศ.122 (พ.ศ. 2446) พระยาสุนทรเทพกิจจารักษ์ เป็นข้าหลวงประจำธาตุพนมมาตรวจราชการที่เมืองเรณูนคร ขณะนั้นมีพระแก้วโกมล (เหม็น โกพลรัตน์) เป็นผู้ว่าการเมือง หลวงพหลพลหิรัญยา (กึ่ง) เป็นปลัดเมือง หลวงชาญยุทธกิจ (กา เตโซ) เป็นคลังเมือง และขุนพิณยุทธกรรม (ตูป) เป็นกรมการเมือง พระยาสุนทรเทพกิจจารักษ์ ได้รายงานต่อหลวงชาญยุทธกิจและเกลี้ยกล่อมมิให้บุคคลกับไปตั้งบ้านอยู่ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง การที่ตำบลเรณูนครมีกำนันปกครอง 9 ตำบล มีเขตแดนกว้างยาวควรจะให้เป็นอำเภอหนึ่งได้ จะยกให้บ้านธาตุพนมเป็นกิ่งอำเภอ

ต่อมา พ.ศ. 2450 ทางราชการได้ยกเลิกการปกครองที่มีเจ้าเมือง อุปฮาด ราชวงศ์และราชบุตร เป็นการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล ตั้งเทศาภิบาลมีผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอเป็นผู้ปกครองท้องที่เมืองเรณูนครจึงมีฐานะเป็นอำเภอ หลวงชาญยุทธกิจ (กา เตโซ) เป็นนายอำเภอเรณูนคร ทางราชการเห็นว่าตำบลธาตุพนม ซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงมีพระธาตุพนมเป็นปูชนียสถานทางพระพุทธศาสนา ประชาชนทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขงต่างเลื่อมใสศรัทธาสักการะบูชา จึงย้ายที่ว่าการอำเภอเรณูนครไปตั้งที่ตำบลธาตุพนม แล้วเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอธาตุพนม ส่วนเมืองเรณูนครถูกลดฐานะลงเป็นตำบล แบ่งหมู่บ้านทางทิศตะวันออกเป็นตำบลโพนทอง และทิศตะวันตกเป็นตำบลเรณู ขุนโพนทองธรรมราษฎร์ (ป๋ม สิงคะ) เป็นกำนันตำบลโพนทอง ขุนเรณุนิติกร (คำพัน โกพลรัตน์) เป็นกำนันตำบลเรณูนครเก่าและได้รับยกฐานะเป็นอำเภอเรณูนคร เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2518 แบ่งการปกครองออกเป็น 5 ตำบล 69 หมู่บ้าน คือ

1. ตำบลเรณู 17 หมู่บ้าน
2. ตำบลโพนทอง 12 หมู่บ้าน
3. ตำบลท่าลาด 16 หมู่บ้าน
4. ตำบลนางาม 12 หมู่บ้าน
5. ตำบลโคกหินแฮ่ 12 หมู่บ้าน

ตำบลโพนทองเดิมแบ่งการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน คือ

1. บ้านโพนทอง 1
2. บ้านโพนทอง 2
3. บ้านเหล่าสำราญ

4. บ้านหัวข้าวเหนียว
5. บ้านดงมะเเอก
6. บ้านหัวข้าวใต้
7. บ้านหนองย่างขึ้น
8. บ้านนาดี
9. บ้านหนองลาดควาย
10. บ้านโนนสะอาด
11. บ้านนาคอย
12. บ้านโคกเจริญ

ปัจจุบันตำบลโพนทอง มี 10 หมู่บ้าน คือ

1. บ้านโพนทอง หมู่ 1
2. บ้านโพนทอง หมู่ 2
3. บ้านเหล่าสำราญ หมู่ 3
4. บ้านดงบก หมู่ 4
5. บ้านดงมะเเอก หมู่ 5
6. บ้านดงมะเเอก หมู่ 6
7. บ้านหนองลาดควาย หมู่ 7
8. บ้านเหล่าสำราญ หมู่ 8
9. บ้านโพนทอง หมู่ 9
10. บ้านหนองลาดควาย หมู่ 10

มีผู้ปกครองตำบล (กำนัน ทั้งหมด 9 คน คือ

1. ชุนโพนทองธรรมราษฎร์ (ป๋ม สิงคะ)
2. นายชานนท์ อินทะสันตา
3. ชุนรัตนวิมล
4. นายก ชากิจดี
5. นายบุญไฟ สิงห์คะ
6. นายประยูร จันทรสด
7. นายสมสวัสดิ์ แสนล้ง
8. นายบุญถิ่น ไหญ่สาร
9. นายประกาศ ธงยศ

บ้านดงมะเือก ตำบลโพหนอง เป็นชาวผู้ไทยเรณูนคร มีอาชีพในการทำนาหลังฤดูทำนา ผู้หญิงทอผ้า ผู้ชายค้าขาย การทอผ้านั้นทำขึ้นใช้สอยในครัวเรือน ครั้งหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ราวปี พ.ศ. 2484 ถึงปี พ.ศ. 2489 ชาวผู้ไทยมีการทอผ้าเป็นล่ำเป็นสัน มีทั้งผ้าฝ้าย ผ้าแกมไหม ส่งขายต่างจังหวัด หลังสงครามโลก ความนิยมผ้าพื้นเมืองลดลง ชาวบ้านจึงหันไปประกอบอาชีพกรรมกร รับจ้างทำงานในเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร เป็นต้น (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2563: ออนไลน์)

2.8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำดัชนีพันธ์เรื่องรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังต่อไปนี้

2.8.1 งานวิจัยในประเทศ

1. งานวิจัยเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางสังคมการเมือง

ภวัต พัฒนนิภากร (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบพฤติกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ภายใต้อิทธิพลของพลวัตทางการเมือง ผลการวิจัยพบว่า กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีพฤติกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ภายใต้อิทธิพลของพลวัตทางการเมือง ประกอบด้วย 4 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบการใช้สิทธิเลือกตั้ง (2) รูปแบบการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (3) รูปแบบกิจกรรมชุมชน และ (4) รูปแบบการติดต่อเป็นการเฉพาะ ผลการวิจัยระดับพฤติกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ระดับพฤติกรรมทางการเมือง อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ได้แก่ การใช้สิทธิเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และกิจกรรมชุมชนและอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน ได้แก่ การติดต่อเป็นการเฉพาะ ผลการวิจัยพลวัตทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ ภายใต้อิทธิพลของพลวัตทางการเมือง พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงในเชิงบวกต่อพฤติกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 (F4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประกอบด้วยปัจจัยสังคมและวัฒนธรรม (F1) ปัจจัยภาพลักษณ์นัการเมืองท้องถิ่น (F2) และปัจจัยการปกครองท้องถิ่น (F3) โดยโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ดี ($\chi^2 = 49.973$ df = 37, $p = 0.075$, CFI = 0.999, TLI = 0.998, RMSEA = 0.016, SRMR = 0.016) ผลการวิจัยเพื่อยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบพฤติกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกปัจจัยและมีค่าความสอดคล้องระหว่าง

วอโหล่น้อยกว่า 1.5 ทุกปัจจัย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โมเดลสมการเชิงโครงสร้างพฤติกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

โอภาส จิตระยงค์ (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหน้าพระธาตุ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 54.4 มีอายุระหว่าง 31 -40 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.3 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 54.2 ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 44.5 อาชีพพนักงานบริษัท/พนักงานร้านค้า คิดเป็นร้อยละ 22.8 มีรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.6 และส่วนใหญ่มีหน้าที่ในชุมชนกลุ่มชาวบ้านทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 88.8 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ประกอบด้วย

1) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหน้าพระธาตุ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด การร่วมรณรงค์การเมืองท้องถิ่น รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับชาติตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับ

2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหน้าพระธาตุอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหน้าพระธาตุ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

วรรณิ ปังสกุลยานนท์ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน และอยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 ด้าน ตามลำดับ ดังนี้ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการให้ข้อมูลและรับข้อมูล ส่วนด้านการแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง ด้านการร่วมรณรงค์ทางการเมือง ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำแนกตามเพศ คณะ ชั้นปี พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ข้อเสนอแนะ จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยให้นักศึกษาได้ร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การรณรงค์ทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้ง และการให้ข้อมูลและรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองให้

นักศึกษาทราบอย่างต่อเนื่องและถูกต้อง จัดกิจกรรมที่ทำให้นักศึกษาได้ทำประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษาขณะเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และฝึกให้มีจิตอาสา

ณัฐสุวชัย เส็งกิ่ง (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองไม้แดง อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลหนองไม้แดง อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการต่อสู้ทางการเมืองและการมีส่วนร่วมสนใจทางการเมือง ตามลำดับ ส่วนผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลหนองไม้แดง อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองไม้แดงที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

พระมหานัฐพจน์ ขนติธโร (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านนโยบาย อยู่ในระดับมาก ด้านสื่อสารมวลชน ส่วนด้านการหาเสียงของผู้สมัคร ด้านพรรคการเมือง และด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศและอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นไม่ แตกต่างกัน 3) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของ ประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร ปัญหาประชาชนเบื่อหน่ายการเมืองแบบเดิม ๆ ที่ประชาชน ต้องการและให้ความสำคัญในแต่ละด้าน มีดังนี้ คือ ด้านคุณลักษณะของผู้สมัครแสดงวิสัยทัศน์ให้ ประชาชนเห็นถึงความรู้ความสามารถในการจะแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นในอนาคตนี้ถึงฟังได้ ด้าน การหาเสียงของผู้สมัคร นักการเมืองต้องเปลี่ยนวิธีการหาเสียงสร้างจุดเด่นให้ประชาชนเชื่อมั่นได้ ด้านพรรคการเมือง พรรคการเมืองควรเห็นประโยชน์ประชาชนเป็นที่ตั้ง ด้านนโยบาย เน้นหนักการ แก้ปัญหาเรื่องของเศรษฐกิจในทุกระดับ ด้านสื่อมวลชน ควรชี้แจงสิ่งที่ป็นกลางสร้างความเข้าใจในฐานะสื่อมวลชนให้ข้อมูลที่จริงช่วยประชาชนเป็นกระบอกเสียง

2. งานวิจัยที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท

นฤทรบัณฑิต สาสีพันธ์ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง นาฏยศิลป์ : อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ผู้ไทเรณูนคร ในสังคมวัฒนธรรมรัฐชาติไทย ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มคนในพื้นที่ชาวผู้ไทเรณูนครอพยพมาจากฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นคนกลุ่มชาวผู้ไทกลุ่มแรกในพื้นที่ฝั่งขวาของแม่น้ำโขงหรือประเทศไทย ซึ่งโดยการอพยพมาครั้งแรกนั้นเป็นการขัดแย้งระหว่างพี่น้องแล้วมาตั้งรกรากที่ชุมชนบ้านดงหวายสายบอกแกหรือเรณูนครในปัจจุบัน หลังจากนั้นกลุ่มต่าง ๆ ของชาวผู้ไทได้เข้าอพยพมาในพื้นที่ประเทศไทยและมีการเข้าหาชุมชนแห่งนี้ เพื่อหาตามหาข่าวสารของกลุ่มชนที่ตามหาในความเป็นผู้ไทสายเลือดเดียวกันในแผ่นดินไทย ต่อมาชาวชุมชนผู้ไทเรณูนครได้มีการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มของชาวกลาหรือชาวไทยใหญ่ที่อพยพมาจากการค้าขาย 2) ชาวผู้ไทเรณูนครมีความผูกพันกับศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะนาฏยศิลป์ ซึ่งมีการเกี่ยวพันกับวิถีชีวิตอย่างเช่นการเหย้า (การรักษาคนไข้) และการฟ้อนรำในบุญบั้งไฟในเดือนหก ซึ่งมีความผูกพันกันกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในระบบเกษตรกรรม ต่อมาได้มีการแสดงชุดฟ้อนที่เป็นแบบแผนขึ้นจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชในรัชกาลที่ 9 พร้อมทั้งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2498 ได้เสด็จมาบำเพ็ญราชกุศลในวัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร จังหวัดนครพนมได้เชิญชนชนเผ่าต่าง ๆ ในกลุ่มจังหวัดนครพนมและพื้นที่ใกล้เคียงให้มาทำการแสดงหน้าพระที่นั่ง ต่อมาชุมชนชาวผู้ไทเรณูนครได้พัฒนาการฟ้อนผู้ไทและการแสดงนาฏยศิลป์ ซึ่งมีการเพิ่มจำนวนชุดการแสดงของชุมชนอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน 3) ในชุมชนนี้ยังคงรักษาเอกลักษณ์วัฒนธรรมเอาไว้เป็นอย่างดีเยี่ยมจากการดำรงรักษาทางด้านนาฏศิลป์ของเอกลักษณ์วัฒนธรรมจนกลายเป็นอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ผู้ไทเรณูนคร ส่งผลต่อระบบการศึกษาได้บรรจุนาฏยศิลป์ผู้ไทเรณูนครในระดับชั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษาชุมชนแห่งนี้ยังได้รับการยกย่องเป็นตัวแทนของชาวจังหวัดนครพนมขึ้นสู่คำขวัญประจำจังหวัด ส่งผลให้เป็นตัวแทนรัฐชาติไทย ซึ่งมีการเผยแพร่นาฏยศิลป์ผู้ไทเรณูนครในเวทีระดับนานาชาติ ทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนานาฏศิลป์ของตนเองอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วิมล โคตรทุมมี (2566) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความเป็นมาของชาติที่สืบทอดต่อผู้มีอำนาจผู้ไทเรณูนคร ในอีสานแบบภูมิภาคนิยม ผลการวิจัยพบว่า ประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เรณูนครแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พวกเขาสร้างอำนาจทางชาติพันธุ์โดยอาศัยราชวงศ์สยาม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดผู้ไทและพระเจ้าแผ่นดินไม่เพียงแต่เป็นความขัดแย้งเท่านั้น แต่ยังรวมถึงเชื้อชาติอันดีที่เคารพราชวงศ์สยามด้วย ด้วยวิธีนี้ระบบการเมืองอีสานจึงไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แม้ว่ากลุ่มอีสานบางกลุ่มจะต่อต้านรัฐ แต่กลุ่มผู้ไทส่วนน้อยก็รวมเข้ากับอำนาจของรัฐบาลเพื่อรักษาความชอบธรรมหรืออำนาจทางชาติพันธุ์ อย่างไรก็ตาม การสถาปนาของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทภายใต้อุดมการณ์ของรัฐตามแนวคิดท้องถิ่นนิยมแบบดั้งเดิม แสดงให้เห็นถึงการเป็นตัวแทนทางชาติพันธุ์รวมถึงโครงสร้างสังคมมหภาคที่แสดงให้เห็นเพียงวัฒนธรรมชาติพันธุ์

ที่สวยงามเท่านั้น ขณะที่ไม่มี ความขัดแย้งทางการเมือง เพศ หรือทางชนชั้น จากการค้นพบของงาน ภาควิชาการนี้ ไม่เพียงแต่ความขัดแย้งทางการเมืองภายในเท่านั้น นั่นคือความขัดแย้งระหว่างศูนย์กลาง ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ใต้เรณูนครกับชุมชนคอมมิวนิสต์ที่อยู่รอบนอก แต่ยังรวมถึงความขัดแย้งทาง วัฒนธรรมด้วย ในขณะเดียวกัน เยาวชนอีสานกระแสหลักก็มีรูปแบบที่เป็นเอกภาพโดยอาศัยตัวแทน ของเยาวชนไทบ้านอีสานในชนบทที่ต่อต้านความทันสมัย ในขณะที่เยาวชนชาติพันธุ์ผู้ไทแสดงให้เห็น การผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมสมัยใหม่ได้อย่างดีเยี่ยม ด้วยวิธีนี้พวกเขาจึงมี ความเยาว์วัยในด้านเชื้อชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย บ่งบอกถึง “ความเป็นอื่น” จากภาพลักษณ์วัยรุ่นอีสานที่เป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน เช่นเดียวกับประเด็นทางเพศ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสมชายชาตรีเกิดขึ้นภายใต้การพัฒนาชาติพันธุ์เพื่อการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่การ เจริญรุ่งเรืองพื้นที่ทางสังคมเท่านั้นที่กลายเป็นแนวทางสำคัญที่เกิดขึ้นในสังคมอีสาน แต่ยังรวมถึงความ ขัดแย้งทางเพศที่เกิดขึ้นในภูมิภาคหลังทางชาติพันธุ์ที่เฉพาะเจาะจงด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการพึ่งพา ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ในแง่หนึ่งเพศทางเลือกไม่เพียงแต่ทำให้การเจรจาอัตลักษณ์ทางเพศเพื่อสร้าง มุมมองทางเพศเสรีสมบูรณ์เท่านั้น แต่ยังบ่งชี้ถึงการใช้อัตลักษณ์ทางเพศเป็นวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่ง ความได้เปรียบ นอกจากนี้ ยังได้ค้นพบว่า “อัตลักษณ์อีสาน” ถือเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลาวในระดับ ภูมิภาค การเมือง และวัฒนธรรม เป็นการเป็นตัวแทนแบบองค์รวมทางสังคม การศึกษาชาติพันธุ์ผู้ไท เรณูนคร สะท้อน “มุมมอง” ที่แตกต่างกันเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน ซึ่งมีผู้แสดงหลากหลาย ทั้งส่วนรวมและรายบุคคล ตลอดจนความแตกต่างทางชนชั้น อาชีพ รุน และเพศ นอกจากนี้ยังแสดง ให้เห็นความขัดแย้งทางการเมืองภายใน ความซับซ้อนทางวัฒนธรรม และการเจรจาที่เป็นประโยชน์ ของเพศทางเลือก ส่งผลให้อีสานไม่มีความเป็นลาวหรือชาติพันธุ์ที่คล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ตาม มันเป็น พื้นที่ที่มีหลายเชื้อชาติซึ่งมีพลวัตทางการเมืองและวัฒนธรรม

3. งานวิจัยเกี่ยวกับหลักสัปปุริสธรรม 7

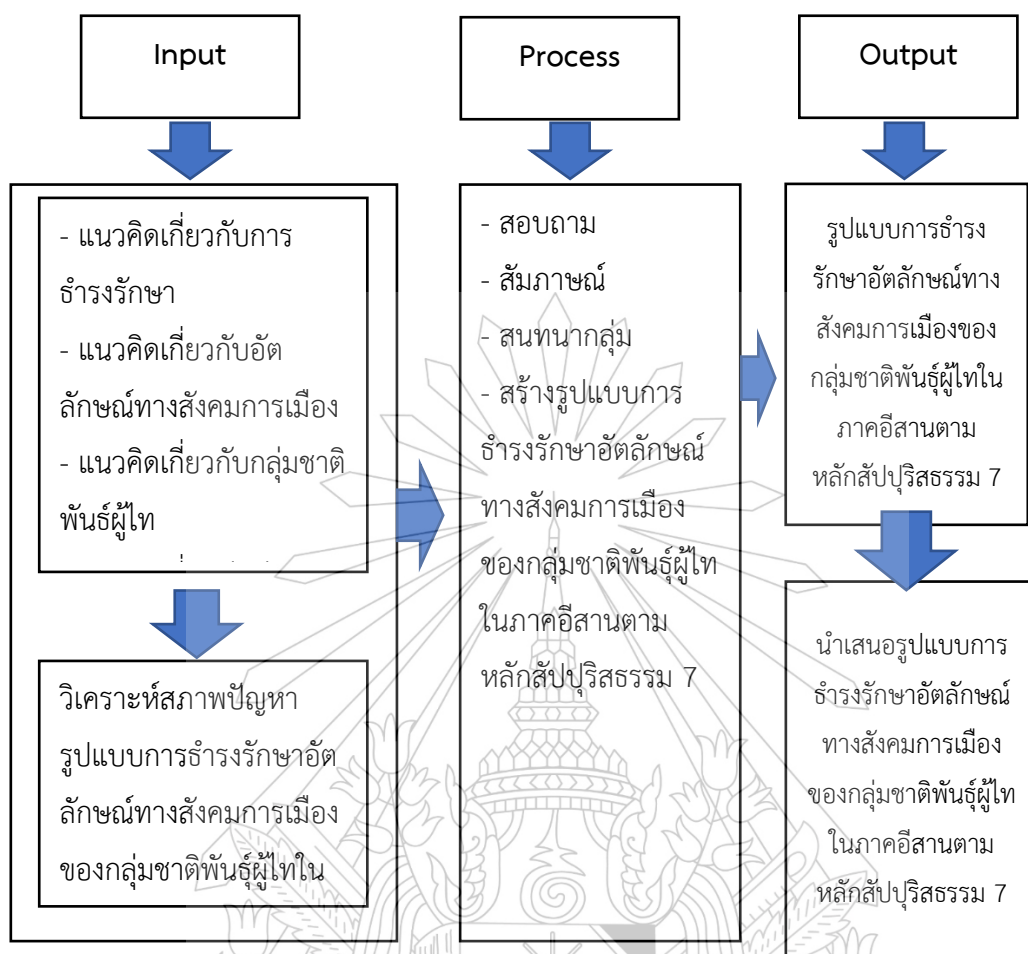
หยาดฝน เดชโอภาส (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริส ธรรมของผู้บริหาร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็น องค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 3) การประยุกต์ใช้ หลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมากกับการเป็นองค์กรแห่งความสุข ของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมของ ผู้บริหารส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = -0.08* + 1.01*X$ และสมการพยากรณ์ในรูป

คะแนนมาตรฐาน คือ $Z' y = 0.96 * Zx$ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักปฏิบัติที่สำคัญ 7 ด้านมาประยุกต์ใช้ในการทำงานและการบริหารจัดการสถานศึกษาสร้างสมดุลระหว่างการมุ่งเน้นผลงานและความสุขของบุคลากร เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ธีรยุทธ ชะนิล (2566) ได้ทำวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสร้าง ความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้สัปปุริสธรรม 7 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความนิยมในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัด นครศรีธรรมราช ได้แก่ ปัจจัยการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งส่งผลต่อการสร้างความนิยมในการเลือกตั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์การสร้างความนิยมได้ร้อยละ 45.1 ด้านผู้ส่งสาร ช่องทางการสื่อสาร สาร และผู้รับสาร ล้วนมีผลต่อการสร้างความนิยมนอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า หลักสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งประกอบด้วยอัมมมัญญา อตถัญญา อัตตัญญา มัตตัญญา กาลัญญา ปริสญญาและบุคคลัญญา ส่งผลต่อการสร้างความนิยมในการเลือกตั้ง ระดับท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ได้ถึงร้อยละ 46.2 โดยด้าน มัตตัญญา หรือการรู้จักประมาณ มีความสามารถในการพยากรณ์สูงสุด รองลงมาคือด้านกาลัญญา หรือการรู้จักกาลเวลาการประยุกต์หลักพุทธธรรม 7 เพื่อส่งเสริมความนิยมในการเลือกตั้งระดับ ท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น ประกอบด้วย การรับรู้ถึงความสำคัญและเหตุผลของการเลือกตั้ง ท้องถิ่น การรู้บทบาทหน้าที่ของตน การประเมินสถานการณ์และการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น การจัดการเวลาในการดูแลท้องถิ่น การรับรู้ถึงความต้องการของชุมชนและประชาสังคมและการเข้าใจ ประชาชนและเครือข่ายในท้องถิ่น

2.9. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7” ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยมีขั้นตอนใน การศึกษาโดยการสร้างกรอบแนวคิดที่ผนวกรวมเอาข้อมูลชุมชนและทฤษฎีเข้าด้วยกัน ซึ่งจะเริ่มจาก การให้คำนิยามคุณค่าเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานที่ เชื่อมโยงให้เห็นถึงการนำทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่มาเชื่อมโยงให้เกิดวิธีการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่นำไปสู่การแสดงเป็นที่ประจักษ์และสามารถตอบโต้กับวาท กรรมที่รัฐได้สร้างขึ้นจนนำไปสู่การยอมรับทางสังคม และเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสามารถเขียนเป็นภาพ แผนภูมิกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

ภาพประกอบที่ 5 แผนภูมิกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นการวิจัยในลักษณะของวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหารูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน 2) เพื่อสร้างรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 และ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ทั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการออกแบบการวิจัย ดังต่อไปนี้

3.1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) พื้นที่วิจัย คือ 1) กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านภู ตำบลหนองสูง อำเภอบ้านเป่า จังหวัดมุกดาหาร 3) กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 4) กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านดงมะเอ็ก ต.โพนทอง อ.เรณูนคร จ.นครพนม โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสอบถาม ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอด้วยตาราง และอธิบายเพิ่มเติม สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์ข้อความปลายเปิดด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) หลังจากนั้นทำการสังเคราะห์ สรุปจากแบบสำรวจ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ แล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

3.2. พื้นที่วิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้หลักเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่ศึกษาภาคสนามเกี่ยวกับ รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่ 1) กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านภู ตำบลหนองสูง อำเภอบ้านเป้า จังหวัดมุกดาหาร 3) กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 4) กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านดงมะเเอก ต.โพนทอง อ.เรณูนคร จ.นครพนม

3.3. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์

กลุ่มประชากรในแผนงานวิจัยนี้ได้กำหนดขอบเขตประชากรเป็นสองกลุ่ม กลุ่มเป้าหมายตามรูปแบบการวิจัยดังนี้

1) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มุ่งแสวงหาองค์ความรู้เรื่อง รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นกรณีศึกษา ดังนั้นประชากรหรือหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) เป็นประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่อาศัยอยู่ในภาคอีสานของประเทศไทย ซึ่งมีการอาศัยอย่างกระจายตัว โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างพื้นที่การศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง พิจารณาจากปรากฏการณ์การดำรงอยู่ของประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท และการรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ผู้ไท ทั้งด้านการแต่งกาย ภาษาและวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในพื้นที่และความสมบูรณ์ของข้อมูลขนาดประชากร โดยได้พื้นที่การศึกษาในระดับตำบล จำนวน 4 พื้นที่ จาก 4 จังหวัดในภาคอีสาน จากนั้นจึงคำนวณหาขนาดตัวอย่าง (n) แบบทราบจำนวนประชากร โดยกำหนดตามกลุ่มตัวอย่างตามตารางเชซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) อ้างใน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 43) ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการใช้ตารางเลขสุ่ม โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตาราง 1 การกำหนดประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่	จำนวนประชากร (ราย)	กลุ่มตัวอย่าง (ราย)
จังหวัดกาฬสินธุ์		
บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง	3,845	348
จังหวัดมุกดาหาร		
บ้านภู ตำบลหนองสูง อำเภอบ้านเป้า	1,165	289

จังหวัดสกลนคร		
บ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง	685	246
จังหวัดนครพนม		
บ้านดงมะกอก ตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเรณูนคร	855	265
รวม	6,550	1,148

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่

- กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านโนน หอม ตำบลโนนหอม อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้าน และนักวิชาการ จำนวน 7 คน

- กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านภู ตำบลหนองสูง อำเภอบ้านแพง จังหวัดมุกดาหาร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้าน และนักวิชาการ จำนวน 7 คน

- กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้าน และนักวิชาการ จำนวน 7 คน

- กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านดงมะกอก ตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้าน และนักวิชาการ จำนวน 7 คน

รวมทั้งหมด 28 คน โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ เป็นผู้รู้ด้านการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และนักวิชาการกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท และพระภิกษุ ผู้มีความรู้เกี่ยวกับหลักสัปบุริสธรรม 7

3.4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัยและวิธีการสร้างเครื่องมือวิจัย เพื่อวิจัยแนวคิดรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปบุริสธรรม 7 โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แบบสอบถามเพื่อการวิจัย และ 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Deep Interviews) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.4.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 แล้วรวบรวมและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย และขอบเขตของการศึกษาวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้/ต่อเดือน และสถานที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1.ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม 2.ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน 3.ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม และ 4.ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งสิ้น 20 ข้อ โดยใช้วิธีแบบมาตรวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สภาพปัญหาในรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 มี 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านธัมมัญญา (การรู้หลักการ) 2) ด้านอรรถัญญา (การรู้ความมุ่งหมาย) 3) ด้านอัตตัญญา (การรู้จักตน) 4) ด้านมัตตัญญา (การรู้จักประมาณ) 5) ด้านกาลัญญา (การรู้จักเวลา) 6) ด้านปริสัญญญา (การรู้จักชุมชน) 7) ด้านบุคคลปริสัญญญา (การรู้จักบุคคล) รวมทั้งสิ้น 35 ข้อ โดยใช้วิธีแบบมาตรวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริม การดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน

3.4.2 แบบการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการวางแผน จัดเตรียมชุดคำถาม และวิธีการ สัมภาษณ์อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนล่วงหน้า มีการดำเนินงานแบบ เป็นทางการภายใต้กฎเกณฑ์หรือมาตรฐานเดียวกันซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริม การดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน

3.4.3 วิธีสร้างเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิดและปลายปิด ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1) แบบสอบถาม

1.1 หลังจากผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษารูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7

1.2 นำผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นมาสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน โดยพิจารณาเนื้อหาให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย และสมมติฐานของการวิจัย

1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดที่กำหนด นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความถูกต้อง และครอบคลุมเนื้อหาของการศึกษา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำเพิ่มเติม

1.4 ผู้ศึกษาวิจัยนำแบบสอบถามตามที่ได้ปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ครอบคลุมเนื้อหาในเรื่องที่จะวัดจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1.4.1 รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์

1.4.2 ผศ.ดร.วรเชษฐ์ โทอิน อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ และพระพุทธศาสนา

1.4.3 ผศ.ดร. ศตวรรษ สงกาพันธ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ และพระพุทธศาสนา

1.5 ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะที่ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำและตรวจสอบความถูกต้อง

2) การหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 นำแบบสอบถามที่สร้างเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่วัดตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

จากนั้นพิจารณาคัดเลือกคำถามที่ค่า IOC ตั้งแต่ .50-1.00 จากผู้เชี่ยวชาญที่ให้คะแนนจำนวน 55 ข้อ แล้วจึงนำเสนอท่านอีกครั้ง

2.2 นำแบบสอบถามไปทดสอบใช้ (Try-out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2.3 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (item discrimination) ของแบบสอบถาม ในการวิจัยในครั้งนี้ แบบสอบถาม จำนวน 55 ข้อ ในการวิจัยในครั้งนี้ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ ระหว่าง .446-.852

2.4 หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ในการวิจัยในครั้งนี้ แบบสอบถาม จำนวน 55 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.984

2.5 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3) **แบบสัมภาษณ์** ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้น เพื่อความเที่ยงตรงของคำสัมภาษณ์ผู้วิจัย ได้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเนื้อหา

3.5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) นำหนังสือจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีลังกา ส่งถึงผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ ตอบแบบสอบถามและสนทนากลุ่มในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

2) สร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก พบปะพูดคุยเพื่อสร้างความคุ้นเคย แจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3) กำหนดนัดหมายวันเวลาที่จะดำเนินการสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่แน่นอน เพื่อให้ได้เตรียมตัวและเตรียมเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีจดบันทึก บันทึกภาพและบันทึกเสียง

3.6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมาย โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์การดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม 2. ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน 3. ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม และ 4. ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งสิ้น 20 ข้อ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอข้อมูล ในรูปแบบตารางควบคู่การบรรยายผลการศึกษา โดยได้

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาด (2554, หน้า 82-83)

ตอนที่ 3 สภาพปัญหาารูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 มี 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านธัมมัญญา (การรู้หลักการ) 2) ด้านอรรถัญญา (การรู้ความมุ่งหมาย) 3) ด้านอัตตัญญา (การรู้จักตน) 4) ด้านมัตตัญญา (การรู้จักประมาณ) 5) ด้านกาลัญญา (การรู้จักเวลา) 6) ด้านปริสัญญญา (การรู้จักชุมชน) 7) ด้านบุคคลปริสัญญญา (การรู้จักบุคคล) รวมทั้งสิ้น 35 ข้อ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอข้อมูล ในรูปแบบตารางควบคู่การบรรยายผลการศึกษา โดยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาด (2554, หน้า 82-83) มีดังนี้

- 5 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
 - 4 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
 - 3 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
 - 2 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
 - 1 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด
- การแปลความหมาย ดังนี้
- 4.51-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
 - 3.51-4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
 - 2.51-3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
 - 1.51-2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
 - 1.00-1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 การหาความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ที่มีความสัมพันธ์กับสภาพปัญหาารูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation(r)) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 และได้กำหนดเกณฑ์ระดับความสัมพันธ์ไว้ดังนี้

- ค่า r เป็น (-) หมายถึง มีความสัมพันธ์ทางลบหรือทางตรงกันข้าม
- ค่า r เป็น (+) หมายถึง มีความสัมพันธ์ทางบวกหรือทางเดียวกัน
- ค่า r เป็น +/- 0.00 ถึง 0.31 ถือว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อย

ค่า r เป็น +/- 0.32 ถึง 0.66 ถือว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

ค่า r เป็น +/- 0.67 ถึง 1.00 ถือว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก

ถ้าพบว่า ตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม มีความสัมพันธ์กัน นำมาวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) เพื่อร่วมกันทำนายหรือพยากรณ์ตัวแปรตาม

ตอนที่ 5 วิเคราะห์การสัมภาษณ์แนวทางในการส่งเสริมการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้น เพื่อความเที่ยงตรงของคำสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเนื้อหา

ตอนที่ 6 เสนอรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ที่ได้จากผลการวิจัย

ตอนที่ 7 วิเคราะห์ผลการประเมินรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการประเมิน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเหมาะสม 2) ด้านความเป็นไปได้ 3) ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ และ 4) ด้านความถูกต้อง จำนวน 20 ข้อ ใช้แบบประเมินวิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยใช้วิธีแบบมาตรวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3.7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีการทางสถิติดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

- 1.1 ร้อยละ
- 1.2 ค่าคะแนนเฉลี่ย
- 1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่

- 2.1 ค่า t-test
- 2.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน (Pearson Product Moment

Correlation(r))

2.3 การวิเคราะห์การถดถอยของพหุคูณ Multiple Regression Analysis : MR

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังต่อไปนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแปลความหมายของข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
F	แทน	วิเคราะห์ความแปรปรวน
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation)
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation)
R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณ (Coefficient of Multiple Determination)
sig	แทน	ค่าความน่าจะเป็น (Probability) สำหรับบอกนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2. ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 7 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้/ต่อเดือน สถานที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท

ตอนที่ 2 วิเคราะห์การดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน

ตอนที่ 3 วิเคราะห์สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน

ตอนที่ 4 การหาความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ที่มีความสัมพันธ์กับสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation(r)) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 เสนอผลในรูปแบบของตาราง โดยรวม เมื่อพบว่า มีความสัมพันธ์กัน นำมาวิเคราะห์ วิเคราะห์การถดถอยของพหุคูณ Multiple Regression Analysis : MR

ตอนที่ 5 วิเคราะห์การสัมภาษณในภาพรวมเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน

ตอนที่ 6 นำเสนอรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสี่ปฐิธธรรม 7

ตอนที่ 7 ผลการประเมินรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสี่ปฐิธธรรม 7

4.3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย

กลุ่มตัวอย่างหมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ หมู่บ้านดงมะเอก ตำบลโพนทอง อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม หมู่บ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนครและหมู่บ้านภู ตำบลหนองสูง อำเภอบ้านเป่า จังหวัดมุกดาหาร รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 1,148 คน ปรากฏในรายละเอียดในตารางที่ 4.1

กลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท หมู่บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 348 คน ปรากฏในรายละเอียดในตารางที่ 4.2

กลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท หมู่บ้านภู ตำบลหนองสูง อำเภอบ้านเป่า จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 289 คน ปรากฏในรายละเอียดในตารางที่ 4.3

กลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท หมู่บ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำนวน 246 คน ปรากฏในรายละเอียดในตารางที่ 4.4

กลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท หมู่บ้านดงมะเเอก ตำบลโพหนอง อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม จำนวน 265 คน ปรากฏในรายละเอียดในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.1 จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	645	56.2
หญิง	503	43.8
รวม	1,148	100.0
อายุ		
อายุระหว่าง 20-30 ปี	195	17.0
อายุระหว่าง 31-40 ปี	456	39.7
อายุระหว่าง 41-50 ปี	258	22.5
อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป	239	20.8
รวม	1,148	100.0
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	244	21.3
มัธยมศึกษา	465	40.5
ปริญญาตรี	283	24.7
ปริญญาโทขึ้นไป	156	13.6
รวม	1,148	100.0
สถานภาพสมรส		
โสด	366	31.9
มีคู่ครอง	542	47.2
หย่า/หม้าย	137	11.9
แยกทางกัน	103	9.0
รวม	1,148	100.0

รายได้/ต่อเดือน		
5,000 – 10,000 บาท	284	24.7
10,001-15,000 บาท	526	45.8
15,001 บาทขึ้นไป	338	29.4
รวม	1,148	100.0
สถานที่อยู่อาศัย		
อำเภอคำม่วง กาฬสินธุ์	348	30.31
อำเภอบ้านเป่า มุกดาหาร	289	25.17
อำเภอเมือง สกลนคร	246	21.42
อำเภอเรณูนคร นครพนม	265	23.08
รวม	1,148	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมทั้ง 4 จังหวัด เป็นชาย จำนวน 645 คน คิดเป็นร้อยละ 56.2 เป็นหญิง จำนวน 503 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8 แยกตามอายุ อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 456 คน คิดเป็นร้อยละ 39.7 อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 อายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 แยกตามระดับการศึกษา มัธยมศึกษา จำนวน 465 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 ปริญญาตรี จำนวน 283 คน คิดเป็นร้อยละ 24.7 ระดับประถมศึกษา จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 21.3 ระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 13.6 แยกตามสถานภาพสมรส มีคู่ครอง จำนวน 542 คน คิดเป็นร้อยละ 47.2 โสด จำนวน 366 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9 หย่า/หม้าย จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 11.9 และแยกทางกัน จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 และแยกตามสถานที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท อำเภอคำม่วง กาฬสินธุ์ จำนวน 348 คน คิดเป็นร้อยละ 30.31 อำเภอบ้านเป่า มุกดาหาร จำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 25.17 อำเภอเรณูนคร นครพนม จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 และอำเภอเมืองสกลนคร จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 21.42

ตารางที่ 4.2 จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (จังหวัดกาฬสินธุ์) (n =348)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	201	57.8
หญิง	147	42.2
รวม	348	100.0
อายุ		
อายุระหว่าง 20-30 ปี	65	18.7
อายุระหว่าง 31-40 ปี	135	38.8
อายุระหว่าง 41-50 ปี	77	22.1
อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป	71	20.4
รวม	348	100.0
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	72	20.7
มัธยมศึกษา	138	39.7
ปริญญาตรี	90	25.9
ปริญญาโทขึ้นไป	48	13.8
รวม	348	100.0
สถานภาพสมรส		
โสด	119	34.2
มีคู่ครอง	159	45.7
หย่า/หม้าย	40	11.5
แยกทางกัน	30	8.6
รวม	348	100.0
รายได้/ต่อเดือน		
5,000 – 10,000 บาท	86	24.7
10,001-15,000 บาท	159	45.7
15,001 บาทขึ้นไป	103	29.6
รวม	348	100.0

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวม จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นชาย จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 57.8 เป็นหญิง จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2 แยกตามอายุ อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 38.8 อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 22.1 อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4 อายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 18.7 แยกตามระดับการศึกษา มัธยมศึกษา จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 39.7 ปริญญาตรี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 25.9 ระดับประถมศึกษา จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 20.7 ระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 แยกตามสถานภาพ สมรส มีคู่ครอง จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 45.7 โสด จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 34.2 หย่า/หม้าย จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 และแยกทางกัน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6

ตารางที่ 4.3 จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (จังหวัดมุกดาหาร) (n =289)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	162	56.1
หญิง	127	43.9
รวม	289	100.0
อายุ		
อายุระหว่าง 20-30 ปี	51	17.6
อายุระหว่าง 31-40 ปี	117	40.5
อายุระหว่าง 41-50 ปี	66	22.8
อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป	55	19.0
รวม	289	100.0
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	58	20.1
มัธยมศึกษา	117	40.5
ปริญญาตรี	72	24.9
ปริญญาโทขึ้นไป	42	14.5
รวม	289	100.0

สถานภาพสมรส		
โสด	89	30.8
มีคู่ครอง	138	47.8
หย่า/หม้าย	36	12.5
แยกทางกัน	26	9.0
รวม	289	100.0
รายได้/ต่อเดือน		
5,000 – 10,000 บาท	71	24.6
10,001-15,000 บาท	134	46.4
15,001 บาทขึ้นไป	84	29.1
รวม	289	100.0

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวม จังหวัดมุกดาหาร เป็นชาย จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 56.1 เป็นหญิง จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 43.9 แยกตามอายุ อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 22.8 อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 อายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6 แยกตามระดับการศึกษา มัธยมศึกษา จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 ปริญญาตรี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 24.9 ระดับประถมศึกษา จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 20.1 ระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 แยกตามสถานภาพสมรส มีคู่ครอง จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 47.8 โสด จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 หย่า/หม้าย จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 และแยกทางกัน จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0

ตารางที่ 4.4 จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (จังหวัดสกลนคร) (n =246)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	132	53.7
หญิง	114	46.3
รวม	246	100.0

อายุ		
อายุระหว่าง 20-30 ปี	37	15.0
อายุระหว่าง 31-40 ปี	99	40.2
อายุระหว่าง 41-50 ปี	56	22.8
อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป	54	22.0
รวม	246	100.0
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	58	23.6
มัธยมศึกษา	106	43.1
ปริญญาตรี	54	22.0
ปริญญาโทขึ้นไป	28	11.4
รวม	246	100.0
สถานภาพสมรส		
โสด	71	28.9
มีคู่ครอง	123	50.0
หย่า/หม้าย	30	12.2
แยกทางกัน	22	8.9
รวม	246	100.0
รายได้/ต่อเดือน		
5,000 – 10,000 บาท	61	24.8
10,001-15,000 บาท	112	45.5
15,001 บาทขึ้นไป	73	29.7
รวม	246	100.0

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวม จังหวัดสกลนคร เป็นชาย จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7 เป็นหญิง จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3 แยกตามอายุ อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 40.2 อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 22.8 อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 อายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 แยกตามระดับการศึกษา มัธยมศึกษา จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 43.1 ระดับประถมศึกษา จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 23.6 ปริญญาตรี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0

ระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 11.4 แยกตามสถานภาพสมรส มีคู่ครอง จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 โสด จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 28.9 หย่า/หม้าย จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2 และแยกทางกัน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 8.9

ตารางที่ 4.5 จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (จังหวัดนครพนม) (n =265)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	150	56.6
หญิง	115	43.4
รวม	265	100.0
อายุ		
อายุระหว่าง 20-30 ปี	42	15.8
อายุระหว่าง 31-40 ปี	105	39.6
อายุระหว่าง 41-50 ปี	59	22.3
อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป	59	22.3
รวม	265	100.0
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	56	21.1
มัธยมศึกษา	104	39.2
ปริญญาตรี	67	25.3
ปริญญาโทขึ้นไป	38	14.3
รวม	265	100.0
สถานภาพสมรส		
โสด	87	32.8
มีคู่ครอง	122	46.0
หย่า/หม้าย	31	11.7
แยกทางกัน	25	9.4
รวม	265	100.0

รายได้/ต่อเดือน		
5,000 – 10,000 บาท	66	24.9
10,001-15,000 บาท	121	45.7
15,001 บาทขึ้นไป	78	29.4
รวม	265	100.0

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวม จังหวัดนครพนม เป็นชาย จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 56.6 เป็นหญิง จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 43.4 แยกตามอายุ อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 39.6 อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 อายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 แยกตามระดับการศึกษา มัธยมศึกษา จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 ปริญญาตรี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 ระดับประถมศึกษา จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 21.1 ระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 แยกตามสถานภาพสมรส มีคู่ครอง จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 โสด จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8 หย่า/หม้าย จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 11.7 และแยกทางกัน จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 9.4

ตอนที่ 2 วิเคราะห์การดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน ดังตารางที่ 4.6 - 4.30

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด)

ของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม	4.12	0.35	มาก	2
2. ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน	4.21	0.46	มาก	1
3. ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม	3.72	0.37	มาก	3
4. ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน	3.64	0.58	มาก	4
รวม	3.92	0.25	มาก	

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.92) และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน ($\bar{X}$ = 4.21) รองลงมาคือด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม ($\bar{X}$ = 4.12) ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน ($\bar{X}$ = 3.64)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด)

ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ความทรงจำทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจาก ประสบการณ์ของบุคคลทั้งกรณี ความสัมพันธ์กับคนในสังคม การทำกิจกรรมต่าง ๆ	4.47	0.56	มาก	1
2. วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจากการจดจำ จะเกี่ยวข้องกับการหลอมรวมภาพลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น การแต่งกาย เป็นต้น	4.21	0.91	มาก	3
3. ในอดีตมีกิจกรรมของบางอย่างที่เกิดขึ้นในชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น งานเอาฮูปเอาฮอย ทำให้เกิดการธำรงรักษาไว้จนถึงปัจจุบัน	4.25	0.74	มาก	2
4. ในอดีตชาวผู้ไทมีงานประเพณีหลายอย่างจัดขึ้น ที่วัด เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้งซึ่งเป็นความทรงจำทางวัฒนธรรม ในปัจจุบันก็ยังคงรักษาไว้เหมือนเดิมทุกอย่าง	3.50	0.85	ปานกลาง	5
5. ผู้นำชุมชนชาวผู้ไทในปัจจุบันมีการสร้างพื้นที่ความทรงจำร่วม ดังเช่น ประเพณีบุญผะเหวด หรือบุญมหาชาติของชุมชนวัดช้างเผือก	4.20	0.83	มาก	4
รวม	4.12	0.35	มาก	

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในภาคอีสาน ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือความทรงจำทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจาก ประสบการณ์ของบุคคลทั้งกรณีความสัมพันธ์กับคนในสังคม การทำกิจกรรมต่าง ๆ ($\bar{X}$ = 4.47) รองลงมาคือในอดีตมีกิจกรรมของบางอย่างที่เกิดขึ้นในชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น งานเอฮูปเอฮอย ทำให้เกิดการธำรงรักษาไว้จนถึงปัจจุบัน ($\bar{X}$ = 4.25) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือในอดีตชาวผู้ไทมีงานประเพณีหลายอย่างจัดขึ้น ที่วัด เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง ซึ่งเป็นความทรงจำทางวัฒนธรรม ในปัจจุบันก็ยังคงรักษาไว้เหมือนเดิมทุกอย่าง ($\bar{X}$ = 3.50)

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด)

ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับระหว่างบุคคล ในชุมชนชาวผู้ไท ด้วยภาษาผู้ไท อันดีต่อกันเสมอ	4.11	0.74	มาก	4
2. ท่านให้ความร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมมีงานประเพณีของชาวผู้ไทเช่นประเพณีบุญผะเหวด เป็นประจำทุกปี	4.30	0.78	มาก	2
	4.40	0.70	มาก	1
3. ท่านเข้าใจตนเองและผู้อื่นในชุมชนชาวผู้ไทมีจุดประสงค์ร่วมกันในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท	4.18	0.82	มาก	3
4. ท่านมีความรักในวัฒนธรรม ประเพณีชาวผู้ไท และความปรารถนาดีกับชุมชนผู้ไท ร่วมใจกันรักประเพณีอันดีงามเอาไว้สู่ลูกหลาน	4.07	0.88	มาก	5
5. ท่านมีความเป็นกันเองหรือกับผู้ที่เราพบเห็นหรือสมาคมด้วยในชุมชนชาวผู้ไทอย่างเสมอต้น เสมอปลาย				
รวม	4.21	0.46	มาก	

จากตารางที่ 4.8 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ท่านเข้าใจตนเองและผู้อื่นในชุมชนชาวผู้ไท มีจุดประสงค์ร่วมกันในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ($\bar{X} = 4.40$) รองลงมาคือท่านให้ความร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมมีงานประเพณีของชาวผู้ไทเช่นประเพณีบุญผะเหวด เป็นประจำทุกปี ($\bar{X} = 4.30$) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านมีความเป็นกันเอง หรือกับผู้ที่เราพบเห็นหรือสมาคมด้วยในชุมชนชาวผู้ไท อย่างเสมอดัน เสมอปลาย ($\bar{X} = 4.07$)

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด)

ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ชุมชนชาวผู้ไทมีความแตกต่างกันในประเภทต่างๆ เช่น สภาพป่าไม้ พืชพันธุ์ การทำเกษตรชุมชน ส่งผลต่อประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน	2.92	0.77	ปานกลาง	4
2. ประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ในแต่ละพื้นที่ มีการรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทเหมือนกัน เช่น บุญคุณลาน หรือบุญกองข้าว เป็นต้น	4.25	0.71	มาก	2
3. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน มีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน มีการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองที่เหมือนกัน เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง งานบุญผะเหวด งานบุญบั้งไฟ	4.31	0.62	มาก	1
4. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานในแต่ละจังหวัด ส่วนใหญ่ยังคงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมผู้ไท ไว้ดั้งเดิม	4.20	0.72	มาก	3
	2.90	0.76	ปานกลาง	5

5. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ปัจจุบันได้มีการ
เปลี่ยนแปลง ขนบธรรมเนียม ประเพณี เนื่องจากมี
สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

รวม	3.72	0.37	มาก
-----	------	------	-----

จากตารางที่ 4.9 พบว่า การดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน มีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน มีการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองที่เหมือนกัน เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง งานบุญผะเหวด งานบุญบั้งไฟ ($\bar{X}$ = 4.31) รองลงมาคือประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ในแต่ละพื้นที่ มีการรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่เหมือนกัน เช่น บุญคูณลานหรือบุญกองข้าว เป็นต้น ($\bar{X}$ = 4.25) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลง ขนบธรรมเนียม ประเพณี เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ($\bar{X}$ = 2.90)

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด)

ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่ชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อย่างเหมาะสม	3.59	1.06	มาก	4
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม	3.69	1.06	มาก	2
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการเลี้ยงวัวเลี้ยงควายเป็นอาชีพเสริมจากการทำนาซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวผู้ไท	3.82	0.99	มาก	1

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ ไทมีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ	3.68	0.90	มาก	3
5. ผู้นำชุมชนมีการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุน ชุมชนที่ผ่านมา ตั้งอยู่บนฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	3.39	1.01	ปานกลาง	5
รวม	3.64	0.58	มาก	

จากตารางที่ 4.10 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษามรดกประเพณีทางเศรษฐกิจชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการเลี้ยงวัวเลี้ยงควายเป็นอาชีพเสริมจากการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวผู้ไท ($\bar{X} = 3.82$) รองลงมาคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.69$) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือผู้นำชุมชนมีการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่ผ่านมา ตั้งอยู่บนฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.39$)

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์)

ของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในจังหวัดกาฬสินธุ์	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม	4.12	0.34	มาก	2
2. ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน	4.25	0.45	มาก	1
3. ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม	3.74	0.36	มาก	3
4. ด้านการรักษามรดกประเพณีทางเศรษฐกิจชุมชน	3.60	0.58	มาก	4
รวม	3.93	0.23	มาก	

จากตารางที่ 4.11 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.93) และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน ($\bar{X}$ = 4.25) รองลงมาคือด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม ($\bar{X}$ = 4.12) ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน ($\bar{X}$ = 3.60)

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์)

ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ความทรงจำทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจากประสบการณ์ของบุคคลทั้งกรณีความสัมพันธ์กับคนในสังคม การทำกิจกรรมต่าง ๆ	4.47	0.56	มาก	1
2. วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจากการจดจำจะเกี่ยวข้องกับการหลอมรวมภาพลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น การแต่งกาย เป็นต้น	4.19	0.94	มาก	3
3. ในอดีตมีกิจกรรมของบางอย่างที่เกิดขึ้นในชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น งานเอาฮูปเอาฮอย ทำให้เกิดการธำรงรักษาไว้จนถึงปัจจุบัน	4.27	0.72	มาก	2
4. ในอดีตชาวผู้ไทมีงานประเพณีหลายอย่างจัดขึ้น ที่วัด เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง ซึ่งเป็นความทรงจำทางวัฒนธรรม ในปัจจุบันก็ยังคงรักษาไว้เหมือนเดิมทุกอย่าง	3.50	0.85	ปานกลาง	5
5. ผู้นำชุมชนชาวผู้ไทในปัจจุบันมีการสร้างพื้นที่ความทรงจำร่วม ดังเช่น ประเพณีบุญผะเหวด หรือบุญมหาชาติของชุมชนวัดช้างเผือก	4.18	0.85	มาก	4
รวม	4.12	0.34	มาก	

จากตารางที่ 4.12 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือความทรงจำทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทเกิดจากประสบการณ์ของบุคคลทั้งกรณีความสัมพันธ์กับคนในสังคม การทำกิจกรรมต่าง ๆ ($\bar{X}$ = 4.47) รองลงมาคือในอดีตมีกิจกรรมของบางอย่างที่เกิดขึ้นในชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น งานเอฮูปเอฮอย ทำให้เกิดการธำรงรักษาไว้จนถึงปัจจุบัน ($\bar{X}$ = 4.27) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือในอดีตชาวผู้ไทมีงานประเพณีหลายอย่างจัดขึ้นที่วัด เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง ซึ่งเป็นความทรงจำทางวัฒนธรรม ในปัจจุบันก็ยังคงรักษาไว้เหมือนเดิมทุกอย่าง ($\bar{X}$ = 3.50)

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์)

ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับระหว่างบุคคล ในชุมชนชาวผู้ไท ด้วยภาษาผู้ไท อันดีต่อกันเสมอ	4.15	0.73	มาก	4
2. ท่านให้ความร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมมีงานประเพณีของชาวผู้ไทเช่นประเพณีบุญผะเหวด เป็นประจำทุกปี	4.36	0.74	มาก	2
	4.46	0.66	มาก	1
3. ท่านเข้าใจตนเองและผู้อื่นในชุมชนชาวผู้ไทมีจุดประสงค์ร่วมกันในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท	4.21	0.80	มาก	3
4. ท่านมีความรักในวัฒนธรรม ประเพณีชาวผู้ไทและความปรารถนาดีกับชุมชนผู้ไท ร่วมใจกันรักประเพณีอันดีงามเอาไว้สู่ลูกหลาน	4.08	0.87	มาก	5
5. ท่านมีความเป็นกันเอง หรือกับผู้ที่เราพบเห็นหรือสมาคมด้วยในชุมชนชาวผู้ไท อย่างเสมอต้น เสมอปลาย				
รวม	4.25	0.45	มาก	

จากตารางที่ 4.13 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ท่านเข้าใจตนเองและผู้อื่นในชุมชนชาวผู้ไท มีจุดประสงค์ร่วมกันในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ($\bar{X}$ = 4.46) รองลงมาคือท่านให้ความร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมมีงานประเพณีของชาวผู้ไทเช่นประเพณีบุญผะเหวด เป็นประจำทุกปี ($\bar{X}$ = 4.36) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านมีความเป็นกันเองหรือกับผู้ที่เราพบเห็นหรือสมาคมด้วยในชุมชนชาวผู้ไท อย่างเสมอต้นเสมอปลาย ($\bar{X}$ = 4.08)

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์)

ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ชุมชนชาวผู้ไทที่มีความแตกต่างกันในประเภทต่างๆ เช่น สภาพป่าไม้ พืชพันธุ์ การทำเกษตรชุมชน ส่งผลต่อประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน	2.89	0.74	ปานกลาง	5
2. ประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ในแต่ละพื้นที่ มีการรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่เหมือนกัน เช่น บุญคูณลาน หรือบุญกองข้าว เป็นต้น	4.31	0.69	มาก	2
3. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน มีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน มีการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองที่เหมือนกัน เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง งานบุญผะเหวด งานบุญบั้งไฟ	4.35	0.59	มาก	1
4. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานในแต่ละจังหวัด ส่วนใหญ่ยังคงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมผู้ไทไว้ดั้งเดิม	4.24	0.69	มาก	3
	2.91	0.76	ปานกลาง	4

5. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลง ขนบธรรมเนียม ประเพณี เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

รวม	3.74	0.36	มาก
-----	------	------	-----

จากตารางที่ 4.14 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน มีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน มีการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองที่เหมือนกัน เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง งานบุญผะเหวด งานบุญบั้งไฟ ($\bar{X}$ = 4.35) รองลงมาคือประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ในแต่ละพื้นที่ มีการรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่เหมือนกัน เช่น บุญคูณลาน หรือบุญกองข้าว เป็นต้น ($\bar{X}$ = 4.31) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือ ชุมชนชาวผู้ไทมีความแตกต่างกันในประเภทต่างๆ เช่น สภาพป่าไม้ ทุ่งนา การทำเกษตรชุมชน ส่งผลต่อประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ($\bar{X}$ = 2.89)

ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์)

ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่ชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อย่างเหมาะสม	3.56	1.06	มาก	4
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม	3.66	1.07	มาก	2

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการเลี้ยงวัวเลี้ยงควายเป็นอาชีพเสริมจากการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวผู้ไท	3.82	0.99	มาก	1
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทมีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนโดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ	3.65	0.92	มาก	3
5. ผู้นำชุมชนมีการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่ผ่านมา ตั้งอยู่บนฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.33	1.00	ปานกลาง	5
รวม	3.60	0.58	มาก	

จากตารางที่ 4.15 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษามรดกประเพณีทางเศรษฐกิจชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการเลี้ยงวัวเลี้ยงควายเป็นอาชีพเสริมจากการทำนาซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวผู้ไท ($\bar{X} = 3.82$) รองลงมาคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.66$) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือผู้นำชุมชนมีการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่ผ่านมา ตั้งอยู่บนฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.33$)

ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร)

ของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในจังหวัดมุกดาหาร	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม	4.11	0.34	มาก	2
2. ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน	4.20	0.46	มาก	1
3. ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม	3.68	0.39	มาก	3
4. ด้านการรักษามรดกประเพณีทางเศรษฐกิจชุมชน	3.58	0.62	มาก	4
รวม	3.89	0.28	มาก	

จากตารางที่ 4.16 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.89) และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน ($\bar{X}$ = 4.20) รองลงมาคือด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม ($\bar{X}$ = 4.11) ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน ($\bar{X}$ = 3.58)

ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร)

ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ความทรงจำทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจากประสบการณ์ของบุคคลทั้งกรณีความสัมพันธ์กับคนในสังคม การทำกิจกรรมต่าง ๆ	4.47	0.57	มาก	1
2. วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจากการจดจำจะเกี่ยวข้องกับการหลอมรวมภาพลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น การแต่งกาย เป็นต้น	4.25	0.89	มาก	2
3. ในอดีตมีกิจกรรมของบางอย่างที่เกิดขึ้นในชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น งานเอาฮูปเอาฮอย ทำให้เกิดการธำรงรักษาไว้จนถึงปัจจุบัน	4.20	0.74	มาก	3
4. ในอดีตชาวผู้ไทมีงานประเพณีหลายอย่างจัดขึ้น ที่วัด เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง ซึ่งเป็นความทรงจำทางวัฒนธรรม ในปัจจุบันก็ยังคงรักษาไว้เหมือนเดิมทุกอย่าง	3.48	0.85	ปานกลาง	5
5. ผู้นำชุมชนชาวผู้ไทในปัจจุบันมีการสร้างพื้นที่ความทรงจำร่วม ดังเช่น ประเพณีบุญผะเหวด หรือบุญมหาชาติของชุมชนวัดช้างเผือก	4.16	0.85	มาก	4
รวม	4.11	0.34	มาก	

จากตารางที่ 4.17 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในภาคอีสาน ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.11) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือความทรงจำทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจากประสบการณ์ของบุคคลทั้งกรณีความสัมพันธ์กับคนในสังคม การทำกิจกรรมต่าง ๆ ($\bar{X}$ = 4.47) รองลงมาคือวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจากการจดจำจะเกี่ยวข้องกับการหลอมรวมภาพลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น การแต่งกาย เป็นต้น ($\bar{X}$ = 4.25) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือในอดีตชาวผู้ไทมีงานประเพณีหลายอย่างจัดขึ้น ที่วัด เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้งซึ่งเป็นความทรงจำทางวัฒนธรรม ในปัจจุบันก็ยังคงรักษาไว้เหมือนเดิมทุกอย่าง ($\bar{X}$ = 3.50)

ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร)

ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านมีการติดต่อเกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคล ในชุมชนชาวผู้ไท ด้วยภาษาผู้ไท อันดีต่อกันเสมอ	4.06	0.74	มาก	4
2. ท่านให้ความร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมมีงานประเพณีของชาวผู้ไทเช่นประเพณีบุญผะเหวด เป็นประจำทุกปี	4.32	0.82	มาก	2
	4.38	0.71	มาก	1
3. ท่านเข้าใจตนเองและผู้อื่นในชุมชนชาวผู้ไท มีจุดประสงค์ร่วมกันในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท	4.20	0.81	มาก	3
4. ท่านมีความรักในวัฒนธรรม ประเพณีชาวผู้ไท และความปรารถนาดีกับชุมชนผู้ไท ร่วมใจกันรักประเพณีอันดีงามเอาไว้สู่ลูกหลาน	4.04	0.90	มาก	5
5. ท่านมีความเป็นกันเอง หรือกับผู้ที่เราพบเห็นหรือสมาคมด้วยในชุมชนชาวผู้ไท อย่างเสมอต้น เสมอปลาย				
รวม	4.20	0.46	มาก	

จากตารางที่ 4.18 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.20) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ท่านเข้าใจตนเองและผู้อื่นในชุมชนชาวผู้ไท มีจุดประสงค์ร่วมกันในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ($\bar{X}$ = 4.38) รองลงมาคือท่านให้ความร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมมีงานประเพณีของชาวผู้ไทเช่นประเพณีบุญผะเหวด เป็นประจำทุกปี ($\bar{X}$ = 4.32) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านมีความเป็นกันเอง หรือกับผู้ที่เราพบเห็นหรือสมาคมด้วยในชุมชนชาวผู้ไท อย่างเสมอดัน เสมอปลาย ($\bar{X}$ = 4.04)

ตารางที่ 4.19 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร)

ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ชุมชนชาวผู้ไทมีความแตกต่างกันในประเภทต่างๆ เช่น สภาพป่าไม้ พืชพันธุ์ การทำเกษตรชุมชน ส่งผลต่อประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน	2.89	0.74	ปานกลาง	4
2. ประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ในแต่ละพื้นที่ มีการรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่เหมือนกัน เช่น บุญคูณลาน หรือบุญกองข้าว เป็นต้น	4.22	0.74	มาก	2
3. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน มีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน มีการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองที่เหมือนกัน เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง งานบุญผะเหวด งานบุญบั้งไฟ	4.28	0.65	มาก	1
4. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานในแต่ละจังหวัด ส่วนใหญ่ยังคงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมผู้ไทไว้ดั้งเดิม	4.15	0.77	มาก	3
	2.87	0.77	ปานกลาง	5

5. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ปัจจุบันได้มีการ
เปลี่ยนแปลง ขนบธรรมเนียม ประเพณี เนื่องจากมี
สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

รวม	3.68	0.39	มาก
-----	------	------	-----

จากตารางที่ 4.19 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน มีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน มีการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองที่เหมือนกัน เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง งานบุญพะเหวด งานบุญบั้งไฟ ($\bar{X}$ = 4.28) รองลงมาคือประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ในแต่ละพื้นที่ที่มีการรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่เหมือนกัน เช่น บุญคูณลานหรือบุญกองข้าว เป็นต้น ($\bar{X}$ = 4.22) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลง ขนบธรรมเนียม ประเพณี เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ($\bar{X}$ = 2.87)

ตารางที่ 4.20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร)

ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่ชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อย่างเหมาะสม	3.52	1.06	มาก	4
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม	3.62	1.09	มาก	3
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการเลี้ยงวัวเลี้ยงควายเป็นอาชีพเสริมจากการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวผู้ไท	3.80	0.98	มาก	1

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ไ้มีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ	3.66	0.90	มาก	2
5. ผู้นำชุมชนมีการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุน ชุมชนที่ผ่านมา ตั้งอยู่บนฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	3.29	1.10	ปานกลาง	5
รวม	3.58	0.62	มาก	

จากตารางที่ 4.20 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษามรดกประเพณีทางเศรษฐกิจชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการเลี้ยงวัวเลี้ยงควายเป็นอาชีพเสริมจากการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวผู้ไท ($\bar{X}$ = 3.80) รองลงมาคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทมีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ ($\bar{X}$ = 3.66) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือผู้นำชุมชนมีการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่ผ่านมา ตั้งอยู่บนฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}$ = 3.29)

ตารางที่ 4.21 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดสกลนคร)

ของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในจังหวัดสกลนคร	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม	4.12	0.38	มาก	2
2. ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน	4.15	0.46	มาก	1
3. ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม	3.69	0.38	มาก	3
4. ด้านการรักษามรดกประเพณีทางเศรษฐกิจชุมชน	3.64	0.56	มาก	4
รวม	3.90	0.25	มาก	

จากตารางที่ 4.21 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.90) และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน ($\bar{X}$ = 4.15) รองลงมาคือด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม ($\bar{X}$ = 4.12) ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน ($\bar{X}$ = 3.64)

ตารางที่ 4.22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร)

ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ความทรงจำทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจาก ประสบการณ์ของบุคคลทั้งกรณีความสัมพันธ์กับคนในสังคม การทำกิจกรรมต่าง ๆ	4.45	0.58	มาก	1
2. วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจากการจดจำ จะเกี่ยวข้องกับการหลอมรวมภาพลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น การแต่งกาย เป็นต้น	4.16	0.91	มาก	4
3. ในอดีตมีกิจกรรมของบางอย่างที่เกิดขึ้นในชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น งานเอาฮูปเอาฮอย ทำให้เกิดการธำรงรักษาไว้จนถึงปัจจุบัน	4.25	0.74	มาก	2
4. ในอดีตชาวผู้ไทมีงานประเพณีหลายอย่างจัดขึ้น ที่วัด เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง ซึ่งเป็นความทรงจำทางวัฒนธรรม ในปัจจุบันก็ยังคงรักษาไว้เหมือนเดิมทุกอย่าง	3.50	0.87	ปานกลาง	5
5. ผู้นำชุมชนชาวผู้ไทในปัจจุบันมีการสร้างพื้นที่ความทรงจำร่วม ดังเช่น ประเพณีบุญผะเหวด หรือบุญมหาชาติของชุมชนวัดช้างเผือก	4.23	0.82	มาก	3
รวม	4.12	0.38	มาก	

จากตารางที่ 4.22 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในภาคอีสาน ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ความทรงจำทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจากประสบการณ์ของบุคคลทั้งกรณีความสัมพันธ์กับคนในสังคม การทำกิจกรรมต่าง ๆ ($\bar{X}$ = 4.45) รองลงมาคือในอดีตมีกิจกรรมของบางอย่างที่เกิดขึ้นในชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น งานเอฮูปเอฮอย ทำให้เกิดการธำรงรักษาไว้จนถึงปัจจุบัน ($\bar{X}$ = 4.25) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือในอดีตชาวผู้ไทมีงานประเพณีหลายอย่างจัดขึ้น ที่วัด เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง ซึ่งเป็นความทรงจำทางวัฒนธรรม ในปัจจุบันก็ยังคงรักษาไว้เหมือนเดิมทุกอย่าง ($\bar{X}$ = 3.50)

ตารางที่ 4.23 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร)

ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับระหว่างบุคคล ในชุมชนชาวผู้ไท ด้วยภาษาผู้ไท อันดีต่อกันเสมอ	4.10	0.75	มาก	4
2. ท่านให้ความร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมมีงานประเพณีของชาวผู้ไทเช่นประเพณีบุญผะเหวด เป็นประจำทุกปี	4.23	0.79	มาก	2
	4.28	0.75	มาก	1
3. ท่านเข้าใจตนเองและผู้อื่นในชุมชนชาวผู้ไท มีจุดประสงค์ร่วมกันในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท	4.12	0.84	มาก	3
4. ท่านมีความรักในวัฒนธรรม ประเพณีชาวผู้ไท และความปรารถนาดีกับชุมชนผู้ไท ร่วมใจกันรักประเพณีอันดีงามเอาไว้สู่ลูกหลาน	4.04	0.87	มาก	5
5. ท่านมีความเป็นกันเอง หรือกับผู้ที่เราพบเห็นหรือสมาคมด้วยในชุมชนชาวผู้ไท อย่างเสมอต้น เสมอปลาย				
รวม	4.15	0.46	มาก	

จากตารางที่ 4.23 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ท่านเข้าใจตนเองและผู้อื่นในชุมชนชาวผู้ไท มีจุดประสงค์ร่วมกันในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมาคือท่านให้ความร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมมีงานประเพณีของชาวผู้ไทเช่นประเพณีบุญผะเหวด เป็นประจำทุกปี ($\bar{X} = 4.23$) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านมีความเป็นกันเอง หรือกับผู้ที่เราพบเห็นหรือสมาคมด้วยในชุมชนชาวผู้ไท อย่างเสมอดัน เสมอปลาย ($\bar{X} = 4.04$)

ตารางที่ 4.24 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร)

ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ชุมชนชาวผู้ไทที่มีความแตกต่างกันในประเภทต่างๆ เช่น สภาพป่าไม้ พืชพันธุ์ การทำเกษตรชุมชน ส่งผลต่อประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน	3.00	0.84	ปานกลาง	4
2. ประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ในแต่ละพื้นที่ มีการรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่เหมือนกัน เช่น บุญคูณลาน หรือบุญกองข้าว เป็นต้น	4.19	0.72	มาก	2
3. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน มีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน มีการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองที่เหมือนกัน เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง งานบุญผะเหวด งานบุญบั้งไฟ	4.23	0.68	มาก	1
4. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานในแต่ละจังหวัด ส่วนใหญ่ยังคงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมผู้ไทไว้ดั้งเดิม	4.13	0.76	มาก	3
	2.88	0.76	ปานกลาง	5

5. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลง ขนบธรรมเนียม ประเพณี เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

รวม	3.69	0.38	มาก
-----	------	------	-----

จากตารางที่ 4.24 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน มีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน มีการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองที่เหมือนกัน เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง งานบุญผะเหวด งานบุญบั้งไฟ ($\bar{X}$ = 4.23) รองลงมาคือประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ในแต่ละพื้นที่ มีการรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่เหมือนกัน เช่น บุญคูณลาน หรือบุญกองข้าว เป็นต้น ($\bar{X}$ = 4.19) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลง ขนบธรรมเนียม ประเพณี เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ($\bar{X}$ = 2.88)

ตารางที่ 4.25 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร)

ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่ชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อย่างเหมาะสม	3.56	1.05	มาก	4
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม	3.71	1.02	มาก	2
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการเลี้ยงวัวเลี้ยงควายเป็นอาชีพเสริมจากการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวผู้ไท	3.78	0.98	มาก	1

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ ไทมีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ	3.70	0.88	มาก	3
5. ผู้นำชุมชนมีการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุน ชุมชนที่ผ่านมา ตั้งอยู่บนฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	3.43	0.99	ปานกลาง	5
รวม	3.64	0.56	มาก	

จากตารางที่ 4.25 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาดุลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการเลี้ยงวัวเลี้ยงควายเป็นอาชีพเสริมจากการทำนาซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวผู้ไท ($\bar{X}$ = 3.78) รองลงมาคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ = 3.71) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือผู้นำชุมชนมีการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่ผ่านมา ตั้งอยู่บนฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}$ = 3.43)

ตารางที่ 4.26 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดนครพนม)

ของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในจังหวัดนครพนม	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม	4.14	0.34	มาก	2
2. ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน	4.23	0.48	มาก	1
3. ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม	3.75	0.35	มาก	4
4. ด้านการรักษาดุลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน	4.07	0.50	มาก	3
รวม	3.97	0.22	มาก	

จากตารางที่ 4.26 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.97) และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน ($\bar{X}$ = 4.23) รองลงมาคือด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม ($\bar{X}$ = 4.14) ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม ($\bar{X}$ = 3.75)

ตารางที่ 4.27 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม)

ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ความทรงจำทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจาก ประสบการณ์ของบุคคลทั้งกรณี ความสัมพันธ์กับคนในสังคม การทำกิจกรรมต่าง ๆ	4.50	0.53	มาก	1
2. วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจากการจดจำ จะเกี่ยวข้องกับการหลอมรวมภาพลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น การแต่งกาย เป็นต้น	4.22	0.91	มาก	4
3. ในอดีตมีกิจกรรมของบางอย่างที่เกิดขึ้นในชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น งานเอาฮูปเอาฮอย ทำให้เกิดการธำรงรักษาไว้จนถึงปัจจุบัน	4.26	0.74	มาก	2
4. ในอดีตชาวผู้ไทมีงานประเพณีหลายอย่างจัดขึ้น ที่วัด เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง ซึ่งเป็นความทรงจำทางวัฒนธรรม ในปัจจุบันก็ยังคงรักษาไว้เหมือนเดิมทุกอย่าง	3.49	0.84	ปานกลาง	5
5. ผู้นำชุมชนชาวผู้ไทในปัจจุบันมีการสร้างพื้นที่ความทรงจำร่วม ดังเช่น ประเพณีบุญผะเหวด หรือบุญมหาชาติของชุมชนวัดช้างเผือก	4.23	0.82	มาก	3
รวม	4.14	0.34	มาก	

จากตารางที่ 4.27 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในภาคอีสาน ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือความทรงจำทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจาก ประสบการณ์ของบุคคลทั้งกรณีความสัมพันธ์กับคนในสังคม การทำกิจกรรมต่าง ๆ ($\bar{X}$ = 4.50) รองลงมาคือในอดีตมีกิจกรรมของบางอย่างที่เกิดขึ้นในชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น งานเอาฮูปเอาฮอย ทำให้เกิดการธำรงรักษาไว้จนถึงปัจจุบัน ($\bar{X}$ = 4.26) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือในอดีตชาวผู้ไทมีงานประเพณีหลายอย่างจัดขึ้น ที่วัด เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง ซึ่งเป็นความทรงจำทางวัฒนธรรม ในปัจจุบันก็ยังคงรักษาไว้เหมือนเดิมทุกอย่าง ($\bar{X}$ = 3.49)

ตารางที่ 4.28 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม)

ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับระหว่างบุคคล ในชุมชนชาวผู้ไท ด้วยภาษาผู้ไท อันดีต่อกันเสมอ	4.14	0.75	มาก	4
2. ท่านให้ความร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมมีงานประเพณีของชาวผู้ไทเช่นประเพณีบุญผะเหวด เป็นประจำทุกปี	4.28	0.79	มาก	2
	4.44	0.67	มาก	1
3. ท่านเข้าใจตนเองและผู้อื่นในชุมชนชาวผู้ไท มีจุดประสงค์ร่วมกันในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท	4.20	0.82	มาก	3
4. ท่านมีความรักในวัฒนธรรม ประเพณีชาวผู้ไท และความปรารถนาดีกับชุมชนผู้ไท ร่วมใจกันรักประเพณีอันดีงามเอาไว้สู่ลูกหลาน	4.11	0.86	มาก	5
5. ท่านมีความเป็นกันเอง หรือกับผู้ที่เราพบเห็นหรือสมาคมด้วยในชุมชนชาวผู้ไท อย่างเสมอต้น เสมอปลาย				
รวม	4.23	0.48	มาก	

จากตารางที่ 4.28 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.23) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ท่านเข้าใจตนเองและผู้อื่นในชุมชนชาวผู้ไท มีจุดประสงค์ร่วมกันในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ($\bar{X}$ = 4.44) รองลงมาคือท่านให้ความร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมมีงานประเพณีของชาวผู้ไทเช่นประเพณีบุญผะเหวด เป็นประจำทุกปี ($\bar{X}$ = 4.28) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านมีความเป็นกันเอง หรือกับผู้ที่เราพบเห็นหรือสมาคมด้วยในชุมชนชาวผู้ไท อย่างเสมอดัน เสมอปลาย ($\bar{X}$ = 4.11)

ตารางที่ 4.29 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม)

ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ชุมชนชาวผู้ไทมีความแตกต่างกันในประเภทต่างๆ เช่น สภาพป่าไม้ พืชพันธุ์ การทำเกษตรชุมชน ส่งผลต่อประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน	2.90	0.76	ปานกลาง	5
2. ประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ในแต่ละพื้นที่ มีการรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่เหมือนกัน เช่น บุญคูณลาน หรือบุญกองข้าว เป็นต้น	4.26	0.70	มาก	3
3. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน มีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน มีการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองที่เหมือนกัน เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง งานบุญผะเหวด งานบุญบั้งไฟ	4.36	0.57	มาก	1
4. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานในแต่ละจังหวัด ส่วนใหญ่ยังคงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมผู้ไทไว้ดั้งเดิม	4.29	0.67	มาก	2
	2.95	0.77	ปานกลาง	4

5. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ปัจจุบันได้มีการ
เปลี่ยนแปลง ขนบธรรมเนียม ประเพณี เนื่องจากมี
สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

รวม	3.75	0.35	มาก
-----	------	------	-----

จากตารางที่ 4.29 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน มีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน มีการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองที่เหมือนกัน เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง งานบุญผะเหวด งานบุญบั้งไฟ ($\bar{X}$ = 4.36) รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานในแต่ละจังหวัด ส่วนใหญ่ยังคงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมผู้ไท ไว้ดังเดิม ($\bar{X}$ = 4.29) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือชุมชนชาวผู้ไทมีความแตกต่างกันในประเภทต่างๆ เช่น สภาพป่าไม้ ทุ่งนา การทำเกษตรชุมชน ส่งผลต่อประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ($\bar{X}$ = 2.90)

ตารางที่ 4.30 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม)

ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่ชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อย่างเหมาะสม	3.71	1.06	มาก	4
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม	3.80	1.02	มาก	2
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการเลี้ยงวัวเลี้ยงควายเป็นอาชีพเสริมจากการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวผู้ไท	3.89	0.99	มาก	1
	3.74	0.90	มาก	3

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ ไ้มีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ	3.55	0.93	มาก	5
5. ผู้นำชุมชนมีการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุน ชุมชนที่ผ่านมา ตั้งอยู่บนฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง				
รวม	4.07	0.50	มาก	

จากตารางที่ 4.30 พบว่า การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษามรดกประเพณีทางเศรษฐกิจชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.07) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการเลี้ยงวัวเลี้ยงควายเป็นอาชีพเสริมจากการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวผู้ไท ($\bar{X}$ = 3.89) รองลงมาคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ = 3.80) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือผู้นำชุมชนมีการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่ผ่านมา ตั้งอยู่บนฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}$ = 3.55)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์สภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน ตารางที่ 4.31 – 4.70

ตารางที่ 4.31 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด)

สภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมือง	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์	3.83	0.33	มาก	5
2. ด้านรู้จักเข้าใจความหมายและวัตถุประสงค์	4.31	0.30	มาก	1
3. ด้านรู้จักตนเข้าใจสถานะตน	3.63	0.52	มาก	7
4. ด้านรู้จักความพอดีในทุกด้านของชีวิต	3.95	0.44	มาก	4
5. ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสมที่จะทำสิ่งต่างๆ	3.99	0.39	มาก	3

6. ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม	4.05	0.50	มาก	2
7. ด้านรู้จักบุคคลและความแตกต่างของบุคคล	3.77	0.41	มาก	6
รวม	3.93	0.21	มาก	

จากตารางที่ 4.31 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.93) และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านอัตลักษณ์ (การรู้ความหมาย) ($\bar{X}$ = 4.31) รองลงมาคือด้านพิธีญุดา (การรู้จักชุมชน) ($\bar{X}$ = 4.05) ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านอัตตัญญูตา (การรู้จักตน) ($\bar{X}$ = 3.63)

ตารางที่ 4.32 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด)

ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ทานรู้หน้าที่ในการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในชุมชนของท่าน	3.60	0.75	มาก	5
2. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตั้งตนอยู่ในหลักการ ในการหาแหล่งสิ่งที่ดีงามการคงไว้มิให้สูญหายไป เช่น ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวผู้ไทในอดีต	4.11	0.68	มาก	1
3. รู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์ ในปัจจุบัน กับ การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตามยุค ตามสมัย แต่ยังคงรักษาไว้ในวัฒนธรรมอันดีงาม	3.93	0.84	มาก	2
4. ผู้นำชุมชนมีหลักการทำงานที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท	3.85	0.93	มาก	3
5. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของขนบธรรมเนียม ประเพณี และตั้งมั่นอยู่ในฮีต 12 คอง 14	3.64	0.75	มาก	4
รวม	3.83	0.33	มาก	

จากตารางที่ 4.32 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตั้งตนอยู่ในหลักการ ในการวางแผนสิ่งที่ตั้งตามการคงไว้มิให้สูญหายไป เช่น ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวผู้ไทในอดีต ($\bar{X}$ = 4.11) รองลงมาคือรู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์ ในปัจจุบันกับการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทตามยุค ตามสมัย แต่ยังคงรักษาไว้ในวัฒนธรรมอันดีงาม ($\bar{X}$ = 3.93) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านรู้หน้าที่ในการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในชุมชนของท่าน ($\bar{X}$ = 3.60)

ตารางที่ 4.33 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด)

ด้านรู้จักเข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ผู้นำชุมชนรู้จักมุ่งหมายในงานที่ทำ มีการรักษาความเป็นรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมของกลุ่มผู้ไทให้คงเดิม การเก็บข้อมูลสำคัญโดยรักษาให้คงสภาพเดิมไว้	4.16	0.69	มาก	4
2. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักผลที่ตามมา อันเนื่องมาจากการละเลยในการส่งเสริมเยาวชนเพื่อการสืบสาน ประเพณีอันดีงาม	4.50	0.60	มาก	1
3. ความหลากหลายของสภาพแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทอีสาน ส่งผลให้บุตรหลานไม่ทราบถึง อีด 12 คอง 14	4.41	0.61	มาก	3
4. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้มีการอนุรักษ์ สืบสาน ประเพณี ที่สำคัญ และส่งต่อแก่บุตรหลาน อย่างเหมาะสม	4.03	0.66	มาก	5
5. เมื่อมีปัญหาอันใด เกิดขึ้นในชุมชน เราจะต้องใช้หลัก เหตุผล ในการรักษาภาพลักษณ์อันดีงามกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทไว้	4.46	0.56	มาก	2
รวม	4.31	0.30	มาก	

จากตารางที่ 4.33 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเข้าใจความหมายและวัตถุประสงค์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักผลที่ตามมา อันเนื่องมาจาก การละเลยในการส่งเสริมเยาวชนเพื่อการสืบสานประเพณีอันดีงาม ($\bar{X}$ = 4.50) รองลงมาคือเมื่อมีปัญหาอันใด เกิดขึ้นในชุมชน เราจะต้องใช้หลักเหตุผล ในการรักษาภาพลักษณ์อันดีงามกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทไว้ ($\bar{X}$ = 4.46) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้มีการอนุรักษ์ สืบสาน ประเพณี ที่สำคัญ และส่งต่อแก่ บุตรหลาน อย่างเหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.03)

ตารางที่ 4.34 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหารูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตนโดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด)

ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านรู้จักตนโดยฐานะ นิสัย และการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่ดี พร้อมทั้งจะแก้ไข และดำรงตนอยู่ในระเบียบทางสังคม และประเพณีอันดีงาม	3.90	0.83	มาก	3
2. ท่านรู้จักประเพณีของตนเป็นอย่างดี ซึ่งหมายถึงกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ	4.02	0.78	มาก	2
3. ท่านรู้จัก ฮีต 12 คอง 14 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน และได้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง	2.63	0.96	มาก	5
4. การมีความสามารถในการวางตัวได้อย่างเหมาะสมในการเข้าร่วมประเพณี อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี	4.08	0.84	มาก	1
5. ท่านมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตน และมีความรู้ความสามารถในการส่งเสริมการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน	3.55	1.09	มาก	4
รวม	3.63	0.52	มาก	

จากตารางที่ 4.34 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตนโดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการมีความสามารถในการวางตัวได้อย่างเหมาะสม ในการเข้าร่วมประเพณี อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ($\bar{X}$ = 4.08) รองลงมาคือ ท่านรู้จักประเพณีของตนเป็นอย่างดี ซึ่งหมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ($\bar{X}$ = 4.02) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านรู้จัก ฮีต 12 คอง 14 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน และได้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X}$ = 2.63)

ตารางที่ 4.35 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด)

ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทมีการดำเนินชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมมีค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งถูกหล่อหลอมจากปัจจัยต่าง ๆ ในชุมชนไปในทางที่ดี	4.14	0.87	มาก	3
2. อัตลักษณ์ทางการเมืองกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้แสวงหาในทางที่ชอบธรรมต่อการปกครองในชุมชนอย่างเหมาะสม	3.59	1.02	มาก	5
3. ท่านรู้จักความพอเหมาะพอดีการปฏิบัติงาน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในชุมชน	3.62	0.97	มาก	4
4. การเข้าวัด ฟังธรรม ที่เป็นอัตลักษณ์ทางศาสนา ท่านทำทุกอย่างด้วยความเข้าใจชอบใจ แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัย	4.24	0.76	มาก	1
5. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีแนวความคิดที่เคารพความแตกต่างและความหลากหลาย ในมิติต่าง ๆ ของผู้คนในสังคมตั้งแต่การเมือง ชีวิตทางสังคม และวัฒนธรรม	4.15	0.91	มาก	2
รวม	3.95	0.44	มาก	

จากตารางที่ 4.35 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.95) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการเข้าวัด ฟังธรรม ที่เป็นอัตลักษณ์ทางศาสนา ท่านทำทุกอย่างด้วยความเข้าใจชอบใจ แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัย ($\bar{X}$ = 4.24) รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทมีแนวความคิดที่เคารพความแตกต่างและความหลากหลาย ในมิติต่าง ๆ ของผู้คนในสังคม ตั้งแต่การเมือง ชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X}$ = 4.15) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คืออัตลักษณ์ทางการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้แสวงหาในทางที่ชอบธรรมต่อการปกครองในชุมชนอย่างเหมาะสม ($\bar{X}$ = 3.59)

ตารางที่ 4.36 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆโดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด)

ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านรู้จัก วันที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประจำปี ในชุมชน และได้ให้ความร่วมมืออยู่เสมอ	4.28	0.69	มาก	2
2. ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกัน วางแผนงานในการใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม เกี่ยวกับการแก้ปัญหาแนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม	3.50	0.78	ปานกลาง	5
3. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทรู้จักกาลเวลาจะทำให้ไม่ดำรงตน อยู่ในความประมาท ไม่ทำให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์	3.69	1.05	มาก	4
4. ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านมีการลำดับ ขั้นตอนในการทำงานส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท สามารถทำงานเสร็จได้ตาม กำหนด	4.35	0.68	มาก	1
5. การดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่ม ชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้าน	4.11	0.82	มาก	3

ได้ทำหน้าที่การทำงานต่าง ๆ เช่น รู้ว่าเวลาไหนควรทำ
อะไรและทำให้ตรงเวลาได้อย่างเหมาะสม

รวม	3.99	0.39	มาก
-----	------	------	-----

จากตารางที่ 4.36 พบว่า สภาพปัญหารูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสมที่จะทำสิ่งต่าง ๆ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านมีการลำดับขั้นตอนในการทำงานส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท สามารถทำงานเสร็จได้ตามกำหนด ($\bar{X}$ = 4.35) รองลงมาคือ ท่านรู้จัก วันที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประจำปีในชุมชนและได้ให้ความร่วมมืออยู่เสมอ ($\bar{X}$ = 4.28) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกันวางแผนงานในการใช้เวลาได้อย่างเหมาะสมเกี่ยวกับการแก้ปัญหาแนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม ($\bar{X}$ = 3.50)

ตารางที่ 4.37 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด)

ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดีควรคบหาสมาคม ควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่	3.15	1.12	ปานกลาง	5
	4.44	0.75	มาก	1
2. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมนั้น ๆ ควรวางตัวอย่างไร ควรทำอะไร ควรพูดอย่างไร	4.32	0.78	มาก	2
3. อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ เมื่อเข้าหาผู้ใหญ่แสดงอาการนอบน้อมมีสัมมาคารวะ	4.20	0.96	มาก	3
4. อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ เมื่อเข้าวัดควรสำรวมกาย วาจาใจ ไม่แสดงอาการตลกคึกคะนองเป็นต้น	4.14	0.85	มาก	4

5. อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ รู้จักชุมชนและสังคม รู้กริยาที่จะพึงประพฤติแล้วประพฤติตนให้เหมาะสมต่อชุมชนและสังคมนั้น ๆ

รวม	4.05	0.50	มาก
-----	------	------	-----

จากตารางที่ 4.37 พบว่า สภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคมโดยรวมและรายชื่อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมนั้น ๆ ควรวางตัวอย่างไร ควรทำอะไร ควรพูดอย่างไร ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมาคืออัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ เมื่อเข้าหาผู้ใหญ่แสดงอาการนอบน้อมมีสัมมาคารวะ ($\bar{X} = 4.32$) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดีควรคบหาสมาคม ควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่ ($\bar{X} = 3.15$)

ตารางที่ 4.38 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักบุคคลและความแตกต่างของบุคคล โดยรวมและรายชื่อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด)

ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนใหญ่เป็นคนที่รู้จักประเภทบุคคลแต่ละคนว่าฉลาดหรือโง่เขลาเป็นคนพาลหรือเป็นดี	2.63	0.86	ปานกลาง	5
2. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนใหญ่เป็นคนที่การรู้จักความแตกต่างของบุคคลโดยอรรถาธิบายความสามารถและคุณธรรม ตลอดจนรู้ในความสามารถของบุคคล	3.40	1.15	ปานกลาง	4
3. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามัคคี สร้างความเป็นธรรมและเสมอภาคให้แก่คนในชุมชนรวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะได้อย่างเหมาะสม	4.30	0.73	มาก	2
4. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรีรวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน	4.32	0.69	มาก	1

5. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความเอื้ออาทรต่อคนในชุมชน ส่งเสริมคนดีให้เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน	4.21	0.77	มาก	2
รวม	3.77	0.41	มาก	

จากตารางที่ 4.38 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักบุคคลและความแตกต่างของบุคคลโดยรวมและรายชื่อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.77) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรีรวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน ($\bar{X}$ = 4.32) รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความเอื้ออาทรต่อคนในชุมชน ส่งเสริมคนดีให้เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน ($\bar{X}$ = 4.21) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนใหญ่เป็นคนที่รู้จักประเภทบุคคลแต่ละคนว่าฉลาดหรือโง่เขลาเป็นคนพาลหรือเป็นดี ($\bar{X}$ = 2.63)

ตารางที่ 4.39 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์)

สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองจังหวัดกาฬสินธุ์	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์	3.85	0.32	มาก	5
	4.35	0.25	มาก	1
2. ด้านรู้จักเข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์	3.66	0.50	มาก	7
3. ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน	3.99	0.41	มาก	4
4. ด้านรู้จักความพอดีในทุกด้านของชีวิต	4.01	0.36	มาก	3
5. ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ	4.12	0.47	มาก	2
6. ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม	3.81	0.37	มาก	6
7. ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล				
รวม	3.97	0.17	มาก	

จากตารางที่ 4.39 พบว่า สภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.97) และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านอัตถิยอุตตา (การรู้ความมุ่งหมาย) ($\bar{X}$ = 4.35) รองลงมาคือด้านปรีสัญญุตตา (การรู้จักชุมชน) ($\bar{X}$ = 4.12) ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านอัตตัญญุตตา (การรู้จักตน) ($\bar{X}$ = 3.66)

ตารางที่ 4.40 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์)

ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านรู้หน้าที่ในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในชุมชนของท่าน	3.63	0.76	มาก	5
2. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตั้งตนอยู่ในหลักการ ในการหาแหล่งที่ดีให้สังคมคงไว้มิให้สูญหายไป เช่น ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวผู้ไทในอดีต	4.13	0.68	มาก	1
3. รู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์ ในปัจจุบัน กับ การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตามยุค ตามสมัย แต่ยังคงรักษาไว้ในวัฒนธรรมอันดีงาม	3.96	0.83	มาก	2
4. ผู้นำชุมชนมีหลักการทำงานที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท	3.90	0.90	มาก	3
5. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของขนบธรรมเนียม ประเพณี และตั้งมั่นอยู่ในฮีต 12 คอง 14	3.64	0.73	มาก	4
รวม	3.85	0.32	มาก	

จากตารางที่ 4.40 พบว่า สภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่

มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทตั้งตนอยู่ในหลักการในการทวงหนี้สิ่งที่ค้างการคงไว้มิให้สูญหายไป เช่น ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวผู้ไทในอดีต ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมาคือรู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์ ในปัจจุบัน กับการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตามยุค ตามสมัย แต่ยังคงรักษาไว้ในวัฒนธรรมอันดีงาม ($\bar{X} = 3.96$) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านรู้หน้าที่ในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในชุมชนของท่าน ($\bar{X} = 3.63$)

ตารางที่ 4.41 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเข้าใจความหมายและวัตถุประสงค์โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์)

ด้านรู้จักเข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ผู้นำชุมชนรู้จุดมุ่งหมายในงานที่ทำ มีการรักษาความเป็นรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมของกลุ่มผู้ไทให้คงเดิม การเก็บข้อมูลสำคัญโดยรักษาให้คงสภาพเดิมไว้	4.21	0.67	มาก	4
2. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักผลที่ตามมา อันเนื่องมาจากการละเลยในการส่งเสริมเยาวชนเพื่อการสืบสาน ประเพณีอันดีงาม	4.54	0.53	มากที่สุด	1
3. ความหลากหลายของสภาพแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทอีสาน ส่งผลให้บุตรหลานไม่ทราบถึง ฮีต 12 คอง 14	4.45	0.55	มาก	3
4. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้มีการอนุรักษ์ สืบสาน ประเพณี ที่สำคัญ และส่งต่อแก่บุตรหลาน อย่างเหมาะสม	4.04	0.64	มาก	5
5. เมื่อมีปัญหาอันใด เกิดขึ้นในชุมชน เราจะต้องใช้หลัก เหตุผล ในการรักษาภาพลักษณ์อันดีงามกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทไว้	4.50	0.52	มาก	2
รวม	4.35	0.25	มาก	

จากตารางที่ 4.41 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักผลที่ตามมา อันเนื่องมาจาก การละเลยในการส่งเสริมเยาวชนเพื่อการสืบสานประเพณีอันดีงาม ($\bar{X}$ = 4.54) รองลงมาคือเมื่อมีปัญหาอันใด เกิดขึ้นในชุมชน เราจะต้องใช้หลักเหตุผล ในการรักษาภาพลักษณ์อันดีงามกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทไว้ ($\bar{X}$ = 4.50) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้มีการอนุรักษ์ สืบสาน ประเพณีที่สำคัญและส่งต่อแก่บุตรหลานอย่างเหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.04)

ตารางที่ 4.42 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์)

ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านรู้จักตนโดยฐานะ นิสัย และการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่ดี พร้อมทั้งจะแก้ไข และดำรงตนอยู่ในระเบียบทางสังคม และประเพณีอันดีงาม	3.92	0.81	มาก	3
2. ท่านรู้จักประเพณีของตนเป็นอย่างดี ซึ่งหมายถึงกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ	4.07	0.76	มาก	2
3. ท่านรู้จัก ฮีต 12 คอง 14 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน และได้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง	2.64	0.96	ปานกลาง	5
4. การมีความสามารถในการวางตัวได้อย่างเหมาะสมในการเข้าร่วมประเพณี อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี	4.14	0.80	มาก	1
5. ท่านมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตน และมีความรู้ความสามารถในการส่งเสริมการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน	3.55	1.09	มาก	4
รวม	3.66	0.50	มาก	

จากตารางที่ 4.42 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการมีความสามารถในการวางตัวได้อย่างเหมาะสม ในการเข้าร่วมประเพณี อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ($\bar{X}$ = 4.14) รองลงมาคือ ท่านรู้จักประเพณีของตนเป็นอย่างดี ซึ่งหมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ($\bar{X}$ = 4.07) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านรู้จัก ฮีต 12 คอง 14 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน และได้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X}$ = 2.64)

ตารางที่ 4.43 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์)

ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทมีการดำเนินชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมมีค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งถูกหล่อหลอมจากปัจจัยต่าง ๆ ในชุมชนไปในทางที่ดี	4.19	0.85	มาก	3
2. อัตลักษณ์ทางการเมืองกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้แสวงหาในทางที่ชอบธรรมต่อการปกครองในชุมชนอย่างเหมาะสม	3.61	1.02	มาก	5
3. ท่านรู้จักความพอเหมาะพอดีการปฏิบัติงาน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในชุมชน	3.66	0.95	มาก	4
4. การเข้าวัด ฟังธรรม ที่เป็นอัตลักษณ์ทางศาสนา ท่านทำทุกอย่างด้วยความเข้าใจชอบใจ แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัย	4.27	0.73	มาก	1
5. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีแนวความคิดที่เคารพความแตกต่างและความหลากหลาย ในมิติต่าง ๆ ของผู้คนในสังคมตั้งแต่การเมือง ชีวิตทางสังคม และวัฒนธรรม	4.21	0.88	มาก	2
รวม	3.99	0.41	มาก	

จากตารางที่ 4.43 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการเข้าวัด ฟังธรรม ที่เป็นอัตลักษณ์ทางศาสนา ท่านทำทุกอย่างด้วยความเข้าใจชอบใจ แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัย ($\bar{X} = 4.27$) รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีแนวความคิดที่เคารพความแตกต่าง และความหลากหลาย ในมิติต่าง ๆ ของผู้คนในสังคม ตั้งแต่การเมือง ชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.21$) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คืออัตลักษณ์ทางการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้แสวงหาในทางที่ชอบธรรมต่อการปกครองในชุมชนอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.61$)

ตารางที่ 4.44 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์)

ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านรู้จัก วันที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประจำปี ในชุมชน และได้ให้ความร่วมมืออยู่เสมอ	4.33	0.66	มาก	2
2. ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกันวางแผนงานในการใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม เกี่ยวกับการแก้ปัญหาแนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม	3.50	0.76	ปานกลาง	5
3. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทรู้จักกาลเวลาจะทำให้ไม่ดำรงตนอยู่ในความประมาท ไม่ทำให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์	3.69	1.05	มาก	4
4. ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านมีการลำดับขั้นตอนในการทำงานส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท สามารถทำงานเสร็จได้ตามกำหนด	4.39	0.63	มาก	1
5. การดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านได้ทำหน้าที่การทำงานต่าง ๆ เช่น รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไรและทำให้ตรงเวลาได้อย่างเหมาะสม	4.14	0.80	มาก	3
รวม	4.01	0.36	มาก	

จากตารางที่ 4.44 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.01) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้านมีการลำดับขั้นตอนในการทำงาน ส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท สามารถทำงานเสร็จได้ตามกำหนด ($\bar{X}$ = 4.39) รองลงมาคือท่านรู้จัก วันที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประจำปีในชุมชนและได้ให้ความร่วมมืออยู่เสมอ ($\bar{X}$ = 4.33) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกันวางแผนงานในการใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม เกี่ยวกับการแก้ปัญหาแนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม ($\bar{X}$ = 3.50)

ตารางที่ 4.45 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์)

ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดีควรคบหาสมาคม ควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่	3.23	1.14	ปานกลาง	5
	4.53	0.66	มากที่สุด	1
2. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมนั้นๆ ควรวางตัวอย่างไร ควรทำอะไร ควรพูดอย่างไร	4.39	0.71	มาก	2
3. อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ เมื่อเข้าหาผู้ใหญ่แสดงอาการนอบน้อมมีสัมมาคารวะ	4.25	0.91	มาก	3
4. อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ เมื่อเข้าวัดควรสำรวมกาย วาจาใจ ไม่แสดงอาการตลกคึกคะนองเป็นต้น	4.19	0.82	มาก	4
5. อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ รู้จักชุมชนและสังคม รู้กริยาที่จะพึงประพฤติแล้วประพฤติตนให้เหมาะสมต่อชุมชนและสังคมนั้นๆ				
รวม	4.12	0.47	มาก	

จากตารางที่ 4.45 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมนั้น ๆ ควรวางตัวอย่างไร ควรทำอะไร ควรพูดอย่างไร ($\bar{X}$ = 4.53) รองลงมาคืออัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ เมื่อเข้าหาผู้ใหญ่แสดงอาการนอบน้อมมีสัมมาคารวะ ($\bar{X}$ = 4.39) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดีควรคบหาสมาคม ควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่ ($\bar{X}$ = 3.23)

ตารางที่ 4.46 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์)

ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนใหญ่เป็นคนที่รู้จักประเภทบุคคลแต่ละคนว่าฉลาดหรือโง่เขลาเป็นคนพาลหรือเป็นดี	2.63	0.85	ปานกลาง	5
2. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนใหญ่เป็นคนที่การรู้จักความแตกต่างของบุคคลโดยอาศัยความสามารถและคุณธรรม ตลอดจนรู้ในความสามารถของบุคคล	3.38	1.14	ปานกลาง	4
3. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามัคคี สร้างความเป็นธรรมและเสมอภาคให้แก่คนในชุมชนรวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะได้อย่างเหมาะสม	4.37	0.69	มาก	2
4. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรีรวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน	4.39	0.62	มาก	1
5. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความเอื้ออาทรต่อคนในชุมชนส่งเสริมคนดีให้เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน	4.29	0.71	มาก	3
รวม	3.81	0.37	มาก	

จากตารางที่ 4.46 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรีรวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน ($\bar{X}$ = 4.39) รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามัคคี สร้างความเป็นธรรมและเสมอภาคให้แก่คนในชุมชนรวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.37) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนใหญ่เป็นคนที่รู้จักประเภทบุคคลแต่ละคนว่าฉลาดหรือโง่เขลาเป็นคนพาลหรือเป็นดี ($\bar{X}$ = 2.63)

ตารางที่ 4.47 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร)

สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองจังหวัดมุกดาหาร	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์	3.79	0.35	มาก	5
2. ด้านรู้จักเข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์	4.27	0.37	มาก	1
3. ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน	3.56	0.56	มาก	7
4. ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต	3.89	0.50	มาก	4
5. ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ	3.94	0.45	มาก	3
6. ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม	3.99	0.51	มาก	2
7. ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล	3.69	0.48	มาก	6
รวม	3.88	0.28	มาก	

จากตารางที่ 4.47 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.88) และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านอัตลักษณ์ (การรู้ความมุ่งหมาย) ($\bar{X}$ = 4.27) รองลงมาคือด้านปรีชาญาณ (การรู้จักชุมชน) ($\bar{X}$ = 3.99) ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านอัตตญาณ (การรู้จักตน) ($\bar{X}$ = 3.56)

ตารางที่ 4.48 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร)

ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านรู้หน้าที่ในการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในชุมชนของท่าน	3.63	0.73	มาก	4
2. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตั้งตนอยู่ในหลักการ ในการหวงแหนสิ่งที่ตั้งงามการคงไว้มิให้สูญหายไป เช่น ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวผู้ไทในอดีต	4.09	0.69	มาก	1
3. รู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์ ในปัจจุบัน กับ การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตามยุค ตามสมัย แต่ยังคงรักษาไว้ในวัฒนธรรมอันดีงาม	3.85	0.88	มาก	2
4. ผู้นำชุมชนมีหลักการทำงานที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท	3.81	0.94	มาก	3
5. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของขนบธรรมเนียม ประเพณี และตั้งมั่นอยู่ในฮีต 12 คอง 14	3.57	0.77	มาก	5
รวม	3.79	0.35	มาก	

จากตารางที่ 4.48 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตั้งตนอยู่ในหลักการ ในการหวงแหนสิ่งที่ตั้งงามการคงไว้มิให้สูญหายไป เช่น ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวผู้ไทในอดีต ($\bar{X} = 4.09$) รองลงมาคือรู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์ในปัจจุบันกับการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตามยุค ตามสมัย แต่ยังคงรักษาไว้ในวัฒนธรรมอันดีงาม ($\bar{X}= 3.85$) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความประพฤติปฏิบัติตนตาม กฎระเบียบของขนบธรรมเนียม ประเพณี และตั้งมั่นอยู่ในฮีต 12 คอง 14 ($\bar{X}= 3.57$)

ตารางที่ 4.49 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์โดยรวมและรายชื่อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร)

ด้านรู้จักเข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ผู้นำชุมชนรู้จักมุ่งหมายในงานที่ทำ มีการรักษาความเป็นรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมของกลุ่มผู้ไทให้คงเดิม การเก็บข้อมูลสำคัญโดยรักษาให้คงสภาพเดิมไว้	4.11	0.73	มาก	4
2. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักผลที่ตามมา อันเนื่องมาจากการละเลยในการส่งเสริมเยาวชนเพื่อการสืบสานประเพณีอันดีงาม	4.46	0.69	มาก	1
3. ความหลากหลายของสภาพแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทอีสาน ส่งผลให้บุตรหลานไม่ทราบถึง ฮีต 12 คอง 14	4.35	0.70	มาก	3
4. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้มีการอนุรักษ์ สืบสาน ประเพณีที่สำคัญ และส่งต่อแก่บุตรหลาน อย่างเหมาะสม	4.00	0.69	มาก	5
5. เมื่อมีปัญหาอันใด เกิดขึ้นในชุมชน เราจะต้องใช้หลักเหตุผล ในการรักษาภาพลักษณ์อันดีงามกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทไว้	4.41	0.67	มาก	2
รวม	4.27	0.37	มาก	

จากตารางที่ 4.49 พบว่า สภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเข้าใจความหมายและวัตถุประสงค์ โดยรวมและรายชื่อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักผลที่ตามมา อันเนื่องมาจากการละเลยในการส่งเสริมเยาวชนเพื่อการสืบสานประเพณีอันดีงาม ($\bar{X}$ = 4.46) รองลงมาคือเมื่อมีปัญหาอันใด เกิดขึ้นในชุมชน เราจะต้องใช้หลักเหตุผล ในการรักษาภาพลักษณ์อันดีงามกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทไว้ ($\bar{X}$ = 4.41) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้มีการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีที่สำคัญและส่งต่อแก่บุตรหลานอย่างเหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.00)

ตารางที่ 4.50 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร)

ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านรู้จักตนโดยฐานะ นิสัยและการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่ดี พร้อมทั้งจะแก้ไขและดำรงตนอยู่ในระเบียบทางสังคมและประเพณีอันดีงาม	3.88	0.84	มาก	3
2. ท่านรู้จักประเพณีของตนเป็นอย่างดี ซึ่งหมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ	3.92	0.82	มาก	2
3. ท่านรู้จัก ฮีต 12 คอง 14 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานและได้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง	2.56	0.96	ปานกลาง	5
4. การมีความสามารถในการวางตัวได้อย่างเหมาะสมในการเข้าร่วมประเพณี อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี	3.95	0.93	มาก	1
5. ท่านมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตน และมีความรู้ความสามารถในการส่งเสริมการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน	3.47	1.10	มาก	4
รวม	3.56	0.56	มาก	

จากตารางที่ 4.50 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการมีความสามารถในการวางตัวได้อย่างเหมาะสม ในการเข้าร่วมประเพณี อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ($\bar{X} = 3.95$) รองลงมาคือ ท่านรู้จักประเพณีของตนเป็นอย่างดี ซึ่งหมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ($\bar{X} = 3.92$) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านรู้จัก ฮีต 12 คอง 14 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน และได้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X} = 2.56$)

ตารางที่ 4.51 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร)

ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทมีการดำเนินชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมมีค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งถูกหล่อหลอมจากปัจจัยต่าง ๆ ในชุมชนไปในทางที่ดี	4.08	0.93	มาก	3
2. อัตลักษณ์ทางการเมืองกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้แสวงหาในทางที่ชอบธรรมต่อการปกครองในชุมชนอย่างเหมาะสม	3.51	1.04	มาก	5
3. ท่านรู้จักความพอเหมาะพอดีการปฏิบัติงาน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในชุมชน	3.51	1.00	มาก	4
4. การเข้าวัด ฟังธรรม ที่เป็นอัตลักษณ์ทางศาสนา ท่านทำทุกอย่างด้วยความเข้าใจชอบใจ แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัย	4.23	0.79	มาก	1
5. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีแนวความคิดที่เคารพความแตกต่างและความหลากหลาย ในมิติต่าง ๆ ของผู้คนในสังคม ตั้งแต่การเมือง ชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรม	4.10	0.96	มาก	2
รวม	3.89	0.50	มาก	

จากตารางที่ 4.51 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการเข้าวัด ฟังธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ทางศาสนา ท่านทำทุกอย่างด้วยความเข้าใจชอบใจ แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัย ($\bar{X} = 4.23$) รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีแนวความคิดที่เคารพความแตกต่าง และความหลากหลาย ในมิติต่าง ๆ ของผู้คนในสังคม ตั้งแต่การเมือง ชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.10$) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คืออัตลักษณ์ทางการเมืองกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้แสวงหาในทางที่ชอบธรรมต่อการปกครองในชุมชนอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.51$)

ตารางที่ 4.52 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆโดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร)

ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านรู้จัก วันที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประจำปี ในชุมชน และได้ให้ความร่วมมืออยู่เสมอ	4.22	0.76	มาก	2
2. ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกัน วางแผนงานในการใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม เกี่ยวกับการแก้ปัญหาแนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อ ธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม	3.46	0.80	ปานกลาง	5
3. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทรู้จักกาลเวลาจะทำให้ไม่ด่ารงตน อยู่ในความประมาท ไม่ทำให้เสียเวลาโดยเปล่า ประโยชน์	3.67	1.05	มาก	4
4. ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านมีการลำดับ ขั้นตอนในการทำงานส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท สามารถทำงานเสร็จได้ตาม กำหนด	4.30	0.74	มาก	1
5. การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่ม ชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้าน ได้ทำหน้าที่การทำงานต่าง ๆ เช่น รู้ว่าเวลาไหนควรทำ อะไรและทำให้ตรงเวลาได้อย่างเหมาะสม	4.07	0.88	มาก	3
รวม	3.94	0.45	มาก	

จากตารางที่ 4.52 พบว่า สภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.94) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้านมีการลำดับขั้นตอนในการทำงานส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท สามารถทำงานเสร็จได้ตามกำหนด ($\bar{X}$ = 4.30) รองลงมาคือท่านรู้จัก วันที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประจำปีในชุมชน และได้ให้ความร่วมมืออยู่

เสมอ ($\bar{X} = 4.22$) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกันวางแผนงานในการใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม เกี่ยวกับการแก้ปัญหาแนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม ($\bar{X} = 3.46$)

ตารางที่ 4.53 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคมโดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร)

ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดีควรคบหาสมาคม ควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่	3.12	1.10	ปานกลาง	5
2. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมนั้น ๆ ควรวางตัวอย่างไร ควรทำอะไร ควรพูดอย่างไร	4.37	0.86	มาก	1
3. อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ เมื่อเข้าหาผู้ใหญ่แสดงอาการนอบน้อมมีสัมมาคารวะ	4.22	0.89	มาก	2
4. อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ เมื่อเข้าวัดควรสำรวมกาย วาจาใจ ไม่แสดงอาการตลกคึกคะนอง เป็นต้น	4.11	1.04	มาก	3
5. อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ รู้จักชุมชนและสังคม รู้กริยาที่จะพึงประพฤติแล้วประพฤติตนให้เหมาะสมต่อชุมชนและสังคมนั้น ๆ	4.12	0.89	มาก	4
รวม	3.99	0.51	มาก	

จากตารางที่ 4.53 พบว่า สภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมนั้น ๆ ควรวางตัวอย่างไร ควรทำอะไร ควรพูดอย่างไร ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมาคืออัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ เมื่อเข้าหา

ผู้ใหญ่แสดงอาการนอนไม่หลับมีสมาธิ (X̄= 4.22) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดีควรคบหาสมาคม ควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่ (X̄= 3.12)

ตารางที่ 4.54 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร)

ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล	ระดับความคิดเห็น			
	X̄	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนใหญ่เป็นคนที่รู้จักประเภทบุคคลแต่ละคนว่าฉลาดหรือโง่เขลาเป็นคนพาลหรือเป็นดี	2.62	0.86	ปานกลาง	5
2. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนใหญ่เป็นคนที่การรู้จักความแตกต่างของบุคคลโดยอาศัยความสามารถและคุณธรรม ตลอดจนรู้ในความสามารถของบุคคล	3.30	1.17	ปานกลาง	4
3. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามัคคี สร้างความเป็นธรรมและเสมอภาคให้แก่คนในชุมชนรวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะได้อย่างเหมาะสม	4.28	0.80	มาก	1
4. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรีรวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน	4.19	0.83	มาก	2
5. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความเอื้ออาทรต่อคนในชุมชนส่งเสริมคนดีให้เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน	4.08	0.89	มาก	3
รวม	3.69	0.48	มาก	

จากตารางที่ 4.54 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (X̄= 3.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามัคคี สร้างความเป็นธรรมและเสมอภาคให้แก่คนในชุมชนรวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะได้อย่างเหมาะสม (X̄ = 4.28) รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรีรวมทั้งมีความจริงใจ

ต่อกัน ($\bar{X}$ = 4.19) ส่วนข้อที่มึ่ความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนใหญ่เป็นคนที่รู้จักประเภทบุคคลแต่ละคนว่าฉลาดหรือโง่เขลาเป็นคนพาลหรือเป็นดี ($\bar{X}$ = 2.62)

ตารางที่ 4.55 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดสกลนคร)

สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองจังหวัดสกลนคร	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์	3.79	0.35	มาก	5
2. ด้านรู้จักเข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์	4.27	0.31	มาก	1
3. ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน	3.60	0.52	มาก	7
4. ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต	3.90	0.42	มาก	4
5. ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ	3.96	0.37	มาก	3
6. ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม	4.01	0.51	มาก	2
7. ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล	3.76	0.39	มาก	6
รวม	3.90	0.18	มาก	

จากตารางที่ 4.55 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.90) และรายด้าน โดยด้านที่มึ่ความคิดเห็นสูงสุด คือด้านอัตถิยัตตา (การรู้ความมุ่งหมาย) ($\bar{X}$ = 4.27) รองลงมาคือด้านปรีสัญญัตตา (การรู้จักชุมชน) ($\bar{X}$ = 4.01) ส่วนด้านที่มึ่ความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านอัตตัญญัตตา (การรู้จักตน) ($\bar{X}$ = 3.60)

ตารางที่ 4.56 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการและหลักเกณฑ์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร)

ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านรู้หน้าที่ในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม การเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในชุมชนของท่าน	3.54	0.72	มาก	5
2. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตั้งตนอยู่ในหลักการ ในการทวง แหนสิ่งที่ค้างคามการคงไว้มิให้สูญหายไป เช่น ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวผู้ไทในอดีต	4.07	0.70	มาก	1
3. รู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์ ในปัจจุบัน กับ การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตามยุค ตาม สมัย แต่ยังคงรักษาไว้ในวัฒนธรรมอันดีงาม	3.90	0.82	มาก	2
4. ผู้นำชุมชนมีหลักการทำงานที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการ ธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท	3.80	0.95	มาก	3
5. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความประพฤติปฏิบัติตนตาม กฎระเบียบของขนบธรรมเนียม ประเพณี และตั้งมั่น อยู่ในฮีต 12 คอง 14	3.63	0.74	มาก	4
รวม	3.79	0.35	มาก	

จากตารางที่ 4.56 พบว่า สภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการและหลักเกณฑ์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตั้งตนอยู่ในหลักการ ในการทวงแหนสิ่งที่ค้างคามการคงไว้มิให้สูญหายไป เช่น ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวผู้ไทในอดีต ($\bar{X}$ = 4.07) รองลงมาคือรู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์ ในปัจจุบัน กับ การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตามยุค ตาม สมัย แต่ยังคงรักษาไว้ในวัฒนธรรมอันดีงาม ($\bar{X}$ = 3.90) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านรู้หน้าที่ ในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในชุมชนของท่าน ($\bar{X}$ = 3.54)

ตารางที่ 4.57 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์โดยรวมและรายชื่อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร)

ด้านรู้จักเข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ผู้นำชุมชนรู้จักมุ่งหมายในงานที่ทำ มีการรักษาความเป็นรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมของกลุ่มผู้ไทให้คงเดิม การเก็บข้อมูลสำคัญโดยรักษาให้คงสภาพเดิมไว้	4.12	0.68	มาก	4
2. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักผลที่ตามมา อันเนื่องมาจากการละเลยในการส่งเสริมเยาวชนเพื่อการสืบสานประเพณีอันดีงาม	4.43	0.64	มาก	2
3. ความหลากหลายของสภาพแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทอีสาน ส่งผลให้บุตรหลานไม่ทราบถึง ฮีต 12 คอง 14	4.32	0.66	มาก	3
4. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้มีการอนุรักษ์ สืบสาน ประเพณีที่สำคัญ และส่งต่อแก่บุตรหลาน อย่างเหมาะสม	3.99	0.68	มาก	5
5. เมื่อมีปัญหาอันใด เกิดขึ้นในชุมชน เราจะต้องใช้หลักเหตุผล ในการรักษาภาพลักษณ์อันดีงามกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทไว้	4.47	0.53	มาก	1
รวม	4.27	0.31	มาก	

จากตารางที่ 4.57 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเข้าใจความหมายและวัตถุประสงค์ โดยรวมและรายชื่อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือเมื่อมีปัญหาอันใดเกิดขึ้นในชุมชนเราจะต้องใช้หลักเหตุผลในการรักษาภาพลักษณ์อันดีงามกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทไว้ ($\bar{X}$ = 4.47) รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักผลที่ตามมาอันเนื่องมาจากการละเลยในการส่งเสริมเยาวชนเพื่อการสืบสานประเพณีอันดีงาม ($\bar{X}$ = 4.43) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้มีการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีที่สำคัญและส่งต่อแก่บุตรหลาน อย่างเหมาะสม ($\bar{X}$ = 3.99)

ตารางที่ 4.58 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร)

ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านรู้จักตนโดยฐานะ นิสัย และการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่ดี พร้อมทั้งจะแก้ไข และดำรงตนอยู่ในระเบียบทางสังคม และประเพณีอันดีงาม	3.88	0.82	มาก	3
2. ท่านรู้จักประเพณีของตนเป็นอย่างดี ซึ่งหมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ	3.95	0.79	มาก	2
3. ท่านรู้จัก ฮีต 12 คอง 14 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน และได้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง	2.63	0.96	ปานกลาง	5
4. การมีความสามารถในการวางตัวได้อย่างเหมาะสม ในการเข้าร่วมประเพณี อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี	4.01	0.85	มาก	1
5. ท่านมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตน และมีความรู้ความสามารถในการส่งเสริมการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน	3.56	1.06	มาก	4
รวม	3.60	0.52	มาก	

จากตารางที่ 4.58 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการมีความสามารถในการวางตัวได้อย่างเหมาะสม ในการเข้าร่วมประเพณี อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ($\bar{X}$ = 4.01) รองลงมาคือ ท่านรู้จักประเพณีของตนเป็นอย่างดี ซึ่งหมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ($\bar{X}$ = 3.95) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านรู้จัก ฮีต 12 คอง 14 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน และได้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X}$ = 2.63)

ตารางที่ 4.59 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร)

ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทมีการดำเนินชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมมีค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งถูกหล่อหลอมจากปัจจัยต่าง ๆ ในชุมชนไปในทางที่ดี	4.08	0.85	มาก	3
2. อัตลักษณ์ทางการเมืองกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้แสวงหาในทางที่ชอบธรรมต่อการปกครองในชุมชนอย่างเหมาะสม	3.56	0.98	มาก	5
3. ท่านรู้จักความพอเหมาะพอดีการปฏิบัติงาน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในชุมชน	3.56	0.96	มาก	4
4. การเข้าวัด ฟังธรรม ที่เป็นอัตลักษณ์ทางศาสนา ท่านทำทุกอย่างด้วยความเข้าใจชอบใจ แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัย	4.20	0.76	มาก	1
5. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีแนวความคิดที่เคารพความแตกต่างและความหลากหลาย ในมิติต่าง ๆ ของผู้คนในสังคม ตั้งแต่การเมือง ชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรม	4.10	0.91	มาก	2
รวม	3.90	0.42	มาก	

จากตารางที่ 4.59 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการเข้าวัด ฟังธรรม ที่เป็นอัตลักษณ์ทางศาสนา ท่านทำทุกอย่างด้วยความเข้าใจชอบใจ แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัย ($\bar{X} = 4.20$) รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีแนวความคิดที่เคารพความแตกต่าง และความหลากหลาย ในมิติต่าง ๆ ของผู้คนในสังคม ตั้งแต่การเมือง ชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.10$) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คืออัตลักษณ์ทางการเมืองกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้แสวงหาในทางที่ชอบธรรมต่อการปกครองในชุมชนอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.56$)

ตารางที่ 4.60 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร)

ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านรู้จัก วันที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประจำปี ในชุมชน และได้ให้ความร่วมมืออยู่เสมอ	4.20	0.71	มาก	2
2. ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกัน วางแผนงานในการใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม เกี่ยวกับการแก้ปัญหาแนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม	3.50	0.78	ปานกลาง	5
3. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทรู้จักกาลเวลาจะทำให้ไม่ด่ารงตน อยู่ในความประมาท ไม่ทำให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์	3.71	1.04	มาก	4
4. ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านมีการลำดับ ขั้นตอนในการทำงานส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท สามารถทำงานเสร็จได้ตามกำหนด	4.34	0.66	มาก	1
5. การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้าน ได้ทำหน้าที่การทำงานต่าง ๆ เช่น รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไรและทำให้ตรงเวลาได้อย่างเหมาะสม	4.08	0.83	มาก	3
รวม	3.96	0.37	มาก	

จากตารางที่ 4.60 พบว่า สภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.96) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านมีการลำดับขั้นตอนในการทำงานส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท สามารถทำงานเสร็จได้ตามกำหนด ($\bar{X}$ = 4.34) รองลงมาคือท่านรู้จัก วันที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประจำปีในชุมชน และได้ให้ความร่วมมืออยู่

เสมอ ($\bar{X}$ = 4.20) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกันวางแผนงานในการใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม เกี่ยวกับการแก้ปัญหาแนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม ($\bar{X}$ = 3.50)

ตารางที่ 4.61 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร)

ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดีควรคบหาสมาคม ควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่	3.13	1.06	ปานกลาง	5
2. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมนั้น ๆ ควรวางตัวอย่างไร ควรทำอะไร ควรพูดอย่างไร	4.36	0.7	มาก	1
3. อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ เมื่อเข้าหาผู้ใหญ่ แสดงอาการนอบน้อมมีสัมมาคารวะ	4.31	0.75	มาก	2
4. อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ เมื่อเข้าวัดควรสำรวมกาย วาจาใจ ไม่แสดงอาการตลกคึกคะนอง เป็นต้น	4.16	0.98	มาก	3
5. อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ รู้จักชุมชนและสังคม รู้กริยาที่จะพึงประพฤติแล้วประพฤติตนให้เหมาะสมต่อชุมชนและสังคมนั้น ๆ	4.09	0.85	มาก	4
รวม	4.01	0.51	มาก	

จากตารางที่ 4.61 พบว่า สภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.01) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมนั้น ๆ ควรวางตัวอย่างไร ควรทำอะไร ควรพูดอย่างไร ($\bar{X}$ = 4.36) รองลงมาคืออัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ เมื่อเข้าหา

ผู้ใหญ่แสดงอาการอ่อนน้อมมีสัมมาคารวะ ($\bar{X}$ = 4.31) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดีควรคบหาสมาคม ควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่ ($\bar{X}$ = 3.13)

ตารางที่ 4.62 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร)

ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนใหญ่เป็นคนที่รู้จักประเภทบุคคลแต่ละคนว่าฉลาดหรือโง่เขลาเป็นคนพาลหรือเป็นดี	2.68	0.81	ปานกลาง	5
2. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนใหญ่เป็นคนที่การรู้จักความแตกต่างของบุคคลโดยอาศัยความสามารถและคุณธรรม ตลอดจนรู้ในความสามารถของบุคคล	3.47	1.14	ปานกลาง	4
3. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามัคคี สร้างความเป็นธรรมและเสมอภาคให้แก่คนในชุมชนรวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะได้อย่างเหมาะสม	4.24	0.73	มาก	2
4. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรีรวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน	4.27	0.68	มาก	1
5. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความเอื้ออาทรต่อคนในชุมชนส่งเสริมคนดีให้เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน	4.12	0.78	มาก	3
รวม	3.76	0.39	มาก	

จากตารางที่ 4.62 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรีรวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน ($\bar{X}$ = 4.27) รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามัคคี สร้างความเป็นธรรมและเสมอภาคให้แก่คนในชุมชนรวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะได้อย่าง

เหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.24) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนใหญ่เป็นคนที่รู้จักประเภทบุคคลแต่ละคนว่าฉลาดหรือโง่เขลาเป็นคนพาลหรือเป็นดี ($\bar{X}$ = 2.68)

ตารางที่ 4.63 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดนครพนม)

สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองจังหวัดนครพนม	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์	3.86	0.31	มาก	5
2. ด้านรู้จักเข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์	4.35	0.24	มาก	1
3. ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน	3.71	0.50	มาก	7
4. ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต	4.01	0.41	มาก	4
5. ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ	4.02	0.36	มาก	3
6. ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม	4.07	0.50	มาก	2
7. ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล	3.83	0.36	มาก	6
รวม	3.98	0.16	มาก	

จากตารางที่ 4.63 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.98) และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านอัตถิยอุตสาห (การรู้ความมุ่งหมาย) ($\bar{X}$ = 4.35) รองลงมาคือด้านปรีชาญาณ (การรู้จักชุมชน) ($\bar{X}$ = 4.07) ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านอัตถิยอุตสาห (การรู้จักตน) ($\bar{X}$ = 3.71)

ตารางที่ 4.64 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม)

ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านรู้หน้าที่ในการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในชุมชนของท่าน	3.60	0.77	มาก	5
2. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตั้งตนอยู่ในหลักการ ในการหวงแหนสิ่งที่ตั้งงามการคงไว้มิให้สูญหายไป เช่น ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวผู้ไทในอดีต	4.15	0.67	มาก	1
3. รู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์ ในปัจจุบัน กับ การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตามยุค ตามสมัย แต่ยังคงรักษาไว้ในวัฒนธรรมอันดีงาม	4.00	0.83	มาก	2
4. ผู้นำชุมชนมีหลักการทำงานที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท	3.87	0.95	มาก	3
5. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของขนบธรรมเนียม ประเพณี และตั้งมั่นอยู่ในฮีต 12 คอง 14	3.70	0.75	มาก	4
รวม	3.86	0.31	มาก	

จากตารางที่ 4.64 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการและหลักเกณฑ์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.86$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตั้งตนอยู่ในหลักการ ในการหวงแหนสิ่งที่ตั้งงามการคงไว้มิให้สูญหายไป เช่น ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวผู้ไทในอดีต ($\bar{X} = 4.15$) รองลงมาคือรู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์ในปัจจุบันกับการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตามยุค ตามสมัยแต่ยังคงรักษาไว้ในวัฒนธรรมอันดีงาม ($\bar{X}= 4.00$) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านรู้หน้าที่ในการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในชุมชนของท่าน ($\bar{X}= 3.60$)

ตารางที่ 4.65 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเข้าใจความหมายและวัตถุประสงค์โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม)

ด้านรู้จักเข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ผู้นำชุมชนรู้จักมุ่งหมายในงานที่ทำ มีการรักษาความเป็นรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมของกลุ่มผู้ไทให้คงเดิม การเก็บข้อมูลสำคัญโดยรักษาให้คงสภาพเดิมไว้	4.19	0.69	มาก	4
2. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักผลที่ตามมา อันเนื่องมาจากการละเลยในการส่งเสริมเยาวชนเพื่อการสืบสานประเพณีอันดีงาม	4.55	0.52	มากที่สุด	1
3. ความหลากหลายของสภาพแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทอีสาน ส่งผลให้บุตรหลานไม่ทราบถึง ฮีต 12 คอง 14	4.49	0.53	มาก	2
4. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้มีการอนุรักษ์ สืบสาน ประเพณีที่สำคัญ และส่งต่อแก่บุตรหลาน อย่างเหมาะสม	4.07	0.65	มาก	5
5. เมื่อมีปัญหาอันใด เกิดขึ้นในชุมชน เราจะต้องใช้หลักเหตุผล ในการรักษาภาพลักษณ์อันดีงามกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทไว้	4.47	0.52	มาก	3
รวม	4.35	0.24	มาก	

จากตารางที่ 4.65 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเข้าใจความหมายและวัตถุประสงค์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือเมื่อกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักผลที่ตามมา อันเนื่องมาจากการละเลยในการส่งเสริมเยาวชนเพื่อการสืบสานประเพณีอันดีงาม ($\bar{X}$ = 4.55) รองลงมาคือความหลากหลายของสภาพแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทอีสาน ส่งผลให้บุตรหลานไม่ทราบถึง ฮีต 12 คอง 14 ($\bar{X}$ = 4.49) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้มีการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีที่สำคัญและส่งต่อแก่บุตรหลาน อย่างเหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.07)

ตารางที่ 4.66 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม)

ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านรู้จักตนโดยฐานะ นิสัย และการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่ดี พร้อมทั้งจะแก้ไข และดำรงตนอยู่ในระเบียบทางสังคม และประเพณีอันดีงาม	3.90	0.84	มาก	3
2. ท่านรู้จักประเพณีของตนเป็นอย่างดี ซึ่งหมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ	4.13	0.76	มาก	2
3. ท่านรู้จัก ฮีต 12 คอง 14 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน และได้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง	2.70	0.96	ปานกลาง	5
4. การมีความสามารถในการวางตัวได้อย่างเหมาะสม ในการเข้าร่วมประเพณี อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี	4.19	0.75	มาก	1
5. ท่านมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตน และมีความรู้ความสามารถในการส่งเสริมการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน	3.63	1.10	มาก	4
รวม	3.71	0.50	มาก	

จากตารางที่ 4.66 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการมีความสามารถในการวางตัวได้อย่างเหมาะสม ในการเข้าร่วมประเพณี อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ($\bar{X}$ = 4.19) รองลงมาคือ ท่านรู้จักประเพณีของตนเป็นอย่างดี ซึ่งหมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ($\bar{X}$ = 4.13) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านรู้จัก ฮีต 12 คอง 14 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน และได้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X}$ = 2.70)

ตารางที่ 4.67 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม)

ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทมีการดำเนินชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมมีค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งถูกหล่อหลอมจากปัจจัยต่าง ๆ ในชุมชนไปในทางที่ดี	4.20	0.84	มาก	3
2. อัตลักษณ์ทางการเมืองกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้แสวงหาในทางที่ชอบธรรมต่อการปกครองในชุมชนอย่างเหมาะสม	3.66	1.02	มาก	5
3. ท่านรู้จักความพอเหมาะพอดีการปฏิบัติงาน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในชุมชน	3.72	0.96	มาก	4
4. การเข้าวัด ฟังธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ทางศาสนา ท่านทำทุกอย่างด้วยความเข้าใจชอบใจ แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัย	4.27	0.74	มาก	1
5. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีแนวความคิดที่เคารพความแตกต่าง และความหลากหลาย ในมิติต่าง ๆ ของผู้คนในสังคม ตั้งแต่การเมือง ชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรม	4.20	0.89	มาก	2
รวม	4.01	0.41	มาก	

จากตารางที่ 4.67 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.01) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการเข้าวัด ฟังธรรม ที่เป็นอัตลักษณ์ทางศาสนา ท่านทำทุกอย่างด้วยความเข้าใจชอบใจ แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัย ($\bar{X}$ = 4.27) รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีแนวความคิดที่เคารพความแตกต่างและความหลากหลาย ในมิติต่าง ๆ ของผู้คนในสังคม ตั้งแต่การเมือง ชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X}$ = 4.20) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คืออัตลักษณ์ทางการเมืองกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้แสวงหาในทางที่ชอบธรรมต่อการปกครองในชุมชนอย่างเหมาะสม ($\bar{X}$ = 3.66)

ตารางที่ 4.68 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม)

ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านรู้จัก วันที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประจำปี ในชุมชน และได้ให้ความร่วมมืออยู่เสมอ	4.35	0.64	มาก	2
2. ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกัน วางแผนงานในการใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม เกี่ยวกับการแก้ปัญหาแนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อ ดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม	3.55	0.79	มาก	5
3. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทรู้จักกาลเวลาจะทำให้ไม่ดำรงตน อยู่ในความประมาท ไม่ทำให้เสียเวลาโดยเปล่า ประโยชน์	3.68	1.05	มาก	4
4. ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านมีการลำดับ ขั้นตอนในการทำงานส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท สามารถทำงานเสร็จได้ตาม กำหนด	4.36	0.67	มาก	1
5. การดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่ม ชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้าน ได้ทำหน้าที่การทำงานต่าง ๆ เช่น รู้ว่าเวลาไหนควรทำ อะไรและทำให้ตรงเวลาได้อย่างเหมาะสม	4.14	0.79	มาก	3
รวม	4.02	0.36	มาก	

จากตารางที่ 4.68 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสมที่จะทำสิ่งต่าง ๆ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.02) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านมีการลำดับขั้นตอนในการทำงาน ส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท สามารถทำงานเสร็จได้ตามกำหนด ($\bar{X}$ = 4.36) รองลงมาคือท่านรู้จัก วันที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประจำปีในชุมชน และได้ให้ความร่วมมืออยู่

เสมอ ($\bar{X}$ = 4.35) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกันวางแผนงานในการใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม เกี่ยวกับการแก้ปัญหาแนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม ($\bar{X}$ = 3.55)

ตารางที่ 4.69 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม)

ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดีควรคบหาสมาคม ควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่	3.11	1.17	ปานกลาง	5
2. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมนั้น ๆ ควรวางตัวอย่างไร ควรทำอะไร ควรพูดอย่างไร	4.46	0.70	มาก	1
3. อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ เมื่อเข้าหาผู้ใหญ่ แสดงอาการนอบน้อมมีสัมมาคารวะ	4.35	0.76	มาก	2
4. อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ เมื่อเข้าวัดควรสำรวมกาย วาจาใจ ไม่แสดงอาการตลกคึกคะนอง เป็นต้น	4.29	0.89	มาก	3
5. อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ รู้จักชุมชนและสังคม รู้กริยาที่จะพึงประพฤติแล้วประพฤติตนให้เหมาะสมต่อชุมชนและสังคมนั้น ๆ	4.15	0.85	มาก	4
รวม	4.07	0.50	มาก	

จากตารางที่ 4.69 พบว่า สภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.07) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมนั้น ๆ ควรวางตัวอย่างไร ควรทำอะไร ควรพูดอย่างไร ($\bar{X}$ = 4.46) รองลงมาคืออัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ เมื่อเข้าหา

ผู้ใหญ่แสดงอาการนอนไม่มึสมาคารวะ ($\bar{X}$ = 4.35) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดีควรคบหาสมาคม ควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่ ($\bar{X}$ = 3.11)

ตารางที่ 4.70 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม)

ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนใหญ่เป็นคนที่รู้จักประเภทบุคคลแต่ละคนว่าฉลาดหรือโง่เขลาเป็นคนพาลหรือเป็นดี	2.61	0.91	ปานกลาง	5
2. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนใหญ่เป็นคนที่การรู้จักความแตกต่างของบุคคลโดยอาศัยความสามารถและคุณธรรม ตลอดจนรู้ในความสามารถของบุคคล	3.49	1.13	ปานกลาง	4
3. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามัคคี สร้างความเป็นธรรมและเสมอภาคให้แก่คนในชุมชนรวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะได้อย่างเหมาะสม	4.28	0.71	มาก	3
4. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรีรวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน	4.41	0.58	มาก	1
5. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความเอื้ออาทรต่อคนในชุมชน ส่งเสริมคนดีให้เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน	4.34	0.68	มาก	2
รวม	3.83	0.36	มาก	

จากตารางที่ 4.70 พบว่า สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรีรวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน ($\bar{X}$ = 4.41) รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความเอื้ออาทรต่อคนในชุมชน ส่งเสริมคนดีให้เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน ($\bar{X}$ = 4.34) ส่วนข้อที่มีความ

คิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนใหญ่เป็นคนที่รู้จักประเภทบุคคลแต่ละคนว่าฉลาดหรือโง่เขลาเป็นคนพาลหรือเป็นดี ($\bar{X} = 2.61$)

ตอนที่ 4 การหาความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ที่มีความสัมพันธ์กับสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation(r)) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 เสนอผลในรูปแบบของตาราง โดยรวม เมื่อพบว่า มีความสัมพันธ์กัน นำมาวิเคราะห์ วิเคราะห์การถดถอยของพหุคูณ Multiple Regression Analysis : MR

ตารางที่ 4.71 แสดงความสัมพันธ์ของระหว่างการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน กับสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,148 คน

	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
1. = (A)	1	.233**	.348**	.337**	.183**	.474**
2. = (B)		1	.166**	.106**	.211**	.583**
3. = (C)			1	.120**	-.081**	.537**
4. = (D)				1	.067*	.503**
5. = (E)					1	.623**
6. = (F)						1

** = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, * = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1. (A) = โดยรวมของสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน
2. (B) = ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม
3. (C) = ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน
4. (D) = ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม
5. (E) = ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน
6. (F) = โดยรวมการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน

จากตารางที่ 4.71 พบว่า ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของระหว่างการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน กับสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวม พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก ($r = .474$, $\text{sig} < .01$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของระหว่างการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม กับสภาพปัญหารูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก ($r = .233$, $\text{sig} < .01$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของระหว่างการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน กับสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก ($r = .348$, $\text{sig} < .01$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของระหว่างการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม กับสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก ($r = .337$, $\text{sig} < .01$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของระหว่างการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชนกับสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก ($r = .183$, $\text{sig} < .01$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4.72 รูปแบบสมการที่คาดว่าจะเป็นไปได้จากการคัดเลือกตัวแปรของสมการแบบหลายขั้นตอน

รูปแบบสมการ	R	R ²
1	.348	.121
2	.458	.210
3	.478	.229

ตาราง 4.72 พบว่า สมการที่ 1 การดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน มีความสัมพันธ์กับสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวม มีค่าเท่ากับ 0.348 สมการที่ 2 การดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวม มีค่าเท่ากับ 0.458 สมการที่ 3 การดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กับสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวม มีค่าเท่ากับ 0.478

ดังนั้นจึงนำสมการที่ 3 มาวิเคราะห์ความแปรปรวน ดังตารางที่ 4.73

ตารางที่ 4.73 การวิเคราะห์ความแปรปรวน

Source of Variation	Sum of Squares	df	Mean Squares	F	P-value
การถดถอย	11.663	3	3.888	113.202	.000**
ความคลาดเคลื่อน	39.290	1144	.034		
รวม	50.953	1147			

ตารางที่ 4.73 พบว่า สมการที่นำเข้ามาทดสอบสมมติฐาน สมการที่ 3 ค่า P-value < .000 แสดงว่า การดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม สามารถทำนายหรือพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสปีริตธรรม 7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 74

ตารางที่ 4.74 การวิเคราะห์ความแปรปรวน

	Unstandardized Coefficients	Standardized Coefficients	t	P-value
	B	Std. Error		
(Constant)	2.447	.086	28.394	.000

1. ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ใน	.127	.012	10.627	.000
ชุมชน	.162	.015	10.964	.000
2. ด้านความหลากหลายของ				
สภาพแวดล้อม	.085	.016	5.337	.000
3. ด้านความทรงจำทาง				
วัฒนธรรม				

ตารางที่ 4.74 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 พบว่า มีตัวแปรด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อมและด้านความทรงจำทางวัฒนธรรมที่ร่วมกันทำนายปัจจัยที่ส่งผลต่อการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} = .000$) ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 สามารถอธิบายการผันแปรของปัจจัยที่ส่งผลต่อการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้ร้อยละ 22.9 ($R^2 = .229$) สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ดังต่อไปนี้

$$Y = 2.447 + .127X_1 + .162X_2 + .085X_3$$

ตอนที่ 5 วิเคราะห์การสัมภาษณ์ในภาพรวมเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 จำนวนทั้งหมด 28 คน โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีดังนี้

1. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านโนน ตำบลโนน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้าน และนักวิชาการในพื้นที่ทางรัฐศาสตร์ บ้านโนน จำนวน 7 คน

คนที่ 1 กล่าวว่า การรักษาภาษาผู้ไทบ้านโนน ชาวผู้ไทบ้านโนนยังคงใช้ภาษาผู้ไทใช้พูดกันในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ และมีการถ่ายทอดคำศัพท์ สำนวน และวรรณกรรมท้องถิ่น เช่น ประวัตินักปราชญ์บ้านโนน ลำผู้ไท และการฟ้อนผู้ไท

คนที่ 2 กล่าวว่า การสืบทอดประเพณีและพิธีกรรมชาวผู้ไทบ้านโนนนั้น ชาวผู้ไทบ้านโนนยังคงรักษาประเพณีที่สำคัญ เช่น งานบุญบั้งไฟ งานบุญข้าวประดับดิน งานบุญผะเหวด เป็นต้น ส่วนพิธีกรรมที่เกี่ยวกับวงจรชีวิตของชาวผู้ไทบ้านโนน เช่น พิธีเสวยทาย พิธีแต่งงาน พิธีศพ การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ ชาวผู้ไทบ้านโนนก็ยังคงรักษาไว้อยู่

คนที่ 3 กล่าวว่า การแต่งกายและเครื่องประดับของผู้ไทบ้านโนน ชาวผู้ไทบ้านโนนยังคงรักษาการผ้าทอไหมแพรวาที่มีลายและสีสันเฉพาะของผู้ไทบ้านโนน และเครื่องแต่งกายประจำชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านโนนยังคงใช้ในงานประเพณีสำคัญ การสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้า การย้อมสี และการออกแบบลวดลาย ยังคงเป็นอัตลักษณ์ที่สืบทอดกันไว้อยู่ทุกรุ่น

คนที่ 4 กล่าวว่า ความเชื่อและศาสนาของชาวผู้ไทบ้านโนน ชาวผู้ไทบ้านโนนยังผสมผสานระหว่างพุทธศาสนากับความเชื่อดั้งเดิม คือ นับถือผีบรรพบุรุษอยู่ โดยยังรักษาบทบาทของหมอผีหรือที่ชาวผู้ไทบ้านโนน เรียกว่า “เจ้าจ้ำ” ไว้อยู่ในชุมชน ซึ่งเป็นการเคารพต่อธรรมชาติและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในท้องถิ่น

คนที่ 5 กล่าวว่า โครงสร้างทางสังคมของชาวผู้ไทบ้านโนน ชาวผู้ไทบ้านโนนยังรักษาระบบผู้นำชุมชนแบบดั้งเดิม เช่น ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าเครือญาติ ระบบเครือญาติที่แน่นแฟ้นและมีบทบาทในการตัดสินใจร่วมกัน และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชนผ่านระบบ “ฮิตสิบสอง คองสิบสี่”

คนที่ 6 กล่าวว่า ดนตรีและศิลปะการแสดงของชาวผู้ไทบ้านโนน ชาวผู้ไทบ้านโนนยังคงรักษาดนตรีพื้นบ้าน เช่น การเป่าแคน พิณ และศิลปะการแสดง เช่น หมอลำผู้ไท ฟ้อนผู้ไท และเพลงพื้นบ้านที่สะท้อนวิถีชีวิตและประวัติศาสตร์

คนที่ 7 กล่าวว่า การปรับตัวของชาวผู้ไทบ้านโนน ชาวผู้ไทบ้านโนนมีการปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทย โดยไม่สูญเสียเอกลักษณ์ของตนเอง โดยการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองท้องถิ่นและระดับชาติ และสร้างสมดุลระหว่างการรักษาเอกลักษณ์กับการพัฒนาหมู่บ้านตามยุคสมัย

สรุป ชาวผู้ไทบ้านโนนสามารถสร้างสมดุลระหว่างการรักษาเอกลักษณ์กับการปรับตัวเข้ากับสังคมไทยสมัยใหม่ โดยมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและการพัฒนา แต่ไม่สูญเสียรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นและความเข้มแข็งของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่สามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง

2. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านภู ตำบลหนองสูง อำเภอบ้านเป้า จังหวัดมุกดาหาร ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ชาวบ้านและนักวิชาการในพื้นที่ทางรัฐศาสตร์ บ้านภู จำนวน 7 คน

คนที่ 1 กล่าวว่า การสืบทอดภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่นของชาวผู้ไทบ้านภู ผู้ไทบ้านภูยังคงใช้ภาษาผู้ไทเป็นภาษาหลักในชุมชน รวมถึงการสืบทอดวรรณกรรมปากเปล่า นิทาน และคำสอนของบรรพบุรุษให้แก่คนรุ่นใหม่ เพื่อรักษาเอกลักษณ์ทางภาษาและความเป็นชาติพันธุ์

คนที่ 2 กล่าวว่า การรักษาประเพณีและพิธีกรรมดั้งเดิมของชาวผู้ไทบ้านภู ผู้ไทบ้านภูยังคงปฏิบัติตามประเพณีสำคัญต่าง ๆ เช่น พิธีบายศรีสู่ขวัญ พิธีเลี้ยงผีบรรพบุรุษ และประเพณีทางศาสนาที่ผสมผสานระหว่างความเชื่อดั้งเดิมกับพุทธศาสนา

คนที่ 3 กล่าวว่า การสืบทอดองค์ความรู้ด้านหัตถกรรมของชาวผู้ไทบ้านภู ได้แก่ การทอผ้าลายผู้ไท การจักสาน และงานหัตถกรรมท้องถิ่นอื่น ๆ ชาวผู้ไทบ้านภูยังคงได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น เป็นทั้งอาชีพและสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม

คนที่ 4 กล่าวว่า โครงสร้างทางสังคมและระบบผู้นำชุมชนของชาวผู้ไทบ้านภู ยังคงรักษาระบบผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำทางจิตวิญญาณ และการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งสะท้อนถึงการจัดการตนเองตามแบบดั้งเดิมไว้อยู่

คนที่ 5 กล่าวว่า การปรับตัวทางการเมืองภายใต้รัฐไทย ชาวผู้ไทบ้านภูได้เรียนรู้ที่จะเจรจาท่องถิ่นกับรัฐไทย รักษาสิทธิในพื้นที่และทรัพยากร โดยการมีส่วนร่วมในระบบการเมืองท้องถิ่นและการสร้างเครือข่ายกับชุมชนอื่น ๆ

คนที่ 6 กล่าวว่า การสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมของชาวผู้ไทบ้านภู ชาวผู้ไทบ้านภูได้จัดงานประเพณี สร้างพิพิธภัณฑ์ชุมชน หรือศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อเป็นพื้นที่ในการแสดงออกและเผยแพร่อัตลักษณ์ของตนเอง

คนที่ 7 กล่าวว่า การถ่ายทอดความรู้ผ่านระบบการศึกษา ชาวผู้ไทบ้านภูได้บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียน การจัดตั้งโรงเรียนภาษาและวัฒนธรรม เพื่อให้เด็กรุ่นใหม่เข้าใจและภูมิใจในรากเหง้าของตนเอง

สรุป การสืบทอดอัตลักษณ์ของชาวผู้ไทบ้านภู เป็นกระบวนการที่ครอบคลุมทั้งการรักษาองค์ประกอบดั้งเดิม ได้แก่ ภาษา ประเพณี หัตถกรรม โครงสร้างสังคม และการปรับตัวเข้ากับสังคมสมัยใหม่อย่างสร้างสรรค์ ได้แก่ การเจรจาทางการเมือง การสร้างพื้นที่วัฒนธรรม การบูรณาการกับระบบการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพลวัตของชุมชนที่สามารถดำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างยั่งยืน

3. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้าน และนักวิชาการในพื้นที่ทางรัฐศาสตร์ บ้านโนนหอม จำนวน 7 คน

คนที่ 1 กล่าวว่า การรักษาภาษาและวรรณกรรม ชาวผู้ไทบ้านโนนหอมยังคงใช้ภาษาผู้ไทในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุและในครอบครัว รวมถึงการสืบทอดวรรณกรรมท้องถิ่น เช่น เพลงพื้นบ้าน คำกลอน และนิทานพื้นเมืองที่สะท้อนวิถีชีวิตและความเชื่อของชุมชน

คนที่ 2 กล่าวว่า พิธีกรรมและความเชื่อทางศาสนา ชาวผู้ไทบ้านโนนหอมยังคงรักษาพิธีกรรมทางศาสนาที่ผสมผสานระหว่างพุทธศาสนากับความเชื่อดั้งเดิม เช่น ผีฟ้า ผีบรรพบุรุษ การทำบุญประเพณีต่าง ๆ เช่น บุญบั้งไฟ บุญผะเหวด และการเซ่นไหว้ผีปอบตา ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน

คนที่ 3 กล่าวว่า การแต่งกายและสิ่งประดิษฐ์พื้นบ้าน ชาวผู้ไทบ้านโนนหอมยังคงสืบทอด การทอผ้าพื้นเมือง ลายผ้าขึ้นดินจก และการแต่งกายประจำชาติพันธุ์ในโอกาสสำคัญ รวมถึงงานฝีมือ ต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงความเป็นผู้ไทอยู่

คนที่ 4 กล่าวว่า ระบบเครือญาติและโครงสร้างสังคม ชาวผู้ไทบ้านโนนหอมยังรักษาระบบ เครือญาติแบบผู้ไท การเคารพผู้อาวุโส บทบาทของผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และการช่วยเหลือ เกื้อกูลกันในชุมชนแบบ "ฮิตสิบสอง คองสิบสี่"

คนที่ 5 กล่าวว่า การปรับตัวทางการเมืองและการบริหาร ชาวผู้ไทบ้านโนนหอมได้เรียนรู้และ ปรับตัวเข้ากับระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย โดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ของตนเอง มีการมี ส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

คนที่ 6 กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น ชาวผู้ไทบ้านโนนหอมยังรักษาวินัย เศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเอง การทำนา การประมง และการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน รวมถึงภูมิ ปัญญาการเกษตร การแพทย์แผนโบราณ

คนที่ 7 กล่าวว่า การศึกษาและการถ่ายทอดความรู้ ชาวผู้ไทบ้านโนนหอมสร้างสมดุล ระหว่างการศึกษาสมัยใหม่กับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีการจัดกิจกรรมในโรงเรียนและ ชุมชน เพื่อให้เด็กรุ่นใหม่ได้เรียนรู้และภาคภูมิใจในรากเหง้าของตนเอง

สรุป ชาวผู้ไทบ้านโนนหอมได้รักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองอย่างครอบคลุมใน ทุกมิติของชีวิต ผ่านการสืบทอดที่สมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการปรับตัวการรักษาเอกลักษณ์ของ ตนเอง ชาวผู้ไทบ้านโนนหอมเป็นตัวอย่างที่ดีของการอนุรักษ์วัฒนธรรมท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง ของสังคม โดยไม่สูญเสียคุณค่าดั้งเดิม แต่ยังสามารถก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

4. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านดงมะเอก ตำบลโพหนอง อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม
ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้าน และนักวิชาการในพื้นที่ทางรัฐศาสตร์ บ้านดงมะเอก จำนวน 7 คน

คนที่ 1 กล่าวว่า การสืบทอดภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ชาวผู้ไทบ้านดงมะเอกยังรักษา ภาษาผู้ไทไว้ใช้สื่อสารภายในชุมชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุ โดยถ่ายทอดภาษาให้คนรุ่นใหม่ผ่านการใช้ใน ชีวิตประจำวัน และยังอนุรักษ์คำศัพท์และสำนวนเฉพาะของผู้ไท

คนที่ 2 กล่าวว่า การรักษาประเพณีและพิธีกรรม ชาวผู้ไทบ้านดงมะเอกยังจัดงานประเพณีที่ สำคัญตามปฏิทินวัฒนธรรมผู้ไท เช่น บุญข้าวใหม่ บุญบั้งไฟ ซึ่งได้ปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาที่ ผสมผสานระหว่างพุทธศาสนากับความเชื่อดั้งเดิมอยู่ และยังรักษาขนบธรรมเนียมในพิธีสำคัญ เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานศพ เป็นต้น

คนที่ 3 กล่าวว่า การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชาวผู้ไทบ้านดงมะเอยังสืบทอดวิธีการทอผ้า ย้อมสี ลายผ้าพื้นเมืองผู้ไท ยังรักษาความรู้ด้านการเกษตรแบบดั้งเดิม และถ่ายทอดทักษะงาน หัตถกรรมพื้นบ้านไปยังรุ่นสู่รุ่น

คนที่ 4 กล่าวว่า ระบบเครือญาติและโครงสร้างทางสังคม ชาวผู้ไทบ้านดงมะเอยังรักษา ระบบเครือญาติแบบขยายไว้อยู่ ยังเคารพผู้อาวุโสและให้ความสำคัญกับสายสกุล โดยมีการรวมกลุ่ม ตามสกุลและเครือญาติในกิจกรรมต่าง ๆ

คนที่ 5 กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในระบบการปกครองท้องถิ่น ชาวผู้ไทบ้านดงมะเอกปรับตัว เข้ากับระบบการปกครองไทยแต่รักษาเอกลักษณ์ ซึ่งมีผู้นำชุมชนที่เป็นสื่อกลางระหว่างชุมชนกับรัฐ และได้เข้าร่วมในระบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คนที่ 6 กล่าวว่า การสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรม ชาวผู้ไทบ้านดงมะเอยังรักษาสถานที่สำคัญ ทางวัฒนธรรม เช่น ศาลปู่ตา วัด เป็นต้น พร้อมทั้งได้จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชน และ สร้างพื้นที่สำหรับการรวมตัวของกลุ่มชาติพันธุ์

คนที่ 7 กล่าวว่า การปรับตัวทางสังคม ชาวผู้ไทบ้านดงมะเอกได้ยืดหยุ่นในการรับวัฒนธรรม ไทยกลางแต่ไม่ละทิ้งเอกลักษณ์ของตนเอง โดยเลือกสรรนำเอาสิ่งที่ดีจากสังคมสมัยใหม่มาผสมผสาน สร้างสมดุลระหว่างการรักษาอัตลักษณ์กับการพัฒนาชุมชนของตนเอง

สรุป ชาวผู้ไทบ้านดงมะเอกประสบความสำเร็จในการดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ผ่านกลไก การสืบทอดทางภาษา ประเพณี ภูมิปัญญา และโครงสร้างทางสังคม พร้อมทั้งปรับตัวเข้ากับสังคมไทย ได้อย่างเหมาะสม แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการรักษาเอกลักษณ์ควบคู่ไปกับการพัฒนาและ เปลี่ยนแปลงของสังคมได้

บทสรุปการสัมภาษณ์ในภาพรวมเกี่ยวกับการส่งเสริมการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม การเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้สรุปดังนี้

ชาวผู้ไทในหมู่บ้านต่าง ๆ ได้แก่ บ้านโพน บ้านภู บ้านโนนหอม และบ้านดงมะเอก ได้แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการสร้างสมดุลระหว่างการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับการปรับตัวเข้ากับสังคมไทยสมัยใหม่ ผ่านกระบวนการสืบทอดที่ครอบคลุมหลายมิติ ได้แก่ การอนุรักษ์องค์ประกอบ ดั้งเดิมทั้งภาษา ประเพณี หัตถกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และโครงสร้างสังคม พร้อมทั้งปรับตัวเข้ากับ สังคมอย่างสร้างสรรค์ผ่านการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง การพัฒนา การสร้างพื้นที่ วัฒนธรรม และการบูรณาการกับระบบการศึกษาซึ่งสะท้อนถึงความยืดหยุ่นและความเข้มแข็งของ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยไม่สูญเสียรากเหง้าและคุณค่าดั้งเดิมของตนเอง

รูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานที่ได้รับการสืบทอด จากรุ่น ปู่ ย่า ตา ยาย สืบทอดจากการบอกต่อ การอบรม สั่งสอน การแนะนำต่อ ๆ กันมา จวบจนถึงปัจจุบัน แต่ในปัจจุบันเริ่มจางหาย เนื่องจากไม่มีระบบ ไม่มีหลักฐาน ชี้นำงานที่รองรับการสืบทอดอัตลักษณ์ที่สำคัญ ดังนั้น แนวทางการส่งเสริม ควรมีกัลไก การอนุรักษ์การส่งเสริมที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เช่น มีกิจกรรมที่น่าสนใจที่ทำให้เยาวชนเข้าร่วม นำไปสู่การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานที่ยั่งยืน เป็นต้น

1) การดำเนินการตามแนวทางการสร้างรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปริสธรรม 7 ควรมีวิธีการและขั้นตอนอย่างไร

การดำเนินการตามแนวทางการสร้างรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปริสธรรม 7 ควรมีวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปริสธรรม 7 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 4 จังหวัด ได้แก่ หมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 348 คน หมู่บ้านดงมะเอ็ก ตำบลโพนทอง อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม จำนวน 265 คน หมู่บ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำนวน 246 คน และหมู่บ้านภู ตำบลหนองสูง อำเภอบ้านเป่า จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 289 คน รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 1,148 คน โดยกำหนดตามกลุ่มตัวอย่างตามตารางเชชี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) อ้างใน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, น. 43) ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการใช้ตารางเลขสุ่ม และใช้แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation(r)) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 และการวิเคราะห์การถดถอยของพหุคูณ Multiple Regression Analysis : MR ผลการศึกษาขั้นตอนที่ 1 นี้ นำข้อมูลมาเป็นแนวทางการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปริสธรรม 7

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปริสธรรม 7 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแผนกลยุทธ์การของจังหวัด จากเอกสารและงานวิจัย การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 4 จังหวัด ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ อำเภอบ้านเป่า จังหวัดมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนครและอำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้าน และนักวิชาการในพื้นที่ทางรัฐศาสตร์ จำนวน 28 คน โดยการวิเคราะห์เอกสารตามแบบบันทึกผลการวิเคราะห์เอกสารวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

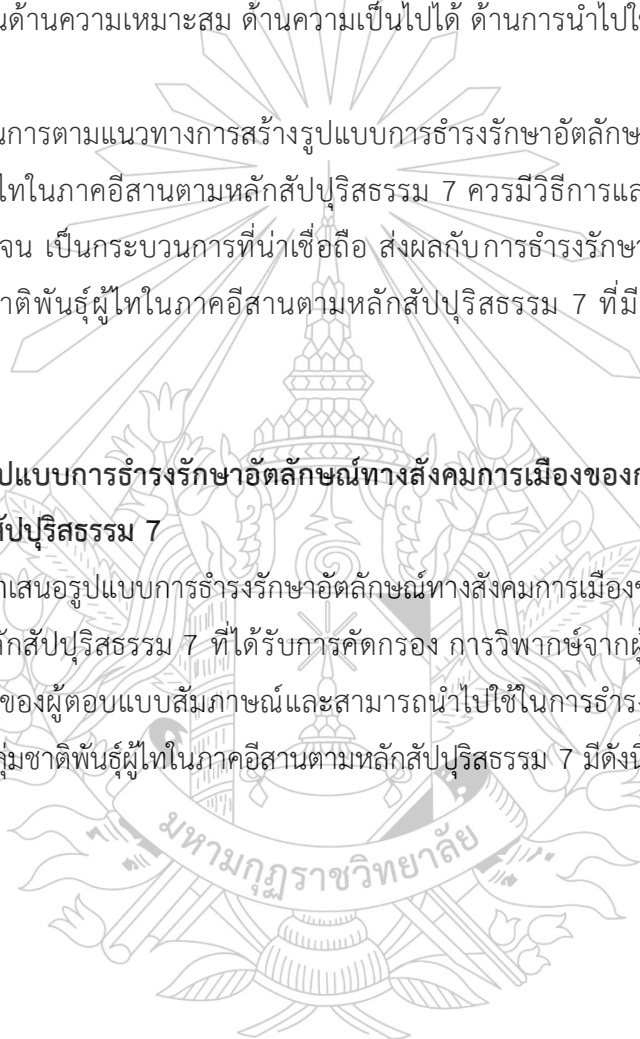
ขั้นตอนที่ 3 เสนอรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ดำเนินการยกย่องรูปแบบดังกล่าว โดยใช้ผลการวิจัยที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 นำมาเป็นประเด็น โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 รูป/คน ตรวจสอบที่ยกย่องและแก้ไขร่างให้มีคุณภาพ โดยการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน จำนวน 7 รูป/คน

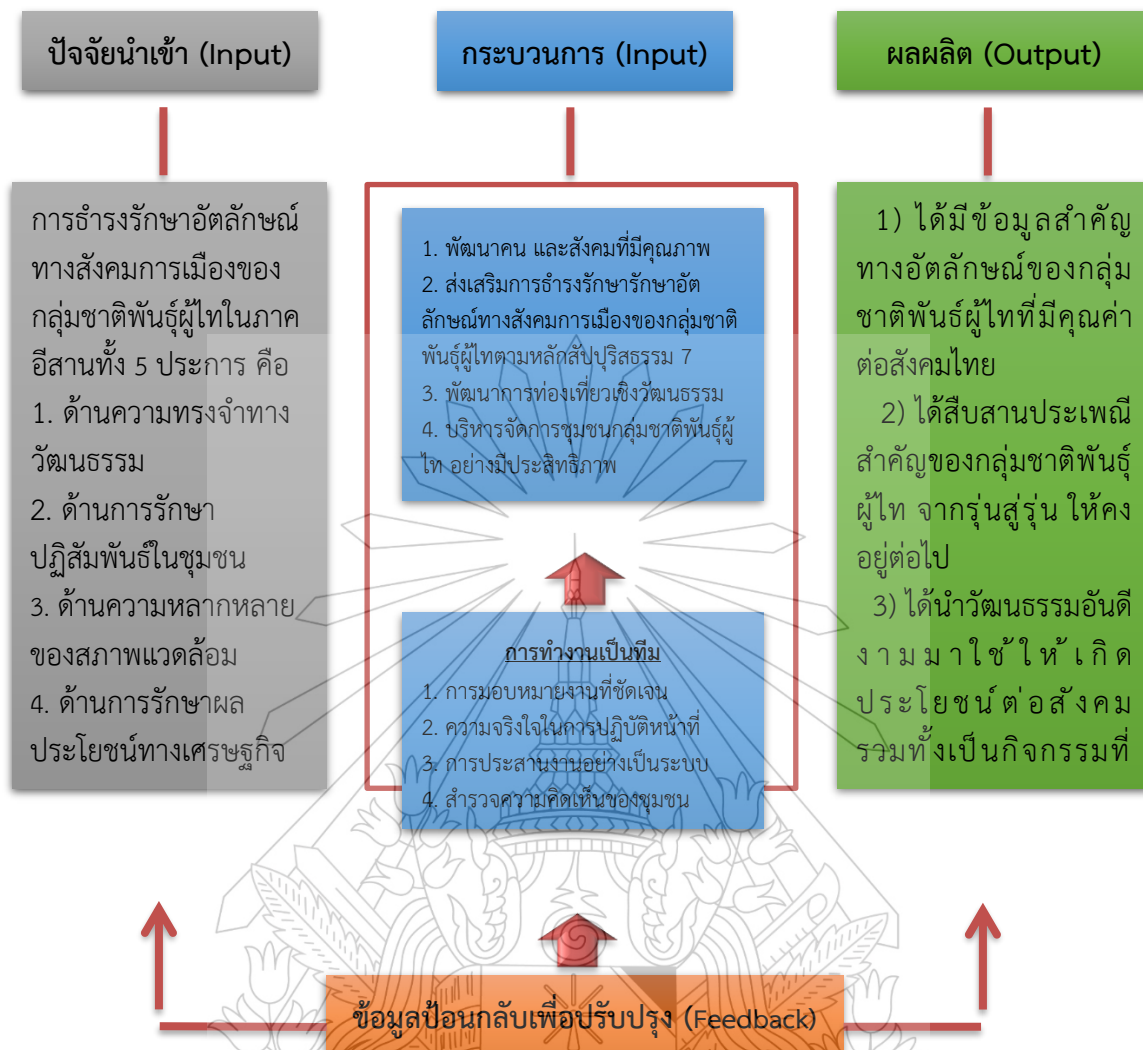
ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ที่พัฒนาขึ้น โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 รูป/คน ในด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ และด้านความถูกต้อง

การดำเนินการตามแนวทางการสร้างรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ควรมีวิธีการและขั้นตอน ดังกล่าวนี้อ เพื่อให้เกิดความชัดเจน เป็นกระบวนการที่น่าเชื่อถือ ส่งผลกับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่อไป

ตอนที่ 6 นำเสนอรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7

ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ที่ได้รับการคัดกรอง การวิพากษ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการสอบถามในภาพรวมของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์และสามารถนำไปใช้ในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 มีดังนี้

ภาพประกอบที่ 6 รูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสี่ปรัศธรรม 7

ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่

องค์ประกอบที่สำคัญของการธำรงรักษารักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานทั้ง 4 ประการ คือ

1. ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม ได้แก่

ความทรงจำทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจากประสบการณ์ของบุคคลทั้งกรณีความสัมพันธ์กับคนในสังคม การทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งในอดีตมีกิจกรรมของ

บางอย่างที่เกิดขึ้นในชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น งานเอาฮูปเอาฮอย ทำให้เกิดการดำรงรักษาไว้จนถึงปัจจุบัน และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจากการจดจำจะเกี่ยวข้องกับการหลอมรวมภาพลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น การแต่งกาย ภาษา ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการทำบุญของชุมชน และฮีตสิบสอง คองสิบสี่ หมายถึง จารีตประเพณี ขนบธรรมเนียมของชาวอีสานที่ปฏิบัติติดต่อกันสืบเนื่องมาแต่โบราณ ซึ่งนำมาประยุกต์ใช้ในการปกครองและการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข มีรายละเอียด ดังนี้

สำหรับ “ฮีตสิบสอง” สามารถแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ดังนี้

1. บุญเกี่ยวกับพระสงฆ์ ได้แก่ บุญเข้ากรรม บุญข้าวจี บุญผะเหวด บุญเข้าพรรษา บุญออกพรรษา และบุญกฐิน
2. บุญเกี่ยวกับการทำมาหากิน การบวงสรวงขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ ได้แก่ บุญคูณลาน และบุญบั้งไฟ
3. บุญเกี่ยวกับขวัญกำลังใจการดำรงอาชีพ เกี่ยวข้องกับความเชื่อที่ว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะอำนวยความสุข สวัสดิภาพ ได้แก่ บุญสงกรานต์ และบุญข้าชะ
4. บุญเกี่ยวกับความกตัญญู ซึ่งจะเน้นเกี่ยวกับการทำบุญอุทิศ ได้แก่ บุญข้าวประดับดิน และบุญข้าวสาก

ฮีตสิบสอง มาจากคำสองคำ ได้แก่ **ฮีต** หรือ **จารีต** คือ ธรรมเนียม ประเพณี ที่ดั่งตามส่วน **สิบสอง** หมายถึง สิบสองเดือน ดังนั้น **ฮีตสิบสอง** จึงหมายถึง ประเพณีที่ชาวอีสานถือปฏิบัติในแต่ละเดือน ทั้ง 12 เดือน ได้แก่

เดือนอ้าย บุญเข้า กรรม	เดือนยี่ บุญคูณลาน	เดือนสาม บุญข้าวจี	เดือนสี่ บุญผะเหวด	เดือนห้า บุญยดทรง	เดือนหก บุญบั้งไฟ
เดือนเจ็ด บุญข้าชะ	เดือนแปด บุญเข้าพรรษา	เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน	เดือนสิบ บุญข้าวสาก	เดือนสิบ เอ็ด บุญออกพรรษา	เดือนสิบ สอง บุญกฐิน

คอง แปลว่า แนวทาง หรือ ครรลอง **คองสิบสี่** จึงหมายถึง ธรรมเนียมปฏิบัติสิบสี่ประการ สำหรับบุคคลในทุกระดับที่ควรปฏิบัติ

“คองสิบสี่” เป็นแนวทางปฏิบัติที่นักปราชญ์บรรพบุรุษชาวอีสานวางไว้ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปกครองและแบบแผนประเพณีปฏิบัติของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ สอนทั้งผู้ปกครอง พระสงฆ์และบุคคลทั่วไป ทุกเพศทุกวัย ทุกฐานะเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขสงบร่มเย็น ซึ่งแนวทางปฏิบัติดังกล่าว มีทั้งหมด 14 ข้อ ดังนี้

1. ฮีตเจ้าคองขุน สำหรับกษัตริย์หรือผู้ครองเมืองปกครองอำมาตย์ ขุนนางข้าราชการบริวาร
2. ฮีตเจ้าคองเพี้ย สำหรับเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ในการปกครองข้าทาสบริวาร
3. ฮีตไพร่คองนาย สำหรับประชาชนในการปฏิบัติตนตามกบิลบ้านเมืองและหน้าที่พึงปฏิบัติต่อกัน
4. ฮีตบ้านคองเมือง วัตรอันพึงปฏิบัติตามธรรมเนียมทั่วไปของพลเมืองต่อบ้านเมืองและส่วนร่วม
5. ฮีตผัวคองเมีย หลักปฏิบัติต่อกันของสามีภรรยา
6. ฮีตพ่อคองแม่ หลักปฏิบัติของผู้ครองเรือนต่อลูกหลาน
7. ฮีตลูกคองหลาน หลักปฏิบัติของลูกหลานต่อบุพการี
8. ฮีตเฒ่าคองเขย หลักปฏิบัติของสะเฒ่าต่อญาติผู้ใหญ่และพ่อแม่สามี
9. ฮีตป้าคองลุง หลักปฏิบัติของลุง ป้า น้า อา ต่อลูกหลาน
10. ฮีตคองปู่ย่า ตาของยาย หลักปฏิบัติของปู่ย่า ตายาย ให้เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรต่อลูกหลาน
11. ฮีตเฒ่าคองแก่ หลักปฏิบัติของผู้เฒ่าในวัยชราให้เป็นที่เคารพเลื่อมใสในเหมาะสม
12. ฮีตปีคองเดือน การปฏิบัติตามจารีตประเพณีต่าง ๆ ในฮีตสิบสอง (ประเพณี 12 เดือน)
13. ฮีตไฮ่คองนา การปฏิบัติตามประเพณีเกี่ยวกับการทำไร่ทำนา
14. ฮีตวัดคองสงฆ์ หลักปฏิบัติของภิกษุสามเณรให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยทั้งช่วยกันทำนุบำรุงวัดวาอาราม

กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ทั้ง 4 จังหวัดโดยมากมีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นในชุมชนชาวผู้ไท มีจุดประสงค์ร่วมกันในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ซึ่งได้ให้ความร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมมีงานประเพณีของชาวผู้ไท เช่น ประเพณีบุญผะเหวด เป็นประจำทุกปี และมีความรักในวัฒนธรรม ประเพณีชาวผู้ไท และความปรารถนาดีกับชุมชนผู้ไท ร่วมใจกันรักประเพณีอันดีงามเอาไว้สู่ลูกหลาน

2. ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม ได้แก่

กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน มีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน มีการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองที่เหมือนกัน เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง งานบุญผะเหวด งานบุญบั้งไฟ ซึ่งประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ในแต่ละพื้นที่ มีการรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่เหมือนกัน เช่น บุญคูณลานหรือบุญกองข้าว เป็นต้น และกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานในแต่ละจังหวัด ส่วนใหญ่ยังคงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมผู้ไท ไว้ดั้งเดิม

3. ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุน การเลี้ยงวัวเลี้ยงควายเป็นอาชีพเสริมจากการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวผู้ไท ผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทมีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ

4. การยึดหลักสัปปุริสธรรม 7 ในการดำรงรักษาอัตลักษณ์

การยึดหลักสัปปุริสธรรม 7 ในการดำรงรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรมระยะ เช่น หลักสูตรอบรม 3 วัน หลักสูตรอบรม 7 วัน เป็นต้นซึ่งเป็นกระบวนการที่แน่นอนเกี่ยวกับ แนวทางการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน เกิดความเข้าใจในการนำไปใช้ อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

กระบวนการ (Input) ได้แก่

กระบวนการ การดำรงรักษารักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยการบูรณาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นการดำเนินกิจกรรมในการจัดโครงการ มีการอบรม มีการบรรยาย อภิปราย การนำเสนอปัญหาสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบในแต่ละจังหวัด ซึ่งกิจกรรมการอบรม มีการแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม กลุ่มละ 4-5 คน การนำเสนอปัญหาสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ในแต่ละจังหวัด การแก้ปัญหาตามหลักสัปปุริสธรรม 7 และมีผู้ทรงคุณวุฒิ ได้สรุปประเด็นสำคัญในการนำเสนอ ถอดบทเรียนของกิจกรรม ถอดบทเรียนปัญหาสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน แนะนำแนวทางแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการให้ข้อมูล เอกสาร หลักฐานที่เป็นขั้นตอน กระบวนการของการดำรงรักษารักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน เพื่อการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในสังคมต่อไป

ในการพัฒนากิจกรรมดังกล่าว ทุกคนต้องเริ่มจาก เป็นคนดีมีคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ใช้ความดีนำทางในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม มีความสามัคคีในการอยู่ร่วมกัน รู้จักให้อภัย ไม่พุดให้ร้ายกัน ให้เกียรติกัน แสวงจุดร่วม สงวนจุดต่าง จึงทำให้สังคมที่แตกต่างกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ผลผลิต (Output) ได้แก่

- 1) ได้มีข้อมูลสำคัญทางอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่มีคุณค่าต่อสังคมไทย
- 2) ได้สืบสานประเพณีสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท จากรุ่นสู่รุ่น ให้คงอยู่ต่อไป
- 3) ได้นำวัฒนธรรมอันดีงามมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม รวมทั้งเป็นกิจกรรมที่สร้างขวัญและกำลังใจ จากความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ที่ยั่งยืนต่อไป

ตอนที่ 7 ผลการประเมินรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปบุริสธรรม 7

การวิเคราะห์ผลการประเมินรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปบุริสธรรม 7 จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.75 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปบุริสธรรม 7 โดยรวมและรายด้าน

รูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมือง ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ตามหลักสัปบุริสธรรม 7	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านความเหมาะสม	4.08	0.15	มาก	4
2. ด้านความเป็นไปได้	4.31	0.30	มาก	1
3. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์	4.28	0.41	มาก	2
4. ด้านความถูกต้อง	4.14	0.35	มาก	3
รวม	4.20	0.23	มาก	

จากตารางที่ 4.75 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม การเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.20) และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X}$ = 4.31) รองลงมา คือด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ($\bar{X}$ = 4.28) และด้านความถูกต้อง ($\bar{X}$ = 4.14) ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านความเหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.08)

ตารางที่ 4.76 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม การเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ด้านความเหมาะสม โดยภาพรวมและรายข้อ

ด้านความเหมาะสม	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. รูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความเหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมายของแนวคิดกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท	4.00	0.57	มาก	3
2. รูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้กำหนด และชี้แจงข้อตกลงของการพัฒนารูปแบบ มีการประเมินที่ชัดเจน	4.57	0.53	มากที่สุด	1
3. รูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความเหมาะสมกับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท	4.14	0.69	มาก	2
4. รูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในแต่ละขั้นตอนมีความเหมาะสม	3.85	0.69	มาก	4
5. ข้อมูลที่ได้จากการประเมินรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตามแนวทางการพัฒนา มีความเหมาะสมและน่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาได้	3.85	0.69	มาก	5
รวม	4.08	0.15	มาก	

จากตารางที่ 4.76 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม การเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปริสธรรม 7 ด้านความเหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.08) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้กำหนด และชี้แจง ข้อตกลงของการพัฒนารูปแบบ มีการประเมินที่ชัดเจน ($\bar{X}$ = 4.57) รองลงมาคือรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความเหมาะสมกับการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ($\bar{X}$ = 4.14) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือข้อมูลที่ได้จากการประเมินรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตามแนวทางการพัฒนา มีความเหมาะสมและน่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาได้ ($\bar{X}$ = 3.85)

ตารางที่ 4.77 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม การเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปริสธรรม 7 ด้านความเป็นไปได้ โดยภาพรวม และรายข้อ

ด้านความเป็นไปได้	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีแนวทาง และวิธีการที่ชัดเจนที่ จะนำไปสู่การปฏิบัติ และการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้จริง	4.14	0.89	มาก	3
2. ขั้นตอนต่าง ๆ ในรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานจริงของผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้าน	4.42	0.53	มาก	1
3. รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท สามารถนำไปใช้เพื่อการส่งเสริมกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในการปฏิบัติได้จริง	4.28	0.75	มาก	2
4. การใช้รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความคุ้มค่าสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในภาคอีสาน	4.42	0.53	มาก	1
	4.28	0.75	มาก	2

5. ความเป็นไปได้ที่ผู้นำชุมชนนำรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ไปใช้ในการพัฒนา ส่งเสริมกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ที่ยั่งยืน

รวม	4.31	0.30	มาก
-----	------	------	-----

จากตารางที่ 4.77 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ด้านความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการใช้รูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความคุ้มค่าสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในภาคอีสาน ($\bar{X}$ = 4.42) รองลงมาคือความเป็นไปได้ที่ผู้นำชุมชนนำรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ไปใช้ในการพัฒนา ส่งเสริมกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ที่ยั่งยืน ($\bar{X}$ = 4.28) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีแนวทาง และวิธีการที่ชัดเจนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ และการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้จริง ($\bar{X}$ = 4.14)

ตารางที่ 4.78 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ โดยภาพรวมและรายข้อ

ด้านการนำไปใช้ประโยชน์	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. รูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ทำให้คนในชุมชนสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองได้	4.28	0.75	มาก	3
2. การกำหนดประเด็นในการพัฒนารูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เป็นประเด็นที่มีคุณค่า	4.28	0.96	มาก	4
3. รูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทมีประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชน	4.42	0.78	มาก	2

4. การรายงานผลการประเมินรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตรงกับความต้องการใช้สารสนเทศ และสามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาความรู้ และทักษะในการประเมิน	4.42	0.53	มาก	1
5. สารสนเทศที่ได้จากการประเมินรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เพียงพอต่อการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาดังกล่าว	4.00	0.57	มาก	5
รวม	4.28	0.41	มาก	

จากตารางที่ 4.78 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการรายงานผลการประเมินรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตรงกับความต้องการใช้สารสนเทศ และสามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาความรู้ และทักษะในการประเมิน ($\bar{X}= 4.42$) รองลงมาคือรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทมีประโยชน์ต่อ กระบวนการพัฒนาชุมชน ($\bar{X}= 4.42$) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือสารสนเทศที่ได้จากการประเมินรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เพียงพอต่อการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนา ดังกล่าว ($\bar{X}= 4.00$)

ตารางที่ 4.79 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ด้านความถูกต้อง โดยภาพรวมและรายข้อ

ด้านความถูกต้อง	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. การพัฒนารูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท กำหนดเป้าหมายในการพัฒนา มีแนวทางปฏิบัติชัดเจน และถูกต้อง	4.42	0.53	มาก	1
	4.14	0.69	มาก	3

2. รูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมือง					
ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสอดคล้องกับสภาพ					
ปัจจุบันของความต้องการของสังคม					
3. การรายงานผลการประเมินรูปแบบการธำรงรักษาอัต					
ลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท					
กำหนดเป้าหมายในการพัฒนา มีความถูกต้อง					
4. การนำผลการประเมินไปใช้เพื่อพัฒนาชุมชน และ					
การบริหารจัดการชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาค					
อีสาน มีความถูกต้อง					
5. สารสนเทศที่ได้จากการใช้การพัฒนารูปแบบการธำรง					
รักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้					
ไท กำหนดเป้าหมายในการพัฒนา แต่ละขั้นตอนมี					
ความถูกต้อง และเป็นระบบ					
รวม		4.14	0.35	มาก	

จากตารางที่ 4.79 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปริสธรรม 7 ด้านความถูกต้อง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการพัฒนาแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท กำหนดเป้าหมายในการพัฒนา มีแนวทางปฏิบัติชัดเจน และถูกต้อง ($\bar{X}$ = 4.42) รองลงมาคือสารสนเทศที่ได้จากการใช้การพัฒนารูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท กำหนดเป้าหมายในการพัฒนา แต่ละขั้นตอนมีความถูกต้อง และเป็นระบบ ($\bar{X}$ = 4.14) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อพัฒนาชุมชน และการบริหารจัดการชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน มีความถูกต้อง ($\bar{X}$ = 3.85)

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

โมเดล PHUTHAI การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปริสธรรม 7 แนวคิดหลักของโมเดล “โมเดล PHUTHAI” เป็นแบบจำลองเชิงบูรณาการที่เกิดจากการสังเคราะห์ผลการวิจัยว่าด้วยการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยอาศัยหลักสัปปริสธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่เน้นการ

รู้เท่าทันในมิติของตนเอง ผู้อื่น สังคม และกาลเวลา มาเป็นกรอบคิดหลักในการพัฒนาแนวทางการรักษาอัตลักษณ์ให้ดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ทั้งในด้านวัฒนธรรม จิตสำนึกทางการเมือง และความเป็นชุมชน

โมเดลนี้ใช้คำว่า PHUTHAI ซึ่งสื่อถึงทั้ง ชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทและกรอบแนวคิดแห่งการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงพุทธคุณ โดยแต่ละตัวอักษรมีความหมายดังนี้

P-Participation (การมีส่วนร่วม) หมายถึง การเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ทั้งการตัดสินใจ การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม การบริหารท้องถิ่น และการแสดงออกทางการเมือง การมีส่วนร่วมเช่นนี้ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันของอัตลักษณ์ผู้ไท และส่งผลให้เกิดความสามัคคีในชุมชนอย่างมั่นคงสอดคล้องกับหลักสัปบุริธรรมข้อ “ปริสัณญตา” (การรู้จักชุมชน)

H-Heritage (มรดกวัฒนธรรม) หมายถึง การสืบทอดและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มผู้ไท ทั้งประเพณี ภาษา ดนตรี ศิลปะ ผ้าไหมแพรวา และพิธีกรรมความเชื่อ โดยการอนุรักษ์ควบคู่กับการปรับใช้ให้เหมาะกับยุคสมัยสอดคล้องกับหลัก “ธัมมัญญตา” (การรู้หลักหรือรู้ธรรม) ซึ่งหมายถึงการรู้คุณค่าของสิ่งที่เป็นหลักการอันถูกต้อง และการดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมทางวัฒนธรรม

U-Unity (ความเป็นหนึ่งเดียวและความสามัคคี) หมายถึง การส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีในชุมชน การรู้จักตนเอง เข้าใจบทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคล และเคารพซึ่งกันและกันภายใต้โครงสร้างสังคมที่เกื้อกูล การมีเอกภาพเช่นนี้ทำให้เกิดพลังทางสังคมที่สามารถต้านทานการเปลี่ยนแปลงภายนอกได้สอดคล้องกับหลัก “อัตตัญญตา” (การรู้จักตน)

T-Transformation (การปรับตัวอย่างสร้างสรรค์) หมายถึง ความสามารถของกลุ่มผู้ไทในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยยังคงรักษาอัตลักษณ์เดิมไว้ ไม่สูญเสียรากเหง้าวัฒนธรรม เป็นการปรับตัวบนฐานของปัญญาและจริยธรรม สอดคล้องกับหลัก “กาลัญญตา” (การรู้เวลา) คือ รู้จักกาลเทศะและเลือกวิธีที่เหมาะสมต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลง

H-Harmony (ความกลมกลืนและความพอดี) หมายถึง การดำเนินชีวิตและกิจกรรมทางสังคมการเมืองอย่างมีความสมดุล ไม่สุดโต่ง และยึดหลักมัชฌิมาปฏิปทาเป็นแนวทาง ความกลมกลืนนี้เกิดจากการประสานระหว่าง “ความเชื่อทางศาสนา” กับ “การดำรงอยู่ทางสังคม” สอดคล้องกับหลัก “มัตตัญญตา” (การรู้จักประมาณ)

A-Accountability (ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม) หมายถึง ความมีจิตสาธารณะและความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำและสมาชิกในชุมชน ผู้นำที่ยึดหลักคุณธรรมย่อมสร้างศรัทธาให้แก่ประชาชนและเป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับหลัก “บุคคลปรปรัญญตา” (การรู้จักบุคคล) คือ การเข้าใจและปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบและเคารพซึ่งกันและกัน

I-Identity Sustainability (ความยั่งยืนของอัตลักษณ์) หมายถึง ผลลัพธ์ของกระบวนการทั้งหมดที่ทำให้อัตลักษณ์ผู้ไทดำรงอยู่ได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งในเชิงวัฒนธรรม สังคม การเมือง และจิตวิญญาณ การธำรงอัตลักษณ์ที่ยั่งยืนนี้ต้องอาศัยฐานแห่งปัญญา ศรัทธา และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน สอดคล้องกับหลัก “อัตถิยัญตา” (การรู้เป้าหมาย)

สรุปสาระสำคัญของโมเดล PHUTHAI “โมเดล PHUTHAI” เป็นกรอบแนวคิดแบบองค์รวมที่ผสมผสานหลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ากับการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเน้นให้เกิดความสมดุลระหว่าง “ความเป็นชุมชน” “ความเป็นวัฒนธรรม” และ “ความเป็นการเมือง” ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และการปรับตัวเชิงคุณธรรม ผลลัพธ์ของโมเดลนี้นำไปสู่การสร้างสังคมผู้ไทที่มีคุณธรรม มีความเข้มแข็ง และสามารถรักษาอัตลักษณ์ของตนได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในโลกยุคใหม่

ภาพประกอบที่ 7 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ผู้วิจัยได้อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1. สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมทั้ง 4 จังหวัด เป็นชาย จำนวน 645 คน คิดเป็นร้อยละ 56.2 เป็นหญิง จำนวน 503 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8 แยกตามอายุ อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 456 คน คิดเป็นร้อยละ 39.7 อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 อายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 แยกตามระดับการศึกษา มัธยมศึกษา จำนวน 465 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 ปริญญาตรี จำนวน 283 คน คิดเป็นร้อยละ 24.7 ระดับประถมศึกษา จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 21.3 ระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 13.6 แยกตามสถานภาพสมรส มีคู่ครอง จำนวน 542 คน คิดเป็นร้อยละ 47.2 โสด จำนวน 366 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9 หย่า/หม้าย จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 11.9 และแยกทางกัน จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 และแยกตามสถานที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท อำเภอคำม่วง กาฬสินธุ์ จำนวน 348 คน คิดเป็นร้อยละ 30.31 อำเภอบ้านเป้า มุกดาหาร จำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 25.17 อำเภอเรณูนคร นครพนม จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 และอำเภอเมืองสกลนคร จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 21.42 เมื่อพิจารณาในแต่ละจังหวัด ปรากฏดังนี้

1.1 ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นชาย จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 57.8 เป็นหญิง จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2 แยกตามอายุ อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 38.8 อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 22.1 อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4 อายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 18.7 แยกตามระดับการศึกษา มัธยมศึกษา จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 39.7 ปริญญาตรี จำนวน

90 คน คิดเป็นร้อยละ 25.9 ระดับประถมศึกษา จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 20.7 ระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 แยกตามสถานภาพสมรส มีคู่ครอง จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 45.7 โสด จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 34.2 หย่า/หม้าย จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 และแยกทางกัน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6

1.2 ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวม จังหวัดมุกดาหาร เป็นชาย จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 56.1 เป็นหญิง จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 43.9 แยกตามอายุ อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 22.8 อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 อายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6 แยกตามระดับการศึกษา มัธยมศึกษา จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 ปริญญาตรี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 24.9 ระดับประถมศึกษา จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 20.1 ระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 แยกตามสถานภาพสมรส มีคู่ครอง จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 47.8 โสด จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 หย่า/หม้าย จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 และแยกทางกัน จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0

1.3 ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวม จังหวัดสกลนคร เป็นชาย จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7 เป็นหญิง จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3 แยกตามอายุ อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 40.2 อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 22.8 อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 อายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 แยกตามระดับการศึกษา มัธยมศึกษา จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 43.1 ระดับประถมศึกษา จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 23.6 ปริญญาตรี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 ระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 11.4 แยกตามสถานภาพสมรส มีคู่ครอง จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 โสด จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 28.9 หย่า/หม้าย จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2 และแยกทางกัน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 8.9

1.4 ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวม จังหวัดนครพนม เป็นชาย จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 56.6 เป็นหญิง จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 43.4 แยกตามอายุ อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 39.6 อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 อายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 แยกตามระดับการศึกษา มัธยมศึกษา จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 ปริญญาตรี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 ระดับประถมศึกษา จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 21.1 ระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 แยกตามสถานภาพสมรส มีคู่ครอง จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 โสด จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8 หย่า/หม้าย จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 11.7 และแยกทางกัน จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 9.4

2. การดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน รองลงมาคือด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

2.1 ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือความทรงจำทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจาก ประสบการณ์ของบุคคลทั้งกรณีความสัมพันธ์กับคนในสังคม การทำกิจกรรมต่าง ๆ รองลงมาคือในอดีตมีกิจกรรมของบางอย่างที่เกิดขึ้นในชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น งานเอฮูปเอฮอย ทำให้เกิดการดำรงรักษาไว้จนถึงปัจจุบัน ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือในอดีตชาวผู้ไทมีงานประเพณีหลายอย่างจัดขึ้น ที่วัด เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง ซึ่งเป็นความทรงจำทางวัฒนธรรม ในปัจจุบันก็ยังคงรักษาไว้เหมือนเดิมทุกอย่าง

2.2 ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ท่านเข้าใจตนเองและผู้อื่นในชุมชนชาวผู้ไท มีจุดประสงค์ร่วมกันในการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รองลงมาคือท่านให้ความร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมมีงานประเพณีของชาวผู้ไท เช่น ประเพณีบุญผะเหวด เป็นประจำทุกปี ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านมีความเป็นกันเองหรือกับผู้ที่เราพบเห็นหรือสมาคมด้วยในชุมชนชาวผู้ไท อย่างเสมอดัน เสมอปลาย

2.3 ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน มีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน มีการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองที่เหมือนกัน เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง งานบุญผะเหวด งานบุญบั้งไฟ รองลงมาคือประเพณีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ในแต่ละพื้นที่ มีการรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทเหมือนกัน เช่น บุญคูณลาน หรือบุญกองข้าว เป็นต้น ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลง ขนบธรรมเนียม ประเพณี เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

2.4 ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการเลี้ยงวัวเลี้ยงควายเป็นอาชีพเสริมจากการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวผู้ไท รองลงมาคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัย และ

สิ่งแวดล้อม ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือผู้นำชุมชนมีการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่ผ่านมา ตั้งอยู่บนฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน รองลงมาคือด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

3.1 ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือความทรงจำทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจาก ประสบการณ์ของบุคคลทั้งกรณีความสัมพันธ์กับคนในสังคม การทำกิจกรรมต่าง ๆ รองลงมาคือในอดีตมีกิจกรรมของบางอย่างที่เกิดขึ้นในชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น งานเอาฮูปเอาฮอย ทำให้เกิดการธำรงรักษาไว้จนถึงปัจจุบัน ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือในอดีตชาวผู้ไทมีงานประเพณีหลายอย่างจัดขึ้น ที่วัด เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง ซึ่งเป็นความทรงจำทางวัฒนธรรม ในปัจจุบันก็ยังคงรักษาไว้เหมือนเดิมทุกอย่าง

3.2 ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือท่านเข้าใจตนเองและผู้อื่นในชุมชนชาวผู้ไท มีจุดประสงค์ร่วมกันในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รองลงมาคือท่านให้ความร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมมีงานประเพณีของชาวผู้ไทเช่นประเพณีบุญผะเหวด เป็นประจำทุกปี ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านมีความเป็นกันเอง หรือกับผู้ที่เราพบเห็นหรือสมาคมด้วยในชุมชนชาวผู้ไท อย่างเสมอต้น เสมอปลาย

3.3 ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน มีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน มีการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองที่เหมือนกัน เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง งานบุญผะเหวด งานบุญบั้งไฟ รองลงมาคือประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ในแต่ละพื้นที่ มีการรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่เหมือนกัน เช่น บุญคูณลาน หรือบุญกองข้าว เป็นต้น ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือชุมชนชาวผู้ไทมีความแตกต่างกันในประเภทต่างๆ เช่น สภาพป่าไม้ ทุ่งนา การทำเกษตรชุมชน ส่งผลต่อประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน

3.4 ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการเลี้ยงวัวเลี้ยงควายเป็น

อาชีพเสริมจากการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวผู้ไทย รองลงมาคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ ผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัย และ สิ่งแวดล้อม ส่วนข้อที่มึ่ความคิดเห็นต่ำสุด คือผู้นำชุมชนมีการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุน ชุมชนที่ผ่านมา ตั้งอยู่บนฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4. การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน โดยด้าน ที่มึ่ความคิดเห็นสูงสุด คือด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน รองลงมาคือด้านความทรงจำทาง วัฒนธรรม ส่วนด้านที่มึ่ความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

4.1 ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มึ่ความคิดเห็นสูงสุด คือความทรงจำ ทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจาก ประสบการณ์ของบุคคลทั้งกรณีความสัมพันธ์กับ คนในสังคม การทำกิจกรรมต่าง ๆ รองลงมาคือวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจากการจดจำจะ เกี่ยวข้องกับการหลอมรวมภาพลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น การแต่งกาย เป็นต้น ส่วนข้อที่มึ่ ความคิดเห็นต่ำสุด คือในอดีตชาวผู้ไทมีงานประเพณีหลายอย่างจัดขึ้น ที่วัด เช่น งานบุญกองเม้ง งาน บุญเม้ง ซึ่งเป็นความทรงจำทางวัฒนธรรม ในปัจจุบันก็ยังคงรักษาไว้เหมือนเดิมทุกอย่าง

4.2 ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัด มุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มึ่ความคิดเห็นสูงสุด คือ ท่านเข้าใจตนเองและผู้อื่นในชุมชนชาวผู้ไท มีจุดประสงค์ร่วมกันในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม การเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รองลงมาคือท่านให้ความร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมมีงานประเพณีของ ชาวผู้ไทเช่นประเพณีบุญผะเหวด เป็นประจำทุกปี ส่วนข้อที่มึ่ความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านมีความเป็น กันเอง หรือกับผู้ที่เราพบเห็นหรือสมาคมด้วยในชุมชนชาวผู้ไท อย่างเสมอต้น เสมอปลาย

4.3 ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัด มุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มึ่ความคิดเห็นสูงสุด คือ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน มีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน มีการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม การเมืองที่เหมือนกัน เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง งานบุญผะเหวด งานบุญบั้งไฟ รองลงมาคือ ประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ในแต่ละพื้นที่ มีการรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม การเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่เหมือนกัน เช่น บุญคูณลาน หรือบุญกองข้าว เป็นต้น ส่วนข้อที่มึ่ ความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลง ขนบธรรมเนียม ประเพณี เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

4.4 ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการเลี้ยงวัวเลี้ยงควายเป็นอาชีพเสริมจากการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวผู้ไท รองลงมาคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทมีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือผู้นำชุมชนมีการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่ผ่านมา ตั้งอยู่บนฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน รองลงมาคือด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

5.1 ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือความทรงจำทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจาก ประสบการณ์ของบุคคลทั้งกรณีความสัมพันธ์กับคนในสังคม การทำกิจกรรมต่าง ๆ รองลงมาคือในอดีตมีกิจกรรมของบางอย่างที่เกิดขึ้นในชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น งานเอฮูปเอฮอย ทำให้เกิดการธำรงรักษาไว้จนถึงปัจจุบัน ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือในอดีตชาวผู้ไทมีงานประเพณีหลายอย่างจัดขึ้น ที่วัด เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง ซึ่งเป็นความทรงจำทางวัฒนธรรม ในปัจจุบันก็ยังคงรักษาไว้เหมือนเดิมทุกอย่าง

5.2 ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือท่านเข้าใจตนเองและผู้อื่นในชุมชนชาวผู้ไท มีจุดประสงค์ร่วมกันในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รองลงมาคือท่านให้ความร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมมีงานประเพณีของชาวผู้ไทเช่นประเพณีบุญผะเหวด เป็นประจำทุกปี ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านมีความเป็นกันเอง หรือกับผู้ที่เราพบเห็นหรือสมาคมด้วยในชุมชนชาวผู้ไท อย่างเสมอต้น เสมอปลาย

5.3 ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน มีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน มีการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองที่เหมือนกัน เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง งานบุญผะเหวด งานบุญบั้งไฟ รองลงมาคือประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ในแต่ละพื้นที่ มีการรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่เหมือนกัน เช่น บุญคูณลาน หรือบุญกองข้าว เป็นต้น ส่วนข้อที่มี

ความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลง ขนบธรรมเนียม ประเพณี เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

5.4 ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวม จังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการเลี้ยงวัวเลี้ยงควายเป็น อาชีพเสริมจากการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวผู้ไท รองลงมาคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ ผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัย และ สิ่งแวดล้อม ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือผู้นำชุมชนมีการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุน ชุมชนที่ผ่านมา ตั้งอยู่บนฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

6. การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวม และรายด้าน (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายด้าน โดยด้านที่มีความ คิดเห็นสูงสุด คือด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน รองลงมาคือด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม ส่วน ด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

6.1 ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือความทรงจำ ทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจาก ประสบการณ์ของบุคคลที่ทรงคุณค่าสัมพันธ์กับ คนในสังคม การทำกิจกรรมต่าง ๆ รองลงมาคือในอดีตมีกิจกรรมของบางอย่างที่เกิดขึ้นในชุมชนของ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น งานเอฮูปเอฮอย ทำให้เกิดการธำรงรักษาไว้จนถึงปัจจุบัน ส่วนข้อที่มีความ คิดเห็นต่ำสุด คือในอดีตชาวผู้ไทมีงานประเพณีหลายอย่างจัดขึ้น ที่วัด เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญ เม็ง ซึ่งเป็นความทรงจำทางวัฒนธรรม ในปัจจุบันก็ยังคงรักษาไว้เหมือนเดิมทุกอย่าง

6.2 ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัด นครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ท่านเข้าใจตนเองและผู้อื่นในชุมชนชาวผู้ไท มีจุดประสงค์ร่วมกันในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม การเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รองลงมาคือท่านให้ความสำคัญร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมมีงานประเพณีของ ชาวผู้ไทเช่นประเพณีบุญผะเหวด เป็นประจำทุกปี ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านมีความเป็น กันเอง หรือกับผู้ที่เราพบเห็นหรือสมาคมด้วยในชุมชนชาวผู้ไท อย่างเสมอต้น เสมอปลาย

6.3 ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัด นครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน มีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน มีการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม การเมืองที่เหมือนกัน เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม็ง งานบุญผะเหวด งานบุญบั้งไฟ รองลงมาคือ

กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานในแต่ละจังหวัด ส่วนใหญ่ยังคงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมผู้ไท ไว้ดั้งเดิม ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือชุมชนชาวผู้ไทมีความแตกต่างกันในประเภทต่างๆ เช่น สภาพป่าไม้ ทุ่งนา การทำเกษตรชุมชน ส่งผลต่อประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน

6.4 ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการเลี้ยงวัวเลี้ยงควายเป็นอาชีพเสริมจากการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวผู้ไท รองลงมาคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือผู้นำชุมชนมีการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่ผ่านมา ตั้งอยู่บนฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

7. สภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านอัตลักษณ์ (การรู้ความหมาย) รองลงมาคือด้านปรีชาญาณ (การรู้จักชุมชน) ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านอัตลักษณ์ (การรู้จักตน) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

7.1 ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตั้งตนอยู่ในหลักการ ในการวางแผนสิ่งที่ต้องการคงไว้มิให้สูญหายไป เช่น ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวผู้ไทในอดีต รองลงมาคือรู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์ ในปัจจุบัน กับการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตามยุค ตามสมัย แต่ยังรักษาไว้ในวัฒนธรรมอันดีงาม ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านรู้หน้าที่ในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในชุมชนของท่าน

7.2 ด้านรู้จักเข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักผลที่ตามมา อันเนื่องมาจาก การละเลยในการส่งเสริมเยาวชนเพื่อการสืบสานประเพณีอันดีงาม รองลงมาคือเมื่อมีปัญหาอันใด เกิดขึ้นในชุมชน เราจะต้องใช้หลักเหตุผล ในการรักษาภาพลักษณ์อันดีงามกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทไว้ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้มีการอนุรักษ์ สืบสาน ประเพณี ที่สำคัญ และส่งต่อแก่บุตรหลาน อย่างเหมาะสม

7.3 ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการมีความสามารถในการวางตัวได้อย่างเหมาะสม ในการเข้าร่วมประเพณี อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี

รองลงมาคือ ท่านรู้จักประเพณีของตนเป็นอย่างดี ซึ่งหมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ส่วนข้อที่ความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านรู้จัก ฮีต 12 คอง 14 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน และได้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

7.4 ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่ความคิดเห็นสูงสุด คือการเข้าวัด ฟังธรรม ที่เป็นอัตลักษณ์ทางศาสนา ท่านทำทุกอย่างด้วยความเข้าใจชอบใจ แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัย รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีแนวความคิดที่เคารพความแตกต่างและความหลากหลาย ในมิติต่าง ๆ ของผู้คนในสังคม ตั้งแต่การเมือง ชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรม ส่วนข้อที่ความคิดเห็นต่ำสุด คืออัตลักษณ์ทางการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้แสวงหาในทางที่ชอบธรรมต่อการปกครองในชุมชนอย่างเหมาะสม

7.5 ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่ความคิดเห็นสูงสุด คือผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านมีการลำดับขั้นตอนในการทำงานส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท สามารถทำงานเสร็จได้ตามกำหนด รองลงมาคือท่านรู้จัก วันที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประจำปี ในชุมชน และได้ให้ความร่วมมืออยู่เสมอ ส่วนข้อที่ความคิดเห็นต่ำสุด คือผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกันวางแผนงานในการใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม เกี่ยวกับการแก้ปัญหาแนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม

7.6 ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่ความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุม นั้น ๆ ควรวางตัวอย่างไร ควรทำอะไร ควรพูดอย่างไร รองลงมาคืออัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ เมื่อเข้าหาผู้ใหญ่แสดงอาการนอบน้อมมีสัมมาคารวะ ส่วนข้อที่ความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดีควรคบหาสมาคม ควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่

7.7 ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่ความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรีรวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความเอื้ออาทรต่อคนในชุมชน ส่งเสริมคนดีให้เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน ส่วนข้อที่ความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนใหญ่เป็นคนที่รู้จักประเภทบุคคลแต่ละคนว่าฉลาดหรือโง่เขลาเป็นคนพาลหรือเป็นดี

8. สภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านโดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านอัตถิยอุตตา (การรู้ความมุ่งหมาย) รองลงมาคือด้านปรีสัญญุตตา (การรู้จักชุมชน) ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านอัตตัญญุตตา (การรู้จักตน) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

8.1 ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตั้งตนอยู่ในหลักการ ในการทวงแทนสิ่งที่ตีงามการคงไว้มิให้สูญหายไป เช่น ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวผู้ไทในอดีต รองลงมาคือรู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์ ในปัจจุบัน กับการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตามยุค ตามสมัย แต่ยังคงรักษาไว้ในวัฒนธรรมอันดีงาม ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านรู้หน้าที่ในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในชุมชนของท่าน

8.2 ด้านรู้จักเข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักผลที่ตามมา อันเนื่องมาจาก การละเลยในการส่งเสริมเยาวชนเพื่อการสืบสานประเพณีอันดีงาม รองลงมาคือเมื่อมีปัญหาอันใด เกิดขึ้นในชุมชน เราจะต้องใช้หลักเหตุผล ในการรักษาภาพลักษณ์อันดีงามกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทไว้ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้มีการอนุรักษ์ สืบสาน ประเพณี ที่สำคัญ และส่งต่อแก่บุตรหลาน อย่างเหมาะสม

8.3 ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการมีความสามารถในการวางตัวได้อย่างเหมาะสม ในการเข้าร่วมประเพณี อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี รองลงมาคือ ทานรู้จักประเพณีของตนเป็นอย่างดี ซึ่งหมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือทานรู้จัก ฮีต 12 คอง 14 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน และได้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

8.4 ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการเข้าวัด ฟังธรรม ที่เป็นอัตลักษณ์ทางศาสนา ทานทำทุกอย่างด้วยความเข้าใจชอบใจ แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัย รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีแนวความคิดที่เคารพความแตกต่าง และความหลากหลาย ในมิติต่าง ๆ ของผู้คนในสังคม ตั้งแต่การเมือง ชีวิตทางสังคม และวัฒนธรรม ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คืออัตลักษณ์ทางการเมืองกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้แสวงหาในทางที่ชอบธรรมต่อการปกครองในชุมชนอย่างเหมาะสม

8.5 ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านมีการลำดับขั้นตอนในการทำงานส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท สามารถทำงานเสร็จได้ตามกำหนด รองลงมาคือท่านรู้จัก วันที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประจำปี ในชุมชน และได้ให้ความร่วมมืออยู่เสมอ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกันวางแผนงานในการใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม เกี่ยวกับการแก้ปัญหาแนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม

8.6 ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมนั้น ๆ ควรวางตัวอย่างไร ควรทำอะไร ควรพูดอย่างไร ($\bar{X} = 4.53$) รองลงมาคืออัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ เมื่อเข้าหาผู้ใหญ่แสดงอาการนอบน้อม มีสัมมาคารวะ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดีควรคบหาสมาคม ควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่

8.7 ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดกาฬสินธุ์) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรีรวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามัคคี สร้างความเป็นธรรมและเสมอภาคให้แก่คนในชุมชนรวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะได้อย่างเหมาะสม ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนใหญ่เป็นคนที่รู้จักประเภทบุคคลแต่ละคนว่าฉลาดหรือโง่เขลาเป็นคนพาลหรือเป็นดี

9. สภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านอัตลักษณ์ตก (การรู้ความมุ่งหมาย) รองลงมาคือด้านปรีชาญาณตก (การรู้จักชุมชน) ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านอัตตัญญุตตา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

9.1 ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตั้งตนอยู่ในหลักการ ในการทวงแทนสิ่งที่ได้จากการคงไว้มิให้สูญหายไป เช่น ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวผู้ไทในอดีต รองลงมาคือรู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์ในปัจจุบัน กับการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตามยุค ตามสมัย แต่ยังคงรักษาไว้ในวัฒนธรรม

อันติงาม ($\bar{X}= 3.85$) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความประพฤติปฏิบัติตนตาม กฎระเบียบของขนบธรรมเนียม ประเพณีและตั้งมั่นอยู่ในฮีต 12 คอง 14

9.2 ด้านรู้จักเข้าใจความหมายและวัตถุประสงค์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักผลที่ตามมา อันเนื่องมาจาก การละเลยในการส่งเสริมเยาวชนเพื่อการสืบสานประเพณีอันติงาม รองลงมาคือเมื่อมีปัญหาอันใด เกิดขึ้นในชุมชน เราจะต้องใช้หลักเหตุผล ในการรักษาภาพลักษณ์อันติงามกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทไว้ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้มีการอนุรักษ์ สืบสาน ประเพณี ที่สำคัญ และส่งต่อแก่บุตรหลาน อย่างเหมาะสม

9.3 ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการมีความสามารถในการวางตัวได้อย่างเหมาะสม ในการเข้าร่วมประเพณี อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี รองลงมาคือ ท่านรู้จักประเพณีของตนเป็นอย่างดี ซึ่งหมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านรู้จัก ฮีต 12 คอง 14 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน และได้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

9.4 ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการเข้าวัด ฟังธรรม ที่เป็นอัตลักษณ์ทางศาสนา ท่านทำทุกอย่างด้วยความเข้าใจชอบใจ แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัย รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีแนวความคิดที่เคารพความแตกต่าง และความหลากหลาย ในมิติต่าง ๆ ของผู้คนในสังคม ตั้งแต่การเมือง ชีวิตทางสังคม และวัฒนธรรม ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คืออัตลักษณ์ทางการเมืองกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้แสวงหาในทางที่ชอบธรรมต่อการปกครองในชุมชนอย่างเหมาะสม

9.5 ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านมีการลำดับขั้นตอนในการทำงานส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท สามารถทำงานเสร็จได้ตามกำหนด รองลงมาคือท่านรู้จัก วันที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประจำปี ในชุมชนและได้ให้ความร่วมมืออยู่เสมอ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกันวางแผนงานในการใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม เกี่ยวกับการแก้ปัญหาแนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม

9.6 ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่ความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมนั้น ๆ ควรวางตัวอย่างไร ควรทำอะไร ควรพูดอย่างไร รองลงมาคืออัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ เมื่อเข้าหาผู้ใหญ่แสดงอาการนอบน้อมมีสัมมาคารวะ ส่วนข้อที่ความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดีควรคบหาสมาคม ควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่

9.7 ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดมุกดาหาร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่ความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามัคคี สร้างความเป็นธรรมและเสมอภาคให้แก่คนในชุมชนรวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะได้อย่างเหมาะสม รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรีรวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน ส่วนข้อที่ความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนใหญ่เป็นคนที่ยึดถือประเพณีบุคคลแต่ละคนว่าฉลาดหรือโง่เขลาเป็นคนพาลหรือเป็นดี

10.สภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน โดยด้านที่ความคิดเห็นสูงสุด คือด้านอัตลักษณ์ (การรู้ความหมาย) รองลงมาคือด้านปณิธาน (การรู้จักชุมชน) ส่วนด้านที่ความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านอัตลักษณ์ (การรู้จักตน) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

10.1 ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่ความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตั้งตนอยู่ในหลักการ ในการทวงถามสิ่งที่ผิดการคงไว้มิให้สูญหายไป เช่น ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวผู้ไทในอดีต รองลงมาคือรู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์ ในปัจจุบัน กับการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตามยุค ตามสมัย แต่ยังคงรักษาไว้ในวัฒนธรรมอันดีงาม ส่วนข้อที่ความคิดเห็นต่ำสุด คือทราบดีหน้าที่ในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในชุมชนของท่าน

10.2 ด้านรู้จักเข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่ความคิดเห็นสูงสุด คือเมื่อมีปัญหาอันใด เกิดขึ้นในชุมชน เราจะต้องใช้หลักเหตุผล ในการรักษาภาพลักษณ์อันดีงามกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทไว้ รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักผลที่ตามมา อันเนื่องมาจาก การละเลยในการส่งเสริมเยาวชนเพื่อการสืบสานประเพณีอันดีงาม ส่วนข้อที่ความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้มีการอนุรักษ์ สืบสาน ประเพณี ที่สำคัญ และส่งต่อแก่บุตรหลาน อย่างเหมาะสม

10.3 ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการมีความสามารถในการวางตัวได้อย่างเหมาะสม ในการเข้าร่วมประเพณี อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี รองลงมาคือ ท่านรู้จักประเพณีของตนเป็นอย่างดี ซึ่งหมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านรู้จัก ฮีต 12 คอง 14 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน และได้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

10.4 ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการเข้าวัด ฟังธรรม ที่เป็นอัตลักษณ์ทางศาสนา ท่านทำทุกอย่างด้วยความเข้าใจชอบใจ แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัย รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีแนวความคิดที่เคารพความแตกต่าง และความหลากหลาย ในมิติต่าง ๆ ของผู้คนในสังคม ตั้งแต่การเมือง ชีวิตทางสังคม และวัฒนธรรม ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คืออัตลักษณ์ทางการเมืองกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้แสวงหาในทางที่ชอบธรรมต่อการปกครองในชุมชนอย่างเหมาะสม

10.5 ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านมีการลำดับขั้นตอนในการทำงานส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท สามารถทำงานเสร็จได้ตามกำหนด รองลงมาคือท่านรู้จัก วันที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประจำปี ในชุมชน และได้ให้ความร่วมมืออยู่เสมอ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกันวางแผนงานในการใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม เกี่ยวกับการแก้ปัญหาแนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม

10.6 ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมนั้น ๆ ควรวางตัวอย่างไร ควรทำอะไร ควรพูดอย่างไร รองลงมาคืออัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ เมื่อเข้าหาผู้ใหญ่แสดงอาการนอบน้อมมีสัมมาคารวะ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดีควรคบหาสมาคม ควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่

10.7 ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดสกลนคร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรีรวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามัคคี สร้างความเป็นธรรมและเสมอภาคให้แก่คนในชุมชนรวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะได้อย่างเหมาะสม ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือ

กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนใหญ่เป็นคนที่รู้จักประเภทบุคคลแต่ละคนว่าฉลาดหรือโง่เขลาเป็นคนพาลหรือเป็นดี

11.สภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านอัตถิยัญตา (การรู้ความมุ่งหมาย) รองลงมาคือด้านปรีชาญาณตา (การรู้จักชุมชน) ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านอัตตัญญาตา (การรู้จักตน) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

11.1 ด้านรู้จักหลักความจริง หลักการ และหลักเกณฑ์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตั้งตนอยู่ในหลักการ ในการทวงหนี้สิ่งที่ได้จากการคงไว้มิให้สูญหายไป เช่น ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวผู้ไทในอดีต รองลงมาคือรู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์ในปัจจุบัน กับการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตามยุค ตามสมัย แต่ยังคงรักษาไว้ในวัฒนธรรมอันดีงาม ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านรู้หน้าที่ในการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในชุมชนของท่าน

11.2 ด้านรู้จักเข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือเมื่อกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักผลที่ตามมา อันเนื่องมาจาก การละเลยในการส่งเสริมเยาวชนเพื่อการสืบสานประเพณีอันดีงาม รองลงมาคือความหลากหลายของสภาพแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทอีสาน ส่งผลให้บุตรหลานไม่ทราบถึง ฮิต 12 คอง 14 ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้มีการอนุรักษ์ สืบสาน ประเพณี ที่สำคัญ และส่งต่อแก่บุตรหลาน อย่างเหมาะสม

11.3 ด้านรู้จักตน เข้าใจสถานะตน โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการมีความสามารถในการวางตัวได้อย่างเหมาะสม ในการเข้าร่วมประเพณี อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี รองลงมาคือ ท่านรู้จักประเพณีของตนเป็นอย่างดี ซึ่งหมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือท่านรู้จัก ฮิต 12 คอง 14 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน และได้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

11.4 ด้านรู้จักความพอดี ในทุกด้านของชีวิต โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการเข้าวัด ฟังธรรม ที่เป็นอัตลักษณ์ทางศาสนา ท่านทำทุกอย่างด้วยความเข้าใจชอบใจ แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัย รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีแนวความคิดที่เคารพความแตกต่างและความหลากหลาย ในมิติต่าง ๆ ของผู้คนในสังคม ตั้งแต่การเมือง ชีวิตทางสังคม และวัฒนธรรม ส่วน

ข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คืออัตลักษณ์ทางการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้แสวงหาในทางที่ชอบธรรมต่อการปกครองในชุมชนอย่างเหมาะสม

11.5 ด้านรู้จักเวลาอันเหมาะสม ที่จะทำสิ่งต่างๆ โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านมีการลำดับขั้นตอนในการทำงานส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท สามารถทำงานเสร็จได้ตามกำหนด รองลงมาคือท่านรู้จัก วันที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประจำปี ในชุมชน และได้ให้ความร่วมมืออยู่เสมอ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกันวางแผนงานในการใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม เกี่ยวกับการแก้ปัญหาแนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม

11.6 ด้านรู้จักชุมชนและความต้องการของสังคม โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมนั้น ๆ ควรวางตัวอย่างไร ควรทำอะไร ควรพูดอย่างไร รองลงมาคืออัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ เมื่อเข้าหาผู้ใหญ่แสดงอาการนอบน้อมมีสัมมาคารวะ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดีควรคบหาสมาคม ควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่

11.7 ด้านรู้จักบุคคล และความแตกต่างของบุคคล โดยรวมและรายข้อ (โดยรวมจังหวัดนครพนม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรีรวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความเอื้ออาทรต่อคนในชุมชน ส่งเสริมคนดีให้เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนใหญ่เป็นคนที่ยึดถือประเพณีบุคคลแต่ละคนว่าฉลาดหรือโง่เขลาเป็นคนพาลหรือเป็นดี

12. ความสัมพันธ์ของระหว่างการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน กับสภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,148 คน ปรากฏดังนี้

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของระหว่างการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน กับสภาพปัญหาของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวม พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก ($r = .474, sig < .01$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของระหว่างการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม กับสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก ($r = .233$, $\text{sig} < .01$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของระหว่างการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน กับสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก ($r = .348$, $\text{sig} < .01$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของระหว่างการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม กับสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก ($r = .337$, $\text{sig} < .01$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของระหว่างการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน กับสภาพปัญหาของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก ($r = .183$, $\text{sig} < .01$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

13. ผลการศึกษาสภาพปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 พบว่า มีตัวแปรด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม และด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม ที่ร่วมกันทำนายปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} = .000$) ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 สามารถอธิบายการผันแปรของปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้ร้อยละ 22.9 ($R^2 = .229$) สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ดังต่อไปนี้

$$Y = 2.447 + .127X_1 + .162X_2 + .085X_3$$

14. ผลการสัมภาษณ์ในภาพรวมเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริม การดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน มีดังนี้

กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดกาฬสินธุ์ บ้านภู ตำบลหนองสูง อำเภอบ้านเป่า จังหวัดมุกดาหาร บ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร บ้านดงมะเือก ตำบลโพนทอง อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้นำชุมชน ราษฎรชาวบ้าน ชาวบ้าน และนักวิชาการในพื้นที่ทาง

รัฐศาสตร์ จำนวนทั้งหมด 28 คน โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และได้นำมาเป็นบทสรุปในภาพรวม มีดังนี้

รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ที่ได้รับการสืบทอด จากรุ่น ปู่ ย่า ตา ยาย สืบทอดจากการ บ่อต่อ การอบรม สั่งสอน การแนะนำต่อกันมา จวบจนถึงปัจจุบัน แต่ในปัจจุบันเริ่มจางหาย เนื่องจากไม่มีระบบ ไม่มี หลักฐาน ชี้นงาน ที่รองรับการสืบทอดอัตลักษณ์ที่สำคัญ ดังนั้นแนวทางการส่งเสริม ควรมิกลไก การอนุรักษ์ การส่งเสริมที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เช่น มีกิจกรรมที่น่าสนใจ ที่ทำให้ เยาวชนเข้าร่วม นำไปสู่การดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานที่ยั่งยืน เป็นต้น

1) การดำเนินการตามแนวทางการสร้างรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ควรมียุทธวิธีและขั้นตอนอย่างไร

การดำเนินการตามแนวทางการสร้างรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ควรมียุทธวิธีและขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 4 จังหวัด ได้แก่ หมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 348 คน หมู่บ้านดงมะเอ็ก ตำบลโพนทอง อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม จำนวน 265 คน หมู่บ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำนวน 246 คน และหมู่บ้านภู ตำบลหนองสูง อำเภอบ้านเป่า จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 289 คน รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 1,148 คน โดยกำหนดตามกลุ่มตัวอย่างตามตารางเชชี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) อ้างใน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, น. 43) ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการใช้ตารางเลขสุ่ม และใช้แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation(r)) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 และการวิเคราะห์การถดถอยของพหุคูณ Multiple Regression Analysis : MR ผลการศึกษาขั้นตอนที่ 1 นี้ นำข้อมูลมาเป็นแนวทางการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแผนกลยุทธ์การของจังหวัด จากเอกสารและงานวิจัย การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 4 จังหวัด ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ อำเภอบ้านเป่า จังหวัดมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนครและอำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้นำชุมชน ปราชญ์

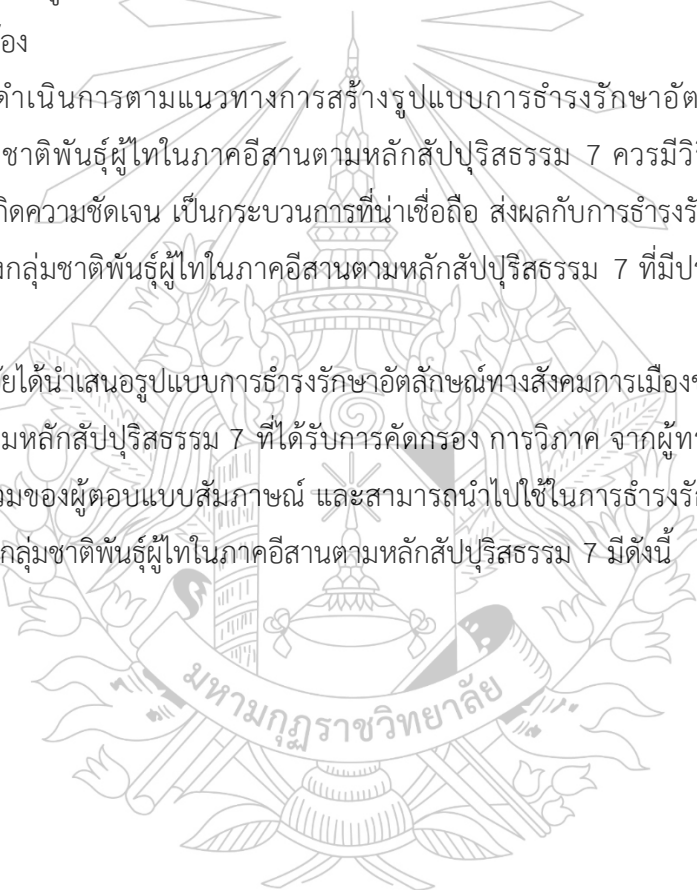
ชาวบ้าน ชาวบ้าน และนักวิชาการในพื้นที่ทางรัฐศาสตร์ จำนวน 28 คน โดยการวิเคราะห์เอกสารตามแบบบันทึกผลการวิเคราะห์เอกสารวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

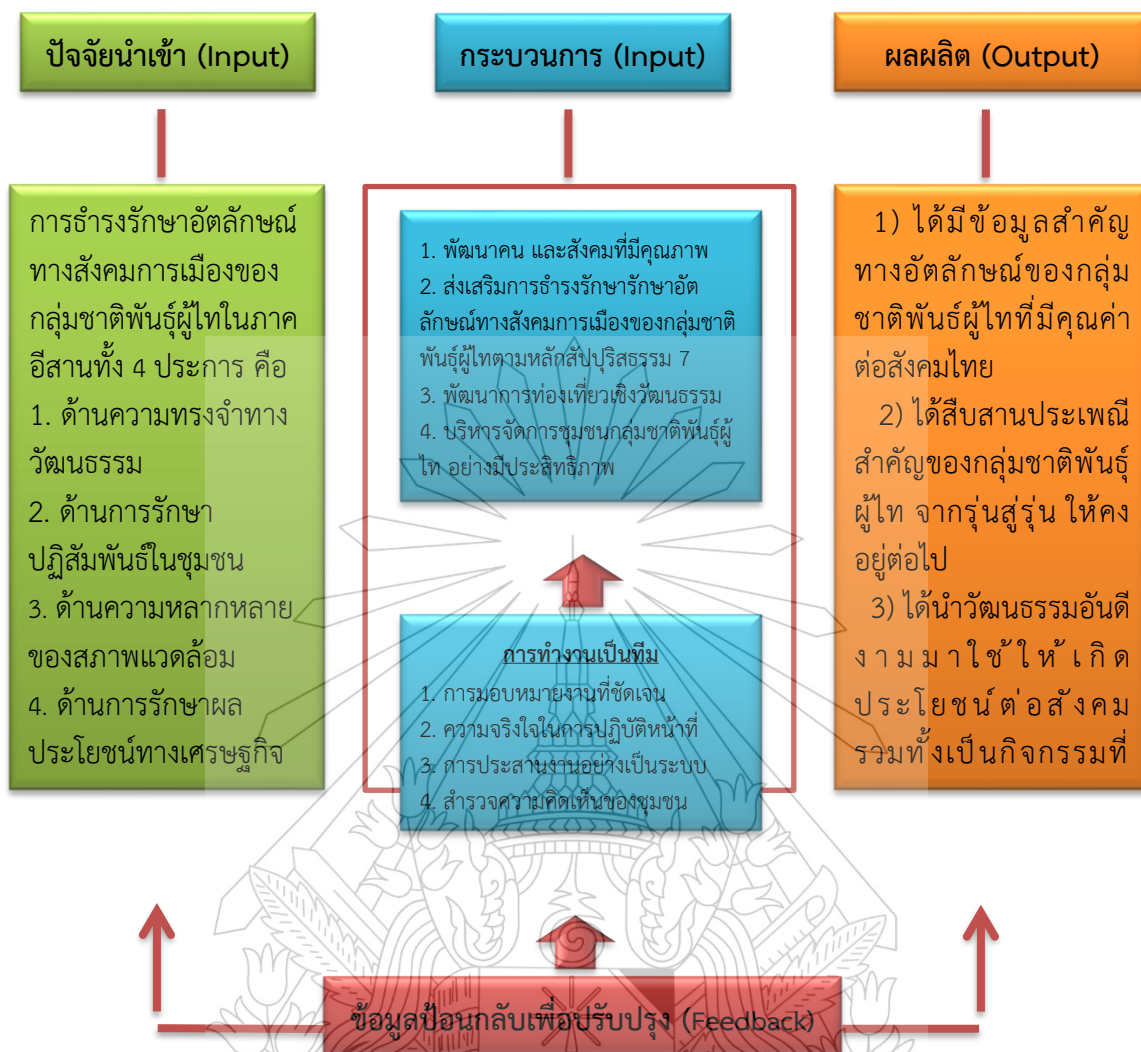
ขั้นตอนที่ 3 เสนอรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ดำเนินการยกย่องรูปแบบดังกล่าว โดยใช้ผลการวิจัยที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 นำมาเป็นประเด็น โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 รูป/คน ตรวจสอบที่ยกร่างและแก้ไขร่างให้มีคุณภาพ โดยการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน จำนวน 7 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ที่พัฒนาขึ้น โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 รูป/คน ในด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ และด้านความถูกต้อง

การดำเนินการตามแนวทางการสร้างรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ควรมีวิธีการและขั้นตอนดังกล่าวนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจน เป็นกระบวนการที่น่าเชื่อถือ ส่งผลกับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่อไป

15. ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ที่ได้รับการคัดกรอง การวิภาค จากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการสอบถามในภาพรวมของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และสามารถนำไปใช้ในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 มีดังนี้

ภาพประกอบที่ 8 รูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปริสธรรม 7

ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่

องค์ประกอบที่สำคัญของการธำรงรักษารักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานทั้ง 4 ประการ คือ

(1) ด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม ได้แก่

ความทรงจำทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจากประสบการณ์ของบุคคลทั้งกรณีความสัมพันธ์กับคนในสังคม การทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งในอดีตมีกิจกรรมของบางอย่างที่

เกิดขึ้นในชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น งานเอาฮูปเอาฮอย ทำให้เกิดการธำรงรักษาไว้จนถึงปัจจุบัน และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เกิดจากการจดจำจะเกี่ยวข้องกับการหลอมรวมภาพลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เช่น การแต่งกาย ภาษา ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการทำบุญของชุมชน และฮีตสิบสอง คองสิบสี่ หมายถึง จารีตประเพณี ขนบธรรมเนียมของชาวอีสานที่ปฏิบัติติดต่อกันสืบเนื่องมาแต่โบราณ ซึ่งนำมาประยุกต์ใช้ในการปกครองและการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข มีรายละเอียด ดังนี้

สำหรับ “ฮีตสิบสอง” สามารถแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ดังนี้

1. บุญเกี่ยวกับพระสงฆ์ ได้แก่ บุญเข้ากรรม บุญข้าวจี บุญผะเหวด บุญเข้าพรรษา บุญออกพรรษา และ บุญกฐิน
2. บุญเกี่ยวกับการทำมาหากิน การบวงสรวงขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ ได้แก่ บุญคูณลาน และ บุญบั้งไฟ
3. บุญเกี่ยวกับขวัญกำลังใจการดำรงอาชีพ เกี่ยวข้องกับความเชื่อที่ว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะอำนวยความสุข สวัสดิภาพ ได้แก่ บุญสงกรานต์ และ บุญข้าสະ
4. บุญเกี่ยวกับความกตัญญู ซึ่งจะเน้นเกี่ยวกับการทำบุญอุทิศ ได้แก่ บุญข้าวประดับดิน และ บุญข้าวสาก

ฮีตสิบสอง มาจากคำสองคำ ได้แก่ **ฮีต** หรือ **จารีต** คือ ธรรมเนียม ประเพณี ที่ดีงาม ส่วน **สิบสอง** หมายถึง สิบสองเดือน ดังนั้น **ฮีตสิบสอง** จึงหมายถึง ประเพณีที่ชาวอีสานถือปฏิบัติในแต่ละเดือน ทั้ง 12 เดือน ได้แก่

เดือนอ้าย	เดือนยี่	เดือนสาม	เดือนสี่	เดือนห้า	เดือนหก
บุญเข้ากรรม	บุญคูณลาน	บุญข้าวจี	บุญผะเหวด	บุญยดทรง	บุญบั้งไฟ
เดือนเจ็ด	เดือนแปด	เดือนเก้า	เดือนสิบ	เดือนสิบเอ็ด	เดือนสิบสอง
บุญข้าสະ	บุญเข้าพรรษา	บุญข้าวประดับดิน	บุญข้าวสาก	บุญออกพรรษา	บุญกฐิน

คอง แปลว่า แนวทาง หรือ ครรลอง **คองสิบสี่** จึงหมายถึง ธรรมเนียมปฏิบัติสิบสี่ประการสำหรับบุคคลในทุกระดับที่ควรปฏิบัติ

“คองสิบลี” เป็นแนวทางปฏิบัติที่นักปราชญ์บรรพบุรุษชาวอีสานวางไว้ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปกครอง และแบบแผนประเพณีปฏิบัติของบุคคลกลุ่มต่างๆ สอนทั้งผู้ปกครอง พระสงฆ์ และบุคคลทั่วไป ทุกเพศ วัย ทุกฐานะเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขสงบร่มเย็น ซึ่งแนวทางปฏิบัติดังกล่าว มีทั้งหมด 14 ข้อ ดังนี้

1. ฮีตเจ้าคองขุน สำหรับกษัตริย์หรือผู้ครองเมืองปกครองอำมาตย์ ขุนนางข้าราชการบริวาร
2. ฮีตเจ้าคองเพี้ย สำหรับเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ในการปกครองข้าทาสบริวาร
3. ฮีตไพร่คองนาย สำหรับประชาชนในการปฏิบัติตนตามกบิลบ้านเมืองและหน้าที่พึงปฏิบัติต่อกัน
4. ฮีตบ้านคองเมือง วัตรอันพึงปฏิบัติตามธรรมเนียมทั่วไปของพลเมืองต่อบ้านเมืองและส่วนร่วม
5. ฮีตผัวคองเมีย หลักปฏิบัติต่อกันของสามีภรรยา
6. ฮีตพ่อคองแม่ หลักปฏิบัติของผู้ครองเรือนต่อลูกหลาน
7. ฮีตลูกคองหลาน หลักปฏิบัติของลูกหลานต่อบุพการี
8. ฮีตเฒ่าคองเขย หลักปฏิบัติของสะใภ้ต่อญาติผู้ใหญ่และพ่อแม่สามี
9. ฮีตป้าคองลุง หลักปฏิบัติของลุง ป้า น้า อา ต่อลูกหลาน
10. ฮีตคองปู่ย่า ตาคองยาย หลักปฏิบัติของปู่ย่า ตายาย ให้เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรต่อลูกหลาน
11. ฮีตเฒ่าคองแก่ หลักปฏิบัติของผู้เฒ่าในวัยชราให้เป็นที่เคารพเลื่อมใสในเหมาะสม
12. ฮีตปีคองเดือน การปฏิบัติตามจารีตประเพณีต่าง ๆ ในฮีตสิบสอง (ประเพณี 12 เดือน)
13. ฮีตไฮ่คองนา การปฏิบัติตามประเพณีเกี่ยวกับการทำไร่ ทำนา
14. ฮีตวัดคองสงฆ์ หลักปฏิบัติของภิกษุสามเณรให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยทั้งการช่วยทำนุบำรุงวัดวาอาราม

(2) ด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน ได้แก่

กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ทั้ง 4 จังหวัดโดยมากมีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นในชุมชนชาวผู้ไท มีจุดประสงค์ร่วมกันในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ซึ่งได้ให้ความร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมม้งานประเพณีของชาวผู้ไท เช่น ประเพณีบุญผะเหวด เป็นประจำทุกปี และมีความรักในวัฒนธรรม ประเพณีชาวผู้ไท และความปรารถนาดีกับชุมชนผู้ไท ร่วมใจกันรักประเพณีอันดีงามเอาไว้สู่ลูกหลาน

(3) ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม ได้แก่

กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน มีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน มีการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองที่เหมือนกัน เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง งานบุญผะเหวด งานบุญบั้งไฟ ซึ่งประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ในแต่ละพื้นที่ มีการรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่เหมือนกัน เช่น บุญคูณลาน หรือบุญกองข้าว เป็นต้น และกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานในแต่ละจังหวัด ส่วนใหญ่ยังคงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมผู้ไท ไว้ดั้งเดิม

(4) ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุน การเลี้ยงวัวเลี้ยงควายเป็นอาชีพเสริมจากการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวผู้ไท ผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนการพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทมีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ

(5) การยึดหลักสัปปุริสธรรม 7 ในการดำรงรักษาอัตลักษณ์

การยึดหลักสัปปุริสธรรม 7 ในการดำรงรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรมระยะ เช่น หลักสูตรอบรม 3 วัน หลักสูตรอบรม 7 วัน เป็นต้นซึ่งเป็นกระบวนการที่แน่นอนเกี่ยวกับ แนวทางการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน เกิดความเข้าใจในการนำไปใช้ อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

กระบวนการ (Input) ได้แก่

กระบวนการ การดำรงรักษารักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยการบูรณาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นการดำเนินกิจกรรมในการจัดโครงการ มีการอบรม มีการบรรยาย อภิปราย การนำเสนอปัญหาสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบในแต่ละจังหวัด ซึ่งกิจกรรมการอบรม มีการแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม กลุ่มละ 4-5 คน การนำเสนอปัญหาสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ในแต่ละจังหวัด การแก้ปัญหาตามหลักสัปปุริสธรรม 7 และมีผู้ทรงคุณวุฒิ ได้สรุปประเด็นสำคัญในการนำเสนอ ถอดบทเรียนของกิจกรรม ถอดบทเรียนปัญหาสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน แนะนำแนวทางแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการให้ข้อมูล เอกสาร หลักฐานที่เป็นขั้นตอน กระบวนการของการดำรงรักษารักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน เพื่อการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในสังคมต่อไป

ในการพัฒนากิจการดังกล่าว ทุกคนต้องเริ่มจาก เป็นคนดีมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานใช้ความดีนำทางในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม มีความสามัคคีในการอยู่ร่วมกัน รู้จักให้อภัย ไม่พูดให้ร้ายกัน ให้เกียรติกัน แสวงจุดร่วม สงวนจุดต่าง จึงทำให้สังคมที่แตกต่างกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ผลผลิต (Output) ได้แก่

- 1) ได้มีข้อมูลสำคัญทางอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่มีคุณค่าต่อสังคมไทย
- 2) ได้สืบสานประเพณีสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท จากรุ่นสู่รุ่น ให้คงอยู่ต่อไป
- 3) ได้นำวัฒนธรรมอันดีงามมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม รวมทั้งเป็นกิจกรรมที่สร้างขวัญและกำลังใจ จากความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ที่ยั่งยืนต่อไป

1. ผลการประเมินรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปบุริสธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านความเป็นไปได้ รองลงมาคือด้านการนำไปใช้ประโยชน์และด้านความถูกต้อง ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านความเหมาะสม เมื่อแยกเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังนี้

1.1 ด้านความเหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้กำหนดและชี้แจงข้อตกลงของการพัฒนารูปแบบ มีการประเมินที่ชัดเจน รองลงมาคือรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความเหมาะสมกับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือข้อมูลที่ได้จากการประเมินรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตามแนวทางการพัฒนา มีความเหมาะสมและน่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาได้

1.2 ด้านความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการใช้รูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความคุ้มค่าสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในภาคอีสาน รองลงมาคือมีความเป็นไปได้ที่ผู้นำชุมชนนำรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ไปใช้ในการพัฒนา ส่งเสริมกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ที่ยั่งยืน ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีแนวทาง และวิธีการที่ชัดเจนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ และการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้จริง

1.3 ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการรายงานผลการประเมินรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง

สังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตรงกับความต้องการใช้สารสนเทศ และสามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาความรู้ และทักษะในการประเมิน รองลงมาคือรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทมีประโยชน์ต่อ กระบวนการพัฒนาชุมชน ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือสารสนเทศที่ได้จากการประเมินรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เพียงพอต่อการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาดังกล่าว

1.4 ด้านความถูกต้อง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการพัฒนารูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท กำหนดเป้าหมายในการพัฒนา มีแนวทางปฏิบัติชัดเจนและถูกต้อง รองลงมาคือสารสนเทศที่ได้จากการใช้การพัฒนารูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท กำหนดเป้าหมายในการพัฒนา แต่ละขั้นตอนมีความถูกต้องและเป็นระบบ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อพัฒนาชุมชน และการบริหารจัดการชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในภาคอีสาน มีความถูกต้อง

5.2. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน รองลงมาคือด้านความทรงจำทางวัฒนธรรม ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน เข้าใจตนเองและผู้อื่นในชุมชนชาวผู้ไท มีจุดประสงค์ร่วมกันในการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท และให้ความร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมมีงานประเพณีของชาวผู้ไทเช่นประเพณีบุญผะเหวด เป็นประจำทุกปี สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีของ Sarnoff J. D. (2011) ได้เสนอการอนุรักษ์วัฒนธรรมเมืองค็ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ 1. เพื่อสร้างความทรงจำทางวัฒนธรรม คือ ถ่ายทอดคุณค่าของบรรพบุรุษต่อคนรุ่นหลังให้มีความภาคภูมิใจ 2. เพื่อการรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน คือ ความสัมพันธ์ของชุมชนอย่างสมดุลจะมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกัน ก่อให้เกิดความสามัคคี 3. เพื่อรักษาความหลากหลายของสภาพแวดล้อม หมายถึง การอนุรักษ์วัฒนธรรมทำให้สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต่าง ๆ ไม่ถูกกลืนโดยอิทธิพลและการพัฒนา ซึ่งจะเป็นแบบเส้นตรงหรือทำให้มีลักษณะเหมือน ๆ กัน การอนุรักษ์จึงทำให้ความหลากหลายดังกล่าวมีความเด่นชัดอยู่ 4. เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ หมายถึง การอนุรักษ์ทำให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่าย และทำให้ชุมชนและวิถีชีวิตที่ได้รับการอนุรักษ์เป็นจุดขายสามารถสร้าง

มูลค่าทางเศรษฐกิจได้สอดคล้องกับแนวคิดของ ยงธนิศร์ พิมลเสถียร (2543, น. 46-53) ได้กล่าวถึง การอนุรักษ์ ไว้ว่า การอนุรักษ์เพื่อรักษาเกียรติภูมิของชาติและเป็นประโยชน์แก่การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของชาติ การอนุรักษ์ทำให้คนในชาติรู้จักรากเหง้าของตนเอง มีความภาคภูมิใจและมั่นใจในชาติของตนเอง การอนุรักษ์มักจะให้เหตุผลในเชิงสังคมและวัฒนธรรม และยังมีการอนุรักษ์ชุมชนซึ่งมีลักษณะเด่นอยู่ 4 ประการ ดังนี้ 1. อนุรักษ์เพื่อความทรงจำทาง วัฒนธรรม เป็นการรักษาลักษณะทางประวัติศาสตร์ที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดเอาไว้ให้ชนรุ่นหลังได้ ศึกษาเรียนรู้ 2. อนุรักษ์เพื่อรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน ความสัมพันธ์นี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อมีความสมดุล ระหว่างคน กิจกรรม และสภาพแวดล้อม อันเนื่องมาจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การทำ ถนนในหมู่บ้าน หรือการกำหนดกฎหมายการใช้ที่ดิน การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของชุมชนจะช่วยให้ คนในชุมชนมีกิจกรรมร่วมกันและเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 3. เพื่อความหลากหลายของ สภาพแวดล้อม สืบเนื่องมาจากการพัฒนาสมัยใหม่ ทำให้แต่ละท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ คล้ายคลึงกัน เนื่องจากวัสดุสมัยใหม่มีการผลิตในลักษณะของอุตสาหกรรมและมีราคาถูกเข้ามาแทนที่ ฝีมือช่าง การอนุรักษ์ช่วยรักษาฝีมือช่างและคงภูมิปัญญาชาวบ้านเอาไว้ได้ ชุมชนไม่จำเป็นต้องพึ่งพา การผลิตโดยใช้เทคโนโลยีมากนัก จึงทำให้การไหลออกของเงินทุนและทรัพยากรอื่น ๆ มีน้อยลง และ 4. อนุรักษ์เพื่อรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชนที่เก่าแก่ได้รับการอนุรักษ์เอาไว้ เพื่อเป็นสถานที่ โดดเด่นของชุมชนที่ผู้มาเยือนให้ความสนใจ หรือสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนนำมาซึ่งการเพิ่มรายได้ จากนักท่องเที่ยวให้แก่ชุมชน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของภวัต พัฒนนิภากร (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบพฤติกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ภายใต้อิทธิพลของพลวัตทางการเมือง ผลการวิจัยพบว่า กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีพฤติกรรมทาง การเมืองในระดับท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ภายใต้อิทธิพลของ พลวัตทางการเมือง ประกอบด้วย 4 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบการใช้สิทธิเลือกตั้ง (2) รูปแบบการ รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (3) รูปแบบกิจกรรมชุมชน และ (4) รูปแบบการติดต่อเป็นการเฉพาะ ผลการวิจัยระดับพฤติกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ ตอนล่าง 1 โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤพรดินทร์ สาสีพันธ์ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง นาฏศิลป์ : อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ภูไทเรณูนคร ในสังคมวัฒนธรรมรัฐชาติไทย ผลการวิจัยพบว่า ในชุมชนนี้ยังคงรักษาเอกลักษณ์วัฒนธรรมเอาไว้เป็นอย่างดีเยี่ยมจากการดำรงรักษา ทางด้านนาฏศิลป์ของเอกลักษณ์วัฒนธรรมจนกลายเป็นอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ภูไทเรณูนคร ส่งผลต่อ ระบบการศึกษาได้บรรจุนาฏศิลป์ภูไทเรณูนครในระดับชั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษาชุมชนแห่งนี้ ยังได้รับการยกย่องเป็นตัวแทนของชาวจังหวัดนครพนมขึ้นสู่คำขวัญประจำจังหวัด ส่งผลให้เป็น ตัวแทนรัฐชาติไทย ซึ่งมีการเผยแพร่มนาฏศิลป์ภูไทเรณูนครในเวทีระดับนานาชาติ ทำให้ชุมชนเห็น

ความสำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนานาฏศิลป์ของตนเองอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ

2. สภาพปัญหารูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปติธรรม 7 โดยรวมและรายด้าน (โดยรวมทั้ง 4 จังหวัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านอัตถิยฤตา (การรู้ความมุ่งหมาย) รองลงมาคือด้านปริสัญญฤตา (การรู้จักชุมชน) ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านอัตตัญญฤตา (การรู้จักตน) ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักผลที่ตามมา อันเนื่องมาจากการละเลยในการส่งเสริมเยาวชนเพื่อการสืบสานประเพณีอันดีงาม เมื่อมีปัญหาอันใด เกิดขึ้นในชุมชน เราจะต้องใช้หลักเหตุผล ในการรักษาภาพลักษณ์อันดีงามกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต, 2553, น. 14– 16) ได้อธิบาย สัปติธรรม 7 ว่าเป็น ธรรมของคนสมบูรณ์แบบหรือมนุษย์โดยสมบูรณ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสมาชิกที่ดีมีคุณค่าอย่างแท้จริงของมนุษยชาติ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นคนเต็มคน ผู้สามารถนำหมู่ชนและสังคมไปสู่สันติสุขและความสวัสดิธรรมหรือองค์ประกอบ 7 ประการ ดังนี้ 1. ัมมัญญฤตา (รู้หลักและรู้จักเหตุ) คือ รู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตนเข้าไป เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตในการปฏิบัติกิจหน้าที่และดำเนินกิจการต่าง ๆ รู้เข้าใจสิ่งที่ตนเองจะต้องประพฤติปฏิบัติตามเหตุผล เช่น รู้ว่าตำแหน่ง ฐานะ อาชีพ การงานของตนมีหน้าที่ และความรับผิดชอบอย่างไร มีอะไรเป็นหลักการจะต้องทำอะไรอย่างไร จึงจะเป็นเหตุให้บรรลุถึงผลสำเร็จที่เป็นไปตามหน้าที่และความรับผิดชอบนั้น ๆ เป็นต้น ตลอดจนขั้นสูงสุดคือรู้เท่าทันกฎธรรมดาหรือหลักความจริงของธรรมชาติ เพื่อปฏิบัติต่อโลกและชีวิตอย่างถูกต้อง มีจิตใจเป็นอิสระ ไม่ตกเป็นทาสของโลกและชีวิตนั้น 2. อัตถิยฤตา (รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล) คือ รู้ความหมายและความมุ่งหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกิจการที่ตนกระทำรู้ว่าที่ตนทำอยู่นั้นหรือดำเนินชีวิตอย่างนั้น เพื่อจุดประสงค์ประโยชน์อะไร หรือควรจะได้บรรลุถึงผลอะไร การมีหน้าที่ ตำแหน่ง ฐานะการงานที่ต้องรับผิดชอบกำหนดวางกันไว้ เพื่อความมุ่งหมายอะไร กิจการที่ตนทำอยู่นั้นเมื่อทำไปแล้วจะบังเกิดผลอะไรบ้าง เป็นผลดีหรือผลเสียอย่างไร เป็นต้น ตลอดจนถึงขั้นสูงสุดคือการรู้ความหมายของคติธรรมดาและประโยชน์ที่เป็นจุดหมายแท้จริงของชีวิต 3. อัตตัญญฤตา (รู้ตน) คือ รู้ตามความเป็นจริงว่าตัวเรานั้น โดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความถนัด ความสามารถและคุณธรรม เป็นต้น มีมากน้อยเพียงใด แล้วประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสม ทำการต่าง ๆ ให้สอดคล้องถูกต้องตามจุดมุ่งหมายที่จะสัมฤทธิ์ผล ตลอดจนแก้ไขปรับปรุงตนเอง ให้เจริญงอกงามถึงความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป 4. มัตตัญญฤตา (รู้ประมาณ) คือ รู้จักพอดี เช่น รู้จักประมาณในการบริโภคในการใช้จ่าย ทรัพย์ รู้จักความพอเหมาะพอดีในการพูด การปฏิบัติกิจและทำการต่าง ๆ ตลอดจนการพักผ่อนนอนหลับและการสนุกสนานร่าเริงทั้งหลาย ทำการทุกอย่างด้วยความเข้าใจในวัตถุประสงค์เพื่อผลดีแท้จริงที่พึงต้องการ โดยมีใช้เพียงเพื่อเห็นแก่ความพอใจ ชอบใจ หรือเอาแต่ใจของตน แต่ทำตาม

ความพอดีแห่งเหตุปัจจัยหรือองค์ประกอบทั้งหลายที่ลงตัวให้เกิดผลดีงามตามที่มองเห็นด้วยสติปัญญา 5. กาลัญญตา (รู้กาล) คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่พึงใช้ในการประกอบกิจการงานที่การงานปฏิบัติการต่าง ๆ และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น เช่น รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไรอย่างไร และทำให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะแก่เวลา ให้ถูกเวลา ตลอดจนรู้จักกับเวลา และวางแผนการใช้เวลาอย่างได้ผล 6. ปริสัญญตา (รู้ชุมชน) คือ รู้จักถิ่น รู้จักที่ชุมชนและชุมชน รู้กาลควรประพฤติปฏิบัติในถิ่นที่ชุมชนและต่อชุมชนนั้นว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหาควรต้องทำกิจอย่างไร ควรต้องพูดอย่างไร ชุมชนนี้มีระเบียบวินัยอย่างไร มีวัฒนธรรมประเพณีอย่างไร มีความต้องการอย่างไร ควรเกี่ยวข้อง ควรต้องสังเคราะห์ ควรรับใช้ ควรบำเพ็ญประโยชน์ให้อย่างไรจึงจะเกิดผลดีเป็นต้น 7. บุคคลัญญตา (รู้บุคคล) คือ รู้จักและเข้าใจความแตกต่างแห่งบุคคลว่า โดยอหยาศัยความสามารถและคุณธรรม แต่ละบุคคลแตกต่างกันอย่างไร และรู้จักที่จะปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ด้วยดีว่าอีกทั้งการคบบุคคล บุคคลใดควรจะคบ จะสัมพันธ์เกี่ยวข้อง จะใช้ จะยกย่อง จะตำหนิ หรือแนะนำสั่งสอนอย่างไรจึงจะได้ผลดี เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ หยาตผน เดชโสภาส (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสัปบุริธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสัปบุริธรรมของผู้บริหาร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปบุริธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านความเป็นไปได้ รองลงมาคือด้านการนำไปใช้ประโยชน์ และด้านความถูกต้อง ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านความเหมาะสม ทั้งนี้เนื่องมาจากการใช้รูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความคุ้มค่าสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในภาคอีสาน และมีความเป็นไปได้ที่ผู้นำชุมชนนำรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ไปใช้ในการพัฒนา ส่งเสริมกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ที่ยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2535, น. 13) ได้อธิบายว่ากระบวนการวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบนั้น แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ โดยจะมีการสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมา ก่อน เป็นรูปแบบตามสมมุติฐาน จากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกันหรือเรื่องอื่น ๆ และผลการศึกษาหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพการณ์ ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ ต่าง ๆ ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรนั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ 2) การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ หลังจากได้สร้างหรือพัฒนารูปแบบในขั้นต้น จำเป็นต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้น ถึงแม้ว่าจะ

พัฒนา โดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวคิด รูปแบบของคนอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมาหรือผ่านการกลั่นกรอง จากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน จึงจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูล ในสถานการณ์จริง หรือทำการทดลองโดยนำไปใช้ในสถานการณ์จริงเพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสม หรือไม่ ซึ่งในบางครั้งใช้คำว่าทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวดี พัฒนนิภากร (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบพฤติกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ภายใต้อิทธิพลของพลวัตทางการเมือง ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยระดับพฤติกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

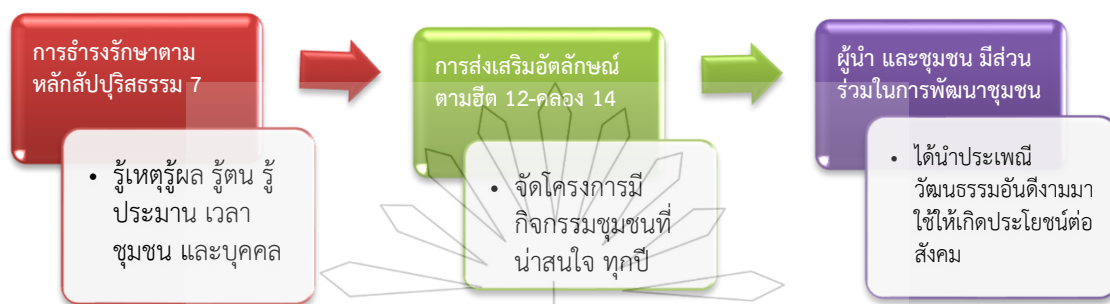
1. ผู้นำชุมชนและคณะสงฆ์ ควรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในการส่งเสริมอัตลักษณ์สอง คองสิบสี่ ที่เป็นจารีตประเพณี ขนบธรรมเนียมของชาวอีสานที่ปฏิบัติติดต่อกันมาแต่โบราณซึ่งนำมาประยุกต์ใช้ในการปกครองและการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข
2. ผู้นำชุมชนและคณะสงฆ์ ควรกำหนดนโยบาย แนวทางการแก้ไขปัญหาการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท และควรดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จนสัมฤทธิ์ผลในทางที่พึงปรารถนาต่อไป
3. ผู้นำชุมชนและคณะสงฆ์ ควรกำหนดนโยบาย ส่งเสริมนักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมตามจารีตประเพณี ขนบธรรมเนียมของชาวอีสาน โดยผ่านการสำรวจความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญการสร้างเครื่องมือเพื่อทดลองใช้ นำมาแก้ไข และนำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในจังหวัดที่สำคัญ ๆ ในประเทศไทย
2. ควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพในประเด็นที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างและการพัฒนาการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท โดยใช้การสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
3. ควรจะทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างและการพัฒนาการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตามหลักพรหมวิหารธรรม โดยการศึกษาในเขตพื้นที่อื่น ๆ และตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ข้อค้นพบจากการวิจัยลงพื้นที่สำรวจความคิดเห็นตามสภาพจริง จากการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 มีดังนี้

ภาพประกอบที่ 9 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นกระบวนการสำคัญต่อความร่วมมือของพระภิกษุ ผู้นำชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมกันนำรูปแบบดังกล่าวไปขยายผล อย่างเป็นขั้นตอน โดยผ่านกระบวนการของการจัดโครงการอบรม ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นที่ 1 จัดตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบโครงการ การดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 มีทีมงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ครอบคลุมทุกด้าน ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยา ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักธรรมตามแนวคิดตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ผู้เชี่ยวชาญการจัดกิจกรรมการพัฒนาและอัตลักษณ์ทางสังคม ผู้เชี่ยวชาญด้านความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและการประเมินผลพฤติกรรมทางจริยธรรม

ขั้นที่ 2 การเตรียมความพร้อมด้านสถานที่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงาน การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้ง การพิจารณา ว่าควรใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับโครงการ ที่มีจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่เหมาะสม

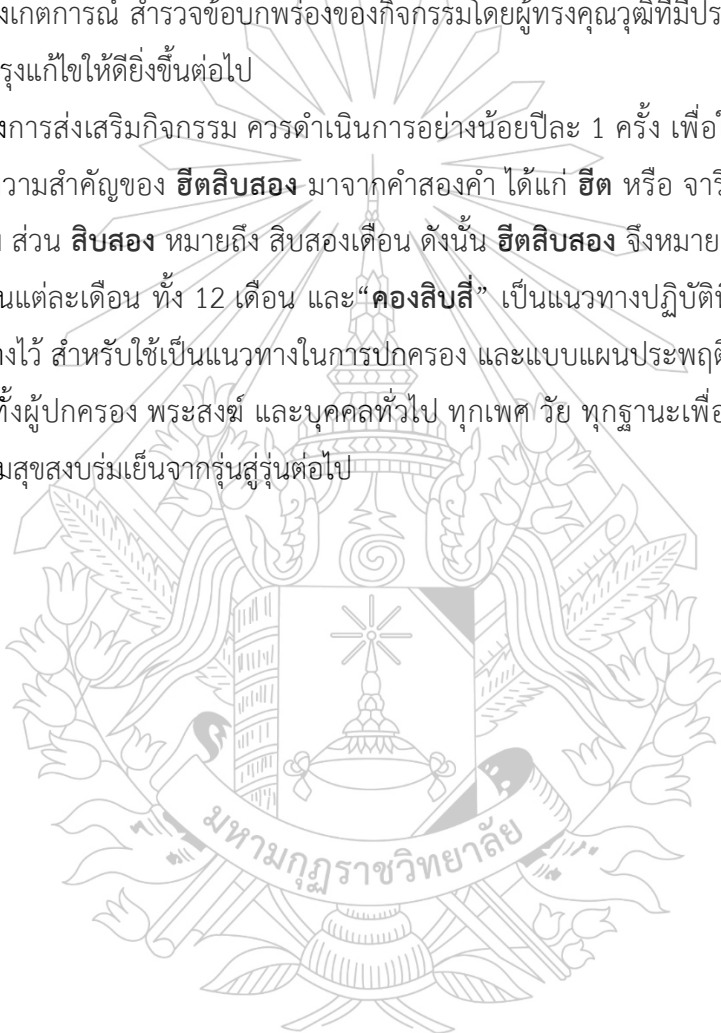
ขั้นที่ 3 การกำหนดแผนงาน ในการใช้จ่ายอย่างเหมาะสม ได้แก่ ค่าที่พัก ค่าเดินทาง ค่าสถานที่จัดโครงการจัดกิจกรรม วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงาน เป็นต้น

ขั้นที่ 4 การบริหารจัดการโครงการ มีการประชุมกรรมการเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดโครงการ การมอบหมายงานในแต่ละฝ่าย การลงสำรวจพื้นที่ สำรวจความคิดเห็นของคนในพื้นที่

สำรวจความคิดเห็นของชุมชน โดยการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ ในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 แล้วนำมาวิเคราะห์ เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการจัดโครงการ

ขั้นตอนที่ 5 การจัดกิจกรรม มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องโครงการได้ทราบรายละเอียดทุกขั้นตอนของการการจัดกิจกรรมตามแผนงานของโครงการ มีวิทยากรผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ ในการอบรม การแก้ปัญหา การพัฒนาการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 มีการประเมินผลของกิจกรรมจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม และผู้สังเกตการณ์ สำรวจข้อบกพร่องของกิจกรรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ พร้อมนำไปแก้ไขปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ผลของการส่งเสริมกิจกรรม ควรดำเนินการอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้เยาวชนได้มีส่วนร่วม และเข้าใจความสำคัญของ **ฮีตสิบสอง** มาจากคำสองคำ ได้แก่ **ฮีต** หรือ จารีต คือ ธรรมเนียมประเพณี ที่ดีงาม ส่วน **สิบสอง** หมายถึง สิบสองเดือน ดังนั้น **ฮีตสิบสอง** จึงหมายถึง ประเพณีที่ชาวอีสานถือปฏิบัติในแต่ละเดือน ทั้ง 12 เดือน และ **“คองสิบสี่”** เป็นแนวทางปฏิบัติที่นักปราชญ์บรรพบุรุษชาวอีสานวางไว้ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปกครอง และแบบแผนประพฤติปฏิบัติของบุคคลกลุ่มต่างๆ สอนทั้งผู้ปกครอง พระสงฆ์ และบุคคลทั่วไป ทุกเพศ วัย ทุกฐานะเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขสงบร่มเย็นจากรุ่นสู่รุ่นต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2544). *คู่มือถวายเป็นความรู้แด่พระสังฆาธิการในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สมานพันธ์ จำกัด.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2563). *ข้อมูลองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม ชุมชนคุณธรรมบ้านภู มุกดาหาร*. สืบค้น 26 พฤษภาคม 2568 จาก <http://www.m-culture.in.th/album/193150>
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2565). *กลุ่มทอผ้าสาวภูไทบ้านถ้ำเจริญ*. สืบค้น 26 พฤษภาคม 2568 จาก <http://m-culture.in.th/album/196104/%>
- กรุณา วงษ์เทียนหลาย. (2559). *การบริหารงานวิจัยสู่ความเป็นเลิศในคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษา*. วารสารบริหารและนวัตกรรมการศึกษา, 2(3), หน้า 83-98.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2530). *มรดกทางวัฒนธรรมและศาสนาพลังสร้างสรรค์ในชุมชนชนบท*. กรุงเทพมหานคร : สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- แก้ว ชิตตะขบ. (2554). *ธรรมะกับชีวิตประจำวัน : 7 หลักธรรม บังชี้ความเป็นคนดีที่แท้จริง*. สืบค้น 26 พฤษภาคม 2568 จาก <https://mgronline.com/dhamma/detail/9540000125558>
- คัมภีร์ สุดแท้. (2553). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก. ปริญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารจัดการศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.*
- คิด วรณดี. (2566). *ขบวนการทางการเมือง*. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 1(1), 62-71.
- จันทมร สีหาบุญล. (2558). *ระบบการเมือง*. สืบค้น 19 พฤษภาคม 2567 จาก <https://library.parliament.go.th/sites/default/files/assets/files/works/academic%20office/radio%20scripts/pdf/2558-05/NALT-radioscript-rr2558-020558.pdf>.

จันทิรา ธนสงวนวงศ์. (2556). *ชีวิตและวัฒนธรรมไทย*. ค้นเมื่อ 29 เมษายน 2567. จาก

<http://elearning.eteach.ac.th/learninghtml/s1301/unit07.html>.

เฉลิมลาภ ทองอาจ. (2552). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนการเขียนโดยใช้ทฤษฎีกระบวนการเขียนเชิงปัญญาร่วมกับกลยุทธ์พุทธิปัญญาและอภิปัญญาเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารครุศาสตร์*, 45(1), 18-35.

ชนะพงษ์ กล้ากลิจ. (2562). “การประยุกต์หลักสัปปริสธรรม 7 กับการบริหารงานสมัยใหม่,” *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*. 2 (1), 98–109.

ชนาธิป ศรีโท และคณะ. (2563). การบูรณาการหลักสุริยธรรม 7 ประการ เพื่อขับเคลื่อนความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. *บทความวิชาการ วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 5(1), 344-353.

ชวัลลักษณ์ รัตนภักทรกุล. (2559). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. ปรัญญาคุณบัณฑิต. การบริหารและพัฒนาการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ชัยวัฒน์ สุภัทรวงศ์. (2558). *สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พ.ศ. 2558*. สถาบันวิจัยและพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ชานนท์ วิสุทธิชานนท์. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้านในตำบลคลองแดน อำเภอร่อนฉิม จังหวัดสงขลา*. ปรัญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ชุติมา ศรีไชย. (2559). *การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนบ้านภูวนสามแสน*. ปรัญญาสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ญาณวดี ขำพิจิตร. (2560). *การอนุรักษ์และพัฒนาการแสดงลำดัด*. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ณัฐญา มังคละศิริ. (2560). *ทุนทางวัฒนธรรมผู้ไทย : การบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดกาฬสินธุ์*. ปรินญาปรัชญาดุขฎิบัณทิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. (2539). *การเมืองไทย : การวิเคราะห์เชิงจิตวิทยา*. กรุงเทพมหานคร : วัชรินทร์การพิมพ์.

ณัฐศักดิ์ จันทรผล. (2552). *แนวคิดโครงสร้างรูปแบบองค์กร*. วิทยานิพนธ์ปริญญา, มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ณวัธย์รัฐ วรเทพพุฒพงษ์. (2540). *การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สมารธรรม.

นภาพรณ พัทฒณ. (2550). *เปิดโลกความสุข GNH*. กรุงเทพมหานคร : มติชน.

นฤพรดินทร์ สาลีพันธ์. (2564). *นาฏยศิลป์ : อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทเรณูนครในสังคมวัฒนธรรมรัฐชาติไทย*. ปรินญาปรัชญาดุขฎิบัณทิต. สาขาวิชาการวิจัยและสร้างสรรค์ศิลปกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

นวรรตน์ วงศ์รุ่งอนันต์. (2565). *ธรรมนำชีวิต ด้วยสัปบุริสธรรม 7 ประการ*. งานมกรรมคุณภาพงานครั้งที่ 29. (4 สิงหาคม 2565). คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาชิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.

นิพนธ์ สุขปริดีและคณะ. (2549). *โครงการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิจัยสถาบันอุดมศึกษาไทย : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสยาม*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

ไบรอัน ดูอิญัน (Brian Duignan). (2568). *การเมืองเรื่องอัตลักษณ์*. ค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.britannica.com/topic/identity-politics>

ปรธกร ปุระกัน. (2567). *แนวคิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นเชิงพุทธ*. วารสารบัณฑิตศึกษาชัยภูมิปริทรรศน์. 2(1), 27-33.

ประหยัด หงษ์ทองคำ. (2529). *การพัฒนาทางการเมืองโดยกระบวนการปกครองส่วนท้องถิ่น*.

กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดพาพาส.

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2541). การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนในรัฐธรรมนูญฉบับ

ใหม่กับความเป็นประชาธิปไตยทางตรง. *วารสารกฎหมายปกครอง*, 57-81.

ปัญญา ทองนิล. (2553). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพการสอนโดยการบูรณาการแบบสอดแทรก*

สำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน. รายงานวิจัย.

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

โปรแกรมพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2559). สंपริสธรรม. เข้าถึงได้

จาก : https://84000.org/tipitaka/pitaka_item/read_page. ค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2567.

พระครูโกสุมสมณวัตร (สังวาลย์ กุสุโม/เมตตาเยยา). (2560). *ศึกษาหลักสंपริสธรรมที่ส่งเสริมการ*

ปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์.

วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิต

วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระณัฐวุฒิ พันทะลี. (2566). ผู้ไท : กลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมอีสาน. *วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทาง*

สังคมศาสตร์. 2(1), 12-25.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2541). *ภาวะผู้นำความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ*.

กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 12.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). *ภาวะผู้นำ ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ*.

กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2553). *ธรรมบุญชีวิต*. พิมพ์ครั้งที่ 122. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

บริษัทสหธรรมิก.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพมหานคร : การศึกษาเพื่อสันติภาพพระธรรมปิฎกมูลนิธิ.

พระมหาจักรพล อาจารย์สุโภ และ พระมหาวิจัก กิตติวัฒนโธ. (2566). การอนุรักษ์ประเพณีวิถีชุมชน. *วารสารธรรมเพื่อชีวิต*. 29(1), หน้า 98-110.

พระมหาสมควร สีสังคราม. (2550). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลัทธิปริยัติธรรมและพระธรรม กับ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลัทธิปริยัติธรรมและพระธรรมกับการปฏิบัติงานของ ผู้บริหาร สถานศึกษา กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร*. ลังกัดกรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ.

พระราชญาณวิสิฐ. (2553). *หลักธรรมมาภิบาล*. พิมพ์ครั้งที่ 7. ราชบุรี : มูลนิธิพุทธภาวนาวิชา ธรรมกาย.

พัชรี กล่อมเมืองและณัฐฐา เกิดททรัพย์. (2563). การเมืองภาคประชาชนกับกระบวนการมีส่วนร่วม ทางการเมือง. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 15(2), หน้า 391-399.

พูนสุข หิงคานนท์. (2520). *ชีวลลิตี*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

ไพโรจน์ ชัยนาม. (2524). *สถาบันการเมืองและกฎหมายรัฐธรรมนูญ ภาค 2 ระบบการเมืองที่สำคัญ*. กรุงเทพมหานคร : สารศึกษาการพิมพ์.

ภวัต พัฒนนิภากร. (2563). *รูปแบบพฤติกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ภายใต้อิทธิพลของพลวัตทางการเมือง*. วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐประศาสนศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ภัทรพร เนาวรัตน์ธนากร. (2557). *การสื่อสารเพื่อการธำรงรักษาค่านิยมทางวัฒนธรรมของชุมชน ถนนยมจินดา จังหวัดระยอง*. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (นิเทศศาสตร์และ นวัตกรรม). คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร ศาสตร์.

ภูวดล ศรีธเรศ. (2558). แพรเปียงผู้ไทในบริบทของการจัดการคุณค่าและมูลค่า. *วารสารวิชาการแพรว วาภาพลันธุ์ มหาวิทยาลัยภาพลันธุ์*, 2(3), 172-193.

มนต์เทียน สกุนี. (2553). รูปแบบการอนุรักษ์อัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่นด้านศิลปะเพลงพื้นบ้านลำตัดขององค์การบริหารส่วนตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี. ปรินญา รัฐศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ยงธนีสร์ พิมลเสถียร. (2543). การอนุรักษ์. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

รงค์ บุญสวยขวัญ. (2560). การเมืองของนโยบาย (Politics of Policy). วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร. 8(1), หน้า 197-203.

ราชบัณฑิตยสถาน (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน).

ราชบัณฑิตยสถาน. (2531). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน.

รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ. (2548). การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. คุุณนิพนธ์การศึกษาคุุณบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ลิขิต อีร์เวคิน. (2560). สังคมการเมืองที่พึงประสงค์. ค้นเมื่อ 29 เมษายน 2567 จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9510000062166>.

วาโร เฟิงส์สวัสดิ์. (2554). การวิจัยโดยการพัฒนาารูปแบบ. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.(
วิเชียร วิทยอดม. (2549). ทฤษฎีองค์กร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : บริษัทธีระฟิล์มและไซเท็กซ์จำกัด.

วินัย ผลเจริญ. (2556). ทฤษฎีสังคมและการเมือง. เอกสารประกอบการสอนสาขาวิชารัฐศาสตร์. วิทยาลัยการเมืองการปกครอง. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วิสุทธิ โพธิ์แท่น. (2525). ความวุ่นวายกับการพัฒนาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิริโรจน์ ผลพันธิน. (2547). รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงานวิจัยขอสถาบันอุดมศึกษา.

กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (2563). พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านภูไท ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน บ้านดงมะเอก.

สืบค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2568 จาก <https://db.sac.or.th/museum/museum-detail/1005>

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (2567). กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย. ค้นจาก

<https://ethnicity.sac.or.th/database-ethnic/191/>. เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2567.

ส. ศิวรักษ์. (2519). นักปรัชญาการเมืองฝรั่ง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย.

สตีเวน มินท์ซ (Steven Mintz). (2567). การเมืองเชิงอัตลักษณ์: ดาบสองคม. ค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม

2568 จาก <https://www.insidehighered.com/opinion/blogs/higher-ed-gamma/2024/05/30/identity-politics-plus-and-minuses-and-continuing-impact>

สถาบันวิจัยและพัฒนา. (2561). คู่มือบริหารงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระสังฆราช (2509). สัปบุริธรรม. หนังสืออนุสรณ์เนื่องใน

โอกาสงานฉาปนกิจศพนายชัย. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.

สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2539). การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 4.

กรุงเทพมหานคร : เอส แอนด์วี กราฟฟิค.

สมุทร ชำนาญ. (2546). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. ดุษฎี

นิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สวรรณคุณ อ่วมจิ๋ว. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของ

ประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านสหกรณ์ ตำบลบ้านสหกรณ์ อำเภอมะเอน จังหวัดเชียงใหม่.

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร.

มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2552). นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สำนักงานเทศบาลตำบลโพธิ์. (2557). ศูนย์วัฒนธรรมผู้ไทย ผ้าไหมแพรวา. ค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2568 จาก https://www.poncithai.go.th/data.php?content_id=3

สิทธิพันธ์ พุทธพูน. (2525). การพัฒนาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุณิสา ศิลป์สร. (2543). การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงาน : กรณีศึกษาสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุภาพร นามนครชิต. (2559). “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหาร,” *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 1(2), หน้า 19–20.

สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์. (2542). การอนุรักษ์ศิลปกรรม. เชียงใหม่ : คณะวิจิตรศิลป์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุรรัตน์ จินพงษ์. (2562). ยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมการแสดงเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสระแก้ว. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 20(2), หน้า 173-187.

เสรี ชัดแจ้ง. (2538). แบบจำลอง. ม.ป.ท.

หยาดฝน เดชโอภาส. (2565). การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 2. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

อธิภัทร เอิบกมล และ พัทธินันท์ จินนุ. (2563). สถานภาพการศึกษาวัฒนธรรมโดยใช้แนวคิดอัตลักษณ์ (Identity) ในงานวิทยานิพนธ์ไทย (พ.ศ. 2543–2563). การประชุมมหาดใหญ่ วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 12 มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่. หน้า 511-529.

อธิภัทร เอิบกมล และ พัทธินันท์ จินนุ. (2563). สถานภาพการศึกษาวัฒนธรรมโดยใช้แนวคิดอัตลักษณ์ (Identity) ในงานวิทยานิพนธ์ไทย (พ.ศ. 2543–2563). การประชุมมหาดใหญ่ วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 12 มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่. หน้า 511-529.

- อพท. (2563). *ชาวภูไท บ้านโนนหอม*. ค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2568 จาก
<https://cbtthailand.dasta.or.th/webapp/relattraction/content/2203/>
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2544). *หลักการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทุมพร จามรมาน. (2541). *โมเดลคืออะไร*. วารสารวิชาการ, 1(2), หน้า 22-26.
- อุทุมพร จามรมาน. (2541). *ระบบกลไกและประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐและเอกชนในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท.
- เอกรินทร์ พึ่งประชา. (2568). *ผู้ไท*. ค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2568 จาก
<https://ethnicity.sac.or.th/database-ethnic/191/>
- Audrey Kobayashi. (2009). *'Identity Politics'*. *International Encyclopedia of Human Geography*. Retrieved.
- Bardo, J. W., & Hartman, J. J. (1982). *Urban society : A systematic introduction*. New York: F. E. Peacock.
- Gauba, O.P. (2003). *An Introduction to Political Theory. Fourth Edition*. New Delhi : Macmillan.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of education*. New York : McGraw-Hill.
- Karl W. Deutsch. (1961). *"Social Mobilization and Political Development."* American Political Science Review. pp. 493–507.
- Keeves, P.J. (1988). *Educational research methodology, and measurement : An international handbook*. Oxford, England : Pergamon Press.
- Sarnoff, J. D. (2004). *Political Theory : An Introduction. Third Edition*. Basingstoke : Palgrave Macmillan.

Sarnoff, J. D. (2011). *Patent-Eligible Inventions After Bilski : History and Theory*.

Hastings LJ, 63: 53. Heywood, Andrew. *Political Ideologies. Second Edition*.

Basingstoke : Macmillan Press Ltd.

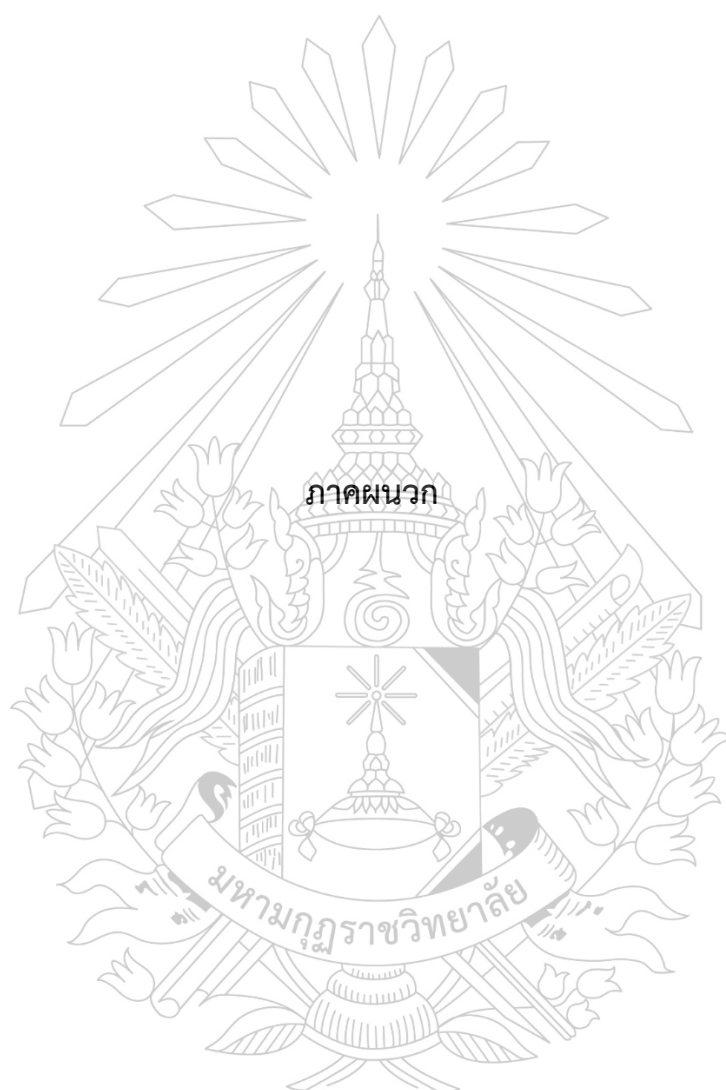
Smith, E. W., etal. (1961). *The education's encyclopedia*. New York : Prentice-Hall.

Steiner, E., (1990). *Educology*. Sydney, NSW.

Webster, N. (1983). *Webster new twenties century dictionary unabridged. (2nd ed.)*.

New York : Prentice-Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ใบรับรองจริยธรรม หนังสือขอความขออนุญาต

ที่ จว. ๐๑๗๓/๒๕๖๗

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง: รูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ไทในภาคอีสาน
ตามหลักสัปบุริธรรม ๗

TITLE: PATTERNS OF MAINTAINING THE SOCIO-POLITICAL IDENTITY OF THE PHU TAI
ETHNIC GROUP IN THE NORTHEASTERN REGION ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF SAPPURISADHAM 7

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

พระณัฐพล อภิบุณโย

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่
๘/๒๕๖๗ วันจันทร์ที่ ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ มีมติที่ ๑๗๗/๒๕๖๗ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัย
ดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์
ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่ตัวอยางการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง และผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรอง
ผลการพิจารณาการทำวิจัยในมนุษย์ฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๑๘ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ออกให้ ณ วันที่ ๑๘ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

ลงนาม

(พระครูปลัดสวัญ วิสุทธิสารคุณ, ผศ.ดร.)

ประธานกรรมการ

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ที่ อว ๗๔๑๘/ ๑๔๐๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐
โทร. ๐-๔๒๘๓-๐๔๓๔

๗ ตุลาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเพื่อการวิจัย (IOC)

เจริญพร รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์ อาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระณัฐภูมิ อภิบุญ (พันทะลี) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้รับอนุมัติให้จัดทำวิทยานิพนธ์ ในหัวข้อเรื่อง “รูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปริสธรรม ๗” (PATTERNS OF MAINTAINING THE SOCIO-POLITICAL IDENTITY OF THE PHU THAI ETHNIC GROUP IN THE NORTHERN REGION ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF SAPPURISADHAM-7) โดยมี ดร.วิรัช พรมจักร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี และเพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเที่ยงตรงที่สุด จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาและขอเสนอในท่านในความอนุเคราะห์มา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทิวาชีรเมธี, ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ผู้ประสานงาน

พระณัฐภูมิ อภิบุญ นักศึกษา

โทร. ๐๙ ๘๑๐๓ ๖๙๔๙

รับทราบ
- ได้ตรวจสอบแล้ว
พระณัฐภูมิ

๗ ต.ค. ๒๕๖๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐-๔๒๘๓-๐๔๓๔

୩୮ ୩୪୭୯ / ୩୫୭

วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพเครื่องมือเพื่อการวิจัย (IOC)

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรเชษฐ์ โทอิน

อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โสธร

ด้วยพระณัฐวิทย์ อภิภูมโน (พันทะสี) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้รับอนุมัติให้จัดทำวิทยานิพนธ์ ในหัวข้อเรื่อง “รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัพพริสธรรม ๗” (PATTERNS OF MAINTAINING THE SOCIO-POLITICAL IDENTITY OF THE PHU THAI ETHNIC GROUP IN THE NORTHERN REGION ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF SAPPURISADHAM 7) โดยมี ดร.วีรเดช พรมจักร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อคุณูปการเป็นอย่างดี และเพื่อให้การ เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเที่ยงตรงที่สุด จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็น ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาและขออนโมทนาในความอนุเคราะห์มา ณ โอกาสนี้

(พระสทธีวชิรเมธี, ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณ
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ภาควิชาคณิตศาสตร์

๓๐. รับทราบความผิด

 (Ard. 572, 1057, 1064)
 m. 572. 1057. 1064

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ คุณภาพของเครื่องมือและ Output

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง รูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท
ในภาคอีสาน ตามหลักสัปปุริสธรรม 7

คำชี้แจง แบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ หมู่บ้านดงมะเอ็ก ตำบลโพนทอง อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม หมู่บ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร และหมู่บ้านภู ตำบลหนองสูง อำเภอบ้านเป่า จังหวัดมุกดาหาร เกี่ยวกับรูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7

2. การตอบแบบสอบถามของท่านมีคุณค่าต่อการวิจัย และจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด เพราะการวิจัยมุ่งภาพรวม จึงขอความกรุณาจากท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง

3. แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน

ตอนที่ 3 สภาพปัญหาอุปสรรคในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริม การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน

ขอความกรุณาท่านให้ข้อมูลตามความเป็นจริงให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกข้อทั้ง 4 ตอนข้อมูลในแบบสอบถามนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่านแต่อย่างใด ทั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้นขออนุโมทนาขอบคุณในความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม มา ณ โอกาสนี้ด้วย

พระณัฐวุฒิ อภิปุลยโณ (พันทะลี)

นักศึกษาปริญญาเอก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

- ☐ 1. ชาย
☐ 2. หญิง

2. อายุ

- ☐ 1. อายุ 20-30 ปี ☐ 2. อายุ 31-40 ปี
☐ 3. อายุ 41-50 ปี ☐ 4. อายุ 51 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

- ☐ 1. ประถมศึกษา ☐ 2. มัธยมศึกษา
☐ 3. ปริญญาตรี ☐ 4. ปริญญาโท ขึ้นไป

4. สถานภาพสมรส

- ☐ 1. โสด ☐ 2. มีคู่ครอง
☐ 3. หย่า/หม้าย ☐ 4. แยกทางกัน

5. รายได้/ต่อเดือน

- ☐ 1. จำนวน 5,000 - 10,000 บาท
☐ 2. จำนวน 10,001 - 15,000 บาท
☐ 3. จำนวน 15,001 บาทขึ้นไป

6. สถานที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท

- ☐ 1. บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
☐ 2. บ้านดงมะเเอก ตำบลโพนทอง อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม
☐ 3. บ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
☐ 4. บ้านภู ตำบลหนองสูง อำเภอบ้านเป้า จังหวัดมุกดาหาร

6	ท่านมีการติดต่อเกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคล ในชุมชนชาวผู้ไท ด้วยภาษาผู้ไท อันดีต่อกันเสมอ					
7	ท่านให้ความร่วมมือ ร่วมใจในกิจกรรมม้งงานประเพณีของชาวผู้ไท เช่น ประเพณีบุญผะเหวด เป็นประจำทุกปี					
8	ท่านเข้าใจตนเอง และผู้อื่นในชุมชนชาวผู้ไท มีจุดประสงค์ร่วมกันในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท					
9	ท่านมีความรักในวัฒนธรรม ประเพณีชาวผู้ไท และความปารถนาดีกับชุมชนผู้ไท ร่วมใจกันรักประเพณีอันดีงามเอาไว้สู่ลูกหลาน					
10	ท่านมีความเป็นกันเอง หรือกับผู้ที่เราพบเห็นหรือสมาคมด้วยในชุมชนชาวผู้ไท อย่างเสมอต้น เสมอปลาย					

ข้อที่	การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมือง ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
3. ด้านความหลากหลายของสภาพแวดล้อม						
11	ชุมชนชาวผู้ไทมีความแตกต่างกันในประเภทต่างๆ เช่น สภาพป่าไม้ ทุ่งนา การทำเกษตรชุมชน ส่งผลต่อประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน					
12	ประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ในแต่ละพื้นที่ มีการรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่เหมือนกัน เช่น บุญคุณลาน หรือบุญกองข้าว เป็นต้น					
13	กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน มีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน มีการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองที่เหมือนกัน เช่น งานบุญกองเม้ง งานบุญเม้ง งานบุญผะเหวด งานบุญบั้งไฟ					
14	กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ในแต่ละจังหวัด ส่วนใหญ่ ยังคงรักษา ประเพณี และวัฒนธรรมผู้ไท ไว้ดั้งเดิม					

15	กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลง ขนบธรรมเนียม ประเพณี เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมที่ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม					
4. ด้านการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชน						
16	ผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้สนับสนุนและให้การ ช่วยเหลือแก่ชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อย่าง เหมาะสม					
17	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้ สนับสนุนการพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่ อาศัย และสิ่งแวดล้อม					
18	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้ สนับสนุนการเลี้ยงวัวเลี้ยงควายเป็นอาชีพเสริมจากการทำ นา ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวผู้ไท					
19	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทมีการ พัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน โดยยึดหลักการ พัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ					
20	ผู้นำชุมชนมีการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน ที่ผ่านมา ตั้งอยู่บนฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					

ตอนที่ 3 สภาพปัญหารูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท
ในภาคอีสานตามหลักสัปปุริสธรรม 7

ข้อที่	สภาพปัญหารูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม การเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ตามหลักสัปปุริสธรรม 7	ระดับปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	1. ด้านธัมมัญญตา (การรู้หลักการ)					
1	ท่านรู้หน้าที่ในการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมือง ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในชุมชนของท่าน					

2	กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตั้งตนอยู่ในหลักการ ในการทวงแค้นสิ่งที่ ดิงามการคงไว้มิให้สูญหายไป เช่น ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวผู้ไทในอดีต					
3	รู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์ในปัจจุบันกับการ เปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตามยุค ตามสมัย แต่ ยังคงรักษาไว้ในวัฒนธรรมอันดิงาม					
4	ผู้นำชุมชนมีหลักการทำงานที่ต้อง เกี่ยวกับการธำรง รักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท					
5	กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความประพฤติปฏิบัติตนตาม กฎระเบียบของขนบธรรมเนียม ประเพณีและตั้งมั่นอยู่ในฮีต 12 คอง 14					
2. ด้านอัตลักษณ์ (การรู้ความมุ่งหมาย)						
6	ผู้นำชุมชนรู้จุดมุ่งหมายในงานที่ทำ มีการรักษาความเป็น รักษาอัตลักษณ์ทางสังคมของกลุ่มผู้ไทให้คงเดิม การเก็บ ข้อมูลสำคัญโดยรักษาให้คงสภาพเดิมไว้					
7	กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักผลที่ตามมา อันเนื่องมาจาก การ ละเลยในการส่งเสริมเยาวชนเพื่อการสืบสานประเพณีอันดี งาม					
8	ความหลากหลายของสภาพแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท อีสาน ส่งผลให้บุตรหลานไม่ทราบถึง ฮีต 12 คอง 14					
9	กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้มีการอนุรักษ์ สืบสาน ประเพณีที่สำคัญ และส่งต่อแก่บุตรหลาน อย่างเหมาะสม					
10	เมื่อมีปัญหาอันใด เกิดขึ้นในชุมชน เราจะต้องใช้หลักเหตุผล ในการรักษาภาพลักษณ์อันดีงามกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทไว้					

ข้อที่	สภาพปัญหารูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม การเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ตามหลักสัปปุริสธรรม 7	ระดับปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	3. ด้านอัตตัญญตา (การรู้จักตน)					
11	ท่านรู้จักตนโดยฐานะ นิสัย และการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่ดีพร้อมที่จะแก้ไข และดำรงตนอยู่ในระเบียบทางสังคม และประเพณีอันดีงาม					
12	ท่านรู้จักประเพณีของตนเป็นอย่างดี ซึ่งหมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน พร้อมที่จะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ					
13	ท่านรู้จัก ฮีต 12 คอง 14 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน และได้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง					
14	การมีความสามารถในการวางตัวได้อย่างเหมาะสม ในการเข้าร่วมประเพณี อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี					
15	ท่านมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตน และมีความรู้ความสามารถในการส่งเสริมการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน					
	4. ด้านมัตตัญญตา (การรู้จักประมาณ)					
16	กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทมีการดำเนินชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม มีค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งถูกหล่อหลอมจากปัจจัยต่าง ๆ ในชุมชนไปในทางที่ดี					
17	อัตลักษณ์ทางการเมืองกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้แสวงหาในทางที่ชอบธรรมต่อการปกครองในชุมชนอย่างเหมาะสม					
18	ท่านรู้จักความพอเหมาะพอดีการปฏิบัติงาน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในชุมชน					
19	การเข้าวัด ฟังธรรม ที่เป็นอัตลักษณ์ทางศาสนา ท่านทำทุกอย่างด้วยความเข้าใจชอบใจ แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัย					

ข้อที่	สภาพปัญหารูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม การเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ตามหลักสัปปุริสธรรม 7	ระดับปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
20	กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีแนวความคิดที่เคารพความแตกต่างและความหลากหลาย ในมิติต่าง ๆ ของผู้คนในสังคม ตั้งแต่การเมือง ชีวิตทางสังคม และวัฒนธรรม					
5. ด้านกาลัญญา (การรู้จักเวลา)						
21	ทำนุรู้จัก วันที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประจำปี ในชุมชน และได้ให้ความร่วมมืออยู่เสมอ					
22	ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกันวางแผนงานในการใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม เกี่ยวกับการแก้ปัญหาแนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม					
23	กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทรู้จักกาลเวลาจะทำให้ไม่ดำรงตนอยู่ในความประมาท ไม่ทำให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์					
24	ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านมีการลำดับขั้นตอนในการทำงานส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทสามารถทำงานเสร็จได้ตามกำหนด					
25	การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านได้ทำหน้าที่การงานต่าง ๆ เช่น รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไรและทำให้ตรงเวลาได้อย่างเหมาะสม					
6. ด้านปริสัญญญา (การรู้จักชุมชน)						
26	กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท รู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดีควรคบหาสมาคม ควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่					
27	กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมนั้น ๆ ควรวางตัวอย่างไร ควรทำอะไร ควรพูดอย่างไร					
28	อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ เมื่อเข้าหาผู้ใหญ่แสดงอาการนอบน้อมมีสัมมาคารวะ					
29	อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ เมื่อเข้าวัดควรสำรวมกาย วาจาใจ ไม่แสดงอาการตลกคึกคะนอง เป็นต้น					

ข้อที่	สภาพปัญหารูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคม การเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ตามหลักสัปปุริสธรรม 7	ระดับปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
30	อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท คือ รู้จักชุมชนและสังคม รู้ กริยาที่จะพึงประพฤติแล้วประพฤติตนให้เหมาะสมต่อชุมชน และสังคมนั้น ๆ					
7. ด้านบุคคลโประปัญญาผล (การรู้จักบุคคล)						
31	กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนใหญ่เป็นคนที่รู้จักประเภทบุคคลแต่ ละคนว่าฉลาดหรือโง่เขลาเป็นคนพาลหรือเป็นดี					
32	กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ส่วนใหญ่เป็นคนที่การรู้จักความแตกต่าง ของบุคคลโดยอาศัยความสามารถและคุณธรรม ตลอดถึง รู้ในความสามารถของบุคคล					
33	กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามัคคี สร้างความเป็นธรรมและ เสมอภาคให้แก่คนในชุมชนรวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะได้ อย่างเหมาะสม					
34	กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับ บุคคลต่าง ๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรีรวมทั้งมีความจริงใจต่อ กัน					
35	กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความเอื้ออาทรต่อคนในชุมชน ส่งเสริม คนดีให้เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริม การดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของ
กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมิน

รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท

ในภาคอีสานตามหลักสัปบุริสธรรม 7

(สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปบุริสธรรม 7

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยเรียงลำดับในการพิจารณา ดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด	4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง	2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด	

ข้อที่	รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปบุริสธรรม 7	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ความเหมาะสม หมายถึง ประเด็นที่ใช้ในการประเมิน สามารถบ่งบอกหรือสะท้อนการพัฒนา รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ได้อย่างน่าเชื่อถือ						
1	รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความเหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมายของแนวคิดกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท					
2	รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้กำหนด และชี้แจงข้อตกลงของการพัฒนารูปแบบ มีการประเมินที่ชัดเจน					
3	รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความเหมาะสมกับการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท					
4	รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในแต่ละขั้นตอนมีความเหมาะสม					

5	ข้อมูลที่ได้จากการประเมินรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตามแนวทางการพัฒนา มีความเหมาะสมและน่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาได้					
ความเป็นไปได้ หมายถึง ประเด็นที่ใช้ในการประเมินสามารถบ่งบอกหรือสะท้อนแนวการปฏิบัติเกี่ยวกับรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ได้จริง และสามารถตรวจสอบได้อย่างชัดเจน และมีความคุ้มค่าในการประเมินผลการพัฒนา						
6	รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีแนวทาง และวิธีการที่ชัดเจนที่ จะนำไปสู่การปฏิบัติ และการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ได้จริง					
7	ขั้นตอนต่าง ๆ ในรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานจริงของผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้าน					
8	รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท สามารถนำไปใช้เพื่อการส่งเสริมกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในการปฏิบัติได้จริง					
9	การใช้รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความคุ้มค่าสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในภาคอีสาน					
10	มีความเป็นไปได้ที่ผู้นำชุมชนนำรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ไปใช้ในการพัฒนา ส่งเสริมกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ที่ยั่งยืน					
การนำไปใช้ประโยชน์ หมายถึง ประเด็นที่ใช้ในการประเมินสามารถบ่งบอก หรือสะท้อนความมีคุณค่า และครอบคลุมกับความต้องการของชาติพันธุ์ผู้ไทภาคอีสานอย่างชัดเจน เพื่อการพัฒนา รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน ได้อย่างเหมาะสม						
11	รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ทำให้คนในชุมชนสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองได้					

12	การกำหนดประเด็นในการพัฒนารูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เป็นประเด็นที่มีคุณค่า					
13	รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทมีประโยชน์ต่อ กระบวนการพัฒนาชุมชน					
14	การรายงานผลการประเมินรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ตรงกับความต้องการใช้สารสนเทศ และสามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาความรู้ และทักษะในการประเมิน					
15	สารสนเทศที่ได้จากการประเมินรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เพียงพอต่อการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาดังกล่าว					
ความถูกต้อง หมายถึง ประเด็นที่ใช้ในการประเมิน สามารถบ่งบอกหรือสะท้อนลักษณะของวิธีการในกิจกรรมต่าง ๆ ตามหลักการที่ถูกต้องในการพัฒนา ส่งเสริมรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน						
16	การพัฒนารูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท กำหนดเป้าหมายในการพัฒนา มีแนวทางปฏิบัติชัดเจน และถูกต้อง					
17	รูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท มีความสอดคล้องกับสภาพ ปัจจุบันของความต้องการของสังคม					
18	การรายงานผลการประเมินรูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท กำหนดเป้าหมายในการพัฒนา มีความถูกต้อง					
19	การนำผลการประเมินไปใช้เพื่อพัฒนาชุมชน และการบริหารจัดการชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสาน มีความถูกต้อง					
20	สารสนเทศที่ได้จากการใช้การพัฒนารูปแบบการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท กำหนดเป้าหมายในการพัฒนา แต่ละขั้นตอนมีความถูกต้องและเป็นระบบ					

ผลการประเมินของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ตาราง 80 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อความถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ข้อที่	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			รวม	IOC	สรุปผล การประเมิน
	1	2	3			
1	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ผลการประเมินของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ตาราง 81 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อความถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ข้อที่	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			รวม	IOC	สรุปผล การประเมิน
	1	2	3			
1	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

26	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
29	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
31	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
32	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
33	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
34	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
35	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ตาราง 82 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ตอนที่ 1-2

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	.666	26	.812	51	.745
2	.735	27	.826	52	.850
3	.717	28	.709	53	.665
4	.729	29	.656	54	.723
5	.664	30	.446	55	.831
6	.737	31	.666		
7	.714	32	.735		
8	.852	33	.717		
9	.699	34	.729		
10	.693	35	.664		
11	.745	36	.737		
12	.750	37	.714		
13	.665	38	.852		
14	.723	39	.699		
15	.831	40	.693		
16	.731	41	.666		
17	.826	42	.735		

18	.787	43	.717		
19	.808	44	.729		
20	.741	45	.664		
21	.813	46	.737		
22	.641	47	.714		
23	.773	48	.852		
24	.609	49	.699		
25	.659	50	.693		

มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .446-.852

ค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .984

ภาคผนวก ค

ภาพประกอบ ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล

ประวัติผู้เขียนคุณนิพนธ์

ชื่อ	พระณัฐภูมิ อภิบุญโญ (พันทะลี)
วัน เดือน ปี เกิด	วันอาทิตย์ ที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2534
สถานที่เกิด	อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2546 ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนโพธิ์พินาศ พ.ศ. 2552 มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคำม่วง พ.ศ. 2556 ปริญญาตรีศาสตรบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ วิทยาลัย กฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พ.ศ. 2565 ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2569 ปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ที่อยู่ปัจจุบัน	วัดสว่างดอนยาง บ้านดอนยาง ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000
ผลงานตีพิมพ์	Click or tap here to enter text.
รางวัลที่ได้รับ	Click or tap here to enter text.

